జయార్థ ప్రకాశిక (3వ భాగము)

వేదాంత గ్రంథము

ఓమ్.

జయార్థప్రకాశిక.

మూడవభాగము.

ప్రచ్ఛన్నరాజకులనిర్ణయము.

ఇయ్యది,

శ్రీమత్పరమహంస,

స్వామి. జీ. యస్. బి. సరస్వతీగారిచే,

రచియింపబడినది.

మొదటికూర్పు ప్రతులు ౧౦౦౦.

నూజవీడు,

శ్రీగౌరీముద్రాక్షరశాలయందు,

ముద్రింపబడి,

వెనిగళ్ళవారిపాళెములో నేతద్గ్రంధ గౌరవమహాజనసమ్మేళనమున గ్రంథకర్తచే ప్రకటింపబడియె.

1920.

వెల రు. 3-0-0.

ఓమ్.

హెచ్చరికము.

గుంటూరుజిల్లా తెనాలి తాలూకా సంగం జాగర్లమూడిలో జరిగిన పరిషత్తు యందు బ్రహ్మశ్రీ జెందుకూరి నృసింహశాస్త్రుల్లు వారు, బ్రహ్మశ్రీ కాశీ కృష్ణమాచార్యులవారు, బ్రహ్మశ్రీ పానకాలశాస్త్రుల్లు వారు, మరియును రేపల్లెతాలూకా నల్లూరుగ్రామమునకు సమీపమునయుండు మైనేనివారి పాళెములో జరిగిన పరిషత్తుయందు బందరు నోబిల్ కాలేజీ సంస్కృత పండితులగు బ్రహ్మశ్రీ శిష్ట్లానృసింహశాస్త్రుల్లు వారు ఈమొదలగువారితో శ్రీయుతులగు కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈమొదలగువారు కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులై యున్నారని వాదము లొనర్చియున్నాము.

ఇట్టి మావాదములను బూర్వోక్తులగు పండితవర్యులు ఖండన మొనర్చకబోవుటచే అట్టి వాదవిషయములను సిద్ధాంతపఱచి జయార్థ ప్రకాశిక మూడవభాగము ప్రచ్ఛన్నరాజకులనిర్ణయమను నీగ్రంథము నలిఖించి వెల్లడిబఱచి యున్నాము. ఈగ్రంథమందలి శాస్త్రవిషయములో నెద్దియైనను సంశయముగలిగియుండినచో నూతనముగాశాస్త్ర వివాదాంశములను గల్పించుకొని మఱికొందఱెవరైనను వాదించ తలచినయెడల క్రిందవివరించియున్న పద్ధతుల (షరతుల) ననుసరించి వాదములు జరుపుదురేని మేమును అట్టివాదములకు సంసిద్ధులమై యుందుమని ఇందుమూలమున దెలియబఱచుచున్నాము.

ఋ ఌ.

1. ై ఉభయులకు సమ్మతమైన పంచాయతీదార్లు కలిగి యుండవలెను.

2. వాదస్థలము సర్వ జనుల రాకల కుపయుక్తముగా నుండవలయును.

3. విషయమునకు సంబంధించిన గ్రంథయుక్తమైన శాస్త్రవాక్యమై యుండవలెను.

4. వాదమందు దూషణ శ్లేషార్థము లుండగూడదు. ఏతద్విరుద్ధ ప్రవర్తకులను సభనుంచి బహిష్కరించుటకు పంచాయితీదార్ల కధికార మిచ్చి యుండవలెను.

5. నిర్ణేతాంశముల నొప్పుకొన్నట్లు ప్రకటన చేయుటకై వారివారి సంతకములు నిచ్చుటకొప్పుకొని యుండవలెను.

6. విషయమునకు సంబంధమగు పూర్వపక్షగ్రంథస్థమైన వాక్యములను పత్రసంఖ్యానిర్ణయముతో వాద దివసమునకు 4 రోజులకు పూర్వమే తెలుపవలెను.

7. శాస్త్రార్థ మొనరించువారి నామములను తెలియపర్చుటేగాక తదితరులు ప్రసంగించకుండుటకు ఖండితమైన తగుయేర్పాటు పంచాయతీదార్లకు కలిగి యుండవలెను.

Note:—సభకగు యావత్తు ఖర్చులు మాచే రచియింపబడిన పూర్వోక్త గ్రంథఖండన మొనర్చువారే భరించవలయును.

ఆంధ్రనగరము,
ఆర్యావర్తాంతర్గతము,
14–3–20.

శ్రీమత్పరమహంస,
స్వామి. జీ. యస్. బి. సరస్వతి.

ఓమ్.

ధన్యవాదము.

ఆంధ్రమహాశయులారా!

గుణినామపినిజరూప ప్రతిపత్తిః పరతఏవసంభవతి।
స్వమహిమదర్శనమక్ష్ణోర్ముకురతలేజాయతేయస్మాత్॥

అనగా గుణవంతులకుగూడ స్వస్వరూప పరిజ్ఞానము పరుల వలననే కల్గుచున్నది. సమస్తమును వీక్షించెడి కనుల మహిమను అద్దము చేతనే దెలుసుకొనవలయు ననునట్లు,

శ్లో॥ గోపాలసచ్చిదానంద బ్రహ్మేంద్రార్యసరస్వతే।
శ్రీరాజమౌళికారుణ్య ముద్రాభద్రా విరాజతే॥

అను నీయుత్తమశ్లోకుడగు నొకయాంధ్రమహాశయుని చరిత్రాత్మకమగు ధన్యవాద మొనర్చుటకు సంతసించుచున్నాను. ఆయుత్తమశ్లోకులగు యాంధ్ర మహాశయులే స్వస్తిశ్రీ శ్రీమత్పరమహంస స్వామి. జీ. యస్. బి. సరస్వతీయను క్లుప్తనామముతో విరాజిల్లుచున్న యా ధన్యాత్ముని చారిత్రాత్మకమగు యీధన్యవాదమును పంభ్రమమునొందుచున్న సజ్జనులకు నారోపికకొలది తొల్దొల్త గొంత ముచ్చటించ దలచి క్రిందివిధమున ప్రారంభించుచున్నాను.

శు శ	బు	ర	వు	ర కు			ల గు
	రాశిచక్రము.		కే	శు కే	అంశచక్రము.		చ
చ గు రా							రా
		ల					బు శ

స్వస్తిశ్రీవిజయాభ్యుదయకల్యాది గతాబ్దంబులు ౪౯౭౯ కి సద్భశము గు శాలివాహన శకవర్షంబు ౧౮౦౦ లైన వృషభమాసము ౧౦ వ దివసమునకు తుల్యమగు ౧౮౭౮ సం॥ మే నెల ౨౨ తేదీకి సరియగు బహుధాన్య నామ సంవత్సర వైశాఖ బ ౬ సౌమ్యవాసరము. ౨౯, ౪౬ శ్రవణము ౩౯, ౫౭ బ్రాహ్మము ౪౨, ౪౮ వణి ౨౯, ౪౬ రావి ౧౮, ౩౨ మిథునాయనగతో రవిః ౩౬, ౬ నిర్గః ౧, ౧౩ భరణి ౨ బు। బుధః ౧ రేవతి ౩ శుక్రః ౧౨ శ్రవణము రవివేషః భుక్తిః ౧, ౨౫ మసుదినము ధనిష్ఠః ౪౪, ౫౪ అహస్సు ౩౨, ౮ ఈపంచాంగశుద్ధి యగు శుభదివసమున సూర్యోదయానంతరము ఘడియలు ౨౯ విఘడియలు ౧౫ తత్కాల భోగసమయము తులాలగ్నము, శుక్ర దైవత్యము. చంద్రహోరా మిథునబుధ ద్రేక్కాణము, మిథున బుధనవాంశము సింహ రవి ద్వాదశాంశము, కుజత్రింశాంశము, బుధాద్యంతము ౬౩, ౫౧ బుక్తభుక్తి ఘడియలు ౫౩, ౦౯ / ౧౦, ౪౨ ఏష్యము బ ౫ కుజవాసరము ౨౭, ౪౨ ఉత్తరాషాఢ ౩౬, ౬ శుభ్రము ౪౩, ౧౮ తైతుల ౨౭, ౪౩ రాత్రి ౧౪, ౩౨ మహావైధృతిః ప్రవేశము ౪౬, ౪౧ వృషభ సంక్రమణ భుక్తిః ౧, ౬ చంద్రమహాదశా శేషము ౧ సం॥ ౮ మాసములు ౩ దివసములు ౧౭ ఘడియలు ౨౦ విఘడియలు.

ఈశుభషడ్వర్గ సమయమున సాత్త్విక వేళయందు చిత్తూరుజిల్లా చంద్రగిరి తా॥ మల్లవరమను గ్రామమున ప్రాగ్నాటి నియోగులగు మహారాజరాజశ్రీ చదలవాడ శేషయ్యగారి ధర్మపత్నియగు వరదాంబ గర్భసంభూతులైన పూర్వాశ్రమమున రామకృష్ణయ్యయను నామమును ధరించిన స్వస్తిశ్రీ శ్రీమత్పరమహంసేత్యాది సకలబిరుదావళి విరాజమాన శ్రీమద్రామానంద సదాశివ బ్రహ్మేంద్ర సరస్వతీ స్వాములవారి ప్రియతమాంతేవాసులగు గోపాల సచ్చిదానంద బ్రహ్మేంద్ర సరస్వతీ స్వామివారియొక్క జన్మస్థితి యీప్రకారమైయున్నది.

౩ శ్రీవారు పూర్వాశ్రమమున ప్రబంధ పరమేశ్వరులగు భారత గ్రంథకర్తలలో మూడవ వారగు ఎఱ్ఱాప్రగడ వంశములో పదమూడవ పురుషులై యున్నారు. వీరి వంశవృక్షము క్రింది విధమున తెలియబడుచున్నది.

౧ భారతగ్రంథకర్తయగు ఎఱ్ఱాప్రగడ, ౨ లింగన, 3 విప్రనారాయణచరిత్ర గ్రంథకర్తయగు మల్లన, ౪ కేశవయ్య, ౫ సూరయ్య, ౬ సాంబయ్య, ౭ సుబ్రహ్మణ్యయ్య, ౮ భిషక్సార్వభౌములగు నారాయణయ్య, ౯ ముత్యాలయ్య, ౧౦ పేరయ్య, ౧౧ చెంగయ్య, ౧౨ వేదాంతకేసరియను బిరుదాంకితులగు శేషయ్య, ౧౩ రామకృష్ణయ్య.

శ్రీవారికి పూర్వాశ్రమమున మాతామహులగు రాపినూతల నారాయణయ్య మేనమామలైన ౧ గోపాలయ్య, ౨ వెంకటేశ్వరయ్య, ౩ రామయ్య, ౪ నరసింహయ్య, ౫ కృష్ణయ్య, ఇట్లు సంబంధములు గన్పట్టుచున్నవి.

౪ ఈయుభయవంశములకు జన్మస్థానము తిరుమలక్షేత్రము (శ్రీనగరము) నకు ౪ మైళ్లు (రెండుక్రోసులు) పశ్చిమందును వసుచరిత్రయందు ప్రసిద్ధిగ కన్పట్టునట్టి చంద్రగిరిపట్టణమునకు పార్శ్వే ౨ మైళ్ళయందును భాసిల్లుచున్నట్టి మల్లవరగ్రామమైయున్నది. సర్వమత సిద్ధాంతరూపమును, జగదామోదబంధురమును, నిశ్చలమును, నిత్యశుద్ధ బుద్ధముక్తస్వభావమునగు అద్వైతతత్వమొక్కటియే నిశ్చలమని స్వీయజన్మసూత్రముననే ప్రకటించెననంబోలి తమజననీజనకులను శ్రీవారొక్కరే జననమైరి. ఇట్టి యద్వైతైక పరాయత తమతీ పదముప్పోరి జన్మస్వభావములయందు తాజేల్లెనని జెప్పుటకు మిగుల నానందమయ్యెడిని.

౫ వీరికి పదిరెండుపత్సరములు వయస్సు వచ్చునప్పటికే తండ్రియగు శేషయ్యగారు స్వర్గస్థులైరి. జననియు భర్తృమార్గానుసరణము పతివ్రతాధర్మమని జగంబునకు వెల్లడించుచు తదనంతరము ౨ వత్సరములకు దివమలంకరించారు.

౧. శ్రీవారికి ౫ వ సంవత్సరమునందు తల్లితండ్రులు లక్షరాభ్యాస మొనరించిరి. అంతట కొంతకాలమునకనగా ౮ వ వత్సరము వచ్చిన తోడనే తాత్కాలిక పరిస్థితుల ననుసరించి కుమారునకు రాజభాషను జెప్పింపదలచి తిరుపతి (శ్రీనగరము) బ్రవేశించి యచ్చటనున్న మహాంతు భగవాన్‌దాసు హైస్కూలులో జేర్పిరి.

అహో? భగవద్విలాసము మానవప్రకృతి నిరాశాహతమైనది. తమకుమారుడు రాజభాషాకోవిదుడై యున్నతస్థాన మలంకరించి తమ్ము నానందింపజేయునని తలచిన తలితండ్రుల తలంపులకు వేయిమడుంగులు గొనాశించిన పుత్రుని జగద్గురుపదవిస్థజూచి యానందింపజాలరైరి. అప్పటికిని శ్రీవారు కొంత హూణభాష నభ్యసించుచుండ ౧౮౯౩ సంవత్సరమునందే తల్లియగు వరదాంబికయును స్మృతినొందుటచే ఆంగ్లేయ భాషాధ్యయనమున కంతరాయము వాటిల్లెను.

౨ అటుపిమ్మట వీరి మేనమామయగు రావినూతల గోపాలయ్యగారిచేతను, పితామహియగు పేరమాంబగారిచేతను, పెనుపబడుచు గొన్ని దివసములు గడిపిరి. ఇట్టిభాగ్యమును గొంతకాలమైనను అనుభవించుటకు వీలు లేక బోయినది. ఎందులకనినచో పితామహియగు పేరమాంబగారు దివమలంకరించుటయే ముఖ్యకారణముగ నూహింపవలయును.

౩ అటుపైనుక భవితవ్యతా ప్రభావముచే శ్రీవారు క్రమక్రమముగ గీర్వాణభాషయందు ప్రవేశమునుసంపాదించి వేదవేదాంతవిద్యాపబోధమునందు తీవ్రమైన మనోరథము గలవారై యుండుచో గారకాంతరమున కర్నూలు పురంబునకుం జని యట సర్వవిద్యాలంకృతుండును శ్రీమత్పరమహంసేత్యాది సకల బిరుదాంకితుండును శ్రీవాసుదేవానంద సరస్వతి ప్రియతమాంతేవాసి వర్యుండును అయిన రామానంద సరస్వతీస్వాములవారి సన్నిధినిజేరి తచ్ఛుశ్రూషాపరాయణుండై తర్కవేదాంత శాస్త్రములను జక్కగ నధ్యయన మొనరించెను.

౯ అంతట వీరి వేదాంత విద్యావ్యాసంగము శీఘ్రముగ క్రియారూపము గాంచజొచ్చెను.

ఇట్టిసందర్భమున తీవ్ర ముముక్షువగు శ్రీవారికి గావలసిన యుత్కృష్ట పదార్థమేది? సద్గురుజ్యోతిస్సు, దానికై నిరీక్షించుచుఆవరణ విక్షేపాది రూపాత్మ ప్రకృతిధ్వాంత నిరాస భాస్కరులును, శ్రీకాంచీ నగరస్థిత ఉపనిషద్బ్రహ్మేంద్రమఠ సంప్రదాయకులును, స్వస్తిశ్రీశ్రీమత్పరమహంసేత్యాది సకల బిరుదావళీ విరాజమానులును, శ్రీమహాదేవేంద్ర ప్రియతమాంతేవాసి వర్యులును, అయిన సదాశివ బ్రహ్మేంద్ర సరస్వతీస్వాములవారి సన్నిధియందు తంజావూరు మండలాంతర్గతమైన మాయవరమను పురమున కావేరీనొడ్డున విరాజిల్లుచుండు చేందంగుడి మఠమున బ్రహ్మచర్యాశ్రమము నుండియే తుర్యాశ్రమ స్వీకారమును గ్రహించిరి.

౧౦ శ్రీవారు విళంబినామ సంవత్సర కార్తీక శు ౭ మంగళ వార దివసమున ఆశ్రమ స్వీకారము జేసినది మొదలు ఆరుమాసముల వఱకును స్వగురుసాన్నిధ్యముననే బ్రహ్మాత్మైక్యానుసంధానము జేసికొనుచు నుండునంతట తమశిష్యుని, పరాకాష్టకును, నిశ్చలచిత్తమునకును, తర్క వేదాంత విద్యాపటుత్వమునకును, మిగుల సంతసించి శ్రీపాదులు (గురువులు) మనస్వామికి పీఠాధిపత్యమొసంగి అద్వైతసంప్రదాయముల లోకులకు వెల్లడించి తరింపజేయుచు వైదికక్రియానుష్ఠానముల సుపథముంజేర్చునట్లు శాసించిబనిచిరి.

౧౧ అంతట మన శ్రీమత్పరమహంస స్వామి, జీ. యస్. బి. సరస్వతీగారు నెల్లూరు (సింహపురి) మండలాంతర్గతమైన ఇందుకూరి పేటకు తమపీఠముతో విజయముజేసిరి.

ఆగ్రామవాస్తవ్యులగు బ్రహ్మశ్రీ కందనూరు రామచంద్ర సోమయాజులగారును, బ్రహ్మశ్రీ పాటూరు వెంకటసుబ్రహ్మణ్యసోమయాజుల గారును, బ్రహ్మశ్రీ భిషగ్వరులగు గాడేపల్లి వెంకటసుబ్బయ్యగారును,

బ్రహ్మశ్రీ కనపర్తి రాఘవయ్యగారును, మహారాజరాజశ్రీ పాటూరి వెంచయ్యగారి సుబ్బయ్యగారును, మహారాజరాజశ్రీ శ్రీయుత బంజేపల్లి జమీదారు అనుఘూరి సుబ్బానాయుడుగారును, మహారాజరాజశ్రీ శ్రీయుత మక్కీన కొండప్పనాయుడుగారును, మహారాజరాజశ్రీ శ్రీయుత గును పాటి యానాదిరెడ్డిగారును, ఈమొదలగు మహా మహులు ప్రోత్స హించుటచే అచ్చట తమ సంస్థ నేర్పరుచుకొని ౧ కృష్ణా, ౨ గోదావరి, ౩ నెల్లూరు, ౪ గుంటూరు, ౫ గంజాము, ౬ విశాఖపట్టణము, ౭ కడప, ౮ కర్నూల్, ౯ బళ్ళారి, ౧౦ అనంతపురము, ౧౧ చిత్తూరు, ౧౨ సేలము, ౧౩ వేలూరు, ౧౪ కోయంబుత్తూరు, మొదలగు చన్నపురి రాజధానియందుండు యీమండలములయందును, మరియు, ౧౫ నల్లగొండ, ౧౬ వరంగల్లు, ౧౭ కరీంనగరము, ౧౮ ఏదులాబాదు, ౧౯ మెతుకు, ౨౦ మహబూబునగరు, ౨౧ హైదరాబాదు, ౨౨ బీదరు, ౨౩ ఇందూరు, ౨౪ నాందేడు, ౨౫ ఔరంగాబాదు, ౨౬ రాయచూరు, నైజాములోనుండు యీమొదలగు మండలముల యందును, ౨౭ కోలారు, ౨౮ బెంగుళూరు, ౨౯ మైసూరు, ౩౦ శివమొగ్గ, ౩౧ శృంగేరి, మొదలగు మైసూరులోనుండు యీమండలములయందును, వెండియును, ౩౨ చాందా, ౩౩ వరాడ, ౩౪ వరోడా, ౩౫ అమరావతీ, ౩౬ నాగపూరు, మొదలగు మధ్యప్రాంతములోనుండు యీమండలములయందును, ౩౭ ఠాణా, ౩౮ కళ్యాణ, ౩౯ పునహా, ౪౦ బొంబై ఈమొదలగు బొంబై రాజధానియందు యీమండలముల యందును ఇట్లు ఆంధ్ర, ద్రావిడ, కర్ణాట, మహారాష్ట్రాది దేశముల యందును బూర్వోక్తమండలములయందు సాధ్యమైనంతలో ప్రతి సంగ్రామమును గూడ విడువక శ్రీపీఠముతో సంచారము గావించుచుండిరి.

౧౨ ఇట్లు పర్యటన మొనర్చుచుండు నాసందర్భమున శ్రీవారు విజయనగరమునందుండుతఱి తమగురువులగు శ్రీపాదులవారు సిద్ధిబొందిరను ఘోరవార్త నిదాఘతప్తుండగువాడు వర్షాగమనంబుచే సంతోషంబు జనించుచుండ పిడుగుమీదబడినట్టు వినవచ్చెను. నిత్యనిరంతర

నిరంతరాయాభ్యస్త సమాధి ప్రత్యస్తాశేష వికల్పుండై, ఘటాద్యవచ్ఛిన్నమై, కేవలాకాశము నానాత్మమందున్నట్లు, ఉపాధ్యనుగతమైన జీవత్వమునందు మిథ్యాప్రతీతిని సాక్షాద్దర్శనముచే విస్పష్టముగ గ్రహించి సవారయ్యెను, "చంచలత్వం మనోధర్మో వహ్నేర్ధర్మోయథోష్ణతా" అను నుపనిషద్వాక్య ప్రకారముగ తాత్కాలిక చేతనంబు నిశ్చలనముం గాంచియు, సంతతస్తంభితోత్కలికుండై విశ్రాంతిబొందెను.

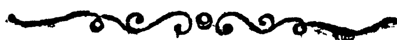
చదువరులారా!

౧3 అంతట శ్రీవారు గుర్వారాధనలు గావించి బూర్వమువలె సంచారం బొనర్చుచున్నవారు.

ఇయ్యది శ్రీమత్పరమహంస స్వామి జీ. యస్. బి. సరస్వతీగారి యొక్క పూర్వపుచారిత్రయగు ధన్యవాదమని మీరూహించుకొనదగియున్నది. ఇటుపై ఉత్తరయుగచారిత్రాత్మకమగు ధన్యవాదము సుప్రసిద్ధముగుటవలన ప్రత్యేకముగ నాచేజెప్పుటనవసరమైయుండినను, శ్రీవారిచే రచితమైన జయార్థప్రకాశిక మొదటిభాగము, అజ్ఞానతిమిరభాస్కరము, రెండవయు, జయార్థప్రకాశిక మూడవభాగము, ప్రచ్ఛన్న రాజకులనిర్ణయము అను నీగ్రంథరాజములను జూచితిరేని దెలియుననుసంగతిమాత్రము వ్రాయుచున్నాను. ఇంతవరకు వీరింగూర్చివ్రాసినచారిత్రాత్మకమగు ఈ ధన్యవాద మొకక్రొత్తవిషయముగాదు. ఇట్టిది ప్రతిమానవవ్యక్తియందు నుకొంచముగనో గొప్పగనో దోచుచునేయుండును. కావునయిట్టి సర్వసామాన్యమైన చరిత్రాత్మకమగు ధన్యవాదమును వ్రాయుటయే నాప్రధానోద్దేశ్యముకాదు. అట్టియల్పోద్దేశ్యమును మాత్రమే వివక్షజేసినచో నింతవరకు మీకు శ్రమనిచ్చియుండను. లోకములోననేక చేతనజంతువులు ఉత్పత్తిస్థితిలయములంబొందుచున్నవి. వానితో వాని చరిత్రములుగూడ నంతరించుచున్నవి. వానినిగూర్చి చరిత్రమేమియు దెలియవాయెగదాయ

నిమనము విచారించుచుంటిమా? లేదు. క్రిందటి సంవత్సరపు పంచాంగమును జాగ్రతపరచుకొనుటకే విసువుంగాంచు మనకు సృష్ట్యాది నుండియు గడచిన మానవులచరిత్రములున్నను నెవరు చూడ నిచ్ఛగించును. శిలావరంచయమునందు వెదకి దాచుకొనతగిన వజ్రమువలె మానవకోటిలోబుట్టిన శ్రీవారియొక్క చరిత్రాత్మకమగు నీధవ్యవాదమను వజ్రమును మీకు సమర్పించుచున్నాను.

ఇట్లు వచించిన దీని నూతనోన్మేషము మీహృదయ గహ్వరములందు వింతవింత కాంతులనీని మిమ్ముల నలంకరించగలదు.

నల్లూరు,
రేపల్లి తాలూకా,
గుంటూరు జిల్లా,
13–3–1920.

ఇట్లు భవద్విధేయుడు,
యార్లగడ్డ శ్రీకృష్ణసోదరి.

ఓం.

ఉపోద్ఘాతము.

సదయహృదయులారా!

ప్రాచీనార్యులైన మనపూర్వులను గురించియు వారల విద్యాజ్ఞానైక్యమత్యముల గుఱించియు ప్రశంసింపదలచి యున్నవారము. ఇందులో ప్రాచీనశబ్ధమున కేమియర్థమన్నను వెనుకటికాలము వారని యర్థము. వెనుకటి కాలమున కొక్క మొదలును ఏర్పఱచి అదిమొదలు వారియొక్క స్వరూపస్వభావములను ప్రశంసింప వలసియున్నది. కల్పమనియు మహాకల్పమనియు రెండు గొప్ప కాల పరిమాణములుకలవు. అందున కల్పమన పరబ్రహ్మయొక్క ప్రథమసృష్టి అందులకారంభమున ప్రభవసంవత్సర చైత్రశుద్ధ ప్రతిపత్తు ఆదివారమునై యుండుటయు ఏడు గ్రహములు మేషముయొక్క మొదటి హాంశములో మొదటి కళలో మొదటి వికళలోయుండుట ఎప్పుడు తటస్థించునో అది కల్పమనబడును. ఈయంశముసిద్ధాంత శిరోమణియను గ్రంథములో భాస్కరాచార్యులగారిచే జెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ లంకానగర్యాముదయాచ్చ భానోస్తస్యైవవారే ప్రథమంబభూవ।
మధోస్సితాదేర్దినమాసవర్ష యుగాదికానాంయుగపత్ప్రవృత్తిః॥

ఇటు గ్రహములు మొదలగునవి కుదురుటయే కల్పాదిగాన జ్యోతిష్కులు విలోమగణితముచేసి దాని పరిణామమును కనుగొనుటకు అవకాశముకలిగియున్నది. ఇట్టికల్పముయొక్క పరిమాణమెంత యన్నను దీనివిషయముగూడా భాస్కరాచార్యులు జెప్పియున్నారు. నలువదిమూడులక్షల ఇరువదివేలు సౌరసంవత్సరములు చతుర్యుగమగును. అనగా కృత, త్రేతా, ద్వాపర, కలియుగముల నెడి నాలుగుయుగములు, ఈనాలుగునుగూడి ఒక్క మహాయుగమనబడును. ఈమహాయుగములు వేయిఅయ్యేనేనిఒక్క కల్పమగును. ఈయుగములనునవి రెండువిధములు.

అవి జ్యోతిష యుగములనియు, ధర్మయుగములనియు, జెప్పబడును. ఇక ధర్మయుగము లెట్టివియనిన ధర్మములన్నియు క్రమముగానుండు కాలము కృతయుగమనియు ముప్పాతికధర్మములు నడుచుకాలము త్రేతాయుగమనియు సగము ధర్మమునడుచు కాలము ద్వాపరయుగమనియు, ఒకపాతికధర్మము నడుచుకాలము కలియుగమనియు, ఇట్లు ధర్మమునుబట్టి యుగములు ఏర్పడియున్నవి. ఈధర్మయుగములు పరిపాలించెడు రాజు ననుసరించియుండునని మనుస్మృతిలో జెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ కృతంత్రేతాయుగంచైవ ద్వాపరం కలిరేవచ।
రాజ్ఞో వృత్తానిసర్వాణి రాజాహియుగముచ్యతే॥

అయితే ప్రకృతమేమన్నను ధర్మము సంపూర్ణముగానడిచెడికాలములో అసత్యము లేకపోవుటచేత చేయబడినది చేయబడలేదని జెప్పబడకుండుటచే కృతయుగమనెడి పేరు కలిగినది. ఇందువలననే దీనికి సత్యయుగమని నామాంతరముకలదు. అటుపయిని ముప్పాతిక ధర్మము నడిచెడికాలములోనే త్రేతాగ్నులతో హోమములుచేయుట మొదలగు నాచారము లారంభములైనవి. త్రేతాగ్నులన్న దక్షిణాగ్ని గార్హపత్యాహవనీయములని జెప్పబడుచున్నవి. ఇందువలననే త్రేతాయుగమని వాడబడుచున్నది. అటుపైన సగము ధర్మమునడుచు కాలములో జనులకు సంశయములు అతిశయించుటచేత ఆయుగమునకు ద్వాపరమనిపేరు కలిగినది ద్వాపరశబ్దము ద్విపరఅను శబ్దము మీదకలిగినది అనగా ఉన్నది, లేదు. అను రెండువిషయముల యందు ప్రవర్తించెడి బుద్ధిగాన సంశయమును ద్వాపరశబ్దముచే జెప్పబడినది. సందేహా ద్వాపరౌచ అని అమరమందును కనబడుచున్నది. ఇక కలియుగ శబ్దార్థము జెప్పవలసియున్నది. కలి యనగా కలహము.

శ్లో॥ సంప్రహారాభిసంపాతకలిసంస్ఫోటసంయుగాః॥ అమరము.

సంప్రహారము, అభిసంపాతకము, కలి, సంస్ఫోటము, సంయుగము, అనునీప్రకారము సమానార్థక పదములై యున్నవి. కాబట్టి కలహములు ప్రధానముగాగల యుగము కలియుగమనబడును. కలహామె

ష్టూమను క్రోధమువలనకలుగును. క్రోధము కామమువలన కలుగును. కాబట్టి కామక్రోధములు ప్రధానముగాగలయుగము కలియుగమన బడును. ఇవినిజముగా ధర్మయుగములని పేరులైనను జ్యోతిష్కులుగూడా మొదటిది, రెండవది, మూడవది, నాలగవదియను క్రమమునుబట్టి జ్యోతిష్క యుగములకు గూడా నీపేరులేబెట్టిరి. కాబట్టి ప్రాచీనులన ఈసృష్టిలో మనమెఱింగినవరకు పూర్వకాలపువారని యర్థము. ఇంతకన్నభిన్నార్థము మఱియొకటి కలుగజాలదు.

2 ఈసృష్టిలో అతిపురాతనులైనవారు దేవతలనియు, అసురులనియు వారివారి స్వభావములనుబట్టి జెప్పబడుచుండిరి. ఇందుకు ఉపష్టంభముగా మహాభారతము ఆదిపర్వము 16 అధ్యాయములో నొక్క శ్లోకము గలదు.

శ్లో॥ పురా దైవయుగే బ్రహ్మన్ ప్రజాపతిసుతే శుభే।
అస్తాం భగిన్యౌ రూపేణ సముపేతేద్భుతేనఘ॥

ఇచ్చట దైవయుగమని జెప్పియుండుట ప్రకృతాంశమునకు ఉపష్టంభకము ఇందుచే పూర్వము దైవయుగములని యొకయుగముగానే యెన్నుచుండిరి. దేవతలు ప్రజాసంఘమునకు సుఖమును కలుగజేయుస్వభావముకలవారలు. అసురులు తమకుమాత్రము సుఖముగోరి ఇతరులనుహింసించియైనను సుఖమును సంపాదించుకొనువారు. అందువలననే భగవద్గీతలలో దైవసంపత్తనియు అసురసంపత్తనియు ఇట్లు మనుష్యులను రెండుతెగలుగా విభజించి వారికి తగిన గుణములుగూడా జెప్పబడియున్నట్లీ క్రింది శ్లోకములచే తెలియుచున్నది

శ్లో॥ అభయంసత్వ సంశుద్ధిర్జ్ఞాన యోగవ్యవస్థితిః । దానందమశ్చ
యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయ స్తపఆర్జవం। అహింసాసత్య మక్రోధస్త్యా
గశ్శాంతిరపైశునమ్ దయాభూతేష్వ లోలత్వం మార్దవంహ్రీర
చాపలమ్। తేజః క్షమాధృతిశ్శౌచ మద్రోహోనాతిమానితా।

భవంతిసంపదందై వీమభి జాతస్యభారత॥ దమ్భోదర్పోభి మానశ్చక్రోధః పారుష్యమేవచ। అజ్ఞానంచాభి జాతస్య పార్థసంపదమాసురీమ్॥ భగవద్గీత. 17 అ.

ఈశ్లోకములకు సులభమైన యర్థము కనబడుచుండుటచే అర్థము వ్రాయమైతిమి. దేవతలకును అసురులకును ఈప్రకారము స్వభావమునందు భేదముండుటచేతనే పూర్వము అనేక పర్యాయములు దేవాసురయుద్ధములు జరిగినవి. ఇట్టి దేవాసురయుద్ధములు పండ్రెండని లెక్కబెట్టబడినది. ఈయుద్ధముల చరిత్రములన్నిటిని చెప్పుట గ్రంథము విస్తరమగునను భయముచేత నిలుపబడినవి. ఇందు దేవతలు క్రమక్రమముగా బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులను నాలుగు వర్ణముల వారైరి. అయితే మొట్టమొదట దేవతలందరును బ్రాహ్మణ ధర్మములనే యవలంభించి బ్రాహ్మణులైయుండిరి. అటుపైని అందరును అట్టి ధర్మములను చక్కగా పరిపాలించుకొనలేక క్రమక్రమముగా క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులైరి. ఈవిషయము మహాభారతము మోక్షధర్మమున భృగు భరద్వాజ సంవాదములో స్పష్టపరుపబడినది.

శ్లో॥ కథంసృష్టానిభూతాని కథంవర్ణ విభక్తయః।
శౌచాశౌచం కథంతేషాం ధర్మాధర్మవిధిః కథమ్॥

భూతములన్ని ఎట్లు సృజింపబడినవి. వర్ణవిభాగమెట్లు కలిగినది. వారికి శౌచమును అశౌచమును ఎట్లు కలిగినవి. వారలకు ధర్మాధర్మముల ఏర్పాటు ఎట్లుఅని భారద్వాజుండు ప్రశ్న జేయ.

శ్లో॥ అసృజద్బ్రాహ్మణానేవ పూర్వంబ్రహ్మాప్రజాపతిః। ఆత్మతేజోభి నిర్వృత్తాన్ భాస్కరాగ్నిసమప్రభాన్॥ 1॥ నవిశేషోస్తి వర్ణానాం సర్వంబ్రాహ్మ్యమిదంజగత్। బ్రహ్మణాపూర్వసృష్టం హి కర్మభిర్వర్ణతాంగతమ్॥ 2॥ కామభోగ ప్రియాస్తీక్ష్ణాః క్రోధనాః ప్రియసాహసాః। త్యక్తస్వధర్మారక్తాంగాస్తేద్విజాః క్షత్రతాంగతాః॥ 3॥ గోభ్యోవృత్తిం సమాదాయపీతాః కృష్యుపజీ

వినః। స్వధర్మంనానుతిష్ఠంతితే ద్విజా వైశ్యతాం గతాః॥ 4॥
హింసారతిప్రియాలుబ్ధా స్సర్వకర్మోపజీవినః। కృష్ణాశ్శౌచ పరి
భ్రష్టాస్తేద్విజా శూద్రతాంగతాః॥ 5॥ ఇత్యేతైఃకర్మభిర్వ్యస్తా
ద్విజా వర్ణాంతరంగతాః। ధర్మోయజ్ఞ క్రియాచైషాం నిత్యంన
ప్రతిషిధ్యతే॥ 6॥ వర్ణాశ్చత్వార ఇత్యేతేయేషాం బ్రాహ్మీ సర
స్వతీ। విహితా బ్రహ్మణా పూర్వం లోభా స్త్వజ్ఞా నతాం
గతాః॥ 7॥

ప్రజలకు అధిపతియైన బ్రహ్మ మొదట బ్రాహ్మణులనే సృజిం చెను: ఆబ్రాహ్మణులు బ్రహ్మ యొక్క తేజస్సు వలన గలిగినవారు, సూర్యుడు అగ్ని వీరివంటికాంతిగలవారు అప్పుడు వర్ణములభేదము లేనివై యుండెను. ఈజగత్తంతయు బ్రాహ్మణులతో నిండియుండినది గానే బ్రహ్మచేత సృజింపబడినది. వారివారి పనులచేత వర్ణభేదములను పొందిరి. ఇట్టి బ్రాహ్మణులలో కామము, లోభము, వీటియందుప్రీతిగలవారును, తీక్ష్ణస్వభావముగలవారును, కోపిష్ఠులును సాహస కార్యములయందు ప్రీతిగలవారునై తమ బ్రాహ్మణ ధర్మమును విడిచిన బ్రాహ్మణులు క్షత్రియత్వమును పొందిరి. వారు ఎరుపువర్ణముగలవారుగ జెప్పబడుచున్నారు. గోవులవలన జీవనమును సంపాదించుకొని వ్యవసాయమువలన జీవించెడివారునై తమధర్మమును ఆచరింపని బ్రాహ్మణులు వైశ్యులైరి. వారు పీతవర్ణముగలవారుగ నెన్నబడుచున్నారు. హింసించుటయందును, స్త్రీసంభోగమునందును, ప్రీతిగలవారును లోభముగలవారును, అన్నిపనులకు సహాయమైనవారును, దానివలననే జీవించెడివారును అయి బ్రాహ్మణధర్మమును ఆచరింపనివారు శూద్రత్వమునుబొందిరి. వీరు నల్లనిరంగుగలవారుగ జెప్పబడుచున్నారు. ఇట్లు ఈకర్మలచేత భేదించినవారై బ్రాహ్మణులు వర్ణాంతరములనుపొందిరి. వీరలకు ధర్మాచరణంబును యజ్ఞాచరణంబును నిషిద్ధములుగావు. వేదమనెడి బ్రహ్మవాక్కునకు అధికారులుగా మొదట నేర్పరుపబడిన వారే క్రమముగా ఆయావ్యాపారముల యందలి లోభముచేత అజ్ఞానమునుబొంది నాలుగువర్ణములవారుగానైరి.

రి. అసురులనువారు పశ్చిమదేశములు మొదలగు వానియందు చెదరి వర్ణవ్యవస్థలులేని కొన్నిజాతులవారైరి. ఈవిషయము మనుస్మృతి 10 అధ్యాయమునందు చక్కగానొక్కి వక్కాణింపబడియున్నది.

శ్లో॥ శనకైస్తుక్రియాలోపాదిమాః క్షత్రియజాతయః । వృషలత్వం గతాలోకే బ్రాహ్మణా దర్శనేనచ । పౌండ్రకాశ్చోలద్రవిడాః కాంభోజాః యవనాః శకాః। పారదాః పల్హవాశ్చీనాః కిరాతాఃదరదాఃఖశాః। ఇతి ముఖబాహూరుపజ్జానాంయా లోకేజాతయోబహిః । మ్లేచ్ఛవాచశ్చార్య వాచస్తే సర్వేదస్య వాస్మృతాః। ఇతిచ॥

ఈక్షత్రియులు రాజ్యలోభముచే దూరదేశము వెళ్ళి శ్రౌతస్మార్తకర్మలేక రానురాను శూద్రప్రాయులైరి. వారిసంతతి ఇతర దేశములో వ్యాపించుటచే వారికి పౌండ్ర చోళద్రవిడ కాంభోజ యవన శక పారద పల్హవ చీన కిరాత దరదఖశాదులను నామములు వచ్చెను. బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు తమదేశమునుండి వెళ్ళి అక్కడ మ్లేచ్ఛభాషలోగాని లేక ఆర్యభాషయుక్తమైన మ్లేచ్ఛభాషలోగాని వ్యవహరించుచు కర్మబాహ్యులై యున్నవారు దస్యులనబడుదురు అనియర్థము. రాజ్యాదిలాభముచే దేశాంతరము వెళ్ళిన శక యవనాదుల భాషాస్వరూప తారతమ్యము పరీక్షచేయు తల్లి, తండ్రి, కోడలు, సోదరుడు, కూతురు, లోనగు యర్థప్రతిపాదకములగువారి మాటలు ప్రాయకముగ గీర్వాణ భాషయొక్క అపభ్రష్టములుగ నున్నట్లగుపడు చున్నవి. దీనినిబట్టి యీభాషలను బలుకువారిపూర్వులు ఏకభాషను మాటాడుచును ఏకకుటుంబములుగ నుండిరని యనుమేయింపనగు. కాని స్వేచ్ఛావృత్తిగల స్త్రీ పురుషుల సంపర్కము వల్లను అనేకానులోమవిలోమ జాతులు గలిగెననియు వానిలోనివారు శక చీనా యవనాదులనియు, వీరు అనార్యులనియు వీరిదేశములు కీకటసంజ్ఞ కలవనియు మను యాజ్ఞవల్క్యాదుల యాశయము.

4 మ్లేచ్ఛపదవాచ్యులు మాత్రము ఆర్యులకాలమునుండి వేరుగానున్నట్లు వారిభాష సంస్కృతమునకంటె స్వతంత్రమనియు వేదమువల్లగనబడు, పూర్వమీమాంసా 1 వ అధ్యాయములోని 3 వ పాదములో 6 వది యగు మ్లేచ్ఛప్రసిద్ధార్థ ప్రామాణ్యాధికరణసూత్ర మేమన,

చోదితంతు ప్రతీయేతా విరోధాత్ప్రమాణేన॥

దీని తాత్పర్యము మాధవాచార్యులీతీరున వ్రాసిరి.

గ్రాహ్యామ్లేచ్ఛప్రసిద్ధస్తు విరోధాధర్మనేసతి।
పికనేమాది శబ్దానాం కోకిలాద్యార్థతాతతః॥

పికమునకు కోకిలమని నేమకు అర్థమని తామరసమునకు పద్మమని అనార్యులగు మ్లేచ్ఛభాషలో రూఢి. ఈయర్థములు ఆర్యప్రసిద్ధికి విరోధములుగావు గాన వానిని తెలియజేయుటకా శబ్దములు వేదభాషయందుగూడా నుపయోగింపవచ్చు. కావున దీనింబట్టి ఆర్యానార్యుసవ్యవహారము వేదకాలమందు గూడా నుత్తరదేశమందున్నదనియు, అరబిక్, సంస్కృతము, స్వతంత్ర భాషలైనను దేశీయుల పరస్పరవాణిజ్యాదివ్యాపార సంబంధ వశంబున అన్యదేశీయములు ఉభయభాషలలో జేరినవని పూర్వ మీమాంసా 5 వ అధికరణమునచెప్పబడియున్నది. పరిష్యన్, ఉర్దు, హిందుస్థాని, పంజాబీ, లోను గాగల భాషలలో సంస్కృతాపభ్రష్టపదములు మెండుగ గలవనియు, ఇటులే ప్రాకృతములగు షడ్భాషలు కాలానుసారముగ బ్రవర్తిల్లెననియు దెలుసుకొన తగియున్నది. మరియు భారతాదిగ్రంథములలో ఆజాన, యవన, గాంధార, చీనా, దేశముల బ్రశంసజూడ నాదేశస్థులతో నార్యులకు వ్యవహారసంబంధము మిక్కుటముగ గలదనియుదెలియనగును గాని సింధునదిదాటిన ద్విజత్వముపోవునను నూహకు బ్రమాణములేదని తెలియతగియున్నది.

5 ఆర్యులజన్మకాలముయొక్క ప్రసంగసంగతియందు మన భరతవర్షపు పూర్వస్థితిదిఙ్మాత్రముగ సప్రమాణముగ విచారింపబడు చు

న్నది. శకుంతలకు దుష్యంతుని వలన గలిగిన భరతవంశపురాజులచే పాలితమైనదిగాన నిది భరతవర్షము భరతఖండము అనబడునని మహాభారతమునందున్నది. మరియు ఆర్యాః ఆసమంతాత్ వర్తంతే అత్రేత్యార్యావర్తః॥ అని విగ్రహప్రకారము ఆర్యులు అంతటను నివసించుచున్నారు గాన ఆర్యావర్తమని చెప్పబడును. ఆర్యులన ఆరాత్ దూరాత్ యాతీత్యార్యః. అను విగ్రహముచేత దూరముగా నడచువాడు అని అర్థముఅగుచున్నది. అనగా ఐహికవిషయములనేమి ఆముష్మిక విషయములనేమి బహుదూరము వరకు నాలోచించువాడని భావార్థము స్ఫురించుచున్నది. ఇట్టియర్థముగల శబ్దము వీరికేలగునని ఇటుపై చెప్పబడు విషయమువలన స్పష్టమగును. ఈభరతఖండమనబడు ఆర్యావర్తములో నుత్తరభాగమే పూర్వపు క్షత్రియు లేలినట్లును గోదావరి మొదలు దండకారణ్యమైనటులను ఋష్యాశ్రమములును కొండజనుల పర్ణశాలలును ఉన్నటుల భారత రామాయణము వల్ల గన్పట్టుచున్నది. పూర్వము ఆర్యులనునామముచే బిలువబడిన వారిలో నొక శాఖీయులు కాకసస్సుకొండలనుండి దిగి పీషావరుదారిగుండా సింధునదిజేరి తన్నది మొద్దున దాని యుపనదుల మొద్దున గంగా యమునాదనదిజేరి క్రమశః బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులైరని పాశ్చాత్య పండితుల యాశయము. అందరు బ్రాహ్మణులుగానుండినస్థలము దేవికానదీతీరమని మా యభిప్రాయమగుచున్నది. ఎందుచేతనన్నను మహాభారతములో అరణ్యపర్వములో తీర్థములను జెప్పునప్పుడు ఈక్రింది శ్లోకము వ్రాయబడి యున్నది.

శ్లో॥ అధగచ్ఛేతరాజేంద్ర దేవికాంలోకవిశ్రుతాం।
ప్రసూతిర్యత్ర విప్రాణాం శ్రూయతే భరతర్షభ॥
అరణ్యపర్వము 82 వ అధ్యాయము.

ధర్మరాజా తరువాతను లోకప్రసిద్ధమైన దేవికానది చేరవలెయును అచ్చటనే బ్రాహ్మణుల ఉత్పత్తియైనట్లు వినబడుచున్నది. అని ఈ శ్లోకముయొక్క తాత్పర్యము. అయితే ఈదేవికానది మనభరతఖండ

ముయొక్క ఉత్తర పశ్చిమ భాగములోని నదియైయుండునని మాత్ర ముఊహింపవచ్చును. అంతకన్న దీనివిశేషస్థితి ఇప్పటికి తెలియలేదు. అతిప్రాచీనమైన ఋగ్వేదములోని మంత్రభాగమగు నీక్రింది మంత్రమున ఆర్యావర్తమునందుండు నదులలో ఈదేవికానదియొక్క పేరు లేకయుండుటచే మన భరతఖండముయొక్క ఉత్తర పశ్చిమ భాగములోనీ దేవికానదియుండుననియు అచ్చటనుండి మనఆర్యులు గంగా, యమునా, సరస్వతీ, శతద్రు, పరుష్ణీ, ఆర్జికీ, మరుద్వృధ, అసిక్నీ, వితస్తాసుషోమ, అనగా సింధుః ఈప్రాంత్యముల ఆర్యులు స్థిరనివాసము లేర్పరుచుకొనిరని యూహించతగియున్నది.

ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతా ప
రుష్ణ్యా అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా
సుషోమయా॥

దీనియర్థము. ఓగంగా, ఓయమునా, ఓసరస్వతీ, ఓశుద్రీ, ఓపరుష్ణీ, ఈనాస్తోత్రమును స్వీకరింపుడు. ఓమరుద్వృధా నీవు అసిక్నితోనును లెస్సగావినుముఅని సముదాయార్థము. భారతశాంతిపర్వములో పూర్వము ఆర్యులందరు నొక బ్రాహ్మణ వర్ణులనియు గుణకర్మ విభాగముచే వారు బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులైరనియు భృగుభరద్వాజసంవాదములోని వాక్యములవలన మనమింతకుపూర్వమే తెలుసుకొనియుంటిమి. మనపూర్వులు ఏదేశమునుండి యిటకు వచ్చిరో. ఆసంగతి మనగ్రంథములలో స్పష్టముగ జెప్పియుండలేదు. ఋగ్వేదము ఇప్పటికి 6 వేలు ఏండ్లక్రిందటనే ప్రకటింపబడి యుండవలెనని తద్వేదోదాహృత గ్రహ నక్షత్రస్థానాదులం బట్టి జ్యోతిశ్శాస్త్రానురోధముగ సోపస్కరముగ బ్ర॥ బాలగంగాధరతిలకు బి. ఏ. ఎల్. ఎల్. బిగారు హూణభాషలోవ్రాసిరి. దానిని కొందరు పాశ్చాత్యులుగూడ నంగీకరించిరి. మోక్షమూలరుగారు 4000 ఏండ్లనితలంపు. అట్టి ఋగ్వేదము బ్రాహ్మణులను ఆర్యులని చెప్పుచున్నది. తృతీయాష్టకములోని 6 వ అధ్యాయమందీక్రిందినున్నది.

అహంభూమి మదదా మార్యాయాహం వృష్టిందాశుషే మ
ర్త్యాయేతి॥

దీనితాత్పర్యమేమన్నను వామదేవఋషి తనతపోబలముచే జగ
త్తు సర్వము తానేయని యనుభవించి,

అహంప్రజాపతి రూపః సన్ ఆర్యాయాంగీరసే భూమిం దత్త
వాన్। అహమింద్రరూపః సన్ దాశుషే హవిర్దత్తవతే మర్త్యా
యవృష్టిం దత్తవానితి॥

దీనితాత్పర్యమేమన్నను, నేను ప్రజాపతిరూపము కలవాడనై ఆ
ర్యుడగు అంగీరసునకు భూమినిచ్చినవాడనైతిని. నేను ఇంద్రరూపము
కలవాడనై హవిస్సనిచ్చిన మనుష్యునకు వర్షమునిచ్చినవాడనైతిని.
అనియనెను. కావున నార్యులగు ద్విజులు భరతవర్షంబున 4 వేల ఏండ్ల
కు పైగానుండిరని యూహింపనగు. శృతిస్మృతులలోని,

ధాతాయధాపూర్వ మకల్పయత్.

ఇత్యాది వాక్యములు బ్రాహ్మణాదిసృష్టి యనాదియని చెప్పు
చున్నవి. ఋగ్వేదములోని కొన్నిఋక్కులకు పరశురాముని జనకుడ
గు జమదగ్నిఋషి ఋగ్వేదాంత భాగములలో శ్రీరామావతారకథత్రి
విక్రములగు వామనచరిత్ర శతపథబ్రాహ్మణములో మత్స్యావతార ప్ర
చారము. శతరుద్రీయాదులయందు శివసార్వాత్మ్యము ఛాందోగ్యో
పనిషత్తులో దేవకీసుతులగు శ్రీకృష్ణభగవానులు ఘోర అంగీరసునొద్ద
నుపదేశము బొందిన బురుషవిద్య. అధర్వణములో నాది వరాహనృ
సింహావతారములు. ఉపనిషత్తులలో శివశక్తి విష్ణ్వాద్యుపాసనలు చెప్ప
బడినవి. ఈవిషయములన్నియు ద్వాపరాంతమునకు బూర్వవృత్తము
లని వైదికులతలంపు. ఆప్రాంతములను మహర్షులుభగవదంశచే కృష్ణ
ద్వైపాయనులగ నుద్భవించి 28 వ ద్వాపరాంతమునందు వేదరాశిని
ఋగ్యజుస్సామాథర్వణములుగ విభాగము జేసిరి గాన వేదవ్యాసులు
అని నామమునరించిరని మహాభారతాదులందున్నది. ఇప్పటికి ద్వాప

రయుగమంతమయి 5 వేలుఏండ్లు అయినది. కాబట్టి అంతకుబూర్వమే వ్యాసావతారమైయుండనోపు. కాన నేటికి సుమారు 6 వేల ఏండ్లక్రిం దట ఋగ్వేదాదివిభాగము జేయబడెననియు అందుకుబూర్వమే ఆర్య లగు ద్విజులు ఆర్యావర్తాదులలోనుండిగాని లేక అక్కడికి వచ్చిగాని రాజ్యపరిపాలనము జేయుచుండిరని నమ్ముటకు వీలులేకపోలేదు.

6 ఆర్యుల జన్మభూమి కురుక్షేత్రమనబడు డిల్లీ దగ్గర మత్స్య పాంచాలమనబడు పంజాబు శూరసేన దేశములు బ్రహ్మర్షి దేశ మనబ డుననియు నది బ్రహ్మావర్తానంతరమనియు నాదేశములో బ్రాహ్మణులు జీవించిరనియు మనుస్మృతి 2 వ అధ్యాయమునందున్నది. బ్రాహ్మణులు వ్యాపించినది బ్రహ్మావర్తమనియు ఆర్యులుత్పన్నమైనది ఆర్యావర్తమ నియు బ్రహ్మర్షులచే వ్యాప్తమైనది బ్రహ్మర్షి దేశ మనియు నివియన్ని యు నుత్తర భరతఖండమునందు సింధుగంగలమధ్యనున్నవనియు స్మృ తులలోనున్నవి. మఱియు కురుక్షేత్రప్రశంస బ్రాహ్మణములందును న్నది. శతపథబ్రాహ్మప్రవర్గకాండలో,

శ్రు॥ కురుక్షేత్రం దేవ యజనం సర్వేషాం భూతానాంబ్రహ్మసదనం॥

అనియు ఋగ్వేదమందు.

ఇమంమే గంగే యమునే సరస్వతీ శతద్రీ॥

అనియు ప్రశంసగలదు. మరియు దేవతలనివాసము త్రివిష్టపమ ని చెప్పుటచే దానియాభాస టిబెట్ దేవతాస్థానమనియు మఱియువది ఉత్తరకురుభూమిలోనిదనియు దానిలో శ్వేతగిరి కైలాసమానస సరో వరాదులున్నవనియు భారతాదులందున్నది.

7 ఆర్యస్త్రీజనవైదుష్యముజూడ బూర్వకాలపు స్త్రీలు ఉత్త మవిద్యల నభ్యసించినట్టు కొన్నిప్రమాణములచే దెలియబడుచున్నది.

శ్లో॥ యవివాచాంప్రవదర్శాని ద్విజాతిరివసంస్కృతాం।
రావణంమన్యమానామ్మాం సీతాభీతాభవిష్యతి॥

అను శ్లోకమున ఆంజనేయులు సీతతో నేను ద్విజాతులవలె సంస్కృతభాషతో మాట్లాడినచో రావణునిగా నన్నుదలచి సీత భీతినొందునని ఆలోచించినట్లుండుటచే ఆకాలపు ఆర్యస్త్రీలకు సంస్కృతభాషయందు చక్కని పాండిత్యముండినట్లు దోచుచున్నది. మఱియుబృహదారణ్యక పంచమాధ్యాయ షష్ఠాష్టమ బ్రాహ్మణములందు వాచక్నుని దుహితయగు గార్గి భగవద్యాజ్ఞవల్క్యులను సర్వజగత్తు దేనియందు ఓతప్రోతముగనున్నదని ప్రశ్నజేసెను. యాజ్ఞవల్క్యుడు మైత్రేయికి వేదాంతము ఉపదేశించెను. మఱియు ఋగ్వేద చతుర్థాష్టక ప్రథమాధ్యాయమందున్న, సమిద్ధో అగ్ని రితిఅను షడృక్కులుగల సూక్తము ను అత్రిపుత్రికయగు విశ్వావరఅను స్త్రీ తనతపోబలముచే గనిపెట్టి దానికి ఋషికయయ్యెను. ఈమె మంత్రద్రష్టియే గాక యజ్ఞకర్త్రియు గూడా నైయుండెను. ఇడాదేవి అను ఆమె ఋగ్వేదమునందలి ప్రథమాష్టకములో ద్వితీయాధ్యాయమునందలి ముప్పదినాల్గవ వర్గాదిని, త్వామగ్నే ప్రథమయను కొన్ని ఋక్కులకు ఋషికయగుటయే గాక వేదకాలమందలి నహుష రాజునకు ధర్మోపదేశికురాలుగా ధర్మముల నెఱిగించుటకు అప్పటి ఆర్యులచే నియమింపబడియుండెను. వాగ్దేవి అను ఈమె ఋగ్వేదముయొక్క 10 వ మండలములో 175 వ సూక్తమీ వాగ్దేవిరచితము. ఈమె తత్త్వకోవిదయగు వనితాశ్రేష్ఠము. అంబృణ ఋషిపుత్రి ఈమెచేరచియింపబడిన ఈసూక్తమునందు తన యాత్మస్వరూపవర్ణముచేసి జీవ బ్రహ్మ వర్ణనమును సిద్ధాంతీకరించెను. మఱియు విశ్వాలాదేవి అను ఈమెయును అపలాదేవిఅను ఈమెయును పెండియు శ్రద్ధాదేవిఅను ఈమెయును (1) ఋగ్వేదమందలి ప్రథమాష్టకములోని 13 వ ఋక్కునకును, (2) ఋగ్వేదమునందలి 8 వ మండలములోని 80 వ సూక్తమునకును, (3) ఋగ్వేదమునందలి 10 వ మండలములోని 151 వ సూక్తమునకును, మంత్రద్రష్టులైరి. మఱియు భవభూతి మహాకవి ఉత్తరరామచరిత్ర ద్వితీయాంకమందిటుల వనదేవతాత్రేయుల సంభాషమును ప్రదర్శించిరి.

వనదేవతా కుతః పునరిహాగమ్యతే. కింప్రయోజనం వా దండకారణ్య ప్రవేశే॥

అత్రేయీ। అస్మిన్నగస్త్యప్రముఖాః ప్రదేశే భూయాంస ఉద్గీథవిదో వసంతి। తేభ్యోఽధిగంతుం నిగమాంతవిద్యాం వాల్మీకి పార్శ్వాదిహ పర్యటామి॥

వ్యాఖ్యానే। ఉద్గీథవిదః ఉద్గీథసామ వేదస్యాంశ విశేషః। తంవిదంతి। ఇతితథోక్తాః ఉద్గీథాద్వేతార ఇత్యర్థః। నిగమాంతవిద్యాం। నిగమాః। వేదాః। తేషాంఅంతాః। చరమభాగాః। వేదాంతాః ఉపనిషదః తద్రూపాంవిద్యాం॥

మఱియు కాదంబర్యాదిగ్రంథములయందు విశేషించిగనదగు. ఇట్టి బహుప్రమాణములచేత నాకాలపు ఆర్యస్త్రీలు వైదికవిద్యయందును పాండిత్య మవలంబించుకొనినట్లు గోచరించుచున్నది. గ్రంథవిస్తరభీతిచే విస్తరించనైతిమి.

8 ఆర్యజనుల విద్యాశిల్పాది విజ్ఞానముజూడ ఆశ్చర్య మొనరించుచున్నది. ఆర్యశబ్దము పూజ్యార్థమందు ప్రాచార్యులు ప్రయోగించినను ఆర్యులు మూఢులనియు వెఱ్ఱిగొల్లవాండ్రవలె పశ్వాదిపాలకులనియు జానపదులనియు నాగరికగ్రంథము లేశ మెరుగరనియు ప్రస్తుతపు గొందరియాగ్రహము. అదిమీమాంస్యము ఇంగ్లీషులోనగు నైరోపుభాషలలో నీవిషయము మెండుగనున్నది. ఈవిషయమై సంస్కృతమున భట్టయజ్ఞేశ్వరశాస్త్రుల వారను పండితోత్తములు తమ ఆర్యవిద్యాసుధాకరములో నుపన్యసించిరి. కావున అందున గొన్ని ప్రమాణములను ఇందున సంగ్రహించి వ్రాయ బూనితిమి. మొదట అశనాచ్ఛాదనములను పిదప నివాసములను సంపాదించుట. తర్వాత సంసారము, కులపుకట్టుబాటు, ఐకమత్యము, పురదేశనిర్మాణములు, కృషివాణిజ్యాదులు, వర్ణాశ్రమధర్మములు, ఆచారవ్యవహార ప్రాయశ్చిత్తములు, రాజ్యపరిపాలనము, సాంగ్రామిక ధర్మములు, విద్యాశిల్పాది

ఖ్యానంగములోనగు వానిని బడయుట జనులకు గాలానుసరణముగ గ లుగుననునది ఆబాలగోపాల ప్రసిద్ధముగద. ఇందునగూర్చియే ఋగ్వే ద 3 వ అష్టకము 8 వ అధ్యాయము 9 వ వర్గము 4 వ ఋక్కునంది ట్టుల నున్నది.

శృ॥ శునంవాహాః శునంనరః శునంకృషతులాంగలం॥

ఈశృతికర్థమేమన్నను ఎడ్లు సుఖముగ భారమునువహించుగా క. వ్యవసాయదార్లగు నరులు సుఖముగ కృషికర్మ జేయుదురుగాక. నాగలితో లెస్సగ భూమిని దున్నుదురుగాక. ఆలాగే ఋగ్వేదమం దున్నదిజూడుడి,

శృ॥ స్యోనాపృథివీభవా వృక్షరాజని వేశనీ। యచ్ఛానః సర్మస ప్రథఇతి. 1, 2, 6, 15.

ఓభూమీా మేము సుఖముగను నిష్కంటకముగను గాపురముం డుటకును నివేశనమిమ్మా. మఱియు విశాలమగు నిల్లిమ్మా. ఇత్యాది శృతులచే నార్యులు కృష్యాదికముచే ధాన్యసంగ్రహముచేసి గిరికాననా దులందుగాని గ్రామనగరాదులందుగాని తమనగరాదులను గట్టుకొని రని తోచును. మఱియు వారికి బుర గ్రామాది వ్యవస్థగూడ నున్న ట్లు ఋగ్వేద తృతీయాష్టక షష్ఠాధ్యాయమందీరీతి నున్నది.

శృ॥ శతమశ్మన్మయీానాం పురామింద్రోవ్యాస్యత్। దివోదా సాయదాశుషే॥ 3, 6, 22, 20.

రాళ్ళతోగట్టబడిన నూరునగరములను దనయజమానుడగు యజ్ఞముచేయించినవానికి ఇంద్రుడిచ్చెను. కృష్ణయజుర్వేదములోన మఖ ఖండలో నిట్లున్నది.

శృ॥ ఇమాంగ్ంరుద్రాయ తపసీకపర్దినే క్షయద్వీరాయ ప్రభరామ హేమతిం। యథానః శమసద్ద్విపదే చతుష్పదేవిశ్వం పుష్టం గ్రామే అస్మిన్ననాతురమితి॥ 4, 5, 10, 3.

మా పుత్రకళత్ర భృత్యవర్గమునకు గవాశ్వమహిష్యాది వర్గము నకు సుఖము గలుగునటులు మఱియు నీయూరిలోనుండు సర్వప్రాణి తమునకు నిర్దుఃఖ సుఖము గలుగునటులు బలశాలి, జటాజూటధారి, తప స్వి, శత్రుసంహారి, అగు రుద్రదేవుని ధ్యానించెదము.

శ్లో॥ తక్షన్నాసత్యాభ్యాం పరిజ్మానం సుఖంరథమితి॥

ఋగ్వేదం 1, 2, 1, 3,

అశ్వినీకుమారులిద్దఱుకు ఋభువులు వడ్లవానిచే సుఖకరమగు రథమును జేయించిరి.

మఱియు కృష్ణవేదాంతర్గత తైత్తిరీయోపనిషత్తుయందు.

యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః। ఛందోభ్యోధ్యమృతాత్సంబభూవ। సమేంద్రో మేధయాస్పృణోతు। అమృతస్య దేవధారణోభూయాసం। శరీరంమేవిచర్షణం। జిహ్వామే మధుమత్తమా కర్ణాభ్యాంభూరి విశ్రువం। బ్రహ్మణః కోశోసి మేధయాపిహితః। శ్రుతంమేగోపాయ। ఆవహంతీవితన్వానా। కుర్వాణాచీర మాత్మనః। వాసాగ్ంశ్చమమగావశ్చ। అన్నపానేచ సర్వదా। తతో మేశ్రియమావహ। లోమసాంపశుభిస్సహస్వాహా ఇత్యారభ్యప్రతివేశోసిప్రమాబాహి ప్రమాపద్యస్వ ఇత్యంతుద్రష్టవ్యం॥

అమృతస్వరూపమగు వేదములవలన పుట్టి వేదములలో శ్రేష్ఠమై సర్వస్వరూపమును పరమేశ్వర స్వరూపముగను ఓంకారము నన్ను మరుపులేనిబుద్ధితో స్పృజించునుగాక. ప్రకాశస్వరూపమునగు ఓప్రణవమా బ్రహ్మజ్ఞానముయొక్క ధారణ నాకుఁగునుగాక. నాశరీరముపరిశుద్ధమగునుగాక. నాజిహ్వ మాధుర్యము కలది యగునుగాక. శ్రోత్రములచేత నేను అనేకములు వినినవాడనగుదునుగాక.

ఓంకారమా నీవు బ్రహ్మకుస్థానమై మరుపులేని బుద్ధిచేత కప్పబడినదానవై తివి. ఇటువంటి నీవు నేనువినిన ఆత్మజ్ఞానము మొదలగు వి

స్థానమును రక్షించుమా, నాకువస్త్రములను కలుగజేయుచు గోవులను వృద్ధిపొందించుచు ఎల్లప్పుడు అన్నపానములను కలుగజేయుచు రోమములుగలమేకలు గొఱ్ఱెలు మొదలగు ఇతరపశువులతో గూడుకొనియున్న మహాలక్ష్మిని పొందింపజేయుమా. పూజార్హమగు ఓ ప్రణవమా బ్రహ్మవేత్తలు నన్ను గూర్చి వత్తురుగాక. సమస్తజనులలో నేను కీర్తిగలవాడనగుదునుగాక. ధనవంతులలో మిక్కిలి శ్రేష్ఠుడనగుదునుగాక. ఆబ్రహ్మకు స్థానభూతమైన నిన్ను నేను ప్రవేశించుదునుగాక. అటువంటి నీవు నన్ను పొందుమా. అనేకభేదములుగల అటువంటి నీయందు నేను పరిశుద్ధిచేసుకొనుచున్నాను. బ్రహ్మస్వరూపమగు ఓ ప్రణవమా నీళ్లు పల్లపుప్రదేశమునకు పోయెడి విధముగానున్నా, నెలలు సంవత్సరమును పొందినవిధముగానున్నా, బ్రహ్మవేత్తలు సమస్తదిక్కులనుండి నన్ను గూర్చివత్తురుగాక. ఓ ఓంకారమా, నీవు నాకు సమస్తపాపములవలననైనదుఃఖమును బోగొట్టుటకు శ్రమనుబొందినవానికి గృహమువలెనున్నావు. ఆకారణమువలన నన్ను ప్రకాశింప జేయుమా. నీవు నన్ను పొందుమా. నీస్వరూపముగానే జేయుమా. మఱియు కృష్ణయజుర్వేద సంహితలో నిట్లున్నది.

శ్రు॥ వాజశ్చమే ప్రసవశ్చమే ప్రయతిశ్చమే॥
చమకఖండ 4, 7, 1, 1.

నాకు సంసారోపయుక్తములగు గ్రాసవాసాదుల నియ్యమని రుద్రస్తుతి దెలియుచున్నది,

ఋగ్యజుర్మంత్రములలో కొన్నిచోట్ల తంతువాయ కర్మారాది దృష్టాంతములుగలవు. కానఁ నట్టి శృత్యాదులవల్ల నార్యులకు దారపుత్రాదులు, పశ్వాదులు, గృహక్షేత్రాదులు, కృషి, రథకారగృహనగర నిర్మాణాదుల కౌశలములు, అపరిమిత దేవతాభక్తి ఈశ్వరుడు సర్వవ్యాపకుడు అను జ్ఞానముగలవని ద్యోతితమగును,

శ్రు॥ ఆయాహీంద్ర పథిభిరీళితేభిర్యజ్ఞమిమంనో భాగధేయం జుష
స్వతృప్తాం జహుర్మాతులస్యేవ యోషాభాగస్తే పైతృష్వ
స్రేయీవపామివేతి. ఋ. 5, 4, 23.

ఓ ఇంద్రుడా మేము నీకు జేయుస్తుతులలో వచ్చి మేమిచ్చు హవిర్భాగము గొని అజ్యాదులచే సంస్కరింప బడిన వసను జ్వాలప్రేమతో ననుభవింపుమా. ఎటులన మేనమామ కూతురిని పెండ్లి జేసికొనిన మేనల్లునివలెను, మేనత్తకూతురిని జేసుకొనిన మేనల్లునివలెను, తృప్తి పొందుమా అని ఇంద్రప్రార్థన. ఇది ఉపమానస్థానీయమగు ద్వివిధాచారమును సూచించుచున్నది. ఇందువలన ప్రాచీన కాలమందును గూడ బాంధవ్యము మాతృత్వ లేని చోటను జేసుకొనిరనియు, ద్రవ్యాశ దూరబంధువులతో సంబంధము చేసికొనకుండుటగూడ నుండెననియు దెల్లంబు. కాని మన్వాదిస్మృతుల కాలములో వానినింద జూడబట్టి సంబంధమువల్ల గలిగిన నష్టమరసి దానిని ప్రస్తుతపు ఆచారముక్రింద మార్చిరని యూహింపనగు. వివాహకాల నియమము శ్రుతులలో నాకగుపడలేదు. వివాహ మంత్రములు జూచినచో వధూవరులు వానియర్థమును దెలుసుకొని దీక్ష వహింపవలయునని యగపడు. ఎప్పుడు బాల్యవివాహాచారము ఉద్భవించినదో యింక దెలుసుకొనదగియున్నది. మఱియు ఋగ్వేదములో నిరుక్తీయాష్టక షష్ఠాధ్యాయగతము 12వ వర్గములోని 9వ ఋక్కు.

శ్రు॥ భూయసావస్నమచరతనీయో వి క్రీతో॥

అను నీవాక్యమువల్ల స్పష్టముగ క్రయ విక్రయరూపమగు వాణిజ్యము వ్యక్తీకరింపబడెను. అధర్వణసంహితలో పుత్రసంతానమునకు, కృషికి, పశ్వశ్వాదివృద్ధికి, వాణిజ్యలాభమునకు, మంత్రానుష్ఠానంబులు విశేషముగ జెప్పబడినవి. మనుస్మృతిలో స్పష్టముగ విద్యా, శిల్పము, భృతి, సేవ, గోరక్షణము, వాణిజ్యము, వ్యవసాయము, ఆయుధభిక్షము, కుసీదములవల్ల జీవనము చేయవగునని యున్నది. ఋగ్వేదప్రథమాష్టక ద్వితీయాధ్యాయమందలి,

శ్రు॥ వేదా॰ యోవీనాం పదమంతరిక్షేణపతతాం: వేదనావః సముద్రియ ఇతి॥

అష్టమాష్టక ద్వితీయాధ్యాయమండలి,

శ్రు॥ తైవీంనావంసన్వితా) ఇత్యాది॥

మంత్రములలో నావాయానాది వర్తక వ్యాపారములు సూచింపబడినవి. బర్మాయవన దేశముల రాకపోకలకు గంగానదీతరణమునకు నావయాత్ర శ్రుతులందేగాదు స్మృతియందు గూడ నగుపడుచున్నది. పరాశరస్మృతి విశేషములను వార్ధిముతరి నావయాత్ర ఔత్తరీయ శిష్టులచే బరిగృహీతముగనుక వారికది న్యాయముగాదని బోధాయన వాక్యమున కనుకూలముగ మాధవులు సముద్రయానమున కనుజ్ఞనిచ్చిరి. యుద్ధసామగ్రి వేదత్రయమునందు విరళముగను అధర్వణమునందు విశేషముగను ఉపపాదింపబడినది. శస్త్రాస్త్రప్రయోగములు సరహస్యములతో దురీయవేదమునందు జెప్పబడియున్నవి. తురీయవేదమన అధర్వణవేదమని యన్నదగును. ఈశస్త్రాస్త్రవిద్య భారతయుద్ధముతో దుదముట్టె. ఋగ్వేద పంచమాష్టక ప్రథమాధ్యాయములోని 19వ వర్గములో 1వ ఋక్కునందు లోహమయకవచమును దొడుగుకొని గుప్తగాత్రుడై శత్రుపరాజయమునకై యుద్యుతుడైనరాజు ధనుర్బాణపాణులగు సైనికులు ఇటుల వర్ణింపబడిరి.

శ్రు॥ జీమూతస్యేవభవతి ప్రతీకం యద్వర్మీయాతి సముదముపస్థే! అనావిద్ధయాతన్వా జయత్వం సత్వావర్మణో మహిమాపిపర్తు॥

ఓరాజా కవచముదొడుగుకొని యుద్ధమధ్యమందు బోవుచున్నప్పుడు నీదేహము మేఘమువలెనున్నది. ఎండకాలమునందలి తాపమునుహరింపగలిగి శీతలజలపూరితమగు మేఘమువలె పరరాజ పరితాపకరమై శౌర్యపూర్ణమైనను నీలలోహిత కవచావృతమగు నీదేహమువల్లగ ప్రజానుగ్రహముకై యున్నది. మరియు ఋగ్వేదములో 8, 6, 28,

11, 4, 2, 8, 4, ఇంద్రాగ్ని దేవతలను యుద్ధమందు సహాయము చేయమని నార్యులు వేడినట్లున్నది. కృష్ణయజుస్సంహితా ప్రథమకాండ అష్టమప్రశ్నలోని 9వ అనువాకములో రాజసూయ యజ్ఞమున కంగముగ రత్ని హోమమను కర్మము.

శ్రు॥ బార్హస్పత్యం చరుం నిర్వపతి॥

ఇత్యాది వాక్యముచే విధింపబడినది. ఆకర్మ 12 పగళ్ళలో జేయ సాధ్యము. మొదటినాడు యజమానుడగు రాజు బ్రాహ్మణగృహమునకు వెళ్ళి బృహస్పతి చరువుచే దేవతను పూజించి తెల్లనిపిరుదుగల యెద్దును యజ్ఞాంగదక్షిణముగ వతనికినిచ్చును. పిదప 2వ నాడు క్షత్రియ గృహమునకు, 3వ నాడు పట్టపుదేవియగు మహిషీగృహమునకు, 4వ నాడు ప్రియురాలగు రాజభార్యయైన వావాతయింటికి, 5వ నాడు అప్రియురాలగు రాజపత్నియైన పరివృక్తయింటికి, 6వ నాడు సేనాపతి యింటికి, 7వ నాడు సారథియింటికి, 8వ నాడు అంతః పురాధ్యక్షుని యింటికి, 9వ నాడు గ్రామమునసబ్ యనబడు గ్రామణియింటికి, 10వ నాడు కోశాధ్యక్షునియింటికి, 11వ నాడు ప్రజలవల్ల నారవభాగము పన్ను వసూలుచేయునట్టి భాగదుఘునింటికి, 12వ నాడు ద్యూతకారునియింటికి బోయి శ్రుత్యుక్తప్రకారము ఆయాదేవతలకు నాయా యిండ్లలో యజమానుడు పూజచేయవలయునని శ్రుతిలోనున్నది. మరియు ఛాందోగ్య సప్తమప్రపాఠకములో సనత్కుమార బ్రహ్మర్షులు నారదులకు నామాద్యుపాసన లుపదేశించినట్లున్నది. దాని ప్రథమఖండలో నధ్యాత్మవిద్యాగ్రహణయోగ్యతను బరీక్షించుటకు గురువు శిష్యుని నీవేవిద్యలను నేర్చితివని యడుగ రెండవ వాక్యములో నారదులిట్లు నుడివెను,

శ్రు॥ సహోవాచర్గ్వేదం భగవోధ్యేమి యజుర్వేదగ్ం సామవేద మాథర్వణం పఞ్చమం వేదానాం వేదం పిత్ర్యగ్ం రాశిం దైవం విధిం వాకోవాక్యమేకాయనం దేవవిద్యాం బ్రహ్మవిద్యాం భూ

తవిద్యాం క్షత్రవిద్యాం నక్షత్రవిద్యాం సర్పజన విద్యామేతద్భ
గవో౽ధ్యేమి॥

ఓ భగవంతుడా ఋగ్యజుర్వేద సామాథర్వణ మహాభారతములను, వ్యాకరణమును, శ్రాద్ధకల్పమును, గణితమును, ఉత్పాతజ్ఞానమును, మహాకాలాదినిధిశాస్త్రమును, తర్కశాస్త్రమును, నీతిశాస్త్రమును, నిరుక్తమును, వేదాంగములగు శిక్షాకల్పచ్ఛందమును, భూతతంత్రమును, ధనుర్వేదమును, జ్యోతిషమును, సర్పవిద్యయగు గారుడమును, కుంకుమాదిసంపాదనమును, నృత్య గీత వాద్య శిల్పాదివిజ్ఞానములను నేను చదివినాను. అని నారదులు జెప్పుటచే ఆ కాలపు ఆర్యులలో సర్వత్ర విద్య సాధారణమైనదిగా యుండెనని యన్నవలయును. మఱియు ఈశ్రుతిస్మృతి వాక్యజాలముచే నప్పటి యార్యజనులు తేజోవంతులు. బహువేదశాస్త్రద్రష్టలు, ప్రజాపాలనదక్షులు, దీనరక్షకులు, సన్మార్గప్రవర్తకులు, శూరులు, శత్రుపరాజయకుశలులు, సర్వసుఖములతో విజయసుశోభితులు. మహోదారచరిత్రులు అని గోచరింపగలదు. వెండియు లోకోపద్రవకారకులగు చోర, జార, పిశున, పాషండులని నిగ్రహించి దేశరక్షణము జేయు క్రూరఖలులను సంహరించి నిజకుటుంబమునువలె ప్రజలను సన్మార్గప్రవర్తనమునందుండునట్లు పాలించి ప్రజారాధనముజేసి స్వస్థమనస్కులై రాజులు రాజసూయాది మహాక్రతువులను జేసిరని ఋగ్వేదాదులలో నక్కడక్కడ ప్రశంసింప బడెను. రాజనీతి యథర్వవేద శుక్రనీతికామందకీ మన్వాది స్మృత్యాదులలో మెండుగ నుండుటంబట్టియు బ్రాహ్మణాదులకట్టి వ్యాసంగము హెచ్చుగానుండుటవలనను పురాణార్యులు అరణ్యక పశుప్రాయులు కారనియు, ఐహికాముష్మిక వ్యవహారదక్షులనియు, నాగరిక విశిష్టులనియు, విస్పష్టముగ నరయనగునని శ్రుతిస్మృత్యాదు లుద్ఘోషించు చున్నవి. కాని వారికిప్పటివారికంటె బరలోకచింత యెక్కువగాన నింత నాగరికత లేకుండెననియు దెలియనగు. ఇంతియేగాక పూర్వులకు గలిగిన ఆసామర్థ్యములను ఇప్పుడు మనము జెప్పినయెడల ఇట్టి సామర్థ్యములుగూడ

లోకములో నుండునాయని విశ్వసింప దగనియట్లుండును. అట్టిసామర్థ్యముతో జేసిన కార్యములలో అతిప్రాచీనమైన కార్యమొక్కటిగలదు. అదిఏదియన్నను సముద్రమదనము. ఇది విష్ణుపురాణములో మొదటియంశములో తొమ్మిదవయధ్యాయమున తెలియచేయబడినది.

శ్లో॥ నానౌషధీస్సమానీయ దేవదైత్యదానవాః। క్షిప్త్వాక్షీరా
బ్ధిపయసి శరదభ్రామలత్విషి। మంథానం మందరంకృత్వాయో
క్త్రంకృత్వాచవాసుకిం। తతోమదితుమారబ్ధా మైత్రేయత
రసామృతమ్। విబుధాస్సహితా స్సర్వేయతః పుచ్ఛంతతః కృ
తాః। కృష్ణేనవాసుకేర్దైత్యాః పూర్వకాయేనివేశితాః। తేతస్య
ముఖనిశ్వాస వహ్నినోపహతత్విషః। నిస్తేజసోసురాస్సర్వే బ
భూవురమితౌజసః। తేనైవముఖనిశ్వాస వాయునాస్తబలాహకైః
పుచ్ఛప్రదేశే వర్షద్భిస్తథాచాప్యాయితస్సురాః। క్షీరోదమధ్యే
భగవాన్ కూర్మరూపీ స్వయంహరిః మందరాద్రే రధిష్ఠానం
భ్రమతోభూన్మహామునే॥

అని మొదలుపెట్టి జెప్పబడినది. దేవతలు దైత్యులును దానవులనబడి మూఢజాతులవారును, అనేకములగు ఓషధులను దెచ్చి శరత్కాలమేఘమువలె తెల్లగానుండెడి క్షీరసముద్రోదకమున బడవైచిరి. అప్పుడు మంధరపర్వతమును కవ్వముగాను, వాసుగుని కవ్వపుత్రాడుగాను చేసిరి. అటుపైని అమృతమును తీయుచుటకు తలపడిరి. దేవుడు వాసుకియొక్క తోకవైపున దేవతులను ముఖము వైపున దైత్యదానవులను ఉంచెను. ఆదైత్యదానవులు వాసుకి నోటియూర్పు సబుట్టుచుండిన సెగ దెబ్బతగిలి వాడిపోవుచుండిరి. ఈ వేడియూర్పుచేతనే మేఘములన్నియును తోకవైపునకు ఓసరబడి దేవతలపైని చల్లగా వర్షము కురియుచుండెను. మందరపర్వతము మునిగిపోకుండుటకు భగవంతుడు కూర్మరూపియై దానిక్రింద నుండి ఆమందరమును ధరించుచుండెను.

ఈసముద్రమథన వృత్తాంతము మహాభారతమున ఆదిపర్వము లోకూడ పదియేనవయధ్యాయమున తెలియజేయుబడినది. ఐతహాసకసిద్ధాంతమువారు ఇది యిట్లు పూర్వము జరిగిన వ్యాపారముయని చెప్పుదురు. ఇది అతిమానుష వ్యాపారముగాదా దీనివలన వీరిజ్ఞానాతిశయము స్పష్టపడుచున్నదిగదా. నైరుక్త సిద్ధాంతానుసారమున ఇది మన పూర్వులగు దేవతలును అసురులును గూడి అమృతము అనగా మరణము లేకపోవుటయనెడి మోక్షమును జెందుటకై చేసిన గొప్పయాలోచన. ఇందు క్షీరసముద్రమనునది పరతత్త్వము. మందరపర్వతమను నది వారిబుద్ధి. దానిచేత తరుచుటయనగా విమర్శించుట అని యిట్లు మిగిలినవానినిగూడ నిరూపింపవచ్చును.

ఈనైరుక్త సిద్ధాంతముచొప్పున నాలోచించినచో మనవారికి గల జ్ఞానాతిశయము సుస్పష్టమగుచున్నదిగదా జ్ఞానమనునది మోక్షమునుగూర్చినదనియును విజ్ఞానమనునది శిల్పాదులను గూర్చినదనియును ఆరంభముననే జెప్పబడియెగదా. ఇట్లు జ్ఞానవిషయముననే విచారము చేసెడి మనప్రాచీనులకు బ్రహ్మవాదులని పేరుగలిగియుండెను. కావుననే శ్వేతాశ్వతరోప నిషదారంభమున, శ్రు॥ బ్రహ్మవాదినోవదంతి॥ బ్రహ్మవాదులు చెప్పుచున్నారు. అను వాక్యము వ్రాయబడియున్నది. మనప్రాచీనులు లోకాంతరమునకు వెడలి మరల ఈలోకమునకువచ్చెడి సామర్థ్యముకలవారై యుండిరి.

కావుననే మహాభారతము సభాపర్వమున నారదుడను దేవర్షి లోకపాలుల సభలనన్నిటిని వర్ణించి పంద్రెండవ యధ్యాయమున పాండు మహారాజు స్వర్గస్థుండై ధర్మరాజునకు పంపినవృత్తాంతమును తెలియజేసెను. ఇదిగాక లోమశమహాముని అర్జునుడు మొదలగు వారు దేవలోకమునకు బోయినట్లుకూడ భారతములోనే వ్రాయబడియున్నది.

ఇపుడుగూడ మెస్మరిజమ్ అను విద్యలో ఒక్కని మెస్మరైజ్ చేసిఆజీవుని శరీరములోనుండి వెలికితీసి తన ఇష్టమువచ్చిన స్థలమునకునడపించుట జరుగుచున్నట్లు ఇంగ్లీషుగ్రంథములవలననే కానవచ్చుచున్నది.

ఇందువలన తనయాత్మనుగూడ వెలికిదీసి లోకాంతరములకు న డిపించెడి శక్తి యుండవచ్చునని యూహించుటకు అవకాశము కలిగి యున్నది.

ఇందుకు దృష్టాంతముగా శంకరాచార్యులవారు తమ శరీరము నుండి ఆత్మను లింగశరీరముతో గూడ యోగశక్తిచేత పైకిదీసి మరి యొక్క శరీరమున బ్రవేశపెట్టినట్లు మాధవాచార్య విరచిత శంకర వి జయమున తొమ్మిదవసర్గమున జెప్పబడినది.

ఇదిగాక కొందరుఋషులు ఈభూలోకమున ఆకాశమార్గమున తిరుగుచుండిరి. వారికి చారణులనిపేరు. ఈయంశము రామాయణ ము సుందరాకాండమున 55వ సర్గమున స్పష్టమగును.

ఆరామాయణములోని ఆసర్గవలననే శ్రీరాములవారి కాలము నకే శకున శాస్త్రము సుప్రసిద్ధముగ నున్నట్లు కానబడు చున్నది. ఆ సర్గమున.

శ్లో॥ సనిమిత్తైశ్చ దృష్టార్థైః

అను శ్లోకమున్నదిగదా నిమిత్తములనగా శకునములు.

ఇదిగాక శ్రీమద్రామాయణముననే త్రిజటకు స్వప్నమయ్యెనని యును ఆస్వప్నమువలన శ్రీరామమూర్తికి క్షేమము కలుగుటయు రా క్షసులకు కీడు కలుగుటయు స్ఫుటమగుచున్నదనియును త్రిజట చెలు లకు జెప్పెననియును గూడ వ్రాయబడియున్నది. దీనివలన స్వప్నశాస్త్ర ముగూడ నప్పటికే వాడుకలోనున్నట్లు కానబడుచున్నది.

ఇదిగాక విశ్వామిత్రుడు శ్రీరామలక్ష్మణులను తన యజ్ఞసంరక్ష ణమునకు తీసుకొని వెడలునప్పుడు వారలకు మార్గాయాసంబును ఆకలి యును దప్పికయును లేకుండుటకు బలయనతి బలయునని యెడి రెండు విద్యల నుపదేశించెనని రామాయణము బాలకాండము 22వ సర్గము నం జెప్పబడియున్నది.

ఇవి మంత్రములనియును ఈమంత్రములకట్టి సామర్థ్యముకలదని యును నమ్మనివారుకూడ అట్టి ఓషధీ విశేషములను వారికియిచ్చియుం డురనివిశ్వసించుటకు అవకాశముకలదు. ఎట్లంటేని ఇప్పుడు దక్షిణఅ మెరికాఖండంబునకొక్కా అనియొక్క యోషధికనుగొనబడెనని అధికా రముతోగూడిన ఆకులుకలది. దానిఆకులకు సున్నమును మొదలగున వివ్రాసి ఆయాకులను నమిలినవో ఆకలికలుగదు. గనులు మొదలగు వానిని త్రవ్వినప్పటికిని కొండలు మొదలగు వానిని ఎక్కినప్పటికిని. ని ట్టూర్పుగలుగదు. ఈయోషధివల్ల జేయబడిన కొకైన్ అనెడిసత్తును నీటితోగలపి మన యవయవములకు వేసికైనను వ్రాసినయెడల అస్థల ముని కత్తితోకోసినను మనకు తెలియదు. పూర్వము సుప్రసిద్ధముగా నుండిన ద్రోణాచలాదులలో నెట్టియోషధులుండినవో మనకు తెలియ దుగదా ఇంధుచేతను,

సంజీవిని యున్నదనుటకూడ విశ్వసింపదగి యున్నది వైద్య శాస్త్రమున చరక సుశ్రుత రసార్ణవాది గ్రంథములయందు దివ్యౌషధి ప్రకరణమని యొక్క ప్రకరణముకలదు. దానిలో అనేకదివ్యౌషధులు చెప్పబడినవి. వానిలక్షణములను వానిగుణములనుగూడ ఆగ్రంథము అవలననే చెప్పబడి యున్నవి.

మనపూర్వులు మృతసంజీవియనువిద్యను ఎఱిగినట్లుకూడ భారత ములో నాదిపర్వమున 68వ అధ్యాయమున కానబడుచున్నది.

ఈకలియుగముననే పుట్టిన సిద్ధనాగార్జున తంత్రమని పేరుగల క క్షపుటమునగూడ నీవిద్యవ్రాయబడియున్నది. అయితే ఈవిద్యపూర్వ ముండెనని నమ్ముటకు ఇప్పటికుండెడు సాధన సామగ్రులు చాలవు. క్రమముగామాత్రము ఈవిద్య పూర్వముండెనని నమ్మింపదగిన నిదర్శ నములు లభింపవచ్చునని తోచుచున్నది.

తిరస్కరణియను మరియొక్క విద్యకూడా నుండెనని నలచరిత్ర మున సుస్పష్టమేకదా, ఈవిద్యయే అదృశ్యకరణమనుపేరున సిద్ధనాగా ర్జున తంత్రమునకూడ కానబడుచున్నది.

ఇప్పుడు యూరోపియన్ పండితులు బెల్లూన్ అని యొక్క వ్యోమయానమును కల్పించియున్నారు. అది గాలికి పరాధీనమై ఎటుగాలి కొట్టునో అటునడుచుచున్నది. గాని లెస్సగా యథేష్టముగానడిపించుటకు శక్యముకాకున్నది.

పూర్వకాలమున యథేష్టముగా నడిపింపదగిన విమానములను మనపూర్వులు వాడుకజేసిరి. అందుకు నిదర్శనము ఉపరిచరవసువు ఇంద్రునిచే నీయబడిన విమానదర్శనము కలవాడై ఆకాశమునసంచరింపుచుండెనని మహాభారతమున ఆదిపర్వములోనున్న వృత్తాంతమును అందరు గుర్తెఱిగియేయున్నారు. ఇంతమారుమూలలలో నెదుకనేల శ్రీరామమూర్తి పుష్పకముమీద అయోధ్యానగరమును చేరలేదా.

మనప్రాచీనులకు దివ్యదృష్టియనియొక్క విద్యకూడకలదు. దానింబట్టి వారు వారలకండ్లకు కానరానివానింగూడ తెలుసుకొనుచుండిరి. కావుననే మహాభారతము ఆదిపర్వమున శకుంతలను దుష్యంతుడు పరిగ్రహించిన యంశమును తరువాత తనయాశ్రమమునకుజేరికణ్వమహాముని దివ్యదృష్టిచేత కనుగొనెనని వ్రాయబడినది.

ఇవిగాక అక్షయహృదయమనియును, అశ్వహృదయమనియును, రెండువిద్యలు మనప్రాచీనార్యులలో గలిగి యుండెను. అందు అక్షయహృదయమను నది తాడిచెట్టునుజూచి దానిలో నొక్కొక్కకొమ్మకు ఆకులు పూవులు కాయలు మొదలగునవి ఎన్నెన్ని కలవో కనుగొనుట. దీనిని నలమహారాజునకు ఋతుపర్ణుడు ఉపదేశించెను. ఈవిద్యను ధర్మరాజునకు బృహదశ్వుడుపదేశించినట్లుగూడ భారతము అరణ్యపర్వమువల్లనే తెల్లంబగుచున్నది. అశ్వహృదయమనగా అశ్వముయొక్క ఉద్దేశ్యమును కనిపెట్టుటయు దానికి తనహృదయమును తెలియజేసి తనయిచ్ఛవచ్చునట్లు దానిని నడిపించుటయు మొదలగునది. దీనిని నలమహారాజెఱిగి యుండెను,

అర్జునుడు భిడుగును తనచేత దొన్నెలో నిమిడ్చెననికూడ భారతమున వ్రాయబడియున్నది.

ఇవన్నియు నుండ నిందుమనప్రాచీనులు కల్పించిన లిపివంటి పరిశుద్ధమైనలిపి ఈభూమండలమున మఱియేదేశము నైనంగలదా.

ఇప్పుడు నాగరికతలకు చరమావధిగాతలబడుచున్న స్త్రీవిద్యాభ్యాసము మనప్రాచీనులలో కలిగి యుండెనను విషయము నింతకు బూర్వమే గ్రహించితిమి అయినను మరియొకని దర్శనము జూడుడీ. మేన, వైతరుణీ అను నీఇద్దరు స్త్రీలు బ్రహ్మవాదినులై యుండిరని విష్ణుపురాణముల మొదటి యంశములో పదివ యధ్యాయమున జెప్పబడి యున్నది. ఇట్టివి మన ప్రాచీనుల జ్ఞానాతిశయమునకు ధ్వజములుగానున్నవని గుర్తెరుగతగి యున్నవి.

9 ఆర్యజనుల మతాచార వ్యవహారముల జూడుడీ. సంహితలో ప్రాయికముగ అగ్నింద్ర మిత్ర వరుణ విష్ణు గరుత్మాన్ రుద్ర వాయు సూర్యచంద్రులలోనగు దేవతలనుగూర్చి పూజలుగల కర్మలుజెప్ప బడినవి దీనినిబట్టి అధిభూత అధిదైవముల స్తోత్రములు వేదమందు మెండుగలవనియు. వానియనుగ్రహముచే నార్యులకొర్య నిర్వాహణమయ్యెననియు దెలియవచ్చుచున్నది. ఉత్తరహిందూదేశములోని సింధుగంగానద్యాదిప్రాంతములను నాక్రమించిన పిదప వసుగర్భయగు భూమి విశేషఫలవంతమై యుండుటబట్టి హాయిగా యజ్ఞాదులచే దైవారాధన చేయుటకు ఐహికాముష్మికాభ్యుదయముల ననుభవించుటకు వీలు గలిగె. దీనిచే బ్రతి పుట్టను జెట్టును వారు దైవసమానముగ జూచిరనిభ్రమపడవలదు. ఈశ్వరవిభూతి సర్వత్ర చరాచర ప్రపంచమునందు వ్యాపించెననుసంగతి ఆర్యులకు దెల్లంబు. ఋగ్వేదస్థపురషసూక్తము యజుర్గత రుద్రాధ్యాయము జగదీశ్వర సార్వాత్మ్యమును లెస్సగ బోధించుచున్నవి. ఈశ్వరసర్వవ్యాప్తి యితరమతగ్రంథములలో నింతగ జెప్పబడలేదని పాశ్చాత్యులుగూడ నొప్పియున్నారు. ఇంకొకవిశేష మే

మన ప్రతివస్తువునకు అధిదేవత యున్నది. దానియనుగ్రహము చేతనే ఫలములభించును. అనుసంగతి సంహితాభాగమువల్ల దెలియనగు. అనగా చేతనాచేతనములకు సంబంధము అనిర్వచనీయమనుట వేదత్రయ మందున్న కర్మాంగావబద్ధోపాసనలను, అథర్వవేద ఋగర్థములను అరసినచో ప్రపంచములో మనకగుపడని మితిలేని శక్తిమత్తులగు దేవతలున్నవనుట యొప్పనగు. ఈయాశయము జైమినిసమ్మతము గాకున్నను బాదరాయణాభి మతము పారిచార్యస్వీకృతము వృద్ధపరంపరాగతము. మఱియు నింద్రుడు మొదలగు దేవతులు వివిధరూపము గలిగినను వారియందు చరాచరాత్మకమగు జగత్తునందు అనువృత్తముగ ప్రవహించుచున్న చైతన్యము ఒక్కటియని ఋక్సంహితలో నున్నది.

ఇంద్రం మిత్రం వరుణ మగ్ని మాహు రథోదివ్యః సుపర్ణో గరుత్మాన్ । ఏకంసద్విప్రా బహుధావదంత్యగ్నిం యమంమాతరిశ్వా నమాహుః॥

తదేవాగ్ని స్త ద్వాయు స్తత్సూర్య స్తదు చంద్రమాః। తదేవ శుక్రమమృతం తద్బ్రహ్మతదాపః సప్రజాపతిః॥

సబ్రహ్మసశివః సేంద్రః సోక్షరః పరమస్స్వరాట్ సఏవ విష్ణుః స ప్రాణః సకాలోగ్నిః సచంద్రమాః॥

అను నీరెండువాక్యములు నారాయణములోనున్నవి. ఇత్యాది శ్రుతి తాత్పర్యమేమన అగ్న్యాదిదేవతలు పృథుగుపాస్యలు పృదక్ఫల దాయకులుగాన ఒకరికంటె నొకరువేరని తలంచదగేని ఆభ్రిమ నివారణమును శ్రుతి యేకకంఠరవమున జెప్పినను రాగద్వేషాభి భూతులై ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైతాది మతస్థులు తత్త్వమునుగూర్చి కలహించిరి. ప్రథమము అగ్న్యుపాసనను తత్సంబంధులగు దేవతల ఉపాసనలను తదనంతరము మిత్రోపాసనను తత్సంబంధ దేవతల ఉపాసనలను చెప్పి వారిద్దరు వరుసగ రుద్ర విష్ణు గణదేవతలుఅనినుడివి ఈరెండు శివశక్తులగు నెడతెగని జంటలు తుదకు వీనికి నామమాత్రభేదమని చెప్పి

వీని ప్రకృతియగు చైతన్యము ఏకమేయనియు దానికి మహర్షులు అనేకనామములిడిరనియు దెలియునగునని శృతి పలుకుచున్నదని కొందరందురు. ఈయర్థమే వేదాంతములను నుపనిషత్తులలో లెస్సగ బ్రతిపాదింప బడియె. కాన వేదతాత్పర్యమేమన ఒకఆత్మయే స్థావరజంగమరూపములగు సర్వభూతములందు గూఢముగనున్నను చిత్తమను నుపాధి విశేషతారతమ్యము ననుసరించి కూటస్థనిత్యుడు ఏకరూపుడగు ఆత్మతారత మైశ్వర్యశక్తి విశేషము గలిగియున్నాడని తస్యయ ఆత్మానమావిస్తరాంవేద లోనుగాగల ఐతరేయ బ్రాహ్మణాది శృతులు చెప్పుచున్నవియట. సూక్ష్మబుద్ధితో నాలోచించిన నీరెండుమతములు ప్రధమమతముతో సంక్రమింపజేయునగు. ఏకమైన బ్రహ్మయే అనంతదేవతారూపములైనటులు వానికి భిన్ననామములు ఉపాసనార్థ మియ్యబడినట్లు రెండభిప్రాయములకు సామరస్యము చేయుచు వాజసేయశృతి జెప్పుచున్నది. బృహదారణ్యక పంచమాధ్యాయ నవమ బ్రాహ్మణములోని మొదటి 9 వాక్యములజూడనగు. దీనికి తెలుగుతాత్పర్యమేమన జనకసభలో గార్గి ప్రశ్నానంతరము శ్రకల పుత్రుడగు విదగ్ధుడను శాకల్యుడు ఓయాజ్ఞవల్క్యుడా దేవతలెందరని ప్రశ్నజేసెను. యాజ్ఞవల్క్యుడు ఓ శాకల్యుడా వైశ్వదేవమను శస్త్రము నివిత్తను ఛందస్సునందు జెప్పబడినది. దానిలో నెన్నిపదములున్నవో అన్నిసంఖ్యలుగలదేవతలను ఉపాసింపనగుననియెను. అంత శాకల్యుడు నివిత్తసమంత్రమందు ఎన్ని దేవతలు జెప్పబడినవి అని యడుగ యాజ్ఞవల్క్యుడు చెప్పినదేమన 3033003 అనియె శాకల్యుడు ఎందరుదేవతలుఅని తిరిగి యాజ్ఞవల్క్యునినడుగ 33 గ్గురని యతడు జవాబిచ్చెను. తిరిగి దేవతలెందరని అయిదుసార్లు ప్రశ్నచేయ ఆరుగురనియు, ముగ్గురనియు, ఇద్దఱనియు, ఒకటిన్నరనియు, తుదకొక్కదేవతనియు యాజ్ఞవల్క్యుడు జవాబిచ్చెను. అంత శాకల్యుడు సరేయని మూడువందల మూడు మూడువేల మూడు సంఖ్యగల దేవతలిక తమతే ఏరూపము గలవారని ప్రశ్నవేసెను.

1 పూర్వోక్తదేవతలు 33 దేవతల విభూతులేయనియు నిజము గా ముప్పదిముగ్గురే దేవతులనియు యాజ్ఞవల్క్యుడు చెప్పెను. అంత శాకల్యుడు 33 గ్గురు దేవతలెవరని యడుగ అష్టవసువులు ఏకాదశ రుద్రులు ద్వాదశాదిత్యులు వీరందరు కలసి ముప్పదియొక్కరు ఇంద్రుడు ప్రజాపతి కలిసి ముప్పదిముగ్గురు దేవతులని యాజ్ఞవల్క్యుడుపలికెను.

2 ఆఅష్టవసువు లెవరని శాకల్యుడడుగ అగ్ని, భూమి, వాయువు, ఆకాశము, సూర్యుడు, ద్యులోకము, చంద్రుడు, నక్షత్రములు, ఈయెనిమిదింటియందు వసువను ధనరూపమగు సర్వజగత్తు ఉంచబడి నదిగాన వీనిని అష్టవసువులనుదురు. అనియాజ్ఞవల్క్యుడు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

3 ఆరుద్రు లెవరనియడుగ పురుషుని కర్మజ్ఞానేంద్రియములగు పదిప్రాణములు మనసుకలిసి ఏకాదశరుద్రులు. ఈపదునొకండు మరణమునుబొందు శరీరమును విడువగానే ఆపురుషునిగూర్చి తత్సంబంధులు ఏడ్చుటవలన వానికి రుద్రులను నామమువచ్చెను. అని శాకల్యుని తో యాజ్ఞవల్క్యుడనెను.

4 ఆద్వాదశాదిత్యు లెవరను ప్రశ్నకు సంవత్సరాంగములగు 12 నెలలు ద్వాదశాదిత్యులు. ప్రాణులఆయుః కర్మఫలములను ఇవిగ్రహించుచున్నవిగాన వీనికి ఆదిత్యులనామము వచ్చెను. అని ప్రతివచన మీయబడెను.

5. ఇంద్రప్రజాపతు లెవరని ప్రశ్న వేయగా స్తనయిత్నులే అన గా ఉరుము, ఇంద్రుడు, యజ్ఞమే ప్రజాపతి అని ప్రత్యుత్తరమియ్యా దానితో తృప్తిజెందక ఉరుము యజ్ఞము నేమని యడుగ వజ్రమే ఉరుమనియు, పశువే యజ్ఞమనియు, పశువన్నను శ్రీర్హి పశవః అను శృత్యర్థానుసారముగ సంపదయే పశువనియు, యాజ్ఞవల్క్యుడు శాకల్యుని తో బలికెను.

6. ఆరుగురని యంటివే అవి యేవియని ప్రశ్న వేయగ అగ్ని, భూమి, వాయువు, అంతరిక్షము, సూర్యుడు, ద్యులోకము, ఇవిఆరునియు ఇదివరకు జెప్పబడిన ముప్పదిముగ్గురే ఈఆరుగురగు చున్నారనియు అనెను.

7 ఆముగ్గురు దేవతులు ఎవరను ప్రశ్నకు నీమూడులోకములే ఈ మూడు దేవతలలోనే సమస్త దేవతులు ఆవిర్భవించి యున్నారనియు జెప్పెను. ఆయిద్దరు దేవతులెవరను ప్రశ్నకు అన్నము, ప్రాణము, అనియు త్తరము. ఒకటిన్నరెవరనుటకున వాయువు అని బదులుజెప్పెను.

8 ఒకటియగు వాయువు, ఒకటిన్నరయెట్లయ్యె అను ప్రశ్నకు సమస్తసృష్టిజాలము సూత్రాత్మయగు వాయువువల్ల వృద్ధి బొందింపబడుచున్నది గాన నాదేవతను ఒకటిన్నర యనబడునని యుత్తరమని యాజ్ఞవల్క్యుడనెను. ఒక్కండగు దేవుడెవడనిన ప్రాణమనగ ప్రాణమే బ్రహ్మమగు తత్ అని చెప్పబడెననియె.

9 పరోక్ష వాచకమగు తత్పదము బ్రహ్మకు ఛాందోగ్య షష్ఠమందు బ్రయోగింపబడెను.

ఇందులకు సంస్కృతమునయుండు ఉపనిషద్వాక్యములనుగనుడి.

అథహైనం విదగ్ధః శాకల్యః పప్రచ్ఛకతి దేవా యాజ్ఞవల్క్యేతి। సహైవతన్నివిదా ప్రతిపేదేయావన్తో వైశ్వదేవస్యనివిద్యుచ్యన్తేత్రయశ్చత్రీచ శతాత్రయశ్చత్రీచ సహాస్రేత్యోమితి హోవాచకత్యేవ దేవాయాజ్ఞవల్క్యతిత్రయస్త్రింశదిత్యోమితి హోవాచకత్యేవ దేవాయాజ్ఞవల్క్యేతి షడిత్యోమితి హోవాచకత్యేవ దేవాయాజ్ఞవల్క్యేతిత్రయ ఇత్యోమితి హోవాచకత్యేవదేవాయాజ్ఞవల్క్యేతి ద్వావిత్యోమితిహోవాచకత్యేవ దేవాయాజ్ఞవల్క్యేత్యధ్యర్ధ ఇత్యోమితిహోవాచకత్యేవ దేవాయాజ్ఞవల్క్యేత్యేకఇత్యోమితి హోవాచకతమేతేత్రయశ్చత్రీచ శతాత్రయశ్చత్రీచ సహాస్రేతి॥

1 సహోవాచమహిమానఏ వైషామేతేత్రయస్త్రిగ్ శత్త్వేవదేవా
ఇతి కతమేతేత్రయస్త్రిగ్ శదిత్యష్టావసవ ఏకాదశరుద్రాద్వాద
శాదిత్యాస్త ఏకత్రిగ్ం శదింద్రశ్చైవ ప్రజాపతిశ్చత్రయస్త్రిగ్ం
శావితి॥

2 కతమేవసవ ఇత్యగ్నిశ్చ పృధివీచవాయుశ్చాంతరిక్షం చాదిత్య
శ్చద్యౌశ్చ చంద్రమాంశ్చ నక్షత్రాణిచైతేవసవ ఏతేషుహీదం
వసుసర్వగ్ం హితమితి తస్మాద్వసవఇతి॥

3 కతమేరుద్రా ఇతిదశమే పురుషేప్రాణా ఆత్మైకాదశస్తేయదా
స్మాచ్ఛరీరాన్మర్త్యా దుత్క్రామన్త్యధరోదయన్తి తద్రోదయన్తి
తస్మాద్రుద్రాఇతి॥

4 కతమఆదిత్యా ఇతి ద్వాదశవై మాసాః సంవత్సరస్యైత ఆది
త్యా ఏతేహీదగ్ం సర్వమాదదానాయన్తి తస్మాదాదిత్యాఇతి॥

5 కతమఇంద్రః కతమప్రజాపతిరితి స్తనయిత్నురేవేంద్రో యజ్ఞః
ప్రజాపతిరితికతమ స్తనయిత్నురిత్యశనిరితి కతమోయజ్ఞ ఇతి
పశవ ఇతి॥

6 కతమేషడిత్యగ్నిశ్చ పృధివీచ వాయుశ్చాన్తరిక్షం చాదిత్యశ్చ
ద్యౌశ్చైతే షడేతేహీదగ్ం సర్వగ్ం షడితి॥

7 కతమేతేత్రయోదేవా ఇతికతమఏవత్రయోలోకా ఏషుహీమే సర్వే
దేవాఇతి॥

8 కతమౌద్వౌ దేవావిత్యన్నంచైవ ప్రాణశ్చేతికతమోధ్యర్ధఇతి
యోయం పవత ఇతి॥

9 తదాహుర్యదయమేక ఇవైవపవతేథకథ మధ్యర్ధఇతి యదస్మిన్ని
దగ్ం సర్వమధ్యార్ధ్నోత్తే నాధ్యర్ధఇతి కతమఏకోదేవ ఇతిప్రాణ
ఇతిస బ్రహ్మత్యదిత్యాచక్షతే॥

అవిద్యావస్థలోను పాస్యోపాసకాది వ్యవహారముగలదు. ఇహికాముష్మికాభ్యుదయమునుగోరి చేయు నుపాసనాదులు ప్రతీకములనబడు వానిలో నంతర్భావములు వ్రతాదులు గృహ గ్రామదేవ పూజారూపములగు దేవతార్చన విగ్రహారాధనములు పాశ్చాత్యపండిత శిరోమణియగు కార్లైయిలుచేసిన శూరారాధనమును గ్రంథమునుజూడనగు కాని ప్రకృత దేవళములలోని యాచారములుగొన్ని మామదికింపుగా లేవు. అవియపూర్వ ప్రమాణమూలకములు ఇంక గొన్నియుపాసనములు క్రమముక్తిసాధనములగు దహరాదివిద్యలు వానిలో హృదయ పుండరీకాదులందలి తేజస్సు నీశ్వరునిగ భావనాధ్యానములు గలవు. వాని వలన ముక్తిక్రమముగ గలుగు మరికొన్ని యుపాసనలగు ఉద్గీథాలు కర్మసమృద్ధిని జేయును. సామభక్తి విశేషము ఉద్గీథ యనబడును. దాని యంగమగు ప్రణవమును ఆయుద్గీథ యే క్రతువునకంగమో దానిని జేయునప్పుడు ఉపాసించినచో యజమానునకు ఆయుపాసన ఫలాధిక్యమును సమకూర్చును. ఈశ్రౌతోపాసనల ననుసరించి వివిధస్మార్తాద్యుపాసనలు ఉపాస్యదైవమందు బుద్ధి గట్టిగ గుదురుటకు నార్యులేర్పరచిరి. నిర్గుణోపాసనలుగూడ శ్రుతులలో నున్నవి. వీనికన్నిటికి శిరోభూతము జ్ఞానగమ్యమగునది నిర్గుణబ్రహ్మము. కనుకనే బాదరాయణులు బ్రహ్మసూత్రములందు శివశక్తి విష్ణ్వాదిదేవతల నామము లుచ్చరింపక బ్రహ్మశబ్దమునుమాత్రము స్వీకరించిరి. అదియు దాహృత ఋగ్వాక్యాదుల ననుసరించినది. కాని సంస్కృతవ్యాకరణాది పాండిత్య బలముచే ద్రావిడ పాఠ్నాయామము ననుసరించి యర్వాచీనులు సూత్రస్థ బ్రహ్మశబ్దము శివవిష్ణ్వాది పరములని తర్జన భర్జనపడి తాము మోహపడి యితరులను మోహపరచిరి. కొందరు ఋషులు కర్మజ్ఞాన సముచ్చయముచే మోక్ష మలవడునందురు. కొందరు భక్త్యేకసమధిగమము బ్రహ్మమనుదురు. నారద శాండిల్యాది సూత్రముల జూడనగు. పరమాత్మ జీవాత్మలకు వ్యవహారదశలో భేదమున్నట్లు ఛాయగనుపించినను వాస్తవముగ భేదమేమాత్రము లేదనియు. అవి యొక్కరూపేయనియు ఈశ్

హస్యము నరయుటయే మోక్షమనియు, నదిజ్ఞానైక సమధిగమమని యు, ముఖ్యోపనిషత్తులు స్పష్టముగ బలుకు చున్నవి. ఈయర్థమున్ను స్త్రీ శూద్ర ద్విజబంధువులకుగూడ జెప్పబడియుండెను. ఇందుచేతనేశ్రు త్యర్థము సర్వులకు దెలియ గలందులకు స్థూనానిఖనన న్యాయముగ శ్రీమద్భాగవతమందు పురంజనోపాఖ్యానమనుకథ వ్రాయబడి దాని యర్థముకూడ నందే వ్యక్తీకరింపబడినది. పరమాత్మపురంజనుని రెండ వయవతారమగు ప్రమదోత్తమయను స్త్రీని ఆత్మపురుషుడు కాడు, స్త్రీ కాదు అని యోదార్చి జీవాత్మ పరమాత్ములకు లేశమైనను భేదము లేదని,

శ్లో॥ యదంతరంకురుతేతస్య భయంభవతి॥

అనువారుణోపనిషత్తున కనుకూలముగను ఇటుచెప్పెను.

శ్లో॥ అహంభవాన్న చాన్యస్త్వం త్వమేవాహం విచక్ష్వభో। ననౌ పశ్యంతికవ యచ్ఛింద్రంమనాగపి। యథాపురుష ఆత్మానమేక మాదర్శచక్షుషోః। ద్విధాభూతమవేక్షేత తథైవాంతర మావ యోః॥ శ్రీమద్భాగవతము 4 స్కంధము 28వ అ. 62, 63 శ్లోకములు.

మఱియు ఇందుల కాంధ్రభాగవతమునన్నవిషయమునుజూడుడీ.

ఏ నీవుగాని యన్యుండవుగావు నీవేనేగాని యన్యుండంగానిట్లె రుంగుము. విద్వాంసులు మనయిద్దరియందు నంతరంబు నీక్షిం పరు. పురుషుండు తన్నొక్క-నే యాదర్శ చక్షువులందు భిన్న రూపులుగా దలంచు చందంబున మనయిద్దరికిని భేదంబు గలి గినట్లు దోచు.

ఇట్టి జీవ బ్రహ్మైక్యము జ్ఞానైకసమధిగమమని వేదాంతములని షట్ప్రష్టాభిప్రాయమని పాశ్చాత్య విపశ్చితులు దలచిరి. ఈవిషయము నుగూర్చి శంకర రామానుజ బ్రహ్మసూత్రభాష్యాభిజ్ఞులగు డాక్టరు థీబో గారుగూడవ్రాసిరి. ఇందువల్ల భగవద్గీతలలో నుక్తమగు భక్తివైరాగ్య

ములు. నిష్కామకర్మానుష్ఠాము జ్ఞానోదయమునకు నంతర్బహిరంగసాధనప్రాయము. వానివలన జ్ఞానోదయమై దీపమువల్ల గాంత్యాశివ్యక్తిగలుగునట్లుకలుగునని వివేకమరయునగు. అట్టిజ్ఞానమునే పరాభక్తి యనిగూడ పెద్దలనుదురు. కానజ్ఞానముమోక్షమునకు సాక్షాత్కారణము. జ్ఞానాదేవతుకైవల్యం. తరితిశోకమాత్మవిత్। బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరం॥ లోనగు శృతిమస్తకముల జూడనగు

ఆర్యకులావతంసులారా!

ఈయభిప్రాయములనే మహామహోపాధ్యాయ బిరుదాంకితులగు శ్రీమాన్ పరవస్తు వెంకటరంగాచార్యులవారును, రిటైర్డ్ సబ్ జడ్జి శ్రీయుత వావిలాల వెంకటశివావధానులగారును, కీర్తిశేషులగు ఆత్మకూరి లక్ష్మీనారాయణ దీక్షితులుగారును, ఈమొదలగువారు జెప్పియున్నారు.

ఇట్టి బూర్వపు ఆర్యుల చర్యలెక్కడ బ్రస్తుతపుఆర్యులలోచేరినవారి చర్యలెక్కడవిమర్శించి జూడుడీ.

బూర్వపు ఆర్యులలో దృష్టిదోషము లేదనియు సర్వత్ర భోజనభాజనములుగలిగి సంబంధ బాంధవ్యములతో నిండియుండెననియు మఱియు నహింసాత్సర్వ భూతాని అను న్యాయప్రాబల్యముచేయజ్ఞాదులయందును జీవహింస జేయక యుండిరనియు తోచుచున్నది.

ప్రస్తుతపువారు శాక్తేయమతావలంబకుల సహవాసముచే మధుమాంస భక్షణలకు లోనై యున్నవారు. పూర్వము తపోమహిమచే క్షత్రియ వైశ్య శూద్రాదులు గూడ బ్రహ్మర్షులగుట కవకాశముండియుండెను. ప్రస్తుతము ఆర్యులలో గొందరికి స్వాతిశయమెక్కుడై అట్టిస్వాతిశయమును వృధాబోనియ్యక గొన్ని స్మృత్యాదిగ్రంధములలో సిమిడ్చి బూర్వులకు గళంకమును దెచ్చియున్నవారలు. మఱియు శస్త్రాస్త్ర రాజనీతి వ్యవహారవాణిజ్య మంత్రశాస్త్ర ప్రచారముబూర్వము విశేషముగ నుండెననియు, మణిమంత్రౌషధ రూపమగు వైద్య

ము తెన్నగ నుండెననియు, అథర్వణవేదమువల్ల దెలియనగు. మఱియు స్మార్తషోడశ కర్మలకు దానవ్రతాదులకు ప్రాతిపదిక తైత్తిరీయ మంత్రవర్ణములు అథర్వణమంత్రములు ఇప్పటికి 2000 వేల యేండ్లవరకుఅనగా కాళిదాస భవభూతికాలము వరకు నాలుగు వేదముల ప్రచారము మనదేశమున బహువిరళముగ గలదని యెన్ననగు. జూడుడీ రఘువంశము 1 సర్గ 59 శ్లోకము. బూర్వపు పురోహితులకు అథర్వణవేదాధ్యయనము గలదనిగూడ రఘువంశము 17వ సర్గ 13వ శ్లోకమున కాళిదాసు వర్ణించియున్నవాడు.

ఇట్లు ప్రాచీనార్యుల యొక్క వైభవోత్పత్తులు గన్పట్టుచుండ యిందులకు వ్యతిరేకముగ నెవరో స్వార్థపరులు బ్రహ్మముఖబాహూరుపాదములవలన వర్ణోత్పత్తియైనదని యీక్రింది శ్లోకమువంటి శ్లోకములనుగొన్నిటిని గల్పించి గ్రంథాదులయందు జేర్చినవారైరి.

శ్లో॥ లోకానాంతువివృద్ధ్యర్థం ముఖబాహూరుపాదతః।
బ్రాహ్మణం క్షత్రియం వైశ్యం శూద్రంచనిరవర్తయత్॥

ఇవ్విధముగనుండినను కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈ మొదలగువారు మాత్రము సచ్ఛూద్రులు గారనియు, కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులై యున్నారని యు జెప్పుట కేయభ్యంతర ముండజాలదని మాయభిప్రాయమునుయీగ్రంథరూపముగ వెల్లడిబఱచితిమి.

ఇట్లు వచించుటకు కారణమేమనియెదరేని బూర్వము గుణకర్మవిభాగములవల్లనే వర్ణోత్పత్తి గలుగుచుండెననియు అటుపిమ్మట కొంతకాలమునకు స్వార్థపరుల ప్రోత్సాహ బలాత్కారములచే కులకట్టుబాటులు దిట్టముగ నేర్పడెననియు, అట్లేర్పడిన కులకట్టుబాటులను బట్టియు, బూర్వోక్తులగు కమ్మవారు మొదలగువారుమాత్రము సూర్యవంశజులగు క్షత్రియులైయున్నారని యీగ్రంథమున జెప్పుటయే మాయభిప్రాయమనియుంతెకు బూర్వము వ్రాసినదాని యొక్క యభిప్రాయమయి యున్నది. ఈకులకట్టుబాటు లెపుడేర్పడినవో నానంగతి సంపూర్ణముగ వ్రాయు

టకు యిచ్చుట వీలుగాకపోయినను జయార్థప్రకాశిక రెండవభాగము ప్రశ్నార్థవాపాశవవాంతమాల అను నీగ్రంథమున విశేషించి వ్రాసియున్నాము. ఇట్టితతిమ్మావాప్పిదములగు బూర్వోక్తవిషయములన్నియు శాస్త్రసమ్మతములై యున్నవని మీరుగుర్తెరుగుటకై 1917 సం॥ కృష్ణాజిల్లా గుడివాడతా॥ శాయపుర గ్రామ వాస్తవ్యులగు హావిర్భాజి కూనపులి పూర్ణయ్యశాస్త్రుల్లవారు స్త్రీశూద్రాదులకు వేదాధికారములేదని జెప్పినవాదముపై అట్టిస్త్రీశూద్రాదులకు వేదాధికారముగలదను ప్రత్యుత్తరరూపమైన జయార్థప్రకాశిక మొదటిభాగము అజ్ఞానతిమిరభాస్కరమనుగ్రంథమునువ్రాసి బ్రకటించియుంటిమి. ఆగ్రంధము అచ్చుపడినఒకమాసమునకే అయిదువందల ప్రతులు వ్యయబడుటయేగాక నటుపిమ్మటనాలుగైదుమాసములు గడిచిన వెనుకనాగ్రంధోక్తప్రకారముమహారాజరాజశ్రీ శ్రీయుత యర్రంశెట్టి వీరయ్యనాయుడుగారు యజ్ఞోపవీతధారణగావించుకొని తదితరులకు మార్గదర్శకులైరి.

ఇంతియేగాక మ.రా.రా.శ్రీ శ్రీయుతసూర్యదేవర రాఘవయ్య, తలపనేని కోటయ్యకీర్తిశేషులైన చిరుమామిళ్ళ వెంకయ్యనాయుడుయీ మొదలగువారి ప్రోత్సాహము చేతను గుంటూరుజిల్లా తెనాలితాలూకా కొల్లూరుగ్రామమున బ్రాహ్మణేతరుల కొఱకు నొక వేదపాఠశాల నెలకొల్పబడియెను. ఈకొల్లూరుగ్రామమున పాఠశాలస్థాపించిన కొంతకాలమునకు తెనాలితాలూకాలో క్రాప, దోనపూడి, అంగలకుదురు, చిలుమూరు, చాకమూరు, యీ గ్రామాదులలోను మరియు రేపల్లి తాలూకాలో నల్లూరు, మైనేనివారిపాలెము, వెనిగళ్ళవారిపాలెము యీగ్రామాదులలోను ఇదియునుంగాకను కృష్ణాజిల్లా బెజవాడతాలూకా పెనమలూరు గ్రామములోను గన్నవరం తాలూకా కొమ్మమూరు, కాటూరు, కుందేరు, యీగ్రామాదులలోను మరియునుగోదావరిజిల్లా రామచంద్రపురంతాలూకాలో కుంకుదురు, పెద్దాపురము, ద్రాక్షారామములను గ్రామములలోను బ్రాహ్మణేతరులకొఱకు వేదపాఠశాలలు స్థాపించుటమైనవి.

ఉపాధ్యాయులు పెట్టిన గ్రామాదులుగాక తదితరగ్రామాదులగు ఉదుపుగల్లు మొదలగు గ్రామాదులలోను శ్రీయుతులైన కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులగు కమ్మవారు మొదలగువారలు 2000 ప్రజలు యజ్ఞోపవీతములు ధరించుకొనియున్నవారలు.

ఇదియునుంగాక బూర్వోక్తములగు పాఠశాలలో జదువుకొనిన బ్రాహ్మణేతర విద్యార్థులవలన బ్రాహ్మణేతర పౌరోహిత్యముక్రింద శ్రీయుత కోవెలమూడి గోపాలకృష్ణయ్య బి. ఏ. బి. ఎల్. గారును రాయబహాదూరు కూర్మా వెంకటరెడ్డినాయుడు బి. ఏ. బి. ఎల్. గారును డిప్యూటికలెక్టరు తలారి గోపాలరావునాయుడు బి. ఏ. గారును బారిష్టరు త్రిపురనేని రామస్వామిచౌదరిగారును మరియు శ్రీయుత సబ్బెళ్ల పద్దయ్యరెడ్డి, పడాల రామిరెడ్డి, తాడి రామయ్యరెడ్డి మొదలగు అనేకమంది ప్రముఖులు వారివారి గృహములయందు జరిగిన శుభాశుభకర్మలను బూర్వోక్తవిద్యార్థులచే వేదోక్తవిధిగ నెరవేర్చుకొనుచున్నవార లెందరోగలరని వ్రాయుటకు సంతసించుచున్నాము.

జయార్థప్రకాశిక మొదటి భాగము అజ్ఞానతిమిరభాస్కరమను గ్రంథమున బ్రశస్తాప్రశస్తిగ గుణకర్మవిభాగమువల్లనే వర్ణాశ్రమ ధర్మములేర్పడినవని మేము నుడివినభాగమును స్థూనాని ఖననన్యాయముగ బలపఱచుటకై మరల నావిషయమును గ్రహించి శికిందాబాదు వాస్తవ్యులగు బ్రహ్మశ్రీ చివుకుల అప్పయ్యశాస్త్రి, శివపురపు వీరభద్రపాకయాజీగార్లచే రచియింపబడిన ప్రశ్నార్ణవాపోశనమను గ్రంథమునకు ఖండనగ్రంథముగ జయార్థప్రకాశిక రెండవభాగము ప్రశ్నార్ణవాపోశన వాంతమాల అను నీగ్రంథముచు రచించి బ్రకటించుటకై ముద్రణాలయమునకు బంపియుంటిమి.

ఇది యిట్లుండ బూర్వోక్తమైన యీజయార్థప్రకాశిక రెండవభాగము ప్రశ్నార్ణవాపోశన వాంతమాల అను నీగ్రంథమును రచియించుటకంటె బూర్వము మేము గుణకర్మవిభాగములవలన వర్ణాశ్రమధర్మము లేర్పడినవని బూర్వోక్తవిధిగ నిశ్చయమును బలుచుకొని

యుండువారమై యుండినను మా ప్రతిపక్షులు జెప్పునట్టి బ్రహ్మముఖబాహూరుపాదముల వలన వర్ణోత్పత్తియైనదను విషయమెంతవఱకు సత్యమైయుండునోయని యోచించి జూడదలచి ముట్టమొదట కమ్మవారు మొదలగువారు సచ్ఛూద్రులా అథవా ద్విజాతులలో చేరినవారా అను నీవిషయమును జక్కగ దెలుసుకొనుటకై సచ్ఛూద్రులుమాత్రము వీరు గారని శంకించుకొని ప్రచ్ఛన్నరూపములను ధరించిన సూర్యవంశజులగు క్షత్రియులై యుందురని నిశ్చయించుకొని కృష్ణాజిల్లా అవనిగడ్డతాలూకా ఆముదాలలంక గ్రామ నివాసులగు శ్రీమతీసజ్జారత్నమాంబాగారి ద్రవ్యసహాయముచేతను మఱియును తెనాలి తాలూకా ఎల్లపాడు గ్రామవాస్తవ్యులగు శ్రీయుత పిన్నమనేని వెంకయ్య చౌదరీగారి ద్రవ్యసహాయముచేతను క్షత్రకులాదర్శ ప్రచ్ఛన్నరాజకులనిర్ణయము అను నీ రెండు కరపత్రములను బ్రకటించి వెల్లడిజేసితిమి.

ఇట్టితఱి తెనాలితాలూకా సంగం జాగర్లమూడి అను నీగ్రామమున బారిష్టరు శ్రీయుత టీ. రామస్వామివర్మగారి యాజమాన్యము క్రింద నొక బ్రాహ్మణేతర మహాజనసభ జరుపబడి నాసభలో మేమా రెండుపత్రికలనుగూర్చి యుపన్యసించుచుండ గుంటూరువాస్తవ్యులగు శ్రీమాన్ కాశీ కృష్ణమాచార్యులవారును బ్రహ్మశ్రీ వేదుకూరి నృసింహశాస్త్రుల్లవారును, పానకాలశాస్త్రుల్లవారును అను నీపండితవర్యులాసభకు నాహ్వానముపై విచ్చేసియుండి మా ఉపన్యాసానంతరము బూర్వోక్తులగు నా రెండు కరపత్రములలో జెప్పిన కమ్మవారు మొదలగువారు కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులు గారనియు సచ్ఛూద్రులై యున్నారనియు, ఇట్లని ప్రమాణ రహితమైనమాటలచే జెప్పుచు నీసభవారు మాకొకమాసము గడువిచ్చినచో నా రెండు కరపత్రములయందుండు విషయమును మేము ఖండించెదమనిజెప్పి ఆసమయములో నాసభయందుండు కొందఱు ప్రముఖుల వలన అనుజ్ఞనుగ్రహించి స్వప్రకాశముగనే గడువునుబొంది వెళ్ళిరి.

మేమును యీమధ్యకాలములో కొన్నికార్యాంతర తొందరలచే మద్రాసు వెళ్ళియుంటిమి. అట్టితఱి మేము మద్రాసులో యుండు

కన్నెమరా ఓరియంటల్ లైబ్రరీలయందు యుండునట్టి కొన్ని ప్రాచ్య
లిఖితగ్రంథములను ఇండియన్ అంటిక్వేరి మొదలగు వాటియందు ప్ర
కటింపబడియుండు పురాతనములగు దానశాసనములను మరికొన్ని పా
శ్చాత్యపండితులచే వ్రాయబడిన గ్రంథములను బూర్వోక్తములగు క్ష
త్రకులాదర్శ ప్రచ్ఛన్నరాజకులనిర్ణయము అను నీ రెండుకరపత్రములకు
సంబంధించి నవిషయములను అచ్చటచ్చటసమకూర్చుటకలిగినది. ఇంతి
యే గాకనటుపిమ్మటనొకమాసమునకు మద్రాసునుంచి రేపల్లి తాలూక
నల్లూరుగ్రామమునకు వచ్చుట తటస్థపడినది. మేము మద్రాసునుంచి
వచ్చిన పదిరోజులకనగ 1919 సం॥ డిశంబరునెల 25, 29 తేదీలకు నీ
రెండు దివసములలో నల్లూరుగ్రామమునకు సమీపమునయుండు మై
నేనివారిపాలెములో బూర్వోక్తములైన క్షత్రకులాదర్శ ప్రచ్ఛన్నరాజ
కులనిర్ణయము అను నీ రెండుపత్రికల విషయమై మాకును బందరు నో
బిల్ కాలేజీ సంస్కృతపండితులగు బ్రహ్మశ్రీ శిష్ట్లా నృసింహశాస్త్రుల

వారికిని వాదప్రతివాదములు జరిగి మావాదమును శ్రీశాస్త్రుల్వా
ఖండించలేక బోవుటచేతను, బూర్వోదాహృతులగు శ్రీమాన్ కాశీ
కృష్ణమాచార్యులవారును బ్రహ్మశ్రీ దెందుకూరి నృసింహశాస్త్రుల్వా
రును, పానకాల శాస్త్రుల్వారును, పూర్వము సంగం జాగర్లమూడిగ్రా
మములో జరిగిన సభయందు నాసభికులవలన గ్రహింపబడిన గడువునే
టికి నెంతోకాలమునకు క్రిందటగడుచుటచేతను ఈ రెండుపత్రికలు బు
ట్టిన దారభ్య నేటివరకు ఎవరును ఖండనపత్రికలు వ్రాసి ఖండింపక
బోవుటచేతను బూర్వోక్తములగు క్షత్రకులాదర్శ ప్రచ్ఛన్నరాజకుల
నిర్ణయముఅను నీ రెండుపత్రికలు బైహేతువులవలన సిద్ధాంతీకరింపబడి
నవైయుండుటచే నా రెండుపత్రికలయొక్క రాద్ధాంత విషయములనువి
పులముగ లోకులకు దెలియుటకై జయార్థప్రకాశిక మూడవభాగము
ప్రచ్ఛన్నరాజకులనిర్ణయము అని యిట్లుగ గ్రంథమును బూర్తిజేసితిమి
ఈగ్రంథము సమగ్రము బూర్తియైన ఒకటి రెండు దివసములలో నేరే
పల్లితాలూక ధూళిపూడి శివారు మునసబుగారిపాలెము అథవా మై

సేనివారిపాలెములోయుండు మహారాజరాజశ్రీ శ్రీయుత మైనేని బసవ య్యచౌదరీగారికుమారులు చలమయ్యచౌదరీగారును మఱియు వెనిగ ళ్ళవారిపాలెములో యుండునట్టి చౌదరీప్రముఖులు మరికొందఱును ఈ శాస్త్రగ్రంధమును జూచుటకలిగినది.

ఆగ్రంధమునువారు జూచినవెంటనే శ్రీయుతమైనేని చలమయ్య చౌదరీగారు మాత్రము ముద్రణమునకగు వ్రయమంతయు నేను భరిం చెదనని చెప్పి యాతక్షణమువారుస్వయముగ రు. 400 మాకిచ్చిరి. మే మాద్రవ్యమును గ్రహించి నూజవీడు గ్రామమునకుముద్రణముకొఱకు వచ్చిచేరితిమి ఇచ్చట మొదటినుండి సహాయకులై పరిచితులగు మహా రాజరాజశ్రీ తిరువూరి వెంకటాద్రిగారితో కలసి ముచ్చటించ ఈగ్రం ధము సంపూర్ణముగ ముద్రణ యగుటకుగాను రు 1000 వ్యయము గునట్లు తటస్థపడెను. అప్పుడు మామిత్రులయొక్క సహాయముచే గ్రం ధములో కొంత సవరణజేయుట వలన రు 600 వరకు వ్యయమగునట్లు స్థిరపడెను. ఈశేషించిన ద్రవ్యమునకుగాను బూర్వోక్తమైన ఆము డాలలంక నివాసస్థులగు కీర్తిశేషులగు సజ్జా అంకినీడుగారి ధర్మపత్ని యైన రత్నమాంబాగారితో మేము ప్రస్తాపించ యావెంటనే శేషించిన రు 200 ఆమే సహాయమొనర్చెను.

ఈయుభయులయొక్క ద్రవ్యసహాయము వలన జయార్థప్రకాశిక మూడవభాగము ప్రచ్ఛన్నరాజకులనిర్ణయమను నీగ్రంధమును ముద్రణ మునుబూర్తిజేసి లోకమునకు వెల్లడిపఱచితిమి. ఈగ్రంధమును బ్రక టించుటకు కారకులుగనుండు మహాశయులందఱిని బ్రాణవస్వరూపుడగు పరమేశ్వరుడు రక్షించుగాత యని యిట్లు భగవంతుని ప్రార్థించుచు నీ క్రింది శ్లోకోక్తప్రకారము ఆశీర్వచనము జేయుచు నింతటితో నీవిష యమును విరమించుచున్నాము.

శ్లో॥ జగద్వంద్య పదద్వంద్వంధ్యాత్వామనసి గౌరవం।
విహితాత్రశ్రియోభూయాత్సదా నారాయణస్మృతిః॥

శ్రీనగరము,
27—2—20.

శ్రీమత్పరమహంస,
స్వామి. జే. యస్. బి. సర్వసతి.

విషయానుక్రమణిక.

ప్రథమసముల్లాసము.

ద్వితీయసముల్లాసము.

తృతీయసముల్లాసము.

73 2 కూర్మకులావతంసకులు నుత్తరహిందూస్థానమునుండి దక్షిణ హిందూస్థానమునకు వచ్చిరని కొందరభిప్రాయము ననుసరించిజెప్పుట.

74 3 ఇట్లు కూర్మకులావతంసకులు దక్షిణ హిందూస్థానమునకువచ్చి కుణబీలుగను, మహారాష్ట్రులగను, కమ్మవారుగను, కాపువారుగను, వెలమవారుగను, రెడ్డివారుగను అయియున్నారని జెప్పుట.

79 4 కూర్మకులావతంసకులే కమ్మవారని జెప్పుకొనుటకు కారణములు.

82 5 కూర్మకులావతంసకులను కమ్మవారు చౌదరీఅను పదమును బిరుదాంకముగ ధరించియున్నారని జెప్పుట.

83 6 చక్రధారిఅను నీశబ్దమునుండి చౌదరీఅనుశబ్దము జనించినదని నిరూపించిజెప్పుట.

84 7 కూర్మశబ్దమునుండి కమ్మఅను నీశబ్దము తద్భవముగ జనించినదని జెప్పుటకన్నను మరికొన్ని హేతువులవలన కమ్మశబ్దము బుట్టినదనిజెప్పునట్టి అభిప్రాయములను ఖండించుకొని జెప్పుట.

91 8 కూర్మకులావతంసకులు కాపువారు గూడ నైయున్నారని జెప్పుట.

95 9 కూర్మకులావతంసకులు వర్మశబ్దతద్భవులగు వెలమలుగూడా నైయున్నారనిజెప్పుట.

96 10 కూర్మకులావతంసకులు రాట్ శబ్దతద్భవులగు రెడ్డివారుగూడ నైయున్నారనిజెప్పుట.

103 11 కూర్మకులావతంసకులగు కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈమొదలగువారి యొక్క బూర్వులే రాజ్యపాలనములొనర్చిరని జెప్పుట.

చతుర్థసముల్లాసము.

ఓమ్.

జయార్థప్రకాశిక.

ఓం హ్రీం శ్రీం। ఐంక ఏ ఈలహ్రీం। క్లీం హసకహలహ్రీం। సౌఃసకలహ్రీం। యోఅస్మభ్య మరాతీయాద్యశ్చనో ద్వేష తేజనః। నిందా ద్యోఅస్మాన్ దిప్సాచ్చ సర్వంతం భస్మసాకురు। శతూన్మోహన హన హుంఫట్ స్వాహా। శుక్లయజుర్వేదే ౧౧ అధ్యాయే ౮౦ మంత్రః.

ఓ ప్రణవస్వరూపుఁడగు అగ్నిహోత్రుడైన పరమేశ్వరుడా, ఎవరు మాకు శత్రువులో ఎవరుమమ్ములను ద్వేషించుచున్నారో ఎవరు మమ్ముల నిందించుచున్నారో ఎవరు మమ్ములను జంప ప్రయత్నించుచున్నారో అట్టి నలుగురైన ఈశత్రువులను మాకధీనుల జేయుము.

ప్రథమసముల్లాసము.

అస్మద్దేశస్థితార్యవర్యులారా! మహాశయులారా!

శ్లో॥ యాన్యనవద్యాని కర్మాణి। తానిసేవి తవ్యాని। నో ఇతరాణి। యాన్యస్మాకసుంగ్ చరితాని । తానిత్వయోపాస్యాని। నోఇతరాణి॥ తైత్తరీయోపనిషది శిక్షావర్లి.

టీక॥ అనవద్యాని। నిందితములుకాని: కర్మాణి। కర్మలను। యాని। ఏవో। తాని। ఆకర్మలను। త్వయా। నీచేతను। సేవితవ్యాని। సేవింపదగినవి। అనగా చేయదగినవి। ఇతరాణి। అన్యములైనవాటిని। నో। కూడదు। యాని। ఏవి। అస్మాకం। ఆచార్యులమగుమాకు। సుచరతాని। శుభచరితములో। తాని। అవి। త్వయా। నీచేతను। ఉపాస్యాని। ఉపాసింపదగినవి। లేక చేయదగినవి। ఇతరాణి। ఆచార్యులయందు ప్రారబ్ధాదీనములైన కర్మలను। నో। చేయగూడదు॥

తా॥ అనగా అనిందితకార్యములనుచేయుచు నిందితకార్యములను విడువుము. మనకు మిక్కిలిశుభములగు కార్యములనుచేయుచు అశు

భములగు వాటినివిడువుము. ఈ యభిప్రాయమునేయీక్రింద యుదహరించు స్మృతులుకూడా చెప్పుచున్నవి.

> శ్లో॥ కురుకర్మైవ తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతరంకృతం॥ భగవద్గీతా ౪ అ॥ ౧౫ శ్లో॥

హే అర్జున తస్మాత్ త్వంపూర్వైః కృతం పూర్వతరం కర్మైవకురు. ఓ అర్జునా అందువలన నీవు పూర్వులచేత చేయబడిన కర్మలనే చేయుము.

అని శృతి స్మృతి ప్రమాణములు గన్పడుటచే మనముకూడా బూర్వులు వెళ్ళిన వేదమార్గముల ననుసరించియేవెళ్ళి ప్రస్తుతమున వర్ణాశ్రమ ధర్మములను నిర్ణయించుకొన తగియున్నది గాని అన్యమార్గముల వెళ్ళుటచే నాధర్మములు నిర్ణీతములుగావని యీక్రింది శృతిస్మృతిప్రమాణములచే గుర్తెరుగ తగియున్నది.

> శృ॥ అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్యమిషతోవశీ। సూర్యాచంద్రమసౌధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్। దివంచ పృథివీంచాంతరిక్షమథోసువః। తైత్తరీయోపనిషది నారాయణవల్లీ॥ 3రా మంత్రము.

టీక॥ మిషతః। పొందబడినసత్తాగల। విశ్వస్య। జగత్తునకు। వశీ। నియంతయగు। ధాతా। పరమేశ్వరుడు। అహోరాత్రాణి। రాత్రిపగళ్ళను। విదధత్। చేయుచున్నవాడై। సూర్యాచంద్రమసౌ। సూర్యచంద్రులనున్ను। దివంచ। స్వర్గమునున్ను। పృథివీంచ। భూమినిన్ని। అంతరిక్షం। ఆకాశముమన్ను। అథః। తరువాత। సువః। సువర్లోకముమన్ను। యథాపూర్వం। పూర్వమువలనే। అకల్పయత్। నిర్మించెను.

తా॥ పొందబడిన స్థితిగల ప్రపంచమునకు నియామకుడగు పరమేశ్వరుడు అహోరాత్రములను చేయుచు సూర్యచంద్రులను, స్వర్గ

మును, భూమిని, అంతరిక్షమును, సువర్లోకమును, వీటినన్నిటిని పూర్వమువలెనే సృష్టించెను. మఱియును,

సూ॥ శబ్దఇతిచేన్నాతః ప్రభవాత్ప్రత్యక్షానుమానాభ్యాం॥

బ్రహ్మసూత్ర శంకరభాష్యము ౧ అ 3 పా ౨౮ సూత్రము.

టీక॥ శబ్దే। వేదమునందు। ఇతిచేత్। దేవతాబోధక శబ్దములకు నిత్యత్వదోషము వచ్చునంటివేని। అతఃప్రభవాత్। ఇంద్రాదులు వేదాను గుణముగా సృజింపబడిన వారగుట వలన। న। అట్టిదోషమురాదు। మఱియును। ప్రత్యక్షానుమానాభ్యాం। ఆ విషయమునందు శృతి స్మృతి ప్రమాణములుండుటచేతను, అట్లుచేయుటకు వేదమే ప్రజాపతికి సహాయముగానున్నదిగాని, వేరొండులేదు. ఇచ్చట ప్రత్యక్షానుమానములను నప్పుడు శంకరభాష్యమున యీక్రిందివాక్యముచే శృతిస్మృతులని చెప్పయున్నారు.

భాష్యం॥ కథంపునరవగమ్యతే శబ్దాత్ప్రభవతి జగదితి। ప్రత్యక్షానుమానాభ్యాం। ప్రత్యక్షంహిశృతిః ప్రామాణ్యం ప్రత్యనపేక్షత్వాత్। అనుమానం స్మృతిః ప్రామాణ్యం ప్రతినాపేక్షత్వాత్॥ బ్రహ్మసూత్రభాష్యము ౧౮౭ పత్రము.

ఇట్లగుటచే వేదమున కనిత్యత్వదోషము సంభవించలేదు. శృ॥ ఏతఇతివై ప్రజాపతిర్దేవానసృజత। వేదము వలన దేవతలిట్టివారని బ్రహ్మతెలుసుకొని వారిని సృజించెను. శృ॥ రశ్మిరిత్యేవాదిత్యమసృజత. రశ్మియని పరమేశ్వరుడు తలుచుకొని ఆదిత్యుని సృజించెను. శృ॥ వేదేననామరూపే వ్యాకరోత్సతాసతి ప్రజాపతిః. సదసదాత్మకమగు నామరూప ప్రపంచమును వేదసహాయముతో భగవంతుడు సృజించెను. శృ॥ సభూరితివ్యాహరన్ సభూమిమసృజత. భూమి యిట్టిదని తెలుసుకొని భగవంతుడు భూమిని సృజించెను. మఱియును, శ్లో॥ నామరూపంచ భూతానాం కృత్యానాంచ ప్రపంచనం। వేదశబ్దేభ్య ఏవాదౌ దేవాది

నాంచకారసః॥ భూతములయొక్కయు నామరూప ప్రపంచముల యొక్కయు, కృత్యములయొక్కయు, భగవంతుడు విపులత్వమును వేదశబ్దములనే గ్రహించి మొదట సృష్టిచేసెను. ఇదియునుంగాకను,

శ్లో॥ సర్వేసాంతుసనామాని కర్మాణిచ వృథక్ పృథక్। వేదశబ్దేభ్య ఏవాదౌ పృథక్ సంస్థాచ్చనిర్మమే॥ మను అ ౨౧ శ్లోకము.

భగవంతుడు సృష్టికి మొదలు అందరి యొక్క నామములను, అందరియొక్క కర్మములను వేద శబ్దముల వల్లనే గ్రహించి సృష్టించి యున్నాడు.

సూ॥ అతఏవచనిత్యత్వం॥ బ్రహ్మసూత్ర భాష్యము. ౧ అ. 3 పా. ౨౯ సూత్రము.

టీక॥ అతఏవ। అందువలననే వేదములకు। నిత్యత్వం। నిత్యత్వము। ప్రత్యేతవ్యం। తెలుసుకొనతగినది॥ ఇందువలన వేదములకు నిత్యత్వము సిద్ధించుట కలిగినది. ఇచ్చట శంకరభాష్యములోని ప్రత్యక్షానుమానములను శబ్దములకు శృతిస్మృతులని యింతకుబూర్వము జెప్పియున్నాము. అట్లుజెప్పుటకు కారణము నాభాష్యమే వచించి యున్నది. ఎట్లనగా నితర ప్రమాణమును అపేక్షించక బోవుటచే శృతికి ప్రత్యక్షప్రమాణమనియు, ఇతరప్రమాణమును అపేక్షించుటచే స్మృతికి అనుమానప్రమాణమనియు, ఇట్లు శృతిస్మృతులని ద్వివిధముగాను దెలియబడుచున్నది. అనుమాన శబ్దమున కేమియర్థమనినచో, అను అర్థాత్ ప్రత్యక్షస్య పశ్చాన్మీయతే జ్ఞాయతేయేన తదనుమానమ్। అనగా ప్రత్యక్షమునకు బిమ్మటగలుగునది అని అనుమానశబ్దముయొక్క అర్థము. ఏలయనగా పొగను ప్రత్యక్షముగా జూడకయే కనుబడని అగ్నియొక్క జ్ఞానముకలుగజాలదు. కాబట్టి కొంత ప్రత్యక్షమైనపిమ్మట నే అనుమానముకలుగుచున్నది. ఇచ్చట కార్యమైన స్మృతికి గారణమైనమూలమగు శృతివాక్యమును గనుగొనుటయే ముఖ్య కర్తవ్యము. ఇట్లుగానే స్మృతి, మూలశృతి ననుసరించి జెప్పబడినదని బూర్వోక్త

మైన శంకర వాక్యమగు అనుమానం స్మృతిః ప్రామాణ్యం ప్రతిసాపేక్షత్వాత్. అనువాక్యమునకు రత్నప్రభయను వ్యాఖ్యానమందీ క్రిందివిధమున జెప్పబడియున్నది.

వ్యా॥ కథంపునరితి । స్మృత్యాస్వప్రామాణ్యార్థం మూలశ్రుతిరనుమీయత ఇత్యనుమానం స్మృతిః॥ బ్రహ్మసూత్ర భాష్యము. ౧౨౭ పత్రము.

ఇట్లు వచించునప్పుడు మూలమను శృతి యుండగను అన్యమైన స్మృతితో ప్రయోజనము గలుగజాలదని గొందరు ప్రశ్నింపవచ్చును, ఈవిషయమై మున్ముందు స్మృతి ప్రామాణ్యాప్రామాణ్య మను విషయమునుగూర్చి చతుర్థసముల్లాసమున చెప్పదలచియుంటిమి. కాబట్టి ప్రస్తుతమున వేదచతుష్టయములనెడి శృత్యర్థపరిజ్ఞానా శక్తులగు వారికుపకరించునటుల వైదికభావయందుని గూఢములైన గంభీరయుక్తములగు సాచార వ్యవహారములను లౌకిక సంస్కృతమున భిన్న భిన్న కాలములలో వేఱువేఱుఋషులచే నప్పటప్పటి దేశకాల జనితాది భావముల కనుగుణ్యమగునటుల,

శ్లో॥ శృతింపశ్యంతిమునయః స్మరంతిచతథాస్మృతిం । తస్మాత్ప్రమాణముభయం ప్రమాణైః ప్రమితంభువి॥ పరాశర మాధవీయము. ౨ పత్రము.

అను నీవాక్యమనుసరించి సర్వజ్ఞులైన మునులు స్మృతులను రచించిరి. ఇందుచే నిట్లు ప్రయోజనము కలిగియున్నదని గుర్తెరుగతగియున్నది.

కాబట్టి మనము వర్ణములయొక్క ధర్మములను ఆశ్రమములయొక్క ధర్మములను నిర్ణయించుకొను నప్పుడు నన్నిటికి మూలప్రమాణమగు వేదశబ్దములనే గ్రహించి వర్ణాశ్రమముల ధర్మములను నిర్ణయించుకొనతగియున్నది. అయితే కుటుంబపోషణార్థమై నీవింద్రుడవు. చంద్రుడవని స్తోత్రపాఠమును వర్ణించు స్వార్థపరులగు వారి వచనములచే

ప్రత్యేకముగ వర్ణాశ్రమ ధర్మములను నిర్ణయించుకొనుటగాని లేక అమరకోశము, శబ్దరత్నాకరము, అను నీమొదలగు గ్రంథములచే నిర్ణయించిచెప్పుకొనుటగాని ఇల్లెన్నటికి వలను పడదనిమాత్రము జిత్రించుచున్నాము.

పాఠకమహాశయులగు సదహృదయులారా!

ఆంధ్రదేశపాలనా త్యుచ్ఛస్థానము స్వీకరించి నేట్టివిషమకాలంబునను తమస్వాతంత్ర్యస్ఫూర్తికై పెనుగులాడి పరాభూతులుగాక మతావేశపరవశులగు దుర్మార్గుల ధుర్నయాద్ధత్యము క్రశాంతముగావించి చిరంతనకీర్తి గడంచిన కమ్మవారును, కాపువారును, వెలమవారును, రెడ్డివారును, ఈమొదలగువారు కూర్మకులావతంసులైన క్షత్రియులని మీకు దెలియబఱచుటకు సంతసించుచున్నాము. ఈకూర్మక్షత్రియకుల సముదాయమునుండి వర్తమానకాల జనసంఖ్య భారతవర్షమునయుండు జనసంఖ్యలోను వీరధిక జనసంఖ్యాకులై యుండుటచేతను, ఉత్కృష్టమైన శూరతాదిగుణములనేకములు గలిగియుండుట చేతను కూర్మకులావతంసమను సార్థకనామమును వేదచతుష్టయ ప్రమాణములచే ప్రాచీన కాలమునుండి వీరికి చెల్లుబడి కలిగియుండుటచేతను, మనుస్మృతిలోని, శ్లో॥ సర్వేషాంతుస నామాని కర్మాణిచ పృథక్ పృథక్। వేదశబ్దేభ్యఏవాదౌ పృథక్ సంస్థాశ్చనిర్మమే॥ అను నీప్రమాణవచమునననుసరించి వీరివంశమును దెలుపుకొని వ్యవహరించుటకొరకు కూర్మ=కమ్మవారు, బలిజ=కాపువారు, వర్మ=వెలమవారు, రాట్=రెడ్డివారు, అని వేదచతుష్టయములందనుస్యూతమైయుండునట్టి క్షత్రియత్వమును ముఖ్యముగ వెల్లడిపఱుచునట్టి పర్యాయశబ్దములనె ఉదహరించుకొనుచుండుట చేతను సమరములందసమానశూరత్వమునుజూపి ధురంధరాది (బహదూరు మొదలగు) బిరుదాంకితములచె వెలయుచుండువారగుట చేతను వంశానుక్రమణంబుగ ప్రభుసూచకంబులగు చౌదరి, నేని, నీడు, నాయుడు, రావు, రెడ్డి ఇత్యాది పదంబులచె ప్రకాశించుచుండు వారగుట చేతను శాశ్వితంబుగ వగల్చివిటి. పట్టభ

ద్ర, సింహతలాట, పచ్చపల్లకి, మకరతోరణము మొదలుగాగల 3౨ ముప్పదిరెండు ప్రభుచిహ్నములను * ధరించినవారగుటచేతను, దానాదులయందు కరంబు కరంబుమీదనుంచి ప్రకాశించువారగుటచేతను ఈ కూర్మకులావతంస క్షత్రియులు శ్రేష్ఠులై యున్నారని దృఢవిశ్వాసముతో జెప్పుచున్నారము.

మరియును శ్రీయుత పఱచూరి కోటయ్యచౌదరీగారు ఇట్టికమ్మవారి బిరుదావళయ్యవారు చెంగల్పట్టుజిల్లాలో మఱియొకరుండునట్టును చూతో తెనాలి తాలూక సంగం జాగర్లమూడిలో జెప్పియున్నారు.

౨ ఈకూర్మ క్షత్రియకులమును గూర్చి ఏయేగ్రంథముల ననుసరించి జెప్పెదరనినచో యాజ్ఞవల్క్య స్మృతిలో నాచారకాండము. 3 శ్లోకమగు యీక్రిందిశ్లోకముననుసరించి ప్రస్తుతమున మేముజెప్పినను బూర్వముపచించినటుల వేదభాగములకు వ్యతిరిక్తములైన భాగములను మాత్రము విషసంపృక్తాన్నమువలె వదులుచున్నామని జిత్రించుచున్నాము.

శ్లో॥ పురాణన్యాయమీమాంసా ధర్మశాస్త్రాంగమిశ్రితాః। వేదాః
స్థానానివిద్యానాం ధర్మస్యచచతుర్దశ॥ యా ఆ 3 శ్లోకము.

ఇందులకర్థమేమనినచో ౧ పురాణము, ౨ న్యాయము, 3 మీమాంసా, ౪ ధర్మశాస్త్రము, ౫ వేదాంగములైన శిక్షా, ౬ కల్పము, ౭ వ్యాకరణము, ౮ నిరుక్తము, ౯ జ్యోతిషము, ౧౦ ఛందోలక్షణము, ౧౧ ఋగ్వేదము, ౧౨ యజుర్వేదము, ౧3 సామవేదము,

౧ నెల్లూరుజిల్లా నెల్లూరు తాలూక ముతుకూరిలో ప్రతాపరుద్రుని మంత్రియగు యుగంధరుని వంశస్థులైన మహారాజరాజశ్రీ శ్రీకంఠం వెంకటచలమయ్యపంతులు. ఈనరసయ్యపంతులు అను నీయుభయులవద్ద కమ్మవారికి యీ బిరుదు చిహ్నములుండినట్లు కొన్ని దానశాసపత్రములుగలిగి అందువలన కమ్మవారి బిరుదులయ్యవారని వేదశాస్త్రులకు గురువులై సంచరించుచున్నారు.

౧౮ అధర్వణవేదము, అను నీ ౧౮ ధర్మమును గుర్తించుటకు ప్రమాణగ్రంథములై యున్నవి.

ఇటుల నీవచనముండినను బూర్వోక్తవిధికి వ్యతిరిక్తమైన విషయములు తటస్థపడినచో వాటినిత్యజించెదమని మమ్మాటికి వాకొనుచున్నాము.

శ్రు॥ కూర్మముపదధాతి। రసోవై కూర్మోరసమేవై తదుపదధాతి యోవైసఏషాం లోకానామప్సు ప్రవిద్ధానాం పరాంగోస్నత్యక్షరత్సఏష కూర్మస్తమేవై తదుపదధాతి యావానువైరసస్తవానాత్మాసఏష ఇమఏవలోకాః॥

శతపథ బ్రాహ్మణము, ౭ కాండము, ౫ అధ్యాయము, ౧ బ్రాహ్మణము.

ఇందులకర్థమేమన్నను, ఇపుడు కూర్మశబ్దమును గూర్చి స్థాపించుటయగుచున్నది. జలమునందు మగ్నమైనటువంటి ఈలోకము వేఱుగా చేయబడియున్నది. అందుచేనిది కూర్మశబ్దవాచకమైనది. ఇందువలన యిది స్థాపింపబడినదని జెప్పుటకు హేతువైనది. ఎప్పుడు రసము (వీర్యము) అయినదో నప్పుడు విస్తారమైనశరీరమైనది. అట్టిదానినేకూర్మశబ్దవాచకమని జెప్పబడును. అందువలన యీకూర్మశబ్ద వాచకమైనది పృథివీ మొదలగు లోకముల కన్వయమైయున్నది. ఇట్టివిషయమునుగూర్చి యీ విద్యారణ్యులవారీ క్రిందిభాష్యమున పైమంత్రమున కర్థమును జెప్పియున్నారు.

విద్యారణ్యభాష్యమ్॥ అస్మిన్ బ్రాహ్మణే కూర్మాదీనా ముపధానం విధాస్యతే। ఏషాంపృథివ్యాదీనాం లోకానామప్సు ప్రసిద్ధానాం మగ్నానాం॥

ఇచ్చటను రసమనునప్పుడు వీర్యమని విశ్వనిఘంటు మొదలగు గ్రంథములయందు నీక్రిందిశ్లోకముచే దెలియబడుచున్నది.

శ్లో॥ రసోగంధోరసేస్వాదేతిక్తాదౌ విషరాగయోః।శృంగారాదౌద్రవేవీర్యే దేహధాత్వంబుపారదే॥ ఇతివిశ్వః.

ఆత్మానామశరీరమ్॥ ఆత్మాబుద్ధిస్వభావేపి ప్రయత్నమనసోరపి। ధృతావపిమనీషాయాం శరీరేబ్రహ్మణోరపి॥ ఇత్యమరసింహః.

ఇపుడీ కూర్మశబ్దము వీర్యమునకును విస్తారమైన భూలోకము మొదలగు లోకముల కన్వయమైయున్నది. ఈవిషయమీక్రింద జెప్పబోవునట్టి శతపథబ్రాహ్మణమునగూడా వర్ణింపబడియున్నది.

శ్రు॥ తస్యయదధరంకపాలమ్। అయగ్ంసలోకస్తత్ప్రతిష్ఠితమివభవతి। ప్రతిష్ఠిత ఇవహ్యయం లోకోథయదుత్తరగ్ంసా ద్యౌస్తద్యదవగృహీతాన్త మివభవతి। వ్యవగృహీతాన్తోవహిద్యౌ రథయదన్తరా తదన్తరిక్షగ్ం సవేష ఇమవేవలోకాః ఇమానేవైతల్లోకానా ముపదధాతి ॥ శతపథబ్రా ॥ కాండ ౭ అధ్యా ॥ బ్రాహ్మ॥ ౧

విద్యారణ్య భాష్యమ్. ప్రతిష్ఠితమధః సర్వత్రపృష్ఠతలమ్ వ్యవగృహీతాన్తం వివిధ మవగృహీతోవనతః ప్రాన్తోయస్యతత్తథోక్తమ్ కూర్మస్యో పరికపాలం సర్వతోమణ్డలాకారేణావనతప్రాన్తమివభవతి॥ ౧ ఇతిసాయణాచార్యః॥

ఇందుల కర్థమేమనినచో కూర్మశబ్దవాచ్యముయొక్క క్రిందిభాగమున ఖండమైన పృథివీలోకము ప్రతిష్ఠింపబడియున్నది. ఎందువల్లననగా నీకూర్మశబ్ద వాచ్యమైన పృథివీలోకము జలమధ్య భాగమునయుండుటచే కూర్మశబ్ద వాచ్యమైన పృథివిగను ప్రతిష్ఠింపబడియున్నది. మరియు నీ పృథివీలోకమునకు పైభాగమున యుండు ఖండము దివ (స్వర్గ) మైయున్నది. ఈస్వర్గమెట్లున్నదనినచో గృహీతాన్త (గృహీతాఅన్తాఅస్య) మువలె యున్నది. ఈకూర్మశబ్దవాచ్యమైన స్వర్గమునకు పృథివినికి మధ్యమభాగము అంతరిక్షముగా యున్నది. ఈయంతరి

ష్టమునకుగూడా కూర్మశబ్దవాచ్యమైన లోకమనిజెప్పెదరు. అందువల్లనే యీకూర్మశబ్దవాచ్యమైన వీర్యమునందు సర్వలోకములు ప్రతిష్ఠింపబడియున్నవి. ఈయర్థమునే మనుస్మృతిలో ప్రథమాధ్యాయము ౮ శ్లోకము మొదలుకొని ౧౩ శ్లోకమువరకు జెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ సోఽభిధ్యాయ శరీరాత్స్వాత్ సిసృక్షుర్వివిధాః ప్రజాః। అపఏవససర్జాదౌ తాసువీర్యమవాసృజత్ ॥ ౮ తదణ్డమభవద్ధైమం సహస్రాంశు సమప్రభమ్। తస్మిఞ్జజ్ఞేస్వయం బ్రహ్మాసర్వలోక పితామహః॥ ౯॥ (ఆపోనారాఇతిప్రోక్తా ఆపోవైనరసూనవః। తాయదస్యాయనం పూర్వంతేన నారాయణస్మృతః॥) ౧౦॥ యత్తత్కారణమవ్యక్తం నిత్యంసదసదాత్మకమ్। తద్విసృష్టః సపురుషోలోకేబ్రహ్మేతికీర్త్యతే॥ ౧౧॥ తస్మిన్నణ్డే భగవానుషిత్వా పరి వత్సరమ్ । స్వయమేవాత్మనోధ్యానాత్త దణ్డ మకరోద్ద్విధా॥ ౧౨॥ తాభ్యాంసశకలాభ్యాంచ దివంభూమించ నిర్మమే। మధ్యేవ్యోమదిశశ్చాష్టావపాంస్థానంచ శాశ్వతమ్॥ ౧౩॥

మనుస్మృతిః ౧ అధ్యాయము.

అర్థము. పరమేశ్వరుడు తనయొక్క శరీరమునుండి (సంకల్పమునుండి) అనేకప్రజలను సృష్టించవలయునని కోరికచే మొదట జలమును సృష్టిజేసెను. మరియు నాజలమునందే వీర్యమునుకూడ నారోపణజేసి సృష్టించెను. అటుపిమ్మట పరమేశ్వరుని యిచ్ఛవలన నావీర్యమును వర్ణమయమునగ బహుళప్రకాశమైన అండముగనాయను ఆయండముయొక్క ప్రభ సూర్యునిసదృశముగ నుండెను. అందుండి సర్వలోకములలోను మొదటివాడగు పితామహుడైన సాక్షాద్బ్రహ్మయను నామముగలవాడొకడు పుట్టెను. బూర్వోక్తమైన పరమేశ్వరుడా ఖండమును తన సంకల్పమువలన రెండుభాగములుగను జేసెను. ఆరెండు ఖండములలో నుండునట్టి పైభాగమునకు దివమనియు (స్వర్గమనియు) అధోభాగమునకు భూభాగమనియు, మధ్యభాగమునకు అంతరిక్షమని

యు, మఱియు నేనిమిదిదిక్కులనియు, వీర్యముతోనుండు జలభాగము
నకు సముద్రములనియు, ఇట్లుగ నేర్పడునట్లుజేసెను.

ఇందులో నొకకుల్లూకభట్టుదప్పఅతిప్రాచీనులైన తదితరవ్యాఖ్యాతలందరు నీశ్లోకములోని, శ్లో॥ తాసుబీజవాసృజత్॥ అను నీపాఠమును విడనాడి, శ్లో॥ తాసువీర్యమవాసృజత్॥ అను నీపాఠమును గ్రహించి వ్యాఖ్యానములను జేసియున్నారు. మఱియును ప్రొఫెసరు, జీ. జాలీఅనువారిచే సంపాదింపబడిన మనుస్మృతియొక్క ప్రతిఅత్యంత శుద్ధమైన ప్రతిగ కన్పట్టుచున్నది. అందులోను తాను వీర్యమవాసృజత్। అను నీపాఠమును జెప్పబడి యున్నది. ఇదియునుంగాక కవికుల సార్వభౌముడగు కాళిదాసుచే రచియింపబడిన అభిజ్ఞాన శాకుంతలమును నాటకమున, శ్లో॥ యాస్సృష్టిః స్రష్టురాద్యావహతి విధిహుతంయాహవిర్యాచ హోత్రీ॥ అను నీప్రథమశ్లోకవ్యాఖ్యానావసరమున రాఘవభట్టులనువారు. శ్లో॥ తాసువీర్యమవాసృజత్॥ అను నీపాఠమునే గ్రహించి వ్యాఖ్యానమును రచించియున్నవారు.

ఇందులోనొక కుల్లూకభట్టుమాత్రము తాను బీజమవాసృజత్॥ అను నీపాఠమునుగ్రహించి వ్యాఖ్యానమును జేసియున్నారు. ఇట్లుండినను అర్థభేదమేమియు గన్పట్టుటలేదు. ఎట్లనినచో బీజమను శబ్దమునీర్యమను శబ్దమునకు పర్యాయపదముగను కోశములలో గ్రహింపబడియున్నది. శ్లో॥ శుక్రంతేజోరేతసీచ బీజవీర్యేంద్రియాణిచ। ఇత్యమరః। ఏవమ్। బీజంతురేతసీచ। ఇతిహైమః॥ అని యిట్లుచెప్పబడియున్నది. మఱియును కుల్లూకభట్టు స్వయముగనే (తాస్వప్సుబీజం శక్తిరూపం ఆరోపితవాన్) అని వ్యాఖ్యానము జేసియున్నారు.

ఇందులో మనుస్మృతిః ౧ అధ్యాయము ౧౦ శ్లోకముగు ఆపోనరాఇతిప్రోక్తా॥ అను నీశ్లోకము॥ శతపథబ్రాహ్మణము ౬ కాండము ౫ అధ్యాయము ౧ బ్రాహ్మణముగు శ్రు॥ తస్యయదధరంకపాలమ్॥ అ

ను నీమంత్రమునకు వ్యతిరిక్తముగనుండునట్లు గన్పట్టుటచే విచారణీయ మైన శ్లోకమని వ్రాయుచున్నాము.

ఇటుపై బూర్వోక్తమైన శ్లోకములకు వ్యాఖ్యానములగు యీక్రింది వ్యాఖ్యానములలోను బూర్వోక్తాభిప్రాయమునే దెలియబఱచు చుండుటవలన నావ్యాఖ్యానముల నీక్రిందను జిత్రించుచున్నాము.

౧ మేధాతిథివ్యాఖ్యానము. సపూర్వనిర్దిష్ట విశేషైర్హిరణ్య గర్భః సమవర్తత అగ్రతఇత్యాదిభిర్మంత్రైర్లబ్ధ హిరణ్యగర్భాభిధానః। ప్రజావివిధనానారూపాః సిసృక్షుః స్రష్టుమిచ్ఛన్నప ఉదక మాదౌససర్జ ఉత్పాదితవాన్। శరీరాత్ స్వాత్ యత్తేన గృహీతం శరీరమద్వైతదర్శనేన ప్రధానమేవతస్యేదం శరీరంతదిచ్ఛానువర్తిత్వాత్। స్వస్యశరీర నిర్మాణహేతుత్వాచ్చ సర్వలోకానాం శరీరంకింభౌతికేన వ్యాపారేణ కుద్దాలఖననాదినాససర్జనేత్యతఆహ। కథంతర్హి అభిధ్యాయ అపఉత్పద్యన్తామేవమిచ్ఛామాత్రేణ......తాసువీర్యం శుక్ర మవాసృజత్ । ఇతిమేధాతిథిః॥ ౮॥

౨ నందనవ్యాఖ్యానము. భగవాన్ స్వాత్ శరీరాత్ వివిధాః ప్రజాః సిసృక్షురితి అభిధ్యాయ అపఃసృష్ట్వా......ఆదౌసృష్టిలేవీర్యమణ్డపరిమాణాను గుణంశక్తి విశేషమవాసృజత్। రేతోరూపాంశేనాను ప్రావిశదిత్యర్థః॥ ౮॥ ఇతినన్దనః॥

3 కుల్లూకభట్టకృత వ్యాఖ్యానము. సోభిధ్యాయేతి। సపరమాత్మానానావిధాః ప్రజాః సిసృక్షురభిధ్యాయాపో జాయంతామిత్యభిధ్యానమాత్రేణాప ఏవససర్జ। అభిధ్యానపూర్వికాం సృష్టిం వదతోమనోః ప్రకృతిరేవాచేతనా స్వతంత్రా పరిణమత ఇత్యయం పక్షోనసంమతః। కింతుబ్రహ్మైవావ్యాకృత శక్త్యాత్మనా జగత్కారణమితిత్రిదండి వేదాంత సిద్ధాంతఏవాభిమతః ప్రతిభా

తి। తథాచఛాందోగ్యోపనిషత్। తదైక్షత బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి। అతఏవశారీరక సూత్రకృతా వ్యాసేన సిద్ధాంతిత మీక్షతేర్నాశబ్దమితి। ఈక్షతేరీక్షణ శ్రవణాత్ నప్రధానంజగత్కారణం। అశబ్దంనవిద్యతేశబ్దః। శ్రుతిర్యస్య తదశబ్దమితి సూత్రార్థః। స్వాచ్ఛరీరాత్ అవ్యాకృతరూపాత్। అవ్యాకృతమేవ భగవద్భాష్యకారీయ వేదాంతదర్శనే ప్రకృతిస్త దేవతస్యచ శరీరం అవ్యాకృతశబ్దేన పంచభూతబుద్ధీంద్రియ కర్మేంద్రియప్రాణమనః కర్మావిద్యావాసనాఏవ సూక్ష్మరూపతయా శక్త్యాత్మనాస్థితా అభిధీయంతే అవ్యాకృతస్యచ బ్రహ్మణాసహ భేదాభేద స్వీకారాత్। బ్రహ్మాద్వైతం శక్త్యాత్మనాచ బ్రహ్మ జగద్రూపతయా పరిణమత ఇత్యుభయమప్యుపపద్యతే। ఆదౌస్వకార్యభూమి బ్రహ్మాండస్య సృష్టేః ప్రాక్ అపాంసృష్టిశ్చేయం మహదహంకారతన్మాత్రక్రమేణ బోద్ధవ్యా మహాభూతాదివ్యంజయన్నితి పూర్వాభిధానాత్। అనంతరమపి మహదాదిసృష్టేర్వక్ష్య మాణత్వాత్। తాస్వప్సుబీజం శక్తిరూపం ఆరోపితివాన్॥ ౭॥

ఇతికుల్లూకభట్టః॥

౮ రాఘవానందవ్యాఖ్యానము. హేమ్న ఇదం హైమం। సువర్ణమయమిత్యర్థః। శుద్ధసామాన్యాత్......ఇయంచభూమి మృన్మయీనసర్వతః సువర్ణమయీత్యత ఉపచారఆశ్రితః। సహస్రాంశురాదిత్యఇత్యర్థః। అంశవోరశ్మ యస్తత్తుల్యా ప్రభాదీప్తిస్తస్యాణ్ణస్య తస్మిన్నణ్డేస్వయం బ్రహ్మజాతః జజ్ఞేసమ్భూతః। బ్రహ్మహిరణ్యగర్భఏవ। స్వయమితిఉక్తార్థం యోగశక్త్యాప్రగృహీతం శరీరం పరిత్యజ్యఅన్తరండం ప్రావిశత్......హిరణ్యగర్భస్యకార్యం విరాడితి హైమం బహుల ప్రకాశంనతు హేమమయం......తస్మిన్నణ్డే బ్రహ్మవిరాట్ జజ్ఞే అభిమానీజాతః। ఇతి రాఘవానందః॥ ౮॥

౫ నన్దనవ్యాఖ్యానము. తజ్జాలానుప్రవిష్టం భగవద్వీర్యం హైమం హేమమయమణ్డమభవత్। అతఏవహి బ్రహ్మా హిరణ్యగర్భాఖ్యమసృజత్। తస్మిన్నణ్డేస్వయమేవ భగవాన్ బ్రహ్మరూపధారీ జజ్ఞే॥ ౯॥ ఇతినన్దనః॥

౬ కుల్లూకభట్టకృత వ్యాఖ్యానము. తదండమభవదితి। తద్బీజం పరమేశ్వరేచ్ఛయా హైమమండమభవత్। హైమమివహైమం శుద్ధిగుణయోగాత్। నతుహైమమేవ తదీయైకశకలేన భూమి నిర్మాణస్యవక్ష్యమాణత్వాత్। భూమేశ్చహైమత్వస్యప్రత్యక్షత్వాదుపచారాశ్రయణం। సహస్రాంశురాదిత్యస్తత్తుల్యప్రభం తస్మిన్నణ్డే హిరణ్యగర్భోజాతవాన్। యేనపూర్వజన్మని హిరణ్యగర్భోహమస్మీతి భేదాభేద భావనయా పరమేశ్వరోపాసనా కృతాతదీయంలింగ శరీరావచ్ఛిన్న జీవమనుప్రవిశ్యస్వయంపరమాత్మైవ హిరణ్యగర్భరూపతయా ప్రాదుర్భూతః। సర్వలోకానాం పితామహోజనకః సర్వలోకపితామహ ఇతివాతస్యనామ। ఇతికుల్లూకభట్టః॥ ౯॥

౭ మేధాతిథివ్యాఖ్యానము. సభగవాన్బ్రహ్మా పరివత్సరం సంవత్సరముషిత్వాతదండమకరోద్ద్విధా। తావతాకాలేనగర్భః పరిపచ్యతే। తస్మిన్నణ్డేస్థిత ఉత్పన్నసర్వసంజ్ఞః కథంనిర్గచ్ఛేయమితియావత్। అణ్డమపితావతాకాలేన భేదజాతం పరిపాకాదతః కాకతాలీయన్యాయేన తదణ్డమకరోద్ద్విధేత్యుచ్యతే॥ ౧౦॥ ఇతిమేధాతిథిః॥

౮ రాఘవానందవ్యాఖ్యానము. తస్మిన్నణ్డే బ్రహ్మాణ్డేన ఉషిత్వాపరివత్సరం సంవత్సరంస్థిత్వా ఆత్మనోధ్యానాదహంచిదాత్మా దేహాది విలక్షణస్త్వనుసన్ధానాత్। అణ్డంద్విధాభూమ్యన్తరిక్షేకరోదిత్యన్వయః॥ ౧౦॥ ఇతిరాఘవానందః॥

కుల్లూకభట్టువ్యాఖ్యానము. తస్మిన్నండేస భగవానిత్యాది। తస్మిన్పూర్వోక్తేండేస బ్రహ్మావక్ష్యమాణ బ్రహ్మమానేన సంవత్సరముషిత్వాస్థి ఆత్మనైవాండంద్విధా భవత్వితి ఆత్మగతధ్యాన మాత్రేణ తదండంకృతవాౝ॥ ౧౨॥

ఇతి కుల్లూకభట్టః॥

౧౦ నందనవ్యాఖ్యానము. పరివత్సరశబ్దో గర్భకాల పర్యాయయః। ఆత్మనోధ్యానా దిదంద్విధాకృత్వా శకలాభ్యాందివం భూమిం చతయోర్మధ్యే న్తరిక్షలోకంచ కరవాణీతివిగణయ్య స్వయ మాత్మేచ్ఛయా ప్రాకృతపురుష వదపరాధీనఇత్యర్థః ॥ ఇతినన్దనః॥ ౧౨॥

౧౧ మేధాతిథివ్యాఖ్యానము. శకలమర్ధం కపాలంతా భ్యామర్ధకపాలాభ్యా ముత్తరేణదివం నిర్మమే నిర్మితవాౝ। అధరేణపృధివీ మధ్యేవ్యోమ ఆకాశందిశోష్టౌచ ప్రాగాద్యా అవాన్తర దిశ్చ దక్షిణ పూర్వాదిభిః సహఅపాంస్థానమన్తరిక్షే సముద్రమాకాశంచపృధివీ పాతాలగతమ్। ఇతిమేధాతిథిః॥ ౧౩॥

౧౨ నందనవ్యాఖ్యానము. సబ్రహ్మతాభ్యాం శకలాభ్యాం దివంస్వర్గాది లోకాన్భూమించస పాతాలాం స్వర్గభూమ్యాత్మనో రూర్ధ్వాధః స్థితయోర్మధ్యేవ్యోమ అంతరిక్షలోక మష్టౌదిశశ్చ। తాసుశాశ్వతం యావత్ప్రలయావస్థాన మపాంస్థానంసముద్రాంశ్చ నిర్మమే......ఇదానీంతస్య సర్వభూతాని సిసృక్షత ఉపాదానం స్వశరీరాంశా ఇతిశ్లోకత్రయేణాహ। ఇతినన్దనః॥ ౧౩॥

౧౩ కుల్లూకభట్టువ్యాఖ్యానము. తాభ్యాంసశకలాభ్యాం చేత్యాది। శకలంఖండంతాభ్యాం అండశకలాభ్యాంఉత్తరేణదివంస్వర్లోకం అధరేణభూలోకం ఉభయోర్మధ్యే ఆకాశం దిశశ్చాంతరాళ దిశ్చస్సహాష్టౌ సముద్రాఖ్యం అపాంస్థానంస్థిరం నిర్మితవాౝ॥ ౧౩॥ ఇతికుల్లూకభట్టః॥

ఇంతవరకు జరిగిన విచారణ వలన రసమను శబ్దము కూర్మశబ్ద వాచ్యమునకు పర్యాయపదమై వీర్యశబ్దవాచకమై యున్నదని నిస్సందేహముగ దెలియబడినది. రసమను శబ్దము వీర్యమనుశబ్దమునకు పర్యాయపదమై యుండినట్లుల నీక్రింద వివరించిన కోశములను బట్టి దెలియుచున్నది.

శ్లో॥ రశోగంధో రసేస్వాదే తిక్తాదౌ విషరాగయోః। శృంగారాదౌ ద్రవేవీర్యే దేహధాత్వంబుపారదే। ఇతివిశ్వః॥

ఇదియునుంగాక వీర్యశబ్దము శుక్ర, తేజస్, బల, ప్రభావ, శక్తి సామర్థ్యములను నీశబ్దములకు పర్యాయపదమై సమానార్థబోధకమైయున్నదని యీక్రిందివచనములచే దెలియబడుచున్నది.

శ్లో॥ వీర్యం తేజః ప్రభావయోః। శుక్రేశక్తౌచేతిహైమః। వీర్యంప్రభావేశుక్రేచ తేజః సామర్థ్యయోరపి ఇతిమేదినీ। శుక్రంతేజోరేతసీచ బీజవీర్యేంద్రియాణిచ। వీర్యేబలేప్రభావేచ। ఇత్యమరః। తేజః ప్రభావేదీప్తౌచ బలేశుక్రేప్యతత్రిషు। ఇత్యమరః। ద్రవిణంతరః సహోబలశౌర్యాణి స్థామశుష్మంచ। శక్తిః పరాక్రమప్రాణౌ విక్రమస్త్వతిశక్తితా। ఇత్యమరః॥

ఈప్రకారముగనే తేజస్సు అను శబ్దము, బల, వీర్య, సామర్థ్యములను శబ్దములకు పర్యాయవాచకమైయున్నదని బూర్వోక్తమైన కోశములయందు జెప్పుచున్నవి. ఆయభిప్రాయమునే పైవివరించిన శ్లోకములయందు గనందగును. అందువలన కూర్మశబ్దవాచకముయొక్క అర్థమునందు రస, వీర్య, తేజస్, యీమొదలగు శబ్దములు పరస్పరము సమానార్థకములైన పర్యాయపదములై యున్నవని దెలియుచున్నవి.

అనగా కూర్మ=రస। వీర్య। తేజస్। అతః। బల॥ రస=కూర్మ। వీర్య। తేజస్। అతః। బల॥ వీర్య=కూర్మ। రస। తేజస్। అతః। బల॥ తేజస్=కూర్మ। రస। వీర్య। అతః। బల॥ బల=కూర్మ। రస। వీర్య। అతః। తేజస్॥

3. ఇందులభావార్థమేమన్నను కూర్మశబ్దవాచకమువీర్యమను శబ్దార్థమునందు నిస్సందేహముగ నర్థముగలిగి తేజస్ బలమను శబ్దములకు తుల్యార్థమైయున్నదని యీకూర్మశబ్దవాచకమునుగూర్చి తర్కించుకొనినచో నీక్రింది విధముగ సిద్ధించుచున్నది.

రస=వీర్య। కూర్మ=రస। అతః। కూర్మ=వీర్య॥ రస=కూర్మ। వీర్య=రస। అతః। వీర్య=కూర్మ॥ వీర్య=తేజస్, కూర్మ=వీర్య। అతః। కూర్మ=తేజస్॥ వీర్య=కూర్మ। తేజస్=వీర్య। అతః। తేజస్=కూర్మ॥ వీర్య=బల। కూర్మ=వీర్య। అతః। కూర్మ=బల॥ వీర్య=కూర్మ: బల=వీర్య। అతః। బల=కూర్మ॥ కూర్మ=రస। వీర్య=కూర్మ। అతః। వీర్య=రస॥ కూర్మ=వీర్య। రస=కూర్మ। అతః। రస=వీర్య॥

శ్రు॥ యద్దేవ కూర్మము పదధాతి। ప్రాణో వై కూర్మః। ప్రాణోహీమాః సర్వాః ప్రజాః॥ కరోతిప్రాణమేవైతదు పదధాతి। పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చముపదధాతి। ప్రత్యంచం ప్రాణందధాతి। తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యంగ్ ప్రాణోధీయతే। పురు షమ భ్యావృతం యజమానేతత్ప్రాణందధాతి ।౧౭। బత ।౭ కా ।౮ అ॥

ఇందులోను శ్రు॥ ప్రాణో వై కూర్మః అనునీమంత్రము ననుసరించి కూర్మశబ్దవాచకము ప్రాణశబ్దవాచకమనగా సామర్థ్యమున కన్వయమైయున్నది॥

అతః। కూర్మ=ప్రాణ। ప్రాణ=కూర్మ॥

శ్రు॥ క్షత్రమ్ ప్రాణో వై క్షత్రం। ప్రాణోహి వై క్షత్రం త్రాయతే హైనం। క్షణిత్రో ప్రక్షత్రమాప్నోతి। క్షత్రస్య సాయుజ్యగ్ం సలోకతాం జయతి।యఏవంవేద॥ ౮ శతపథబ్రాహ్మణము కాండ౧౪ ప్ర ౬ బ్రా ౧౭॥

ఈవిషయమున శ్రు॥ పాణోవై క్షత్రమ్॥ అను నీమంత్రము ననుసరించి క్షత్రశబ్దమునకు పాణశబ్దము పర్యాయపదమై యున్నది. అట్టి పాణశబ్దము క్షత్రశబ్దవాచకమైయున్నది.

అతః। క్షత్ర=పాణ। పాణ=క్షత్ర॥

శ్రు॥ పాణఃపాణోవై బలం తత్పాణేప్రతిష్ఠితమ్। తస్మాదాహుర్బ లగ్ంసత్యాదోజీయఇత్యేవం వేద। గాయత్ర్యాఖ్యాత్మం ప్రతిష్ఠితా ఉ. శతపథ। బ్రా। కా ౭। అ ౮ బ్రాహ్మణము॥ ౧॥

ఈమంత్రమునందును శ్రు॥ పాణోవై బలమ్॥ అను నీమంత్రము ననుసరించి పాణశబ్దమనగ సామర్థ్యము ఇయ్యది బలమను శబ్దవాచకమైయున్నది. అబలమను శబ్దము పాణశబ్దమగు సామర్థ్యమను శబ్దవాచకమైయున్నది.

అతః। పాణ=బల। బల=పాణ ఇందు విషయమై నిరుక్తమునందు ను। క్షత్రశబ్దోబలనామ అను నీవాక్యము పైశృత్యర్థమును దెలియ జేయుచున్నది. ఇవ్విధముగనే పాపసరు మానియరు విలియంగారు తమ సంస్కృతాంగ్లీషు డిక్షనరీయందు క్షత్రశబ్ద వాచకము బల శబ్దవాచకమని జెప్పియున్నారు. ఇటుపై జెప్పబోవు ఋగ్వేద మంత్రము గు నీక్రిందిమంత్రమున క్షత్రశబ్దము బలవాచకమైయున్నదని జెప్పబడియున్నది.

శ్రు॥ కథాక్షత్రియం నరమా వరుణం కగామహే। మృడీకా యోరుచక్షతమ్॥

ఋగ్వేదము ౧ మండలము ౧౫ సూక్తము.

ఇందులకు సాయణాచార్యభాష్యమందు నీక్రిందివిధము నక్షత్ర శబ్దము బలశబ్దమునకు పర్యాయపదమై యున్నదని పైమంత్రమునకు భాష్యము వ్రాసియున్నారు.

విద్యారణ్య భాష్యము. క్షత్రాశ్రయం బలసేవనం నరంనతారమ్। ఇతిసాయణాచార్యః॥

ఇదియునుగాక నైయభిప్రాయమునే యీక్రింది ఋగ్వేద మంత్రము దెలియబఱచుచున్నది.

శ్లో॥ రయింసుక్షత్రంస్వపత్యమాయుః సువీర్యంనామ సత్యావహన్తా॥
ఋగ్వేదము మం ౧ సూ ౧.

ఇందులకు సాయణాచార్య భాష్యమందును నీక్రిందివిధమున క్షత్రశబ్దము బలవాచకమైయున్నదని నైమంత్రమునకు భాష్యము వ్రాసియున్నారు.

విద్యారణ్యభాష్యము. సుక్షత్రం శోభనంబలమ్॥ ఇతిసాయణాచార్యః॥

అతః। క్షత్ర=బల। బల=క్షత్ర॥ ఇప్పుడు క్షత్రియశబ్దము, బలమనుశబ్దము, ఈ రెండు శబ్దములు సామర్థ్యమను అర్థమునందు పరస్పరమొకటికొకటి తుల్యార్థములై పర్యాయపదములై యున్నవను విషయము స్పష్టపడినది.

ఇటుపై కూర్మశబ్దము సామర్థ్యమను అర్థమునందు క్షత్రియపదమునకు సమానార్థకమైన పర్యాయపదమై యున్నదను విషయము నీక్రిందవివరించుకొనిన ప్రకారము తర్కించుకొనినచో సిద్ధించుచున్నది.

పాణి=క్షత్ర। కూర్మ=పాణి। అతః। కూర్మ=క్షత్ర॥ పాణి=కూర్మ=క్షత్ర॥ పాణి=కూర్మ। క్షత్ర=పాణి। అతః। క్షత్ర=కూర్మ॥ పాణి=బల। కూర్మ=పాణి। అతః। కూర్మ=బల॥ పాణి=కూర్మ। బల=పాణి। అతః। బల=కూర్మ॥ ఏవమ్। కూర్మ=పాణి। పాణి=బల। బల=క్షత్ర। అతః। కూర్మ=క్షత్ర॥ కించ। క్షత్ర=బల। బల=పాణి। పాణి=కూర్మ। అతః। క్షత్ర=కూర్మ॥

ఇంతకుబూర్వము శతపథబ్రాహ్మణ కాండ ౭ అధ్యాయము ౫ బ్రాహ్మణము ౧ యిందులోను యుండినట్టి శ్రు॥ సఏవః (కూర్మః) ఇమఏవలోకాః అను నీచివర మంత్రభాగమునననుసరించి పృథివీ మొదలగు లోకములయొక్క నామము కూర్మశబ్దవాచ్యమై యుండునట్టు తెలియుచున్నది. ఇంతియేగాక నీక్రిందిమంత్రము ననుసరించికూడా పృథివ్యాదిలోకములకు కూర్మశబ్దవాచ్యము యుండునట్టు గన్పట్టుచున్నది.

శ్రు. ద్యావాపృథివ్యోహికూర్మః॥ శతపథబ్రాహ్మణము. కాండ ౭ అ ౫ బ్రా ౧.

ఇందులోను కూర్మశబ్దవాచకము స్పష్టముగ దివ (స్వర్గ) మునకును మరియు పృథివికిని సాఙ్జావాచకమైయుండునట్టు దెలియుచున్నది. మరియును ప్రొఫీసరు మానియరు విలయం సంస్కృత ఇంగ్లీషు డిక్షనరియందును కూర్మశబ్దవాచకము పృథివ్యాదిలోకముల కర్థమగుచున్నదని జెప్పబడియున్నది.

అతః। కూర్మ=పృథివీ। పృథివీ=కూర్మ। ఏవమ్। కూర్మ=స్వర్గ। స్వర్గ=కూర్మ॥

శ్రు॥ సయఃసకూర్మోసౌస ఆదిత్యః। అముమేవైతదుపదధాతి। తంపురస్తాత్ ప్రత్యఞ్చముపదధత్యముం దదాదిత్యం పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చం దధాతి। తస్మాదసావాదిత్యః పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ధీయతే। దక్షిణతోషాఢాయై వృషావైకూర్మో యోషాషాఢా దక్షిణతోవై వృషాయోషా ముపశేతే।రత్నిమాత్రే రత్నిమాత్రాద్ధివృషాయోషాముపశేతే।సైషా సార్వాసమిష్టకానాం మహిషీయదషాఢా తస్యైదక్షిణతః। స స్సర్వాసా మిష్టకానాం దక్షిణతో భవతి॥ ౬॥

శతపథబ్రాహ్మణ కాణ్డ ౭ అ ౫ బ్రా ౧.

ఇందులోనున్న విషయమేమన్నను ఎదుట గన్పడుచుండు నాదిత్యునికి కూర్మశబ్దవాచకము పర్యాయపదమై వెలయుచున్నది. అనగా నాదిత్యుని నామము కూర్మశబ్దవాచకమై యున్నది. మిగత భాగముయొక్క మంత్రార్థము యజ్ఞవిధినిగూర్చి జెప్పుచుండుటచే ఇచటనను పయోగము గుటకలన నాయర్థమును వివరించక వదులటమైనది. ఈమంత్రమునకు యుండు విద్యారణ్య భాష్యము నీ క్రిందను జిత్రించు చున్నాము.

విద్యారణ్యభాష్యము. చ్యవనప్రదేశ పూర్వభాగే ప్రత్యంగ్ ముఖత్వేనోపధానమ్। ఉత్తరతోహిస్త్రీ పుమాంస ముపసేతే ఇతిశృతేః। పుమాన్దక్షిణభాగేయోషా ముపశేతేః ౬॥ ఇతిసాయణాచార్యః॥

ఇందువలన నాదిత్యునినామము కూర్మశబ్దవాచకమైయున్నదని ఋూర్వోక్త మంత్రార్థమువలన దెలియుటచే కూర్మశబ్దవాచకము ఆదిత్యుడై యున్నాడనుటలో స్పష్టపడినది.

అతః। ఆదిత్య=కూర్మ। కూర్మ=ఆదిత్య॥ (సూర్యః)

శృ॥ సయత్కూర్మోనామ ఎతద్వైరూపంకృత్వా ప్రజా అసృజత। యదసృజితాకరోత్తద వకరోత్తస్మాత్కూర్మః। కశ్యపోవైకూర్మస్తస్మాదాహుః సర్వాఃప్రజాః కాశ్యప్యఇతి॥ ౫॥

శతపథ బ్రా కాణ్డ ౭ అ ౫ బ్రా ౧.

విద్యారణ్యభాష్యం। కరోతే రౌణాదిక మప్రత్యయే బహుళం ఛ్ఛందాం శీత్యుక్తే। పా॥ ౭, ౧, ౧౦, ౩, హాలచేతి। పా ౮-౧ ౭ ౭౭। దీర్ఘేచకృతే కూర్మఇతిరూపమ్। కూర్మశబ్దస్య కరణ ప్రవృత్తి నిమిత్తకత్వాత్కశ్యపః। (త్వాదకశ్యపః) కూర్మఖలు ఏవజనాః సర్వాప్రజాః కాశ్యప ఇత్యాహుః। (త్యాహ) అతశ్చ కూర్మస్య కశ్యపాత్మ కత్వాత్ దదుపదానం ప్రశస్తమ్.

ఇచ్చట కూర్మశబ్దవాచ్యుడైన కశ్యపప్రజాపతిని గూర్చి జెప్పబడుచున్నది. ఈప్రజాపతి రూపమునుదాల్చిన (బ్రహ్మ) సర్వప్రజలనుసృష్టిజేసినవాడగుచున్నాడు. ఇందువలన సర్వప్రజలును (కాశ్యప్యః) కాశ్యపునివలన బుట్టినవారగుచున్నారు. దీనిచే కూర్మశబ్దవాచ్యము కాశ్యపయని దెలియబడినది. ఈకాశ్యప బ్రహ్మవలన సర్వజనులు బుట్టినట్లు నీక్రిందస్కాంద పురాణ సహ్యాద్రిఖండ 30 అధ్యాయము జెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ జజ్ఞేహికాశ్యపోహ్యాదౌ తస్మాదత్రిరభూత్పురా॥ స్కాంద. పు. స. ఖండ. 30 అ. ౮.

ఇచట కొందరు కాశ్యపబ్రహ్మసంతతివారు సర్వజనులైయుండునప్పుడు నీకాశ్యపునికి కూర్మశబ్దవాచ్యత్వ కలిగియుండుటచేతను సర్వజనులకును కూర్మశబ్దవాచ్యత్వము జెల్లుచుండ ప్రత్యేకముగ కూర్మకులావంతసమునుగూర్చి జెప్పుట వవసరమని చెప్పిననో ఇచ్చట నట్టి శంకకవకాశము కలుగజాలదని మాత్రము వ్రాయుచున్నాము. ఏలయనినచో మేము ప్రత్యేకముగను శ్రు॥ సయఃసకూర్మోసౌస ఆదిత్యః అను నీ శృతియందును తదితరశృతులయందును మున్ముందు జెప్పబోవు ప్రమాణవచనములయందును జెప్పబడిన కూర్మకులావతంసులగు క్షత్రియ వర్గమునుగూర్చి మాత్రమే ఉపన్యసించుచున్నాము. కాబట్టి పై శంకకవకాశ మెంతమాత్రము గలుగజాలదు.

అతః। కూర్మ=కశ్యప। కశ్యప=కూర్మ॥ కించ। యతఃప్రజాపతి అర్థాత్ బ్రహ్మ=కూర్మ। అపిచ। కూర్మ=కశ్యప। అతః। బ్రహ్మ=కశ్యప। ఏవమ్। కశ్యప=బ్రహ్మ। బ్రహ్మ=కూర్మ।

౪. ఈబూరోక్తమైన శృతులలో జెప్పబడిన కూర్మశబ్దము। నందు॥ తదస్యాస్తి......ఇతిమతుప్ అర్థమున। సూ ।సంజ్ఞాయాంమన్మనాభ్యాం। ౫. ౨. ౧౩౭. అనునీపాణినీసూత్రముననుసరించి (ఇన్) ప్రత్యయముజేర్చుటచే ప్రాతిపదికరూపమునందు (కూర్మిన్) అనునీశ

బ్దముసిద్ధమగుచున్నది. ఇందులోను సూ, పాచ, ౬, ౪, ౨౩. అనునీపాణినిసూత్రముచేతను మరియును. ఇడ్లభ్యోదీర్ఘాత్సుతిస్యపృక్తంహాలు ౬, ౨, ౨౮, అనునీ పాణినీసూత్రముచేతను. ఇదియునుంగాక సూ. నలోపాప్రాతి పదికాంతస్య ౩, ౨, ౮, అనునీపాణినీసూత్రము చేతను (కూర్మిన్) అని చెప్పబడుట యేగాక నిందులో ప్రథమావిభక్తి ఏకవచన పుల్లింగమున (కూర్మీ) అని దీర్ఘ ఈకారాంతశబ్దము సిద్ధమగుచున్నది.

అదిఎట్లనినచో కూర్మ + ఇని= (కూర్మ–అ) + (ఇని–ఇ)= కూర్మ + ఇన్=కూర్మిన్। పునః। కూర్మిన్ + సు=కూర్మిన్ + సు। కూర్మిన్ + ౦=కూర్మీన్ (కూర్మీన్=న్) కూర్మీ॥

౧ అతఏవ। కూర్మః (ద్యౌః స్వర్గో వా) అస్త్యస్యేతి కూర్మీ= దివస్పతిః। స్వర్గపతిః (ఇన్ద్రః) యథా ఋభుక్షః స్వర్గోస్యస్యేతి (ఋభుక్ష + ఇతి=ఋభుక్షిన్=ఋభుక్షః=ఇన్ద్రః) తద్వత్॥

౨ కూర్మః (పృథివీ। భూః। వా) అస్తస్యేతికూర్మీ। పృథివీపతిః। భూపతిః।

౩ కూర్మః (రసో। వీర్యం। తేజో। వా) అస్త్యస్యేతికూర్మీ। రసవాన్। వీర్యవాన్। తేజస్వీ॥

౪ కూర్మః (ప్రాణో। బలం। క్షత్రం। వా) అస్త్యస్యేతి కూర్మీ= ప్రాణవాన్। బలవాన్। క్షత్రీ॥

ఇట్లు కూర్మ (ప్రాగుక్తకూర్మీ) శబ్దవాచకము అతిప్రాచీన శబ్దమై యున్నదని తెలియబడినది. మరియును వేదచతుష్టయములందు క్షత్రియ। రాజా ఇంద్రశబ్దములు కూర్మశబ్దమునకు పర్యాయపదములై యుండునటుల నింతకుబూర్వము చెప్పిన శతపథ బ్రాహ్మణాది గ్రంథముల యందేగాక ఋగ్వేదాదిసంహితా భాగములయందునుగూడ నీకిందవివరించిన ప్రకారము గలవని దెలియబఱచుచున్నాము.

౧ శ్రు॥ పూర్వీశ్చిద్ధిత్వేతువి కూర్మిన్నాశసోహవన్త ఇందో్రతయః। తిరశ్చిదర్యః సవనావసోగహిశవిష్ఠశ్రుధి మేహవమ్॥

ఋగ్వేదము ౮ మండలము ౫౫ సూ ౬ అష్ట ౪ అధ్యా

పదపాఠః। పూర్వీ। చిత్। హి। త్వేఇతి। తువి। కూర్మిన్। ఆశసః। హవన్తే। ఇన్ద్రః। ఊతయః। తిరః। చిత్। అర్యః। సవనా। ఆ। వసోఇతి। గహి। శవిష్ఠ। శ్రుధి। మే। హవమ్॥

౨ శ్రు॥ శశ్వదస్య దక్షిణాయమిర్తీన్ద్రో మఘోనాంతువి కూర్మితమః। యయావజ్రివః పరియాస్యం హోమఘాచధృష్ణోదయ సే విసూరీన్ ॥ ౪॥ ఋగ్వేదము ౬ మం। 3౭ సూ। 3। అష్టకం। (౭ అధ్యా ౯ వర్గః॥)

పదపాఠః। శశ్వత్। అస్య। దక్షిణామ్। ఇయర్తి। ఇన్ద్రః। మఘోనాం। తువి। కూర్మి। తమః। యయా। వజ్రివః। పరియాసి। అంహః। మఘా। చ। ధృష్ణోఇతి। దయసే। వి। సూరీన్॥ ౪॥

ఇవుడు ఋగ్వేదమునందును కూర్మశబ్దవాచకముండినటుల పైమంత్రములయందు దెల్లమైనది. ఋగ్వేదోక్తమైన రెండుశృతులయందును (తువికూర్మి) అని గన్పట్టుచున్నది. ఈ రెండు శృతులయందుండు (తువి) అను సశబ్దమునకు ఋగ్వేదమందే యుండునట్టి యీక్రిందిమంత్రమునకు నిరుక్తగ్రంథకర్తయగు యాస్కాచార్యులు వ్రాసిన విషయమునే తెలుపుటకు నామంత్రమును నిరుక్తమును కూడా వ్రాయుచున్నాము.

శ్రు॥ తువిక్షంతే సుకృతం సుమయంధనుః। సాధుర్బుంధో హిరణ్యయః। ఋగ్వే। ౫, ౬, 30, ౧, నిరుక్తమ్. తువిక్షంబహువిక్షేపం। మహావిక్షేపం। వా। తేసుకృతం। సుమయం। సుసుకృతం। దనుః। సాధయితా। నిరుక్తము. నిగమకాండము. అ ౬ ఖం 3౪ పత్రము ౫3౨.

ఇందులకు దుర్గాచార్యభాష్యముకూడా నీక్రింది విధమున ప్రతిపాదింపబడుచున్నది.

దుర్గాచార్యభాష్యము. తువిక్షం। బహువిక్షేపమ్। బహూనాం విక్షేపాణాం। సుకృతం। శోభనాని। హి। యేనకర్మాణి। క్రియంతే తం। తదేవ। వా। అధవా। శోభనం। కృతం। సమయం। చ। సుఖతరం। సుహృదామ్। కింపునస్తత్। ధనుః। కించ। సాధుర్బంధో హిరణ్యయః। సాధయితా। సామానం। శతృసంఘాతానాం వా। జందః। ఇషుః। హిరణ్యయః। హిరణ్యకృతఇత్యర్థః। ౫3_౨౪॥

ఇందుచే (తువికూర్మి=మహాకూర్మి) మహాకూర్మి=తువికూర్మి। అని సిద్ధించుచున్నది. అందువలన మహచ్ఛబ్దప్రయోగము గన్పట్టుటచే ఉత్కృష్టమైనటువంటి కూర్మకులావతంస మనిస్తనందులకు సహితము బోధపడక మానదని కైముతికన్యాయముచే వ్రాయుచున్నాము. ఇదియునుంగాక ప్రొఫిసరు మానియరు విలియంగారి సంస్కృతఇంగ్లీషు డిక్షనరియందు తువియనగ (Great) గ్రేట్ అని వ్రాయబడియున్నది. ఇందువలన (తువికూర్మి=మహాకూర్మి) (ఇంద్రః ఈశాన) అనునప్పుడు యీరెండుశబ్దములకు మహచ్ఛబ్దము పూర్వముగా గలిగినప్పుడు మహేంద్రయనియు, మహేశానఅనియు, జెప్పునట్లుగనే యిచ్చటను మహాకూర్మి అని జెప్పనొప్పును.

ఇపుడు భూపతిః। వీర్యవాౝ। తేజస్వీ। అను నీశబ్దములు కూర్మశబ్దమునకు పర్యాయపదములై యున్నవని నిరూపించియున్నాము. మరియును సర్గాధిరాజాఇన్ద్రః। అనునప్పుడు ఇంద్ర అను నీశబ్దము కూర్మశబ్దమునకు పర్యాయపదమై యున్నదని నీక్రిందవివరించు వేదమంత్రము వలన గుర్తెఱుగ తగియున్నది.

శృ॥ అధయదిరాజన్యోయజతే ఇంద్రవాజం। జయేంద్రాయవాచం।
వదతేంద్రవాచం। వదతేంద్రవాజం। జాయతోతిక్షత్రగంహిం

శ్లో॥ శుద్ధేద్విప్రోదశాహేన ద్వాదశాహేనభూమిపః॥ మ. స్మృ. అ. ౫-3 శ్లోకము.

ఇందువలనను భూపతిశబ్దము కూర్మశబ్దవాచ్యమునకు పర్యాయ పదమైయున్నదని దెలియునున్నది. ఇదియునుంగాక వీర్యవాౝ అను నిశబ్దమును కూర్మశబ్దవాచ్యమునకు పర్యాయ పదమై యున్నదని బూర్వోక్తవిధిని దెలియుటయేగాక మనుస్మృతి ౨ అధ్యాయము ౧౫౫ శ్లోకమగు నీక్రిందిశ్లోకముచే దెలియబడుచున్నది.

శ్లో॥ విప్రాణాంజ్ఞానతో జేష్ఠః క్షత్రియాణాంతు వీర్యతః॥ మ ౨, ౧౫౫.

మఱియు, తేజస్వీ అనునప్పుడు తేజోవంతుడనియే గ్రహించవల గియున్నది. అట్టి తేజోవంతుని లక్షణము భగవద్గీతా ౧౮ అధ్యాయము ४3 శ్లోకమగు నీక్రిందిశ్లోకమున జెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ శౌర్యంతేజోధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధేచాప్యపలాయనమ్। దానమీశ్వరభావశ్చక్షాత్రం కర్మస్వభావజం॥ భగవద్గీతా. ౧౮ అధ్యాయము. ४3 శ్లో॥

అనగా శూరత్వమును, తేజోవంతమును, ధైర్యముగయుండుటయును, చాతుర్యము గలిగియుండుడియును, యుద్ధభూమియందు శత్రువులకు భయపడి పరుగిడకయుండుటయును, సామర్థముగలిగి యుండుటయును, ఇవి క్షత్రియునకు స్వభావ జన్యములైన గుణములుగా యున్నవి.

ఇందువలన బూర్వోక్తప్రమాణముల ననుసరించి తేజస్వీశబ్దము కూర్మశబ్దవాచ్యమునకు పర్యాయపదమైయున్నది.

ఇదియునుగాక క్షత్రీఅనుశబ్దము కూర్మశబ్దవాచ్యమునకుపర్యాయపదమైయున్నది. అదియెట్లనినచో క్షత్రీఅనియు, క్షత్రియఅనియు నీ

రెండుశబ్దములు తుల్యార్థకములై యున్నవి. క్షత్రియశబ్దముయొక్క అర్థము బలవాన్ అని బూర్వోక్తప్రమాణములయందు వ్రాసియున్నాము. అదియునుంగాక ప్రస్తుతము నీక్రిందవ్రాయునట్టి ఋగ్వేద మంత్రమునందును ఆమంత్రముయొక్క విద్యారణ్యభాష్యమునందును క్షత్రియుడను సప్పుడు బలవంతుడని తెలియబడుచున్నది.

శ్లో॥ ఆరాజానామహఋతస్య గోపాసిన్ధురాతీ క్షత్రియాయాత సర్వాక్। ఇడాంనోమిత్రా వరుణాతవృష్టి మవదివఇన్వతం జీరదీనూ॥ ఋగ్వే। మ ౮ సూ ౧౧

విద్యారణ్యభాష్యమ్। హేరాజానా సర్వస్యస్వామినౌ। హేమహూమతఋతినోదకస్యయజ్ఞస్యగూపాగోప యితారాసుభామంత్రితేపరాంగ్వత్సరే ఇతిపరాగవద్భావాత్। హేసిన్ధుంపతీనద్యాః పాలయితారా। హేక్షత్రియా బలవంతౌయువాం అరాగస్మదభిముఖం ఆయాతమాగచ్ఛతు! ఇతిసాయణాచార్యః॥

ఇందువలన హే క్షత్రియా బలవంతౌయువాం అనునీవాక్యము వలన బలవంతః అను నీవచనము క్షత్రియశబ్దమునకు తుల్యార్థమై యున్నదనియు నీక్షత్రియశబ్దము కూర్మశబ్దవాచ్యమునకు పర్యాయపదమై యున్నదని బూర్వోక్తవిధిని గుర్తెఱుగతగియున్నది. ఇదియునుంగాక వర్మఅను నీశబ్దము క్షత్రియత్వమునకు సమానార్థకమై కూర్మశబ్దవాచ్యమునకు పర్యాయపదమై యున్నదని నీక్రింద ఉదహరించు వేదప్రమాణమువలన తెలియుచున్నది.

౮ శ్లో॥ శర్మచస్థోవర్మచస్థో.

శుక్లయజుర్వేదము, ౧౧ అధ్యాయము 30 మంత్రము.
మహీంధరాచార్యభాష్యము, హేకృష్ణాజనపుష్కరపర్ణే ఉభే యువాంశంచస్థః అగ్నేః సుఖకారిణీ అపిభవధః। వర్మచస్థఃకవచవద్రక్షకే అపిభవధః। ఇతిమహీంధరాచార్యః॥

శృ॥ శర్మవర్మేదమహరాస్యైనార్యా ఉపస్థిరే।సినీవాలీ ప్రజాయతామియం భగస్యసుమతావసత్॥ కృష్ణయజుర్వేదే సమాపైత్రికాగ్నికాండ మంత్రభాషే ప్రథమ ప్రపాఠకే అష్టమ ఖండే ౧ మంత్రః.

హారిదత్తాచార్యభాష్యము. సూ. లోహితంచర్మానడుహంప్రాచీనగ్రీవ ముత్తరలోమమధ్యే గారస్యోత్తరయాస్తీర్య। శర్మవర్మేతి। శర్మసుఖంవర్మతనుత్రాణం। ఇతిహారిదత్తాచార్యః ౨౯ పత్రమ్.

శృ॥ యఃసపత్నోయో౽సపత్నోయశ్చ ద్విషన్ఛపాతినః। దేవాస్తం సర్వేధూర్వంతు బ్రహ్మవర్మ మమాన్తరమ్॥
అథర్వణవేదము. ౧ కాండము. ౪ అనువాకము. ౨౦ సూక్తము, ౪ మంత్రము.

విద్యారణ్యభాష్యము. యఃసపత్నః జ్ఞాతిరూపః శత్రుః యఃఅసపత్నః జ్ఞాతివ్యతిరిక్తః శత్రుః అస్మాన్ బాధతే। తథాయశ్చశత్రుః ద్విషన్ ద్వేషంకుర్వన్। ద్విషఅప్రీతౌ। ద్విషోమిత్రే ఇతి శతృప్రత్యయః। నః అస్మాన్ అనాగసః శపాతిశపేత్। నిగ్రహరూపయా వాచానాశయేత్॥ శపఆక్రోశే అస్మాత్ లేటిఆడాగమః। యద్వృత్తాన్నిత్యమ్ ఇతినిఘాతప్రతిషేధః। తంసర్వంపూర్వోక్తం శత్రుంసర్వే నిఖిలాదేవాః ఇంద్రాదయోధూర్వంతు హింసంతు। ధూర్విహింసాయాం। శత్రుకృతశాపస్య అసంస్పర్శనోపాయమ్ ఆహవ్యవధాయకం వర్మకవచం భవతు॥ యథాశత్రుకృతావాక్శస్త్రాదయః అస్మాన్నస్పృశన్తి తథాఅయంమన్త్రః అస్మాన్ఛాదయతు ఇత్యర్థః। ఇతిసాయణాచార్యః అథ ౧ సంపుటమ్ ౧౧౧ పత్రమ్.

ఇట్టిప్రమాణము లనేకములు గన్పడుచున్నవి। ఈకారణమువలన వర్మశబ్దము। వృఞావరణేఅనునీధాతువువలన వృణోతిశరీరం వర్మఅనిశబ్ద

నిష్పత్తిగలుగుచున్నది. వర్మఅనునీశబ్దము బూరోక్త ప్రమాణమువల న కవచాదులను ధరించువాడు వర్మ అని దెలియబడినది. అందువలన క్షత్రియుడు కవచాదులను ధరించి యుద్ధమునందు బ్రవర్తించుచున్నా డు. కాబట్టి నట్టి క్షత్రియునికి వర్మయని జెప్పుటచే క్షత్రియశబ్దమునకు వర్మశబ్దము పర్యాయపదమై యున్నది గనుక క్షత్రియవర్మ శబ్దములు రెండును బూరోక్తవిధుల ననుసరించి కూర్మశబ్దవాచ్యమునకు పర్యా యపదములై యున్నవని గ్రహింపవలయును. మరియును యీక్రిందవి వరించి శంఖస్మృతి ౨ అధ్యాయము ౪ శ్లోకమగు నీక్రిందిశ్లోకమును బ ట్టియు వర్మశబ్దము క్షత్రియశబ్దమునకు పర్యాయపదమైయున్నదని దెలి యుచున్నది.

శ్లో॥ శర్మాంతం బ్రాహ్మణస్యోక్తం వర్మాంతం క్షత్రియస్యతు। ధ
నాంతంచైవవైశస్య...... ॥ శంఖస్మృతిః ౨ అ. ౪ శ్లో.

ఇట్లుండుటచే బూరోక్తవిధులన్నియు సమీచీనములై యున్న వని గుర్తెఱుగతగినవి.

ఇటుపై రాట్ అను నీశబ్దముకూడ క్షత్రియ శబ్దమునకు పర్యా యపదమై యున్నదని గ్రహించుటకు నీక్రిందను వ్రాయునట్టి అమర కోశశ్లోకమే ప్రమాణమై యుండుటయేగాక వేదప్రమాణములు గూడ గన్పడుచున్నవి.

౯ శ్లో॥ రాజా (రాజ్ఞ) రాట్పార్థివక్ష్మాభృ నృపభూప మహీక్షితః।
అమరకోశము క్షత్రియవర్గము. ౧ శ్లోకము.

ఈఅమరకోశవచమేగాక నీక్రింది అధర్వణవేదవచనమున్ను, ని రుక్తవచనమున్ను విశేషించి రాట్శబ్దమునుగూర్చి జెప్పుచున్నవి.

శృ॥ ఉతగ్నా వ్యన్తుదేవ పత్నీరిన్ద్రాణ్యగ్నాయ్యశ్వి నీరాట్। ఆరో
దసీ వరుణాని శృణోతువ్యన్తుదేవీర్య ఋతుర్జనీనామ్॥ ౨ అధ

ర్వణవేదము. ౭ కాండము. ౪ అనువాకము. ౫౧ సూక్తము. ౧౦ మంత్రము.

విద్యాఅరణ్య భాష్యము. ఉతఆపిచ దేవపత్నీః దేవాపతయో యాః సాంతాః దేవానాంపత్న్యః ఇతివా। గ్నాః దేవ్యః వ్యన్తుకామయన్తామ్ అశ్నంతువా। హవింషీతిశేషః। తాదేవపత్నీర్దర్శయతి। ఇన్ద్రాణి ఇన్ద్రస్యపత్నీ। ఇన్ద్రవరుణ ఇతిఙీషానుకౌ। అగ్నాయీఅగ్నేఃపత్నీః। వృషాకప్యగ్నికుసితకుసీదానామ్ ఉదాత్తః ఇతి ఏకారాదేశోఙీప్ చ। అశ్వినీ అశ్వినోర్జాయారాట్ రాజన్తి। రాజతేక్విప్। రోదసీరుద్రస్యజాయా వరుణానీవరుణస్యపత్నీ ఆశృణోతు అభిముఖం సర్వతో వాశృణోతు. అస్మదీయం హవ్యంవ్యన్తుఅశ్నంతు। కామయన్తా వాహవింషి దేవీర్దేవ్యః। కస్మిన్ కాలేహవిః కామనంతమ్ఆహ। యఃజనీనాం జాయానామ్ ఋతుఃకాలస్తస్మిన్। పత్నిసంయాజకాల ఇత్యర్థః। అత్ర। అపిచగ్నావ్యస్తు దేవపత్న్యః। ఇందాణీంద్రస్యపత్నీ। అగ్నాయ్యగ్నేఃపత్నీ। అశ్విన్యశ్వినోః పత్నీ। రాట్ రాజతేః। రోదసీరుద్రస్యపత్ని। వరుణానీ। (చ) వరుణస్యపత్నీ వ్యన్తుదేవ్యః కామయన్తామ్। యఋతుః కాలేజాయానామ్ఇతినిరుక్తం అనుసంధేయమ్। (ని। ౧౨, ౪౬)

అధర్వణవేదము. ౨ సంపుటము. ౩౬౩ పత్రము.

ఇందునరాట్అనునీ శబ్దమునకు రాట్ రాజతేఅను నీవాక్యమును విద్యారణ్యభాష్యమునందును. నిరుక్తమునందును. చెప్పబడియున్నది. ఇందులకు రాట్అనగా ప్రకాశించువాడనినచో నైశ్వర్యకర్మలచే ప్రకాశించువాడవి యింతకుబూర్వము వ్రాయబడిన అధర్వణవేదము ౨ సంపుటము. ౨౦౧ పత్రమందుండు శ్లో॥ త్వమిన్ద్రాధిరాజః అను నీమంత్రభాష్యావసరమున విద్యారణ్యులవారు రాజతిః। ఐశ్వర్యకర్మా. అనునీవ్యాకరణధాతువును ప్రయోగించి భాష్యమొనర్చి యున్నారు.

అందువలన రాట్ఛబ్దము క్షత్రియ పదమునకు పర్యాయ పదమై యున్నది. ఈ క్షత్రియశబ్దము కూర్మశబ్దవాచ్యమునకు పర్యాయ పదమైయున్నదని ఇంతకుబూర్వమే వ్రాసియున్నాము.

౧౦ ఇదివరలో జెప్పిన ప్రమాణములన్నియు కూర్మశబ్ద వాచకమునుగూర్చి జెప్పినవయ్యేయున్నవి. అయినను మరల నాశబ్దమునుగూర్చి ప్రత్యేకముగ వ్యాకరణాది గ్రంథములవలన వివరించ దలచినారము. నాశబ్దమును చర్చలోనికి గొనివచ్చుచున్నాము.

ఈకూర్మశబ్దవాచకము స్వతః। ఉణనుపేఁ (౫, ౨, ౯౮) అను నీపాణినీయసూత్రము ననుసరించి సూర్యసదృశప్రతాపముగల తేజోవంతుడగు పురుషవిషయమై సంయుక్తపఱచుట యోగ్యమైయున్నదని దెలియుచున్నది. ఇందువలన నిదివరలో నెచ్చటెచ్చట వేదములయందీ కూర్మశబ్దవాచకము ప్రయోగింపబడియున్నదో నచ్చటచ్చట క్షత్రియశబ్దమునకు పర్యాయపదముక్రింద నుపయోగింపబడియున్నది. అందువలన నీకూర్మశబ్దవాచకము క్షత్రియశబ్దవాచకమునకు సమానార్థకపదమైయున్నదని దెలియజేయుచున్నాము. ఇటుపైన యీకూర్మశబ్దవాచకమునకు వైదిక లౌకికములయందేమర్థము గన్పడుచున్నదో కొంచమాలోచించి విమర్శించెదము. వైదికభాషయందీ కూర్మశబ్దవాచకమునకుగల యర్థమును ఇదివరలోనే జెప్పియున్నాము. ప్రస్తుతము లౌకికార్థమును గుఱ్తుగ తగియున్నది. ఈకూర్మశబ్ద వాచకము కుః=రమః। కూర్మః అను నీప్రకారము జెప్పబడును. కుః అనగా భూమి అనియు, రమః అనగా వల్లభుడనియు, ఇందువలన భూవల్లభుడనియు ఇట్లు నిర్ణయించడమైనది. ఇందులకు నీక్రింది ప్రమాణవచనములచే దృఢపఱచుచున్నాము.

శ్లో॥ సర్వంసహావసుమతీ వసుధోర్వీవసుంధరా। గోత్రాకుః పృథివీపృథ్వీక్ష్మావనిర్మేదినీమహీ॥ అమరకోశము.

అనియిట్లు జెప్పియుండుటచే కుః అనునప్పుడు భూమి అని దెలియబడినది. ఇటుపైరమయనినచో నీక్రింది ప్రమాణములచే గుర్తుగ తగియున్నది.

శ్లో॥ పునరేహివాచస్పతే దేవేన మనసాసహ। వాస్తోష్పతేనిరమయ మయ్యేవాస్తుమయిశ్రుతం॥ అధర్వణ వేదము. ౧ కాండము. ౧ సూ. ౨ మంత్రము.

ఈమంత్రమునకు విద్యారణ్యులవారు విశేషించి భాష్యమును వ్రాసియుండుటచే రమయఅను నీశబ్దమునకు వ్రాసిన భాష్య పంక్తులనుమాత్రము నీక్రింద వ్రాయుచున్నాము.

విద్యారణ్యభాష్యము. రమయ అభిమతగ్రామాది లక్షణ ఫలప్రదానేననితరామ్ అస్మాన్ క్రీడయ। యతస్త్వం వసుపతి అతస్తవగ్రామాది వివిధ ఫలప్రదాన శక్తిరస్తి। తస్మాత్ అస్మదపేక్షితానాం వివిధఫలానాం సాకల్యేన ప్రదానాత్ నిరంతరం సుఖయేత్యర్థః। అస్మాదేవలిఙ్గాత్ గ్రామసంపదాదిషు కర్మసువినియోగ ఉపపన్నః రముక్రీడాయామ్। అస్మాత్ హేతుమతిణిచి ఉపధావృద్ధౌజనీ జ్రుష్క్రిసురఞ్జో మన్తాశ్చేతి మత్వాత్॥ మతాంహ్రస్వః ఇత్యుపధాహ్రస్వత్వం। ఇదానీంగ్రామాది వివిధసంపత్యసరోత్పత్త్యప్టతాం ఆత్మనః ప్రార్థయతే। అధర్వణవేదము. ౧ సంపుటము. ౧౨ పత్రము.

ఈభాష్యములోనుండు అభిప్రాయ మేమనినచో అభిమతగ్రామాదిలక్షణ ఫలప్రదానేనక్రీడయ అను నీప్రకారము యుండుటచేఇందువలన యిష్టమైనగ్రామాదుల సంపాదనము మొదలుగాగల లక్షణములయొక్క ఫలప్రదానముచేత నాయందుక్రీడింపుము అనియుండుటచేతను, అస్మదపేక్షితానాం వివిధఫలానాంసాకల్యేన ప్రదానాత్ నిరంతరం సుఖయేత్యర్థః। అనగా మేమపేక్షించిన ఫలములు సంపూర్ణ

ముగానిచ్చుటచేతను మాయందు నిరంతరము సుఖించుము. అను నీ ప్రకారము యుండుట చేతను, ఇదియునుంగాక అస్మాదేవ లింగాత్ గ్రామసంపవాదిషు కర్మసు వినియోగః. అనగా నీధాతువు గ్రామముల సంపాదనము మొదలగు సంపదలయొక్క కర్మలయందే నియోగించతగియున్నది. అని యిట్లు చెప్పియుండుటచే కుః=రమః=కూర్మః! అనునప్పుడు భూవల్లభుడనియే జెప్పవలయును. ఒకవేళ నిట్లు ప్రసంగించినచో కుః=రమః=కూర్మ అనునప్పుడు మత్స్యయుండు దీర్ఘమున కెట్లు గలిగెనని మమ్ముల ప్రశ్నించెదరేని అంశములకు మీమాంసయనివర్తియగునట్లుగ అథర్వణవేదమునుండియు సందుల కనుగుణ్యమగు విద్యారణ్య భాష్యములనుండియు కొన్ని ప్రమాణముల నీక్రిందను వ్రాయుటచే మీకుగల సంశయనివారణ యగునని దలచుచున్నాము.

శ్లో॥ కణ్వఃకక్షీవాన్ పురుమీఢోఅగస్త్యః శ్యావాశ్వః సోభర్యర్చనానాః। విశ్వామిత్రోయం జమదగ్నిరత్రివన్తునః కశ్యపోవామదేవః॥ అథర్వణవేదము. ౧౮ కాండము. 3 అనువాకము. 3 సూక్తము. ౫ మంత్రము.

విద్యారణ్యభాష్యము. కణ్వాదయోద్వాదశ సంఖ్యాకా ఋషయోనః అస్మాన్ అవన్తురక్షన్తు। కణతిః శబ్దార్థః। అశుప్రుషిలటికణిఖటి విశభ్యః క్వన్ (ఉ ౧, ౧౪౯) ఇతిక్వన్ ప్రత్యయః (నిత్త్వాద్ ఆద్యుదాత్తః) కణ్వశబ్దః। కక్ష్యారజ్జురశ్వస్య కక్షం సేవతే (నిరుక్తం. ౬, ౧౦) ఇతియాస్కః। తద్వాన్ కక్షీవాన్। ఆసన్దీవద్ అష్ఠీవచ్చక్రీవత్ కక్షీవత్ ఇతిమతుపినిపాత్యతే। పురుమీఢః। మిహసేచనే ఇత్యస్మాత్ కర్మణినిష్ఠా। పురూణిమీఢాని సిక్తాని అపత్యానియస్యసతథోక్తః। యద్వామీఢమ్ ఇతిధననామ। పురూణిమీఢాని ధనానియస్య సతథోక్తః। బహుధనఇత్యర్థః॥ అగస్త్యః ప్రసిద్ధః। శ్యావాశ్వః శ్యావాః కృష్ణవర్ణాఅశ్వాయస్యసతథోక్తం। సోభరీప్రసిద్ధః। అర్చనానాః అర్చనమ్ అర్చనీయమ్ అనఃశకటంయస్యసః తథోక్తః॥ సంజ్ఞాశబ్దోయమ్। సచ

అత్రీణాం ప్రవరమశ్యేవపశ్యతే। ఆత్రేయార్చనానస శ్యావాశ్వేతి। శ్యావాశ్వవత్ అర్చనానసవత్। (అత్రివత్) ఇతి విశ్వామిత్రః। విశ్వం సర్వం జగత్ మిత్రం యస్యసతథా। మిత్రేచర్షౌ ఇతివిశ్వశబ్దస్యదీర్ఘః। అయమ్ ఇతిఇదంశబ్దేన పురోవర్తివస్తువాచినా సర్వజనసన్నిహితత్వేన సర్వమిత్రత్వమ్ ఉపపాద్యతే। జమదగ్నిః। జమతిర్జ్వలతికర్మా। జమన్తోజ్వలన్తః అగ్నయోయస్య సతథోక్తః। అత్రిః। ఆధ్యాత్మికాధిదైవికాధి భౌతిక భేదభిన్నాస్త్రివిధా దుఃఖానుభవాయస్యన విద్యన్తేసతథా అతఏవయాస్కోఽపిరవోచత్। తస్మాత్ అత్రిర్నత్రయఇతి (నిరుక్తం 3, ౧౭) కశ్యపః ఆద్యన్తవర్ణవిపర్యయః। సర్వంజగత్ సర్వదాసౌక్ష్మ్యేణ పశ్యతీతి కశ్యపః। శ్రూయతేహి। కశ్యపః పశ్యకో భవతి యత్ సర్వంపరిపశ్యతీతి సౌక్ష్మ్యాత్ ఇతి (తై, ఆ, ౧, ౮, ౮) వామదేవః। వామోవననీయో దేవోద్యోతకోస్తి తత్త్వవిషయే బోధో యస్యసతథా। సఖలుగర్భావస్థ ఏవసన్ ఉత్పన్న తత్త్వజ్ఞానః స్వస్యసర్వాత్మ్యమ్ అను సందధౌ శ్రూయతేహి। అహంమనురభవం సూర్యశ్చఇతి (ఋ. ౪, ౨౬, ౧) ఇతిసాయణాచార్యః.
అథర్వణవేదము. ౪ సంపుటము. ౧౪౧ పత్రము.

ఈభాష్యమువలన మనము గుర్తెఱుగ తగిన దేమన్నను విశ్వామిత్రః। విశ్వం సర్వం జగత్ మిత్రయస్యతథా। మిత్రేచర్షౌ విశ్వశబ్దస్య దీర్ఘః। అయమ్ ఇతిఇదంశబ్దేన పురోవర్తివస్తువాచినా సర్వజనసన్నిహితత్వేన సర్వమిత్రం ఉపపాద్యతే। అను నీవాక్యములోనుండు విశ్వామిత్ర అనునప్పుడు విశ్వం=మిత్రం యస్య=సః=విశ్వామిత్రః। అనగా యస్య। ఎవనికి। విశ్వం। ప్రపంచము। మిత్రం। స్నేహముగలదియో। సః। వాడు। విశ్వామిత్రః। విశ్వామిత్రుడని జెప్పబడును. ఈవాక్యమునందుండు దీర్ఘమువెట్లు లోభించినదో కొంచము నాలోచించి జూచుకొనతగియున్నది. ఒకవేళ మిత్రేచర్షౌ అను నీసూత్రమువలన విశ్వామిత్రశబ్దము ఋషివాచకమగుటచే దీర్ఘము లోభించినను లోభించవచ్చు

నుగాని ఈకూర్మశబ్దవాచకము ఋషివాచకము గాకపోవుటచే దీర్ఘము లోపించుటకు వీలుగలుగజాలదని నొకసమయమున జెప్పినను చెప్పవచ్చు రేమోయని దలచు చున్నాము. అట్లు మీరు జెప్పినచో నీకూర్మశబ్ద వాచకముగూడా ఋషివాచకమైయున్నదని యీక్రిందను మున్ముందు వివరించు వాక్యములవలన మీకు దెలియగలదని వ్రాయుచున్నాము. ఇదియునుంగాక నీకూర్మశబ్దవాచకము భూవాచకము గాకపోయినచో శృ॥ ద్యావాపృథివ్యోహి కూర్మః। అను నీశతపథబ్రాహ్మణము ౭ కాండము. ౫ అధ్యాయము. ౧ బ్రాహ్మణమునకు విరోధము తటస్థపడును. అందువలన నీశృతికి విరోధార్థమైన వ్యతిరేకార్థమును జెప్పుటకు నెవరు నిచ్ఛగించరుగదా కాబట్టి మేముజెప్పిన అన్వయమే సమన్వయమైయున్నదని వ్రాయుచున్నాము.

ఇటుపై కూర్మకులావతంసము సూర్యవంశమని దెలియుటకై స్కాందపురాణ సహ్యాద్రిఖండయందుండియు, ప్రాచీనులగు రాజాధిరాజులిచ్చినదాన పత్రములనుండియు, పాశ్చాత్యపండితులచే బ్రకటింపబడిన చరిత్రలనుండియు కొన్ని ప్రమాణములను మున్ముందు వ్రాయుచుమీడెందంబుల నానందంబు నొందజేయుచున్నాము.

ఇతిశ్రీమత్పరమహంస స్వామి. జీ. యస్. బి. సరస్వతీ
కృతిషు సుభాషా విభూషితాయాం జయార్థప్రకాశి
కాయాం కూర్మశబ్దార్థనిరూపణపరే ప్రచ్ఛన్న
రాజకులనిర్ణయాఖ్యే తృతీయభాగే ప్రథమః
సముల్లాసః సంపూర్ణః.

ఓమ్.

జయార్థ ప్రకాశిక.

ద్వితీయసముల్లాసము.

అస్మద్దేశస్థితార్యవర్యులారా!

౧ ఈలోకమునందుగల సకలవిద్యలయందును ప్రథమవిద్యయేదో దేనిసహాయమువలన సృష్టిక్రమములన్నియు జరుగుచున్నవో అట్టి సర్వోత్కృష్టమైన ప్రథమవిద్యకు వేదమనిపేరు. వేదయితీతివేదః। తెలియజేయునది కావున వేదమనియును మరియు విందతీయతో ధర్మాధర్మావితివేదః। అనగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియబడును. ఇవియేగాక శ్రూయతేయితి శ్రుతిః అనగా పరమేశ్వరునివలన వినబడుటచేసి శ్రుతి యనబడును. ఇట్లుగానిచో నిందున ధర్మాధర్మములు వినబడుటచే శృతియనియును, ఇట్లుగా జెప్పబడుచున్నది. వేదము మొదట పరమేశ్వరునివలన అగ్ని, వాయువు, ఆదిత్య, అంగీరసులను ఈనలుగురు ఋషులకును వారివలన తచ్చి శిష్యపరంపరకును సాంగముగా నుపదేశింపబడెనని పెద్దలు వచింతురు. మరియునట్టి పవిత్రమైన వేదవిద్యమహనీయులగు భారద్వాజ, ఆంగీరస, జమదగ్ని, పరాశర. గౌతమ, నారద, వశిష్ఠ, విశ్వామిత్ర ప్రభృతితాపసోత్తములచే లోకమున బ్రచురింపబడెననియు ఇందులో పరాశరపుత్రులగు పరమతబోధనులైన వ్యాసభగవానులు అధ్యయనసౌకర్యార్థమై వేదవిభజనముగావించిరనియు ధీమంతులు వచింతురు. ఇట్టివేదములలోను శుక్లయజుర్వేదాంతర్గతమగు శతపథ బ్రాహ్మణము. ౭ అధ్యాయము. ౫ బ్రాహ్మణములో నీక్రింద నుదహరించు మంత్రమును గమనించినచో నొకవిశేషమును గన్పట్టదగును.

శ్రు॥ సయఃసకూర్మోసైన ఆదిత్యః। అముమేవై తమపదధాతి। శతపథబ్రాహ్మణము. ౭ అధ్యాయము. ౫ బ్రాహ్మణము.

ఇందులోని కూర్మశబ్దవాచకము ఆదిత్యశబ్దవాచకమునకు పర్యాయ పదమగుటచే నీకూర్మకులావతంశము పురాణాదులయందు ప్రసిద్ధమగు సూర్యవంశమగు క్షత్రియకులమని యెన్నుటకు నేయొక్క యాక్షేపణము గన్పట్టజాలదని ముమ్మాటికి నొక్కి వక్కాణించుచున్నాము. అదియెటులననినచో నీక్రిందవిధించిన విధుల ననుసరించి మనము గుర్తెరుగతగియున్నది.

ఆదిమస్వాయంభువమనువుకీర్తి దేహుడైనతదనంతరము బెక్కు తరములు గడిచిన మీదట నాస్వాయంభువ మనువుచే స్థాపింపబడిన యాసింహాసనమునకు బ్రహ్మయొక్క మానసపుత్రుడగు కశ్యపుడును ఈతనిపుత్రుడైన సూర్యుడును, ఈసూర్యుని పుత్రుడగు వైవశ్వతమనువనునతడు ప్రభువయ్యెను. ఇందువలన నీకూర్మవంశమునకు పురాణాదులయందు సూర్యవంశమని నామాంతరము గలిగినది. ఈవిషయమంతయు స్కాందపురాణాంతర్గతమైన సహ్యాద్రిఖండ ౨౭ అధ్యాయమున జెప్పబడినది. ఆప్రమాణవచనములు నీక్రిందను వ్రాయుచున్నాము.

౨ మహాదేవఉవాచ. శ్లో॥ బ్రహ్మణోమానసాః పుత్రాః కశ్యపాదిమునీశ్వరాః। కస్యపస్యసుతః శ్రీమాన్ సూర్యోభాస్వాన్జగత్ప్రభుః॥ ౧॥ జగచ్చక్షుర్జగద్ధామ విశ్వసాక్షీ సహస్రపాత్। వైవస్వతో మనుస్తస్మాత్సూర్యాత్సమ భవత్కిల॥ ౨॥ తస్మిన్కులేసముత్పన్నో దిలీపఇతివిశ్రుతః। నాన్యోవదాన్యః శూరశ్చసత్యవాదీజితేంద్రియః॥ 3॥ దిలీపాత్తు రఘుర్జజ్ఞే తస్మాదజ సముద్భవః। అజాద్దశరథో జాత స్తత్పుత్రోరామ ఇత్యభూత్॥ ౪॥ రామాత్కుశః కుశాజ్జజ్ఞేహ్యతిథిర్నామ భూపతిః। అతిథేర్నిషధో జాతోనాభశబ్ద స్తతోహ్యభూత్॥ ౫॥ పుండరీక స్తతోజజ్ఞే క్షేమధన్వాతతః స్మృతః। దేవానీక స్తతోహ్యసీద్వాసీ నామచ తత్సుతః॥ ౬॥ దలోరాజాతతోజాతః శీల స్తత్సుత ఇత్యభూత్। ఉమాభ స్తత్సుతోజజ్ఞేవజ్రనాభ స్తతఃపరమ్॥ ౭॥ ఖండన స్తత్సుతోహ్యసిద్వ్యుషి తశ్చతతఃపరమ్। తస్మాద్విశ్వ సమశ్చాసీత్ బ్రా

హ్మణ్యో ధార్మికః శుచిః॥ ౮॥ హిరణ్యనాభ ఇతి వై తత్సుతః
సంప్రకీర్తితః। కౌశల్యాత్తస్సుతో జజ్ఞే తస్మాత్సోమసుతః ప్రభుః॥
౯॥ బ్రహ్మిష్ఠశ్చాత్మజస్తస్య పుష్యస్తత్సుర ఇత్యభూత్। తస్మా
త్సుదర్శనో నామహ్యగ్ని వర్ణస్త తస్మృతః। ౧౦॥ తస్యవత్సోన్న
పో జజ్ఞే హ్యశ్వపాతిరితీరితః। అపుత్రః సోభవద్రాజపుత్రార్థం య
త్నవానభూత్॥ ౧౧॥ ఋషీణాం సంమతింకృత్వా పుత్రేష్టిం
కృతవానితి। సర్వస్వం దక్షిణాం తత్ర బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రదత్త
వాన్॥ ౧౨॥ నారాయణః। ప్రసన్నోభూద్వాక్యమే తదువాచ
హ। భృగుః ప్రసన్నః కర్తవ్యః సతే పుత్రం ప్రదాస్యతి॥ ౧౩॥
భృగుః ప్రసాదితస్తేన విచారంకృతవానితి। సమీక్షస్థాన్మునీన్సర్వా
న్ద్వాదశాదిత్య సన్నిభాన్॥ ౧౪॥ ఉల్లంఘ్యయదిదస్యామి తేషాం
కోపోభవేదతః। తావద్భిర్మునిభిస్తా వద్దాపయామాస వై మనూన్
౧౫॥ సంఖ్యాకాన్ద్వాదశ మంత్రాన్ దాపయామాస వై మునీన్
తే మన్త్రా ఋషి వర్గోద్ధాః సర్వకామ ఫలప్రదాః॥ ౧౬॥ ఋష
యస్తపసా శ్రేష్ఠాన్తా న్నృషీన్ ప్రబ్రవీమి తే। భారద్వాజః పూ
తమాత్సో వశిష్ఠః కశ్యపస్తథా॥ ౧౭॥ హారితో వృద్ధవిష్ణుశ్చ తథా
బ్రహ్మా జనార్దనః। (ధనంజయః) సౌబలః (శ్రీవత్సః) గౌతమ
శ్చైవ మాండవ్యః కౌశికస్తథా॥ ౧౮॥ విశ్వామిత్ర ఋషిః
శ్రేష్ఠో ద్వాదశైతే ప్రకీర్తితాః। మునిప్రణీతా మంత్రాస్తేతే
షాం వై దేవతాశ్శృణు॥ ౧౯॥ ప్రభావతీ కాళికాంచ చండికా
చ తతః స్మృతా। మహాలక్ష్మి ఇతిప్రోక్తా తథా యోగీశ్వరీతిచ॥
౨౦॥ ఇంద్రాణీ చైవ కామాక్షీ హ్యేకవీరాంబికా తథా। మ
హేశ్వరీ తథా దుర్గా త్వరితా హ్యనుపూర్వశః॥ ౨౧॥ అనుజో
దేవకశ్చైవ పృథుర్వై ఋతుపర్ణకః। జయఃసుశిభుః సౌవా
మః సుమంతః కౌండినస్తథా॥ ౨౨॥ మండూకః కుశికశ్చైవ
మార్తాండశ్చ తతఃస్మృతః। భారద్వాజకులీనశ్చ యుక్తియుక్త
శ్చధీమతాత్॥ ౨౩॥ ప్రభాదేవ్యాశ్చ భక్తస్యధార్మికస్య దమ

యస్యచ। ఋషేరనుజవంశస్య విస్తారంచబ్రవీమితే॥ ౨౪॥ అను జస్యత్రయః పుత్రాః కృపాయు స్తత్సుతోఽహ్యభూత్। వరుణార్ణ స్త తః ప్రోక్తః సిద్ధిమాద్య స్తతఃపరమ్॥ ౨౫॥ తస్మాత్సుఘర్షిః సంజాతః కంకణాశ్చతతఃపరమ్ మాంగల్యశ్చకుణాశ్చైవధృతబీజశ్చతత్సుతః॥ ౨౬॥ భాషితశ్చతతోజ్ఞేయఇత్యేతేహ్యనుజాః సుతాః। కాలికాయా స్తుభక్తస్య పూతమాతృమునేఃకులే॥ ౨౭॥ జాతస్య దేవకస్యాపి విస్తారంప్రబ్రవీమ్యహమ్। దేవకస్యసుతఃప్రోక్తో హిరణ్య ఇతినా మతః॥ ౨౮॥ తస్మాత్సుశంతు నామాచ రైవతశ్చతతః పరమ్। జయవంత స్తతః ప్రోక్త స్తస్మాద్దృష్ట జయోనృపః॥ ౨౯॥ సుర ధశ్చ తతోజ్ఞేయః సుతంతుశ్చ తతఃపరమ్। సారంగ స్తత్సుతో జ్ఞేయః సారంగాల్లాలలాలనః॥ 30॥ ధనద స్తత్సుతః ప్రోక్తోయు ధాజిచ్చతతఃపరమ్। పూతమాతృకులేచైవ తేజాతాః పరమధార్మి కాః॥ 3౨॥ చండికాయాశ్చ భక్తస్య వసిష్ఠస్యమహామునేః గో త్రవంశస్యచ పృథోర్వంశంసమ్య గ్వదామ్యహమ్॥ 33॥ పృథో ర్భూషణ భూపాలోరంతి జిచ్చతతఃపరమ్। రంతినాథ స్తతోజ్ఞే యోరంతికాల స్తతః పరమ్॥ 3౪॥ కిర్మీరితత్సుతః ప్రోక్తోగూఢ నాభిశ్చతత్సుతః। దృఢిశ్చతత్సుతః ప్రోక్తః కేతుమాలీ తతఃప రమ్॥ 3౫॥ హ్యాసిష్ఠాః పార్థివాజ్ఞేయాశ్చండికాః కుల దేవతాః। కశ్యపశ్చ మునేర్గోత్రే ఋతుపర్ణనృపస్యచ॥ 3౬॥ మహాలక్ష్మ్యాః పాదపద్మసేవకస్య మహాత్మనః। బ్రవీమివంశవిస్తారం గుణగౌరవ మాదరాత్॥ 3౭॥ ఋతుపర్ణో ద్వారుణకో వారుణిశ్చతతః ప రమ్। తస్మాశ్చగోపతిర్జ్ఞేయో ధృతధన్వాతతఃపరమ్॥ 3౮॥ శీలి రంధ్రిస్తతోజ్ఞేయ స్తత్సుతః పుత్రవానితి। స్వర్ణపూర్ణ స్తతోజ్ఞే యోహ్యపాంగశ్చ తతఃపరం॥ 3౯॥ శంఖభేర తతోజ్ఞేయశ్చి త్సురశ్చతతఃపరం। రుచిరశ్చ తతోజ్ఞేయో భద్రపాణి స్తథా పరం॥ ౪౦॥ మంథరశ్చతతఃప్రోక్తో బ్రహ్మవిశ్వ స్తతతఃపరం। కాశ్యపా ఋతుపర్ణాశ్చ మహాలక్ష్మీప్రసేవకాః॥ ౪౧॥ హారీతస్యఋషేర్వ

ర్వం శ్రీజయనాజ్ఞాతభూపతిః యోగీశ్వరీసేవకస్య వంశవ్యాహాం
బ్రవీమి తే॥ ౪౨॥ జయాత్తు పాండ్రకో రాజా తస్మాద్దండ ఇతీ
రితః। దండాచ్చ్వద మనోజ్ఞేయో దీర్ఘబుద్ధి స్తతః పరమ్॥ ౪౩॥
పాంచజన్య స్తతో జ్ఞేయో భానుశ్చ తతః పరమ్। లిపింజయ స్త
త్సుతో భూల్లగలశ్చ తతః పరమ్॥ ౪౪॥ శార్దూలశ్చ తతో జ్ఞేయో
గోపాలశ్చ తతః స్మృతః। యోగేశ్వర్యాః ప్రసాదజ్ఞో హరితో జ
యనామకః॥ ౪౫॥ కథితాస్తే మయా తాత కామశాస్త్రవిశార
దాః। వృద్ధవిష్ణు మునిః ప్రోక్తఇంద్రాణీ నామ దేవతా॥ ౪౬॥
స్సృషిర్భ్రిర్నృపతి జ్ఞేయ స్తస్య వంశంవదామి తే। స్సృషిర్భ్రి
ర్యాతు ధానశ్చ యుధామన్యు స్తతః పరమ్॥ ౪౭॥ డిండిరాజ స్త
తో జ్ఞేయో వైరాజశ్చ తతః స్మృతః। దేవరాజ స్తతో జ్ఞేయః ప్రో
ఢపాద స్తతః పరమ్॥ ౪౮॥ దృఢబుద్ధి స్తతో జ్ఞేయో మితబుద్ధి
స్తతః పరమ్। కటుకశ్చ తతః ప్రోక్తః సారంగశ్చ తతః స్మృతః॥ ౪౯॥
వృద్ధివిష్ణుశ్చ త్వింద్రాణ్యాసు శిభృర్నామకా నృపాః। కథిత స్తేమ
హాబుద్ధే హ్యన్యం నిగదతః శృణు॥ ౫౦॥ కామాధి దేవతా యత్ర
మునిర్బ్రహ్మా జనార్దనః। సౌదామనామకో రాజా తస్య వంశం వ
దామి తే॥ ౫౧॥ సౌదామద్భద్రపీఠశ్చ హరిదత్త స్తతః పరమ్।
గుణవిష్ణు స్తతో జ్ఞేయః కామమాలీ తతః పరమ్॥ ౫౨॥ వనాయు
జ స్తతో జ్ఞేయో యోగమాలీ తతః పరమ్। ఏవఙ్కదితవంశాస్తే
భూపా బ్రహ్మజనార్దనాః॥ ౫౩॥ సౌబల్య ఋషివర్యశ్చ త్వే కపి
రశ్చ దేవతాః। తస్మాజ్జాంగలికో రాజా తస్య వంశం బ్రవీమి తే॥ ౫౪॥
సుమంతస్తు భయో రాజా మాతంగశ్చ తతః పరమ్। మాతంగా
న్మలయోషశ్చ మలయోపాద్ధనందమః॥ ౫౫॥ ధనందమాన్మా
ర్గణశ్చ మార్గణాన్నింబదేవతా। తస్మాజ్జాంగలికో రాజా కుంభ
యోగీ తతః పరమ్॥ ౫౬॥ భద్రహర్ష స్తతో జజ్ఞే వత్సనాభా స్తతః
పరమ్। వత్సనాభాద్వివర్ణశ్చ నైగమశ్చ మహాబలః॥ ౫౭॥ మేన
కో నామ భూపాలో రామాజీవశ్చ తత్సుతః। సౌబల్యాస్తే కపిరా

యాభక్తాః సామంతవస్స్మృతాః॥ ౪౮॥ కౌండిన్యసంభి కా
యాశ్చ కౌండిన్యాన్ ప్రబ్రవీమితే। కౌండిన్యాద్భద్రపాణిశ్చ సాగ
రశ్చ తతస్స్మృతః॥ ౪౯॥ ఏవంపరంపరాప్రాప్తా రాజానః శుభ
లక్షణాః। మాండవ్యమునికర్షశ్చ మాహేశ్వర్యాశ్చసేవకాః॥
౫౦॥ మండూకవంశజా ఏవతానహం వచ్మిసాంప్రతమ్। మం
డూకాజ్జాటకీర్జజ్ఞే జాటకేర్వ్యష జాంగలః॥ ౫౧॥ తత్పుత్ర పౌ
త్రావిజ్ఞేయాః శాంత్యాది గుణసంయుతాః। కౌశికశ్చమునిప్రో
క్తో దుర్గాదేవీ తథైవచ॥ ౫౨॥ కుశికో రాజవర్యశ్చ తస్యవంశ
వదామి తే। కుశికాన్నహుషోరాజా నహుషాజ్జాంగలి స్తథా॥
౫౩॥ జాంగలశ్చసుతః సోభూత్ కుండినశ్చతతఃపరమ్। కథితాః
కాశికాచార్గా బ్రాహ్మణ్యారాజసత్తమాః॥ ౫౪॥ విశ్వామిత్ర
స్యగోత్రత్వం త్వరితాదేవతాతథా। మార్తాండనామకం భూపం
వర్ణయామి సమాసతః॥ ౫౫॥ మార్తాండచ్చండ పరశుతస్మాద్ధీ
మరథ స్తథా। వర్ణితా స్తవ రాజానః సాన్వయాశ్చ సదేవతాః॥
౫౬॥ తేషాంచవంశ విస్తార స్త్వనంతత్వాన్నవర్ణ్యతే। తేషాం
చపుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చప్రసూతా హ్యై మహీతలే॥ ౫౭॥ కథితం
తేమయా తాత మహాత్మ్యం వంశసంభవమ్। తస్యస్మరణ మా
త్రేణ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ ౫౮॥

ఇతి శ్రీస్కాంద పురాణే సహ్యాద్రిఖండే సప్తత్రింశత్తమోధ్యా
యః॥ ౩౭॥ అధ్యాయము.

3 ఈవిషయము విస్తరించి తెలుసుకొనగోరువారు శేషించిన అధ్యాయములనుజూచి తెలుసుకొనెదరని కోరుచున్నాము. ఇందున కూర్మకులావతంసుల యొక్క వంశపరంపరనుగూర్చి జెప్పియుండుట త మకందరికి స్పష్టముగ దెలిసినవిషయమేయని ఇందులకు సర్గమునువ్రాయనైతిమి. ఈకూర్మకులావతంసమునందే నొకఋషి జన్మించి వారును తన్నామమును ధరించియుండుటచేతనే తద్వంశీకులెల్లరు నేటివరకును ఆ నామమును ఉపనామముగా గ్రహించి వ్యవహరించుదురని యిదివరలో

వ్రాసియున్నాము. ఆవిషయమును తమకు తెలియగలందులకై స్కాం
దపురాణాంతర్గతమైన సహ్యాద్రిఖండ 33 అధ్యాయము నీక్రింద జిత్రిం
చినప్రకారము జెప్పియున్నది. ఆప్రమాణవచనములను యీక్రింద వ్రా
యుచున్నాము.

శ్లో॥ మాలామాలినిభక్తస్య కూర్మనామ్నో ఋషేఃకులే। ౧౬౪
భూతః ప్రథమతో రాజా ప్రాణనాథ ఇతీరితః। తస్యవంశో నృపో
జజ్ఞే బాహుశాలీ ఇతీరితః॥ ౧౬౫॥ తదన్వయన్నృపోజాతో దీర్ఘ
బాహురితిశ్రుతః। తస్మాచ్చ వీరసేనాద్యా బభూవుః ప్రీతివర్ధ
నాః॥ ౧౬౬॥

ఇందులకర్థమేమన్నను మాలామాలినీ దేవతయొక్క భక్తుడైన కూర్మశబ్దవాచకుడైన ఋషియొక్క కులమునందు మొదట ప్రాణనాథుడనువాడు జన్మించెను. ఇతనినే గురునాథుడనికూడా జెప్పెదరు. ఈ గురునాథునిగూర్చి ఈకూర్మకులావతంసులు నేటివరకును అచ్చటచ్చట పూజించుచున్నారు. అటుపిమ్మట నావంశమునందే బాహుశాలియను రాజొకడు పుట్టెను. ఈబాహుశాలియను రాజువలన వీరసేనాదిగాగల ప్రీతివర్ధనులు జన్మించిరి. అను నీప్రకారము జెప్పియున్నది.

ఇందువలన నీకూర్మమహాఋషి క్షత్రకులసంజాతులైనట్లు దెలియుచున్నది. ఈకూర్మమహాఋషి పురాణ ప్రసిద్ధుడగుటయేగాక ఋగ్వేదకాల మప్పటికే ప్రసిద్ధిజెందియుండినట్లు నీక్రింది ప్రమాణములవలన గ్రహించతగియున్నది. ప్రాచీనకాలమగు ఋగ్వేదకాలమునుండి యీకూర్మమహాఋషి యుండుటచేతనే ఇట్టివంశము ప్రసిద్ధమైనదని మనము గుర్తెఱుగతగియున్నది.

ఋగ్వేదము ౧ మండలములో ౨౭ సూక్తమగు నీక్రింది సూక్తమునకు కూర్మ మహాఋషి ఋషియైనట్లు ఋగ్వేదము జెప్పుచున్నది.

శ్రు॥ ఆదిత్యానాం ఇమాగిరః॥

ఋగ్వేదము ౧ మండలము ౨౭ సూక్తము.

ఇదియునుంగాకను నిరుక్తములో దేవతాకాండముయొక్క టీక యందును ఈక్రిందిప్రకారము వ్రాయబడియున్నది.

శ్రు॥ ఇమాగిరః ఆదిత్యేభ్యః॥

ఋగ్వేదము ౨ మం ౭, ౬, ౧, య. వా. సం. ౩, ౫౪.

నిరుక్తటీక. కూర్మస్య గార్త్సమదస్య। గృత్సమదస్య వేయ మార్షమ్।

నిరుక్తము. దైవతకాండము. అ. ౧౨. ఖం ౩౬. పత్రము. ౮౫౫.

ఇందుచేస్పష్టపడినదేమన్నను ఈగృత్సమదఋషియొక్క పుత్రుడు కూర్మమహాఋషిఅని యిట్లు జెప్పదగును. ఎందువల్లననినచో వ్యాకరణము ననుసరించి గృత్సమదస్యాపత్యం పుమాన్ అను నీయర్థమునందు గృత్సమదఅణ్ + గార్త్సమదఃఅనియిట్లు సిద్ధించుచున్నది. ఇందుల కనుగుణ్యముగను ప్రొఫెసరు తారానాథ తర్కవాచస్పతిగారిచే రచియింపబడి ౧౮౯౬ సం॥ ముద్రితమైన తులాదానాదిపద్ధతిఅను పుస్తకముయొక్క ౧౪౦ పత్రమునందు యీక్రింద జెప్పబడిన మంత్రముయొక్క వినియోగమునందు నీక్రిందివిధమున వ్రాయబడియున్నది.

ఆదిత్యానాం ఇమాగిరఇత్యాదికస్య సప్తదశర్చస్యాదిత్యసూక్తస్య గృత్సమదపుత్రః కూర్మఋషిః। త్రిష్టుప్ ఛందః। ఆదిత్యదేవతాస్తత్ప్రీతయే జయార్థేజపే వినియోగః॥

ఇదియునుంగాక ప్రొఫెసరు మానియరు విలియంగారిచే రచింపబడిన సంస్కృతఇంగ్లీషు డిక్షనరీయందును కూర్మఋషి అనునప్పుడును గృత్సమదఋషి పుత్రుడని జెప్పబడియున్నది. మరియును మహాభారతములను శాసనిక పర్వములో ౬౦ అధ్యాయమున గృత్సమదఋషి

వీతహవ్య మహారాజుయొక్క పుత్రుడనియును ఈచెప్పబడిన వీతహవ్య మహారాజు భృగుమహాఋషియొక్క బోధవలన బ్రహ్మఋషియైనట్టును చెప్పబడియున్నది. ఆప్రమాణవచనముల నీక్రిందవ్రాయుచున్నాము.

రాజా (ప్రతర్ధన) ఉవాచ.

౮ శ్లో॥ అయంబ్రహ్మన్నతోవీత హవ్యేతి సజ్ఞితామ్। అస్యపుత్రై
ర్హిమేకృతోఽస్య బ్రహ్మన్ వంశప్రణాశితః॥ ౫౧॥ అస్యేదానీం
వధాదద్యభవిష్యామనృణః పితుః। తమువాచకృపావిష్టో భృగు
ర్ధర్మ భృతాంపరః॥ ౫౨॥ నేహా స్తిక్షత్రియః కశ్చిత్సర్వేహీమే
ద్విజాతయః। ఏతత్తువచనంశ్రుత్వాభృగో స్తథ్యంశః ప్రతర్ధనః॥౫౩॥
పాదావుపస్పృశ్యశనైః ప్రహృష్టోవాక్య మబ్రవీత్। ఏవమప్య
స్మిభగవాన్ కృతకృత్యోనసంశయః॥ ౫౪॥ యఏవ రాజావీర్యే
ణ స్వజాతింత్యాజితో మయా। అనుజానీహిమాం బ్రహ్మన్
ధ్యాయస్వచశివేనమాం॥ ౫౫॥ త్యాజితోహిమయాజాతి మే
వరాజా భృగూద్వహా। తతస్తేనాభ్యనుజ్ఞాతో యయౌరాజా
ప్రతర్ధనః॥ ౫౬॥ యథాగతం మహారాజా ముక్త్వావిషమివోర
గః। భృగోర్వచన మాత్రేణ సచబ్రహ్మర్షి తాంగతః॥ ౫౭॥ వీ
తహవ్యోమహారాజా బ్రహ్మవాదిత్వ మేవచ। తస్యగృత్సమద
పుత్రోరూపేణేంద్ర ఇవాపరః॥ ౫౮॥ శక్ర స్త్వమితియోదైత్యై
ర్నిగృహీతః కిలాభవత్। ఋగ్వేదేవ ర్తతేచాగ్ర్యా శ్రుతి
ర్యస్య మహాత్మనః॥ ౫౯॥ యత్రగృత్సమదో రాజన్ బ్రాహ్మ
ణైః సమహీయతే। సబ్రహ్మచారీతి విప్రర్షిః శ్రీమాన్ గృత్సమ
దోఽభవత్॥ ౬౦॥ శ్రీమహాభారతము అను శాసనికపర్వము
౩౦ అధ్యాయము.

ఇందుల కనుగుణ్యముగు శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము అను శాసనికపర్వమునయుండు విషయము నీక్రిందవ్రాయుచున్నాము.

వీతహవ్యుండను రాజునకు బ్రాహ్మణత్వంబుగలిగినప్రకారము.

వ॥ అనినవిని ధర్మజుం డవ్వీతహవ్యుం డను రాజు బ్రాహ్మణత్వంబు బడసెనని వింగునత్తెఱంగెఱింగింపు మనవుడు నతనికి శంతనునందనుం డిట్లనియె. మనుసంభవుం డైన శర్యాతి యన్వయంబున హైహయుండను నొక్క జనపతి జనియించి వత్సదేశాధీశుండయి పాలిచె నాతనికి వీతహవ్య నామంబునుం గలిగి యుండు దదీయభార్యలు పదుండ్రు వారలు వీరులు ప్రబలులగు పుత్రుల నూర్వురఁ గాంచి రమహోరథులు విక్రమకుతూహలంబున,

సీ. హర్యశ్వు గాశీశునాజికి బిలిపించి యొక్కయుమ్మడిలావు నుక్కుమెఱయ । బొదివిచంపిరి వాని పుత్రుండు పట్టంబుగట్టె సుదేవుండు గ్రమ్మఱంగ। నురవడినరిగి యద్ధరణీశుననిఁ దెగఁజూచి రా హైహయ సుతులుగడిమి। నాతని నందనుండగు దివోదాసుండు రాజైన నమహోర్మరమణుమీద॥ ఆ. నడచివారు ఘనరణంబొనరించినై। న్యంబుద్రుంచి రోడియతడుపాఱి। ప్రకటసంయమిని భరద్వాజమునిగని। యధికభక్తిసతతినాశ్రయించి॥ ౧౨౦॥

క. తనకులము వీతహవ్యుని। తనయులచే ద్రుంపబడుట దగ నెఱిగింపఁగ। వినియతఁ డాడకునికొక। తనయుని గల్పింతు రిపువిదారణనిపుణుఁ॥ ౧౨౧॥

వ॥ అని పుత్రకామేష్టి చేసినం బ్రభవించిన పుత్రుండప్పుడ పదుమూఁడేండ్ల ప్రాయంబువాఁడయ్యె బ్రతర్దన నామధేయుండగు నక్కుమారుండ మహాత్ముని యనుగ్రహంబున వేదంబులు ధనుర్వేదంబును వేగంబ యధిగమించె॥ ౧౨౨॥

చ. మునికృపనావహింపఁగ సముజ్జ్వలతేజము బొందిప్రీతిమై। జనకుఁడు యౌవరాజ్యపద సంగతుఁ జేసినచేర్చి యవ్విభుం। డనుమతి సేయ నెత్తి చని యాజిముఖంబున వీతహవ్యనం। దనతతి నెల్ల గీటడఁచె దర్పమెలర్పఁగ నశ్రమంబునన్॥ ౧౨౩॥

క. తనయులదెగటార్చివడిం। దనమీఁదంగవిసినం బ్రతర్దనుశౌర్యంబు
నకలికి వీతహవ్యుం। డనయమువెసబాఱె భృగువు నాశ్రమమున
కున్॥ ౧౨౪॥

ఆ. పాఱిభీతిదోప బల్కెనమ్మునిదన। కైనశిష్యసమితిలోననునిచె।
నతనిగాశిరాజు సుతుఁడును వెనువెంట। దగిలియచట కఱిగి త
గువిధమున॥ ౧౨౫॥

క. మునిపతికినివినయముసే। సిననిటరాకకుగతంబు సెప్పుమనియెన।
జ్జన వంద్యుఁడక్కుమారుం। డనఘామద్యష్ఠ నృత్తివైవి నవల
యున్॥ ౧౨౬॥

వ॥ అనిపలికి తమకులంబు వీతహవ్యుని కొడుకులచేత నశించినవిధం
బును దాను వారలసందఱ మ్రిందించుటయును వీతహవ్యుండా
హావంబునందనకు నోడిపాఱుటయును జెప్పి మునీంద్రాయారా
జిటవచ్చె నాతనిఁ బొలియించుటకై వచ్చెననిన నత్తపోధనసత్త
ముండు॥ ౧౨౭॥

క. వినుమిచ్చటన్నృపకులసం। జనితుఁడు లేఁడింతయుం బ్రశస్తమహీదే।
వనికాయమ కనుఁగొనుమని। తనశిష్యప్రతతి జూపెదయచిగు
రొత్తన్॥ ౧౨౮॥

వ॥ చూపినంజూచి॥ ౧౨౯॥

ఆ. అతఁడుసగుచు భృగునియమగులకెఱగిమ। హాత్మాదీననే గృతా
ర్థవృత్తి। నైతిబగతునిట్లు జాతికింబెడబాపి। గాశిగాగజేయగం
టిగాన॥ ౧౩౦॥

క. కలుగనేయమోఘమగునీ। పలుకున కన్నృతత్వమేను బనివినియె
దన। స్నలఘుకృపజూడుమనితగ। బలికినముని బ్రీతినా నృపతి
వీద్యోతెపెన్॥ ౧౩౧॥

ఆ. వీతహవ్యుఁడును మహాతపస్సందీప్తు। డైన యమ్మునీంద్రుఁ సద్ప్రత
ర్కయుక్తి భంగిభాషణముల బ్రాహ్మణుఁడై గృత్సమద సమాఖ్య
గాంచె మహితసుతుని॥ ౧౩౨॥

వ॥ తత్పుత్రపౌత్రక్రమంబున సుతేజసుండును, వర్చసుండును, విహా
వ్యుండును, వితత్యుండును, సత్యుండును సంతుండును శ్రవసుం
డును, ప్రకాశుండును, వాగీంద్రుండును, ప్రమతియును, రురుం
డును, సముదుండును, శునకుండును, శౌనకుండును ననమహా
ద్విజులు జన్మించిరిట్లు విద్యామహాత్త్విక శ్రేణి వంశంబగు ముని
వంశంబునకు మూలంబై యవ్వీతహవ్యుండు భవ్యమూర్తి వఱ
సె. ౧౩౩, ౧ ఆశ్వాసము.

శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతము అను శౌనకపర్వము ౧౨ పేజి.

✻ ఈపై నుదహరించిన సంస్కృతమహాభారత శ్లోకములకుఁగొంచము తారతమ్యముగ నాంధ్రమహాభారతమున నీవిషయము దెలియబడుటచే బూర్వోక్తమైన యీభారతశ్లోకముల కర్థమును వ్రాయనైతిమి. ఇదియునుంగాక నీస్కాంద పురాణాంతర్గత సహ్యాద్రిఖండయందును ఈకూర్మకులావతంశమున జన్మించిన ఆశ్వపతియను రాజుయొక్క వంశానుక్రమణికయందును కూర్మకులావతంశమును గూర్చి విశేషముగా వర్ణించియున్నది. మరియును ఈ కూర్మ కులావతంశమునుగురించి అనేకపండితులు నీక్రిందివిధమున వర్ణించియున్నారు.

అట్టిపండితులలో నొకరగు జయపురాధీశ్వరునియొక్క ఆజ్ఞమీదను పద్మాకరకవియనువారు జగద్వినోదమను కావ్యగ్రంధమును వ్రాయుచు అంత్యగద్యలయందు కూర్మకులావతంశమునుగూర్చి యీక్రిందివిధమున జెప్పియున్నారు.

ఇతి శ్రీకూర్మకులావతంస శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ రాజ రాజేంద్ర
శ్రీసవాయి మహారాజజగత్ సింహాజ్ఞయా మధురాస్థానే మో
హనలాల భట్టాత్మజకవి పద్మాకరవిరచిత జగద్వినోద నామక
కావ్యే శృంగారరసావలంబన విభావప్రకరణమ్॥ ౧॥

మరియును శ్రీవిహారీలాల్ కవివలనకీర్తిస్తుశకము ౬-౨3 సం॥ దోహా। అను చందస్సున హిందీభాషా గ్రంథమును రచించుటలో శ్రీరాజరాజేంద్రుడగు జయసింహుని వంశావళిని జెప్పునప్పుడు శ్రీకూర్మకులావతంసాయని సంబోధించి వ్రాసియున్నారు.

వెండియును ఈశ్వరభక్తులగు నాభదాసులు తమచే రచింపబడిన భక్తమాలఅను గ్రంథమున పృథ్వీరాజునుగూర్చి జెప్పుటలో కూర్మకులావతంసాఅని సంబోధించి వ్రాసియున్నారు.

మరియును మిశ్రమణసూర్యమల్ల విరచితరాజ పుత్రస్థానముయొక్క వంశావళిని దెలియ జేయునట్టి వంశభాస్కరమను గ్రంథములోను ద్వితీయభాగము. ౧౦౧3 పత్రము మొదలు ౧౨౧౪ వరకు కూర్మకులావతంసము సూర్యవంశాతర్గతమై యున్నట్లు గద్యయందు నీక్రింది విధమున జెప్పియున్నారు.

> సుమిత్రవంశే రాట్టోరు కూర్మవంశోత్పత్తి తృతీయరాశి సప్తపంచాశస్మయూఖ॥

ఇదియునుంగాకను భూషణకవియను వారొకరు శివభావనీ అను నీనామమునుగల నొకగ్రంథమును రచించి అందున ఈకూర్మవంశము యొక్క శాసనమునుగూర్చి జెప్పుటలో నీకూర్మవంశము సూర్యవంశమైన క్షత్రియకులమని జెప్పియున్నారు.

వెండియును కర్నేలటాడ అనువారిచే రచియింప బడిన రాజపుత్రస్థానముయొక్క చరిత్రను వ్రాయుచు ఈకూర్మవంశము శ్రీరామచంద్రుని పుత్రుడగు కుశమహారాజువలన విశేషముగ ప్రచారణలోనికి గొనిరాబడినదని జెప్పియున్నారు.

౬ ఈవిషయము దృఢముగ బోధకాగలందులకై స్కాందపురాణాంతర్గత సహ్యాద్రిఖండనుండి కొన్ని అధ్యాయముల నిచ్చట వ్రాయుచున్నాము. అందులోను కూర్మకులావతంసమును గూర్చి కొన్ని విషయములు జెప్పియుండుటచేతను అట్టి ధర్మములను తెలుసుకొనుటకు

ను, ఈకూర్మకులావతంసముయొక్క వంశపరంపరను గుర్తెఱుగుటకను, తదితరధర్మములను బోధజేసుకొనుటకును అనుకూలమైయుండుటచే ఆ ప్రమాణవచనములను యిచట జేర్చుచున్నాము. ఇదియునుగాకను కూర్మకులావతంసాంతర్గతమగు చంద్రవంశమునుగూర్చి బ్రతిపాదించుటయేగాక నావంశపరంపరనుగూడ దెలియబఱచుచున్నది. ఈచంద్రవంశము కూర్మవంశాంతర్గతమైనదని జెప్పుటకు సంతసించుచున్నాము. అదియెట్లనిననో నింతకుబూర్వము ఆదిమస్వాయంభువ మనువు తదనంతరము వైవస్వతమనువునుండి కూర్మవంశము ఉత్పన్నమైనదని జెప్పియుంటిమి. ఈవైవస్వతమనువు సూర్యునిపుత్రుడనియు, ఈసూర్యుడు కాశ్యపునివలన జనించినవాడనియుగూడా జెప్పియుంటిమి. ఇప్పుడీ చంద్రవంశమునకును మూలపురుషుడు కాశ్యపుడనియు, అతనివలన అత్రిమహర్షి జనించెననియు, ఆయత్రిమహర్షివలన చంద్రుడును, చంద్రునివలన బుధుడును, బుధునివలన పురూరవుడును, ఈపురూరవుని వలన పరంపరాగతం బగుటచే నీవంశమునకు చంద్రవంశమని యన్నదగును. ఈకూర్మవంశమునకు సూర్యవంశమనియు, చంద్రవంశమనియు, రఘువంశమనియు, పురూరవవంశమనియు, అను నీప్రకారముభయవంశములుకొన్ని హేతువులచే భిన్నభిన్న నామములతో వ్యవహరింప బడుచున్నవి. అందువలన నుభయవంశములను కూర్మవంశమని జెప్పుట గలిగినది. మరికొన్ని హేతువులచే నీకూర్మవంశమునకు ఇక్ష్వాకువంశమనియు, భరతవంశమనియు, కురువంశమనియు, పాండవవంశమనియు, ఇటులనేక ప్రకారములచే వ్యవహరించుటకూడా గలదు. ఈరెండువంశములు కూర్మవంశమని జెప్పుటకు నీక్రింద యుదహరించు శ్రుతియే ప్రబల ప్రమాణమైయున్నది.

శ్రు॥ సయత్కూర్మో నామ। ఏతద్వై రూపంకృత్వా ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । యఁస్సృజతా కరోత్తద్యదవ కిరోత్తస్మాత్కూర్మః. కశ్యపోవైకూర్మస్తస్మాదాహుః సర్వాః ప్రజాః కాశ్యప ఇతి॥ శతపథబ్రాహ్మణకాండము. ౭ అధ్యాయము. ౫ బ్రాహ్మణము. ౧.

ఈహేతువులనుబట్టి చంద్రవంశమునుగూడ గుర్తెఱుగట యోగ్యమై యుండుటచే నందుల కనుగుణ్యాతులగు ప్రమాణములు నిచట వ్రాయుచున్నాము.

౭ అథచంద్రవంశోత్పత్తి కథనమ్.

గణేశఉవాచ॥ శ్లో॥ దేవదేవ జగన్నాథ భక్తానుగ్రహకారక। సంశయంతు మహాదేవ ఛేత్తుమర్హస్యశేషతః॥ ౧॥ త్వయోక్తఃసూర్యవంశో మేహ్యాదితః సవిశేషితః। అతఃపరం మహాదేవ చంద్రవంశవినిర్ణయమ్॥ ౨॥ వక్తుమర్హస్యశేషేణ భక్తానుగ్రహకారక। త్వమేజగతాం నాథోహ్యజ్ఞానం ప్రతిబోధకః॥ ౩॥ యతఃస్రష్టాహి ప్రజానాంచసంహర్తా రక్షకస్తథా। పురాణ పురుషోనిత్యం బద్ధానాం బంధమోచనః॥ ౪॥ కథయస్వప్రసాదేన మహేశ్వర మహాప్రభో॥ శంకరఉవాచ॥ శృణువత్స ప్రవక్ష్యామి చంద్రవంశప్రవిస్తరమ్॥ ౫॥ యంశ్రుత్వా వంశవర్యాంహి విస్మయోజాయతేనృణామ్। చంద్రవంశోమహావీరా హ్యభినద్యాదయో నృపాః॥ ౬॥ తంవంశంచవదిష్యామి తవాగ్రేచగజానన। నకస్యాపి మయాప్రోక్తం కారణంవంశనిర్ణయమ్॥ ౭॥ యదితే శ్రవణేబుద్ధిర్వక్ష్యామిహ్యాదితః। జజ్ఞేహికశ్యపోహ్యాదౌ తస్మాదత్రిరభూత్పురా॥ ౮॥ విద్యుత్తేజః సమోలోకే జాతోత్రి స్తపసాపురా। అత్రిచక్షుః సముత్పన్న స్తేజసాం పతిరీశ్వరః॥ ౯॥ ఆహ్లాదకోహిలోకానా మోషధీనాంచపోషకః। ధాత్వర్థస్యబలాత్సోపి చంద్రనామేతివిశ్రుతః॥ ౧౦॥ తత్పత్నీరూపసౌభాగ్య నామ్నారూపాంగనాశుభా। తస్యాంచనిర్మితః పుత్రోరూపలావణ్య సంయుతః॥ ౧౧॥ వదాన్యోవీర జిష్ణ్వరోవర కర్మావదానసః। నామ్నాబుధ ఇతిఖ్యాతో బుధానాం బోధకారకః॥ ౧౨॥ పురాణేషు చసర్వేషు విశ్రుతో వరదోవిభుః। తత్పుత్ర శ్రీమతాంశ్రేష్ఠః పురూరవమహామతిః॥ ౧౩॥ పురూరవాత్రిపుః పుత్రోహ్యాను జోహ్యాయురిత్యభూత్। త్రపురావసుఇతిఖ్యాతో వామాతుకశ సముద్భవః॥ ౧౪॥ కుశాద్భానుసముత్పన్నో భానోసోమశ్చవై నృపః। సోమాచ్చిరాస్తు నామాభూచ్చిరసస్తు ధనంజయః॥ ౧౫॥ ధనంజయాత్తు మాంగల్యఃకా

మ రాజా తతఃపరమ్। కామాత్తుపంగునామా భూత్తత్సుతో౽రవి మండ
లః॥ ౧౬॥ తద్వంశో౽నృపతిర్జాతో వీర్యవాంశ్చసనాతనః। ధర్మిష్ఠో౽సీతి
దక్షశ్చ సర్వజితః పరాక్రమః॥ ౧౭॥ సర్వజితాన్న ధుజ్జాత స్తత్పుత్రో
మాఘభూపతిః। మాఘాత్తుకిన్వందు భూపాల స్తత్సుతో౽దుష్ట దుర్మనాః॥
౧౮॥ దుష్టదుర్మ నసోధర్మో ధర్మాత్మా మఇతిశ్రుతః। కామాత్తుకౌశి
కో౽రాజా తత్పుత్రో౽రణమండనః॥ ౧౯॥ తద్వంశో౽సిమి భూపాల స్తత్పు
త్రో౽వాగలాలసః। తద్వంశో౽వజ్రనామా భూత్తత్పుత్ర స్త్విందుమండనః॥
౨౦॥ తత్సుతః కామసాలో భూ త్తద్వంశో౽సలిలః పరమ్। సలిలాదామ
ఘో జజ్ఞే తత్పుత్రః కాశి ఈశ్వరః॥ ౨౧॥ తస్యభూషణభూపాలః కాంతి
రాజాతుతత్సుతః। కాంతిరాజు కులేనైవ జాతశ్చపృధుభూపతిః॥ ౨౨॥
తస్యవంశో౽నృపోజజ్ఞే కామపతిరితీరితః। అపుత్రః సో౽భవద్రాజా పుత్రా
ర్థంయత్నవానభూత్॥ ౨౩॥ ఋషీణాం సంమతింకృత్వా హ్యశ్వమేధం
చకారసః। పుత్రేష్టించతతఃకృత్వా సవస్త్ర దక్షిణాందదౌ॥ ౨౪॥ నా
రాయణః ప్రసన్నోభూద్వాక్యమే తదువాచహ। నారాయణః స్వము
ఖేన మంత్రాష్టాక్షరదైశికః॥ ౨౫॥ తేమంత్రాఋషి సంయుక్తా మం
త్రబీజస్య దేవతాః। మహాఋషి సమస్తస్య మంత్రశ్శృతి సమాయుతమ్॥
౨౬॥ తేమంత్రాఋషివక్త్రార్థాస్తా నృషీన్ప్రబ్రవీమి తేః పద్మాక్షశ్చసవ
శ్చైవగౌతమః కౌండిన స్తథా। ౨౭॥ సౌనల్పశ్చంపకశ్చైవ వశిష్ఠఃకశ్య
ప స్తథా। విశ్వామిత్రో భృగుశ్చైవ భారద్వాజో౽త్రి రేవచ॥ ౨౮॥
హిరణ్యోహారితశ్చైవ దేవరాజ ఋషి స్తథా। మృకుండురంగిరాగర్గో
మాండవ్యః శౌనక స్తథా॥ ౨౯॥ భద్రఋషిః కృపాయుశ్చశూలకః శీ
లచామరః। మార్తాండో౽హి ఋషిశ్రేష్ఠో విశ్వావసూ ఋషీశ్వరః। ౩౦॥
డాల్భ్యశ్చపూతిమాషశ్చ జాంబిలగణకో౽ఋషిః। వైరుక్షో వైతసశ్చైవ
జమదగ్నిశ్చ తాపసః। ౩౧॥ భావనః సౌమనశ్చైవ ఋషిర్నామాభి
దుందుభిః। ద్రావిణో౽గోపకుమారౌ మైత్రేశ్చైవమండనః। ౩౨॥ బక
దాలభ్యరో౽మాణౌ కుమారో౽భావని స్తథా। మాలివంతఋషిశ్చైవహ్య
గ్నిక్షో ఋషిసత్తమః। ౩౩॥ ముద్గలఃపారిజాతశ్చ ఋషిర్దామోదర స్త

థా। సాల్యనశ్చ ఋషిశ్శ్రేష్ఠః పార్థవశ్చ మహాఋషిః। ౩౪॥ చారణాఖ్య
ఉగ్రఋషిర్వ్యాఘ్రం బష్టఋషిభావనః। సోమకాంతోభీమఋషిశ్చమకఃపాశ్రీ
తథైత్యపి। ౩౫॥ మునిప్రణీత మంత్రాస్తే తేషాం వై దేవతాః శృణు।
యోగీశ్వరీమహాలక్ష్మీ హ్యేకవీరాచకాళికా। ౩౬॥ కుమారీచైవ కా
మాక్షీహ్యంబికాచసరస్వతీ। ఉమావాగీశ్వరీచైవ లలితాహారిణాక్షికా।
౩౭॥ చండికారేణుకాచైవ మహాకాళీచతాళికా। ఇంద్రాణీవజ్రిణీచైవ
బ్రాహ్మీపద్మావతీతథా। ౩౮॥ నీలాంబాచైవ కోలాంబాహ్యంబానా
గేశ్వరీతథా। రక్తాక్షీబీజయాదేవీ మహాదేవీచతామసీ। ౩౯॥ సునం
దాపూతమాక్షీచ నీలాదేవీజలేశ్వరీ। మాతృకామాతృనందాచ మాలి
నీచైవహ్యుర్వశీతా। ౪౦॥ అరుణాచారుణాక్షీచ కురులాపానమాలినీ చం
పావతీతథా దుర్గాత్రీశ్వరీ విరహేశ్వరీ। ౪౧॥ శార్గ్యాచపాటలాదేవీత్వ
రితామాలమాలినీ। ముంజామహేశ్వరీ చిత్రాకాత్యాకాపి చహ్యప్స
రా। ౪౨॥ దాడిమాభద్రికాదేవి వైష్ణవీచ తథోగ్రణీ। మోహినీచ
సువర్ణాక్షీ భైరవీభామినీతథా। ౪౩॥ జాతికాసౌమనీదేవీ దలినీదైత్య
నాశినీ। ప్రభావతీచ శిలాంజా బగిళాభామినీతథా। ౪౪॥ అమరాపార్వ
తీచైవశక్తిః సోమేశ్వరీతథా। మహామారీ తులాదేవి బాలణాపన్నగే
శ్వరీ। ౪౫॥ త్రిపురాచైవ కామాక్షీ చిత్రజ్వాలావిశేశ్వరీ। సర్పాచ
బిజులీనామ్నా బాలాంధాహ్యను పూర్వశః। ౪౬॥

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే ఆదిరహస్యే సహ్యాద్రిఖండేవ్యాస సనత్కు
మారసంవాదే క్షత్రియోత్పత్తికథనం నామ త్రింశత్తమోధ్యాయః॥ ౩౦

ఈప్రకారము చంద్రవంశమును గూర్చి విస్తారముగ నీస్కాంద
పురాణాంతర్గత సహ్యాద్రిఖండయందు ౩౦ అధ్యాయము మొదలుకొని
౩౪ అధ్యాయమువరకు గల గ్రంథసందర్భమున జెప్పబడియున్నది. ఇ
చ్చట నాయధ్యాయములన్నియు నెత్తివ్రాయుటకు గ్రంథవిస్తర భయ
మగునని దలచి జేత్రించుట విరమించుకొంటిమి, అయినను శేషించిన
అధ్యాయములను అవశిష్ట భాగమని కొంత మున్ముందు వ్రాయదలచి
యుండుట తటస్థపడవచ్చును గనుక నచ్చట జేత్రించుచున్నాము.

ఇటుపైన కూర్మవంశమునకు సూర్యవంశమని నామాంతరము గలదని కొన్ని దానశాసనములు గన్పట్టుచున్నవి. ఆదానశాసనముల నీ క్రింద వ్రాయుచున్నాము.

౪ నేపాలక్షితిపాల వంశావలిః.

శ్లో॥ నత్వాగిరీంద్రతనయాం ప్రలయానలాభాం। భాలోల్లసల్లలితచంద్రకళాభిరామామ్। మల్లప్రతాపనృపతిః స్వకులప్రకాశాం। వంశావలీం సుతనుతే విమలాంకపీన్ద్రః। ౧। శ్రీవిష్ణోర్న్వయ నామ్నీజా త్రిజగతీ పాపాస్తకర్తారవిః। ప్రోద్యద్భూతి స్తిమిరౌఘ వారణఘటావిద్రావిణః కేసరీ। కాలాకాశదిశాం ప్రకాశనిపుణః కందర్పదర్పాపహః। సానన్దం సరసీరుహేషు తనుతే మైత్రీం విచిత్రాకృతిః। ౨। గాంభీర్యాది గుణేన సాగర సమో ధైర్యేణ విన్ధ్యాచలః। సౌన్దర్యప్రకరేణ దైత్యదలనో రూపేణ కామోపమః। జాతో భూమితలేఽతతోఽతి విమలే వైవస్వతాఖ్యో మనుః। ర్మర్యాదారచితా సతాంసముచితా కీర్తి ప్రదాయేనవై। ౩। తద్వంశో విమలే బభూవ ధరణీచంద్రో దిలీపోహి యో। దేవేన ప్రమథాధిపేన తులనాం ప్రాప ప్రచణ్డే రణే। యస్య ప్రౌఢతర ప్రతాపదహనే నిత్యం ద్విషః శేరతే। దృష్ట్వా తస్య కళేవరంసు విమలం కామేన దగ్ధం వపుః। ౪। జాతః సన్నృపసత్తమో రఘురితిఖ్యాత స్తతో వీర్యవాన్। బాణాగ్రైః పరిమథ్య శక్రహృదయం కీర్తిః స్థిరాస్థాపితా। యస్య ప్రౌఢతరప్రతాప తపనత్రాసేన సద్యః కృతా। వృష్టిస్తేన ధనేశ్వరేణ లలితా కాన్తస్వరీభూతలే। ౫। జాతో భూపవర స్తతః కలిహరః శ్రీమానజో వీర్యవాన్। దుష్టానాంకిల దర్పహారణవిధా ప్రోద్భూతకణ్ఠీరవః। శిష్టానాం ప్రతిపాలకః ప్రతిఫలందానై ……మ్మనః। పశ్చాదిన్దుమతీ వియోగజనితక్లేశాబ్ధి మధ్యేపతత్। ౬। జాతో దేవతనుస్తతో దశరథః కందర్ప దర్పాపహః। సేనాపత్యము పేత్య పఙ్క్తిపతితః శత్రుః (క్రః) కృతో నిర్భరః। కూరః కోపరతః ప్రసారిత భయో భేత్తుంగతః కృత్తికాం। పాకీ సంసక్తచిత్తః శనిరపి సహసా స్తమ్భితో యేన మార్గే। ౭। జాతస్తనయో మహానయముతో రామోభిరామా

కృతి। ర్దానేనప్రచురేణ వర్ధితగుణః। ఖ్యాతస్త్రిలోకీతలే। బధ్వాయోజి లధిం నిశాచరభటాన్నిర్జిత్య లఙ్కాపురీం। గత్వారావణ రాక్షసంకలిక రంహత్వావశేలబ్ధవాన్। ౮। తత్పుత్రసూర్యతుల్యోబలవ ఇతివిదితో ప్రోల్లసద్దానపుణ్యైర్జాతో భూచక్రశక్రః ప్రథితగుణచయః సమ్మతస్సజ్జనానామ్। శత్రూణాం శాసకోసౌ ప్రబలరణ ధరాధారణాదత్తభారో। ధర్మాత్మా దేవతుల్యో దశరథతనయో నిర్జితాయోసంఖ్యే। ౯। జాతః శ్రీహరిసింహదేవ నృపతిః ప్రోద్యత్ప్రతాపోదయ స్తద్వంశో విపులేమహారిపుహారేగామ్భీర్య రత్నాకరః। కర్ణాయః సరసామపేత్య మిథిలాంసం లక్ష్యలక్షప్రియో। నేపాలేపునరాఢ్య వైభవయుతే స్థైర్యంవిధత్తేచిరమ్।

౧౦। మాణిక్యప్రతిమ ప్రతాపపటలై రాదీప్త లోకత్రయో। ముక్తాపంక్తి సహస్రశోభనయశో బృన్దేనసంశోభితః। పక్షత్యాకృతి కర్ణవారణగిరిగ్రామావసవ్యాకులః। పారావారమివేహయః పరిహ సత్యాఘయ చిత్తేచ్యుతమ్। ౧౧। యత్పుత్రో ప్రియకమల్లః ప్రబలరిపుహరః కర్ణతుల్యో వసీశః సర్వాశాం నాగరీణాం నయనసుఖకరః సర్వదాసజ్జనానామ్। ప్రోద్యద్దోర్దణ్డాహతనిశిత మహాఖడ్గపాతైర్వ్యపత్సు। న్తిష్ఠత్స్వసద్యః క్షితీశాస్తితి తలవిపమే ప్రోల్లసత్కీర్తిచన్ద్రైః। ౧౨। తస్మాచ్ఛ్రీరత్నమల్లః సమజని విబుధారాధనేదత్తబుద్ధి। ర్దన్తీనాందానకర్తా ప్రబలరిపుకులోత్సాదనేపార్థతుల్యః। యద్దానామ్బుప్రవాహ ప్రకరవిలసితాం వాహినీంవీక్ష్య నూనం। గంగాసంగాత్ప్రవృద్ధం ప్రచలజలనిధిః ప్రేమగర్వం ముమోచ। ౧౩। యోనుప్రోక్షతరాన్నిహత్య ధరణీ పాలాన్మహాసంగరే। గత్వాకాన్తిపురంచకారవిమలం రాజ్యంతు స్వర్గోపమమ్। శ్రీసిద్ధిన్నర పూర్వకాహార వసూరారాధనైస్తద్వశో। జాతాభావహతామ్బుదాసు విగితాచాద్యాపియాతిష్ఠతి। ౧౪। ప్రోద్యత్ప్రౌఢప్రతాపప్రచుర పరిలసత్కుఙ్కుమక్షోదపూర్ణః। కీర్ణఃపాతీరపఙ్కైః సితకరకిరణాకారకీర్తిప్రతానః(నః)। మిత్రాణామత్రశైత్యం కిమపివిరచయన్పూర్వ పూర్వాగతానాం। తత్పుత్రః సూర్యమల్లో నరపతితిలకః ప్రాదురాసీత్ప్రవీరః। ౧౫। తస్మాన్మల్లనరేన్ద్రనామధరణీ పాలోబభూవప్రభుః। ప్రోద్భూత ప్రబల ప్రతాపద

హానజ్వాలా వృతాహస్కరః। యస్యారాతి నితమ్బినీసుచకితా శుష్య
న్ముఖాంభోరుహా। స్థిత్వాపర్వత గహ్వరేతి విషమే సైన్యం సదాభ్యస్య
తి॥ ౧౬॥ పుణ్యౌఘైర్జప యజ్ఞదాన విపులైర్గౌరీ పదాబ్జార్చనైః। సం
జాతస్తు మహీన్ద్రమల్లవసుధారత్నం తతస్తత్సుతః। యేనేమాంకిల కా
శ్యపీం వసుమతీం రత్నైనపూర్ణాంవరాం। దత్వాభూమిసురాయస్వర్గభ
వనేకీర్తిః స్థిరస్థాపితా॥ ౧౭॥ శ్రీగౌరీమేభక్తిపూర్వే వినిహిత సహసా వా
సరూపప్రతిష్ఠా। భాస్వద్గిర్జిత్యదేవీం కలికలుషహరీం దైత్యదర్పాపహాం
శ్రీమ్। ఆసీద్యస్వర్గతుల్యే రచితగృహా వరేస్థాపితాయేనపూర్వే। నిత్యం
తత్పూజనేనత్రిభువనలలితాంసిద్ధిముగ్రామవాప॥ ౧౮॥ తస్మాచ్ఛ్రీశి
వసింహనామా నృపతిర్జాతో ధరామణ్డలే। నేపాలక్షితిపాలబాల తిలకః
కందర్పదర్పాపహః। సంసారార్ణవ తారణాయసతతం నిత్యంభవానీపద।
ధ్యానేదత్తమనాః సముస్తవిదుషాం మధ్యే ప్రసిద్ధఃక్రియః॥ ౧౯॥ వైరి
స్త్రీనయనాబ్జ నిర్గతజలైర్ధారామ్బుభిర్యేనవై। శాస్త్రాః సాస్త్రీకబద్ధరద్ధ్రి
రుధిరైర్నద్యః సమాసాదితాః। తాసాసంగమసంభవం సువిమలం తీ
ర్థంప్రయాగాహ్వయం। యత్రస్నాన కృతాప్రలబ్ధమని శంశత్రుక్షయం
సత్ఫలమ్॥ ౨౦॥ తస్మాద్గరిహరసింహో నరపతిసింహో బభూవ భూపా
లః। గచ్ఛతిజలనిధిపారం కీర్తికేకాకినీయస్య। ధత్తేగాఢకరాగవిభ్రమ
భయంయస్య ప్రతాపోత్కరో। యత్కీర్తిర్గుణ పర్వతోపరిసరీకాతూహా
లం యచ్ఛతి॥ ౨౧॥ ఏతేనైవతు హేతునాస్యతు గుణాన్విజ్ఞాయ శై
లోత్తమా। స్తారస్థాః ప్రపలాయ్యసంన్నిధిమమీంకుర్వంతి యద్వైరిణః॥
౨౨॥ శ్రీలక్ష్మీన్నరసింహనామ నృపతిస్తస్మాదభూత్సన్మతి। ర్వ్యాగ్రా
గ్రైః పరిషత్థిమన్థనకరః కారుణ్యపుణ్యాకరః। యందృష్ట్వాఖిలువైరివర్గ
వనితా కమ్పాకులాసర్వదా। ప్రాణేశస్య సుజీవితం మమవిభోదేహీతి
సంయాచతే॥ ౨౩॥ అష్టాశాస్వపియత్ప్రతాప తపనస్యాలోక్య నిత్యో
దయం। దీప్తాత్మాపి దివానిశంభ్రమ మహావిశ్వాస్థ కాంతాపహామ్।
ఆత్మానం సహసాసమీక్ష్య మనసాహీనంమహత్వాత్ గహ్వయ। స్నాయం
సాయమయంస్వయం దినమణిర్దీనోమ్బుధౌ మజ్జతి॥ ౨౪॥ శ్రీలక్ష్మీనర

సింహభూపతి దివప్రస్థానకాలోద్యతే। దేవైః శంఖమృదంగభేరి పటహ
ధ్వానైర్దిశః పూరితాః। పౌర్ధ్వాః పూరతరాః ప్రదాంతరపౌర్వ్యాహ్నస్సద్దచ
ద్దోల్లసన్మార్గణైవ వినిర్గతాః సుయమితాః పాత్రాస్త్రయోమాన్యములాః
౨౫॥ తత్పుత్రో త్రైకవీన్ద్రః క్షితిపతి తిలకః శ్రీప్రతాపాభిధానః। సం
గ్రామేవైరివర్గ ప్రబలతరలసద్దర్ప దావానలాభః। తర్కాలంకారకో
శాదిక సకలమహాశాస్త్ర మార్గప్రవీణో। నానాగద్యానవద్యాసు లలిత
కవితానర్తకీరఙ్గ భూమిః॥ ౨౬॥ మేదిన్యాముదధ్యాసరః సుసరితాంమ
ధ్యే గిరౌ కాననే। యస్యప్రౌఢ తర ప్రతాప తపనస్యాలోక్య దీప్తింపు
రామ్। అత్యుత్కర్షమవేక్ష్య సంప్రతిసమాసాద్యాప కర్ష్యంచిరా। పూ
ర్వాః సర్వయశాః ప్రశామ్యతి నాతాస్మగ్నాః సముద్రామ్యసి॥ ౨౭॥ దృ
ష్ట్వాతస్య ప్రతాపంతిపన మనుపమం హన్తహ్యాస్యావిపన్నా। స్వైస్వైర్బ్రహ్మాణ్డ
భాణ్డాభ్రిమణ విధికృతం శాస్త్రమేవక్రమాఘుమ్। స్వస్వాంపూర్వం త్రిశే
దం త్రిభువనభవనం వ్యాప్తమేనం విదిత్వా। కించాయంచక్రవాకః శిథి
లయత్రిశుచం సర్వతః సర్వపీజమ్ః ౨౮॥ శస్త్రేశాస్త్రవరేసదా సుఖక
రే సంగీతవిద్యావరే। సాఙ్కిలకేలికర్మ కుశలవ్యాపార కణ్ఠీరవః స్వర్గో
భూమితలేతథా దశదిశాం పాత్రేగిరౌ కాననే। కోప్యస్తీతి నిగద్యతేమ
హసమో రాజేన్ద్రచూడామణిః॥ ౨౯॥ నేపాలే సంవత్సేస్మిన్నయ గిరి
మునిభి (౭౮౭) సంయుతేమాఘమాసే। సప్తమ్యాం శుక్లపక్షే రవిదిన
సహితే రేవతీయుక్తరాజే। యోగే శ్రీసిద్ధసంజ్ఞే రజతమణిలసత్స్వర్ణముక్తా
ప్రవాలైః। రేకీకృత్య ప్రదత్తం హయశత సహితం యేనదానం తులా
ఖ్యమ్। 30.

ఇతిశ్రీ మహారాజాధిరాజశ్రీ శ్రీరాజరాజేన్ద్ర కవీన్ద్రజయప్రతా
పమల్లదేవ విరచితా నిజవంశావలీ సమాప్తా.

మాధుర్యాది విచిత్రతాఖిల పదన్యాసైర్మనోహారిణీ। సంక్షిప్తేన
కవీన్ద్రభూమి పతినానంశావలీనిర్మితా। ప్రత్యేకంకిల కీర్తిశౌర్యాఖిలపౌ
ఢప్రకాశాపాదకం। భూపానాం రచితుం విమృశ్య నిపుణం శ్రోతవ్యావా
క్ష్మతి॥

(ఇన్స్క్రిప్షన్స్ నేపాల ౨౯, ౩౧)

౨ శ్రీకురువంశావతంస శ్రీజనమేజయభూపాలానాం

దానశాసనపత్రమ్.

శ్లో॥ పాన్తు వో జలదశ్యామాః శార్ఙ్గజ్యాఘాతకర్కశాః। త్రైలోక్యమణ్డపస్తమ్భాశ్చత్వారో హరిబాహవః। ౧॥

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ యుధిష్ఠిరశకే ప్లవఙ్గాఖ్యే (౮౯) షట్కోననవతీ (౮౯) వత్సరే సహస్యమాసే అమావాస్యాయాం సోమవాసరే శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వరో వైయాగ్రణీః (౩) పాదగోత్రజః శ్రీజనమేజయభూపః కిష్కిన్ధానగర్యాంసింహాసనస్థః సకలవర్ణాశ్రమధర్మప్రతిపాలకః పశ్చిమదేశస్థసీతాపురవృకోదరక్షేత్రే త్రిత్య మునిబృన్దమఠస్య గరుడవాహనతీర్థ శ్రీమచ్ఛిష్యైకయ సార్థైరారాధిత సీతారామస్యపూజార్థం కృతభూదానసాధన మన్మత్ప్రపితా మహాయుధిష్ఠిరాధిష్ఠితమునిబృన్దతే (త్ర) స్యచతుఃసీమాపరిమితిక్రమః। పూర్వభాగే... ఉత్తరవాహిన్యాస్తుఙ్గభద్రాయాఃపశ్చిమే। దక్షిణభాగే అగస్త్యాశ్రమసంగమాదుత్తరే। పశ్చిమేపాషాణనద్యాః పూర్వే ఉత్తరభాగే...... భిన్ననద్యాదక్షిణే। యే (ఏ) తన్మధ్యస్థితమునిబృన్దక్షేత్రం భవచ్ఛిష్యపారమ్పరాచన్ద్రార్కపర్యన్తం నిధినిక్షేప జలపాషాణాక్షిణ్యాగామి సిద్ధసాధ్య తేజః స్వామ్యసహితం స్వబుధ్యానుకూలేన నాస్మన్మాతాపితౄణాం విష్ణులోకప్రాప్త్యర్థం హరిహరసన్నిధౌ వుపరాగసమయే సహిరణ్యేన తుఙ్గభద్రాజలధారాపూర్వకం క్షేత్రం యతిహస్తేదత్తో (త్తవాన్) స్మ్యహం। ఏతద్ధర్మసాధనస్యసాక్షిణః॥

శ్లో॥ ఆదిత్యచన్ద్రావనిలో౽నలశ్చ। ద్యౌర్భూమిరాపో హృదయం యమశ్చ। అహశ్చరాత్రిశ్చ ఉభేచసంధ్యే। ధర్మశ్చజానాతి నరస్యవృత్తమ్॥ ౨॥ దానపాలనయోర్మధ్యే దానాచ్ఛ్రేయో౽నుపాలనమ్। దానాత్స్వర్గమవాప్నోతి పాలనాదచ్యుతమ్ పదమ్॥ ౩॥ స్వదత్తాద్ద్విగుణంపుణ్యం పరదత్తానుపాలనే। పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్॥ ౪॥

మద్దత్తాపుత్రికాజ్ఞయా పిత్రాదత్తా సహోదరాః। అన్యదత్తాతు జననీ దత్తభూమిం పరిత్యజేత్॥ ౫॥ అన్యైస్తు ధర్మితం భద్రేశ్చభిశ్చ ధర్మితం నత్తు। తతఃకష్టో తతోనీచః స్వయందత్తాపహారకః॥ ౬॥ స్వదత్తాం పరదత్తాంవా బ్రహ్మవృత్తిం హరేతయః। షష్టివర్ష సహస్రాణి విష్టాయాం జాయతేకృమిః.

(ఇణ్డియన్) ఏణ్టికేరి ౪. ౩౩౩......౩౪)

౧౦౩ ధారానగరాధిప సుప్రసిద్ధభోజ మహీపతేః పితామహస్య వాక్పతి రాజస్య

దానశాసన పత్రమ్.

శ్లో॥ యఃస్వాఙ్గకణ్ఠ భ్రుద్విషానల మిలద్ధూమప్రభాః పోల్లస న్మూర్ధాబద్ధశశాఙ్కకోటి ఘటితాయాఃసైహికేయోపమాః। యాశ్చ ఇచ్ఛద్గిరిజాకపోలలులితాః కస్తూరికావిభ్రమా। స్తాః శ్రీకణ్ఠకఠోరకణ రుచయః శ్రీయాంసి వఃపాన్తువః॥ ౧॥

శ్లో॥ యల్లక్ష్మీవదనేన్దునాన సుఖితం యన్నార్ద్రితంవారిధే। ర్వారాయన్న నిజేననాభి సరశీ పద్మేనశాన్తింగతమ్। యచ్ఛేషాహిఫణా సహస్రమధురశ్వాసైర్న చాశ్వాసితం। తద్రాధావిరహాతురం మురరిపో ర్వల్లద్వపుః పాతువః॥ ౨॥

పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీకృష్ణరాజదేవ పాదానుధ్యాత। పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీవీరసింహదేవ పాదానుధ్యాత। పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీసీయక దేవపాదానుధ్యాత। పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీమదమోఘవర్ష దేవా పరాభిధాన శ్రీమద్వాక్పతిరాజదేవ పృథ్వీవల్లభ శ్రీవల్లభ నరేన్ద్రదేవః కుశలీ శ్రీసర్మదాతటేగర్ధభ పానీయ భోగేగర్ధభపానీయ సంబద్ధని ఉత్తరస్యాందిశి పిప్పరికా నామ్నాతడా కేసముపగతాన్సమస్తరాజ పురుషా న్బ్రాహ్మణోత్తరాన్ప్రతివాసీపట్ట

కిల జనపదాదీంశ్చ శోధయతి। అస్తువః సంవిదితమ్ యథా తడాగోయమస్మాభిః ఆఘాటాః పూర్వస్యాం దిశి అగారవాహలా మర్యాదా తథోత్తరస్యాం దిశి విఖల్లికాసత్కగ్త్రయా సమాయతా మర్యాదా। తథాపిపశ్చిమదిశి గర్దభ నదీమర్యాదా। తథా దక్షిణస్యాం దిశి శ్రీ పిశాచ దేవతీర్థ మర్యాదా। ఏవం చతురాఘాటో పలక్షితాభి కేక త్రింశ సాహస్రికసంవత్సరేస్మిన్ భాద్రపద శుక్ల చతుర్దశ్యాం పవిత్రక పర్వణి శ్రీమదుజ్జయినీసమాస్థితైః శివతడాగామ్భసిస్నాత్వా చరాచర గురుం భగవన్తం భవానీపతిమభ్యర్చ్య సంసారస్యాసారతాం దృష్ట్వా॥

శ్లో॥ వాతాభ్రవిభ్రమమిదం వసుధాధిపత్యమా పాతమాత్రమధురో విషయోపభోగః। ప్రాణాస్తృణాగ్ర జలబిన్దుసమానరాణాం। ధర్మః సఖాపరమహో పరలోకయానే॥ 3॥

శ్లో॥ భగ్నిమాత్సంసారచక్రాగ్ర ధారామిమాంశ్రియమ్। ప్రాప్య యే నదదుస్తేషాం పశ్చాత్తాపః పరంఫలమ్॥ ४॥

ఇతి జగతో వినశ్వరం సకలమిదమాకలయ్య ఉపరిలిఖిత తడాగః స్వసీమతృణకాష్ఠయూతి గోచరపర్యన్తః సవృక్షమాలాకులః సహిరణ్య భాగభోగః సోపరికరః। సర్వాదాయసమేతః అహిచ్ఛత్ర వినిర్గతా యథామదక్షిణ ప్రపన్నాయ జ్ఞానాధి జ్ఞాన సంపన్నాయ శ్రీమద్వసన్తాచార్యాయ శ్రీధనికపణ్డితసూనవే మాతాపిత్రోరాత్మనశ్చ పుణ్యయశోభి వృద్ధయే అదృష్టఫలమఙ్గీకృత్య ఆచన్ద్రార్కార్ణవక్షితి సమకాలం పరయా భక్త్యా శాసనేనోదకపూర్వం ప్రతిపాదిత ఇతిమత్వా తన్నివాసీ జనపదైర్యథాదీయమాన భాగభోగకర హిరణ్యాదికం సర్వమాజ్ఞా శ్రవణ విధేయైర్భూత్వా సర్వదాస్మై సముపనేతవ్యమ్। సామాన్యం చైతత్పుణ్యఫలం బుద్ధ్వాస్మద్వంశజైరన్యైరపి భావిభోక్తృభిరస్మత్ప్రదత్త ధర్మాదాయాయమనుమన్తవ్యః పాలనీయశ్చ। ఉక్తంచ॥

శ్లో॥ బహుభిర్వసుధాదత్తా రాజభిః సగరాదిభిః। యస్యయస్యయదా భూమిస్తస్యతస్య తదాఫలమ్॥ ५॥

శ్లో॥ యానీహ దత్తాని పురా నరేన్ద్రైర్దానాని ధర్మార్థయశస్కరాణి।
నిర్మాల్యవాన్తప్రతిమాని తాని కో నామ సాధుః పునరాదదీత॥ ౬॥
అస్మత్కులక్రమముదారముదాహరద్భి। రన్యైశ్చ దానమిదమభ్యను
మోదనీయమ్। లక్ష్మ్యాస్తడిత్సలిలబుద్బుదచఞ్చలాయా। దానంఫలం
పరయశః పరిపాలనంచ॥ ౭॥ సర్వానేతాన్భావినః పార్థివేన్ద్రాన్। భూయో
భూయో యాచతే రామభద్రః। సామాన్యోయం ధర్మసేతుర్నరా
ణాం। కాలే కాలే పాలనీయో భవద్భిః॥ ౮॥ ఇతి కమలదలామ్బుబిన్దు
లోలాం శ్రియ మనుచిన్త్య మనుష్య జీవితంచ। సకలమిద ముదాహృతంచ
బుద్ధ్వా నహి పురుషైః పరకీర్తయో విలోప్యాః॥ ౯॥

ఇతి సం॥ ౧౦౩౧ భాద్రపద సు ది ౧౪ స్వయమాజ్ఞాదాయక
శ్చాత్ర శ్రీకరాహపైకః। స్వహస్తోయం శ్రీవాక్పతిరాజదేవస్య॥

(ఇణ్డియన్ అణ్టిక్వేరి ౬, ౫౧, ౫౨)

౧౧౪ ధారానగరాధిపతేః సుప్రసిద్ధస్య భోజనరేన్ద్రస్య

దానశాసన పత్రమ్.

శ్లో॥ జయతి వ్యోమకేశోసౌ యః సర్గాయ బిభర్తి తామ్। ఐన్దవీం శిర
సా లేఖాం జగద్బీజాఙ్కురాకృతిమ్॥ ౧॥ తన్వన్తు వః స్మరారాతేః కల్యాణ
మనిశం జటాః। కల్పాన్తసమయోద్దామ తడిద్వలయపిఙ్గలాః॥ ౨॥

పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీసీయకదేవపాదా
నుధ్యాత। పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీవాక్పతిరా
జదేవ పాదానుధ్యాత। పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వ
ర శ్రీసిన్ధురాజదేవ పాదానుధ్యాత। పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ
పరమేశ్వర శ్రీభోజదేవః కుశలీ నాగహ్రద పశ్చిమ పథకాన్తః పాతివీరా
ణకే సముపగతాన్సమస్త రాజపురుషాన్ బ్రాహ్మణోత్తరాన్ప్రతినివాసి
పట్టకిలజనపదాదీంశ్చ సమాదిశతి। అస్తు వః సంవిదితమ్। యథా అతీతా
ష్టసప్తత్యధిక సాహస్రిక సంవత్సరే మాఘాసిత తృతీయాయాం రవావుదగ

యసపర్వణి కల్పితహలానాం లేఖ్యే శ్రీమద్ధారాయాముపస్థితై రస్మాభి స్స్నాత్వాచరాచర గురుం భగవన్తం భవానీపతిం సమభ్యర్చ్య సంసార స్యాసారతాం దృష్ట్వా॥

శ్లో॥ వాతాభ్రవిభ్రమమిదం వసుధాధిపత్య। మాపాతమాత్ర మధురో విషయోపభోగః। ప్రాణా స్తృణాగ్రజలబిన్దు సమానరాణాం। ధర్మః సఖాపరమహో పరలోకయానే॥ 3॥

భ్రమత్సంసారచక్రాగ్ర ధారాధారామిమాంశ్రియమ్। ప్రాప్యయేన దదుస్తేషాం పశ్చాత్తాప పరంఫలమ్॥ 4॥

ఇతిజగతోవినశ్వరం స్వరూప మాకలయ్య ఉపరిలిఖితగ్రామః స్వసీమాతృణ గోచరయూతిపర్యన్తః సహిరణ్య భాగభోగః సోపరికరః సర్వాదాయసమేతా బ్రాహ్మణ ధనపతి భట్టాయభట్టగోవిన్ద సుతాయ బృహ్వృచాశ్వ లాయన శాఖాయత్రి ప్రవరాయ ఘల్లవల్ల ప్రతిబద్ధశ్రీ వాదావి నిర్గతరాధసురసజ్జ కర్ణాటాయమాతాపిత్రోరాత్మనశ్చ పుణ్య యశోభివృద్ధయే అదృష్టఫలమఙ్గీకృత్య ఆచన్ద్రార్కార్ణవ క్షితి సమకాలం యావత్ పరయాభక్త్యా శాసనేనోదక పూర్వం ప్రతిపాదిత ఇతి మత్వాయథాదీయ మానభాగభోగకర హిరణ్యాదిక మాజ్ఞాశ్రవణ విధేయైర్భూత్వా సర్వమస్మైస ముపనేతవ్యమ్। సామాన్యంచై తత్పుణ్యఫలంసబుధ్వాస్మద్వంశ జైరన్యైరపి భావిభోక్తృభిరస్మత్ప్రదత్త ధర్మాదాయోయమనుమన్తవ్యః పాలనీయశ్చ। ఉక్తంచ॥

శ్లో॥ బహుభిర్వ సుధాదత్తా రాజభిః సగరాదిభిః। యస్యయస్యయదాభూమి స్తస్యతస్య తదాఫలమ్॥ 5॥ యానిహదత్తాని పురానరేన్ద్రై ర్దానాని ధర్మార్థయశస్కరాణి। నిర్మాల్యవాన్తప్రతిమానితాని కో నామసాధుః పునరాదదీత॥ 6॥ అస్మత్కులక్రమముదార ముదాహరద్భి। రన్యైశ్చదానమిద మభ్యనుమోదనీయమ్। లక్ష్మ్యా స్తడిత్సలిల బుద్బుదచఞ్చలాయా। దానం ఫలం పరయశః పరిపాలనంచ॥ 7॥ సర్వానేతాన్భావినః పార్థివేన్ద్రా। న్భూయోభూయో యాచితే రామభద్రః। సా

మాన్యోయం ధర్మసేతుర్నరాణాం కాలేకాలేపాలనీయోభవద్భిః॥ ౭
ఇతికమలదలాంబు బిన్దులోలాం శ్రియమనుచిన్త్యమనుష్య జీవితంచ। స
కలమిద ముదాహృతంచ బుద్ధ్వానహి పురుషైః పరకీర్తయో విలో
ప్యాః॥ ౮॥

ఇతి సంవత్ ౧౦౭౬ చైత్రసు ది ౧౪ స్వయమాజ్ఞా మఙ్గలం మ
హాశ్రీః। స్వహస్తోయం శ్రీభోజదేవస్య॥

(ఇణ్డియన్ ఆణ్టిక్వేరి ౬, ౫౩, ౫౪,)

౧౨ ౫ శిలాహారవంశోద్భవస్య శ్రీచిత్తరాజ దేవస్య

దానశాసన పత్రమ్.

శ్లో॥ లభతేసర్వకార్యేషు పూజాయాగణ నాయకః। విఘ్నంనిఘ్న
న్సవః పాయాదపాయాద్గణనాయకః॥ ౧॥ సవఃపాతుశివోనిత్యం యస్మి
న్భాతిజటాన్తరే। సుమేరుశిఖరోద్గచ్ఛ చంద్రకలోపమా॥ ౨॥ జీ
మూతకేతు తనయోనియతందయాలుః శ్రీజీమూతవాహన ఇతిత్రిజగత్ప్ర
సిద్ధః। దేహంనిజం తృణమివాకల యన్పరార్థే। యోరక్షతిస్మ గరుడా
త్కిల శఙ్ఖచూడమ్॥ ౩॥ తస్యాన్వయేనరపతిః సమభూత్కపర్దీ। శిలార
వంశతిలకో రిపుదర్పమర్దీ। తస్మాదభూచ్చ తనయః పులశక్తినామా।
మార్తాణ్డమణ్డల సమానసమిద్ధధామా॥ ౪॥ జాతావనాథలఘుః సకపర్దీసూ
నురస్యసకలైరరివర్గైః। యద్భయేనసలిలాఞ్జలి రుచ్చైర్దీయతేస్మనిజరాజ్య
సుఖాయ॥ ౫॥ తస్మాదభూచ్చతపయో భువనైకవీరః। శ్రీవప్పువన్న ఇ
తిసంగరరఙ్గవీరః। శ్రీఝంఝ ఇత్యభవదస్యసుతః సుకీర్తి। ర్వ్యాతాధగో
గ్గినృపతిః సముభూత్సమూర్తిః॥ ౬॥ తస్మాద్వియన్మయ కారిచరిత ప్రఖ్యా
తకీర్తిఃసుతః। శ్రీమానపరాజిత దేవ భూపతి రభూద్భూచక్ర చూడామణిః।
దోర్దణ్డైకబలస్య యస్యసహసాసంగ్రామ రఙ్గాఙ్గణే। రాజ్యశ్రీ స్వయమే
వవక్షసిరతిం చక్రేమురారేరివ॥ ౭॥ జయ స్తత్రవప్పతారేః పురారేరివ

ణ్ముఖః। తతః శ్రీమానభూత్పుత్రః సచ్చరితో౽పరాజితః॥ ౮॥ కర్ణప్యాగే నయః సాక్షాత్సత్యేనచ యుధిష్ఠిరః । ప్రతాపాద్దీప్తి మార్తాణ్డః కాలా దణ్డశ్చ (కాలోదణ్డాచ్చ) యోద్విషామ్॥ ౯॥ తస్మాదభూద్వజ్జడ దేవ నామాతతో౽గ్రజః శ్రీకేశదేవశ్చ(?)। తద్భ్రాత్మజో౽వజ్జడదేవసూనుః। శ్రీచిత్తరాజో౽నృపతిర్బభూవ। శిలాహవంశః శిశునాపిమేనసీతఃపరాముస్న తిమున్నతేం॥ ౧౦॥

అతఃస్వకీయ పుణ్యోదయాత్సమధిగతాశేష పంచమహాశబ్ద మహాసామన్తాధిపతి తగరపుర పరమేశ్వర శిలాహారనరేన్ద్ర జీమూతవాహనాన్వయ ప్రసూత సువర్ణ గరుడధ్వజ సహజ విద్యాధరత్యాగ జగజ్జత్తమ్పిమాణ్డలిక శిఖామణి శరణాగత వజ్రపఞ్జర ప్రభృతి సమస్తరాజావలీ సమలంకృత మహామణ్డలేశ్వర శ్రీమచ్చిత్తరాజదేవ నిజభుజోపార్జితానేకమణ్డలసమేతాం పురీప్రముఖ చతుర్దశగ్రామశతీ సమన్వితాం। సమగ్రకొఙ్కణ భువంనమనుశాసిత తచ్చైతదాజ్య చిన్తాభార ముద్వత్సు సర్వాధికారి శ్రీనాగణ్ణైః యసాంధివిగ్రహిక శ్రీసీహప్పైయ కర్ణాట సాంధివిగ్రహక శ్రీకపర్ది శ్రీకరణణాది పంచప్రధానేషు సత్సు అస్మిన్కాలే ప్రవర్తమానేసచ మహామణ్డలేశ్వర శ్రీమచ్చిత్తరాజదేవః సర్వానేవ స్వసంబధ్యమాన కానన్యానపి సమాగామి రాజపుత్ర మన్త్రి పురోహితామాత్య ప్రధానా ప్రధానసై యోగికాం స్తథారాష్ట్రపతి విషయపతి నగరపతి గ్రామపతి నియుక్తానియుక్త రాజపురుష జనపదాంసథాహం షమననగర పౌరత్రివర్గ ప్రభృతీంశ్చ ప్రణతిపూజాసత్కార సమాదేశైః సంవిశతి, అస్తువః సంవిదితమ్ యథాచలావిభూతిక్షణధ్వజం (జ్జి) యౌవనంకృతాన్తదన్తాన్తరవర్తి జీవితమ్। సంసార (రే) సహజజరామరణసాధారణంశరీరకమ్ పవనచలితకమలినీదల గతజలలవతర లతరైవచాయుషీ (తరరలతరమేవచాయుః) ఇతిమత్వాద్రఢయ స్తదానఫలమ్ తథాచోక్తంభగవతావ్యాసేన। అగ్నేరపత్యం ప్రథమంసువర్ణం భూర్వైష్ణవీసూర్యసుతాశ్చగావః। లోకత్రయంతేన భవేద్ధిదత్తంయః కాంచనం గాంచమహీంచదద్యాత్॥

ఇతి ధర్మాధర్మ విచారచారు చిరంతన మునివచనాన్యవధార్య మాతాపిత్రోరాత్మనశ్చ శ్రీయోగినాథయాశక నృపకాలాతీత సంవత్సరశతేషునవసు అష్టాచత్వారింశదధికేషుక్షయసంవత్సరాన్తర్గతకార్తీకశుద్ధపంచదశ్యామ్। యత్రాప్యత్రాపిసంవత్ ౯౪౮ కార్తీకశుద్ధ ౧౫ రవౌసంజాతే ఆదిత్యగ్రహణపర్వణి సుతీర్థేస్నాత్వాగగనైక చక్రచూడామణయే కమలినీకామకాయ భగవతే సవిత్రే నానావిధకుసుమశ్లాఘ్య మర్ఘ్యందత్వా సకలసురాసుర గురుత్రైలోక్య స్వామినం భగవన్తముమాపతి మభ్యర్చ్య యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనాది షట్కర్మనిరతాయక్రతు క్రియాకాణ్డ శౌణ్డాయ పరాశర గోత్రాయచ్ఛన్దోగశాఖినే మహాబ్రాహ్మణాయ ఆమదేవైయామ విప్రనాథమ్మైయసుతాయయజనయాజనాధ్యయ నాధ్యాపనాది షట్కర్మకరణాయ ఆగతాభ్యాగతనిత్యానైమిత్తిక సంవ్యవహారార్థం బలించరుక వైశ్వ దేవాగ్నిహోత్రక్రతు క్రియాద్యుపసర్పణార్థం స్వపరిగ్రహ పోషణార్థంచ శ్రీస్థానకాభ్యన్తరపట షష్టివిషయాన్తః పాతినోవుర గ్రామాన్తర్వర్తీ చోడణిభట్టక్షేత్రమ్ యస్యచాఘటనాని......పూర్వతః గోంవణిమర్యాదా। దక్షిణతః గోరపవలీమర్యాదా పశ్చిమతో రాజపథః। పూర్వోత్తరతో గోవణమర్యాదా। ఏవంచతురాఘటనో పలక్షితం ససీమా పర్యంతం సమస్తోత్పత్తి సంయుక్తం అచాటభటప్రవేశ్యం। అనాదేశ్యమసాసేధ్యం ఉదకాతిసర్గేణ సమస్యావృత్యా పరమయాభక్త్యాప్రతిపాదితమ్। తదస్యసాస్వాయ బన్ధోరపి భుఞ్జతోభోజయతోవాకృషతః కర్షయతోవా నకేనాపి పన్థనాకరణియా। యతఉక్తమేవ మహామునిభిః॥

శ్లో॥ బహుభివ సుధాదత్తారాజభిః సగరాదిభిః। యస్యయస్య యదాభూమిస్తస్యతస్య తదాఫలమ్॥ శ్లో॥ దత్వాభూమిం భావినః పార్థివేన్ద్రాన్। భూయోభూయో యాచితే రామభద్రః। సామాన్యోయం ధర్మసేతుర్నరాణాం। కాలేకాలేపాల నీయోభవద్భిః। ఇతిమహర్షి వచనాన్యవధార్య సర్వైరపి సమాగామిభిర్భూపాలైః పాలనధర్మఫలలోభ ఏవకలనీయ్యః। నపునస్తల్లోపన పాపకలఙ్కాగ్రేసరేణకేనాపి భవిత

వ్యమ్। యస్త్వేవ మభ్యర్థితో౽పిలోభాదజ్ఞానతిమిర పటలోవృత మతిరా
చ్ఛిన్ద్యా దాచ్ఛిద్యమానమనుమోదేతవాస పంచభిరపి పాతకై రుపపాత
కైశ్చలిప్తోరౌరవ మహారౌరవాన్ధతా మిశ్రాది నరకాంశ్చిర మనుభవి
ష్యతి। తథాచోక్తంవ్యాసేన। స్వదత్తా పరదత్తాంవాయో హరతేవసు
ధరాం। సవిష్టాయాం కృమిర్భూత్వా కృమిభిస్సహపచ్యతే। యథాచై
తదేవం శాసనదత్త్వాలేఖకహస్తేనస్వ మతమారోపయతి। యథామతం
మణ్డలేశ్వర శ్రీచిత్రరాజదేవస్య మహామణ్డలేశ్వర శ్రీమద్ధజడ దేవరాజ
సూనోర్యదత్ర శాసనేలిఖితమ్। లిఖితంచైతన్మయా శ్రీమదాజ్ఞానుజ్ఞ
యాభాణ్డాగారసేన జోగప్పైయేన భాణ్డాగారసేన మహాకవి శ్రీనాగప్పై
(పై) యపాత్రసుతేన। యదత్రోనాక్షర మధికాక్షరం వాత్సర్వం
ప్రమాణమితి॥ శ్రీర్భవతు॥

(ఇణ్డియన్ ఆణ్టిక్వేరి ౫, ౨౭౭, ౨౭౮)

౧౩ ౬ రాష్ట్రకూట వంశోద్భవస్య చతుర్థగోవిన్ద నృపతే

దానశాసన పత్రమ్.

శ్లో॥ జయన్తిబ్రహ్మణః సర్గసిప్పత్తి ముదితాత్మనః। సరస్వతీ కృతా
పన్నామధురాః సామగీతయః॥ ౧॥ తారాచక్రాబ్జషణ్డావృత గగనసరః
పద్మినీరాజహంసా। త్రైలోక్యైకాధి పత్యాభ్యస్థిత మదన మహారాజ శు
భ్రాతపత్రాత్। లావణ్యక్షీర సిన్ధోర్ద్యుతిరజతగిరేర్దిగ్వధూ దన్తపత్రా।
ద్వంశః సోమాదయంయస్త్రిభువన కమలావాససాధా దుపేతః॥ ౨॥
తస్మాచ్ఛ్రియః కులగృహంభవనం మహిమ్నః। క్రీడాస్పదంస్థితి మర్థిగ
భీరతానామ్। ఆపన్నసత్త్వ పరిపాలనబద్ధకీర్తి వంశోబభూవ భువిసిన్దునిభో
యదూనామ్॥ 3॥ పరిణతపరమణ్డలః కలావాన్ప్రవితత బహుళ య
శోంశుపూరితాశః। శశధరఇవదన్తి దుర్గరాజో యదుకులవిమలాంబరేయత్త్వా
ధోదియాయ॥ ౪॥ తస్యాద్యంనృపతేః పితృవ్యముదయీ శ్రీవీరసింహా
సన మేరూః క్ష్మాభృద్ధి వాధిరుహ్యరవివచ్ఛ్రీ కృష్ణరాజస్తతః ధ్వస్తోద్రిక్త

చలుక్యవంశతిమిరః పృథ్వీభృతాంమ స్తకే । స్వస్తాత్తః సకలంజగత్ప్రి
వితత్తై స్తే జోభిరాకా(న్తవాన్ ॥ ౫॥ తస్మాద్గోవినదరాజో భూదిన్దు బి
మ్బశిలాతలే। యస్యాకిప్లోష ధూమోర్జ్జః ప్రశ స్తిరివలక్ష్యతే॥ ౬॥
తస్యాభవద్భువన పాలనవీరబుద్ధి । రుద్ధాతశత్రుకుల సంతతిరిద్ధ తేజాః॥
రాజానుజోనిరుపమా పరనామధేయో। యన్ముద్రయాంబ్బుధిరపి ప్రథితః
సముద్రః॥ ౭॥ తదనుజగత్తుఙ్గోజని పరిహృతనిజ సకలమణ్డలాభోగః॥ గత
యౌవన వాతాజనకుచ సదృశాయస్య వైరిన్నృపాః॥ ౮॥ తస్మాచ్చా
మోఘవర్షోభవదతులబలోయేన కోపాదపూర్వే । శ్చలుక్యాభ్యాచ
ఖాడ్గై ర్గ్నితరితయమః పీనితోవిజ్జవల్యామ్॥ ౮॥ వైరిజ్బంపో ద
రాస్తర్భ హిరుపరితలేయన్న లబ్ధావకాశం॥ తోయ వ్యాజాద్విశుద్ధం
యశఇవినిహితం తజ్జగత్తుఙ్గసిన్ధౌ॥ ౯॥ తస్మాద కాలవర్షా నృపతిర
భూద్యత్పరాక్రమత్రస్తై। సద్యః సమండలాగ్రం ఖేటక మహితైః పరిత్య
క్తమ్॥ ౧౦॥ సహస్రార్జవంశస్య భూషణం కొక్కలాత్మజా। తస్యభవ
న్మహాదేవీ జగత్తుఙ్గస్తోజని॥ ౧౧॥ గమ్భీరాద్రత్ననిధేమ్బా భృత్ప్రిత్ప
క్షరక్షణ క్షమతః । కొక్కలసుతారణ విగ్రహా జలధేర్లక్ష్మీ్మః సముత్ప
న్నా॥ ౧౨॥ సాజాయాజాయతాజాత శత్రోర్న్తస్య మహీభుజః। భీమ
సేనార్జునోపాత్తయశో భూషణశాలినః॥ ౧౩॥ తత్రజగత్తుఙ్గోదయ ధర
ణీధరతః ప్రతాపకలితాత్మా లక్ష్మణనన్దన ఉదితోజ నివిజయీ రాజమా
ర్తాండః॥ ౧౪॥ స్థితిచలిత సకల భూభృత్పక్షచ్ఛేదాభిముక్త భుజవజ్రః।
అనిమిష దర్శనయోగ్యోయః సత్యమిహేన్ద్రరాజ ఇతి॥ ౧౫॥ యస్త
స్మిన్దశకంఠ దర్పదలనే శ్రీహైహయానాంకులే। కొక్కల్లః ప్రతిపాదితో
స్వచగుణ జ్యేష్ఠోర్జునోభూత్సుతః। తత్పుత్రోమ్మణదేవ ఇత్యతి బల త
స్మాద్ద్విజామ్బా భవత్పద్మేవామ్బునిధేరుమేవ హిమవన్నామః క్షమా
భృత్ప్రిభోః॥ ౧౬॥ శ్రీన్ద్రనరేంద్రాత్తస్యార సూనుర భూద్భూపాతిర్ద్విజా
మ్బాయామ్। గోవిన్దరాజనామా కామాధిక రూపసౌన్దర్యః॥ ౧౭॥ సా
మమద్ధ్యోసతినిన్దితా ప్రవిహితా నైవాగ్రజేకూరతా। బన్ధుస్త్రీగమనా
దిభిః కుచరితైరావార్జితం నాయశః। శౌచాశౌచపరాజ్ ముఖంనచభి

యూప్తై శౌచ్య మఙ్గీకృతం। త్యాగేనాసమసాహసైశ్చ భువనేయః సహ
సాఙ్కో౽భవత్॥ ౧౮॥ వర్షన్సువర్ణవర్షః ప్రభూత వర్షోపి కనకధారాభిః।
జగదఖిలమేకకాఙ్క్షన మయమకరోదితి జనైరుక్తః॥ ౧౯॥ యదధిగ్వి
జయావసరేసతిప్ర సభసంభ్ర మభావనయేవభూః। సపదినృత్యతీపాలిమ
హాధ్వజోచ్ఛ్రితకరాన్య కునాథవివర్జితా॥ ౨౦॥ సహతేన హిమరాలా
ధిపం పరమేషోభ్యుదయీ సముద్గతామ్। ఇతిజాతిభియాధియాగ్రతో
రవిచన్ద్రావపియస్యధాతవః॥ ౨౧॥ అవనత పరమణ్డలేశ్వరం సహవిజ
యాంశుభిర్వేశ్మశోభితమ్। సమహిమకరతోరణమ్ చిరంనిజతేజస్తతి య
స్యరాజతే॥ ౨౨॥ సహతైసమవాహినీమయమ్ నపరేషాంస విశేష శా
లినీమ్। యదనిన్దితరాజమన్దిరం ననుగఙ్గాయమునాచసేవతే॥ ౨౩॥ య
స్మిన్ రాజనిసౌరాజ్యం నిర్జితారివితన్వతి। వియూనస్థితిరిత్యాసీన్న భోగే
షుకదాచన॥ ౨౪॥ యస్యోద్దామ ప్రతాపానల బహుళ కజ్జలం నీలమే
ఘా। విస్ఫూర్జత్ఖడ్గ ధారాస్ఫురణ విసరణాన్యేవ విద్యుద్విలాసాః॥ దు
ర్వారారిభకుమ్భస్థల దలన గలన్మౌక్తికాన్యేవతారా। శ్చన్ద్రిక్షీరాబ్ధి
శేషా భృతభువనయశోరాశి నిష్యన్దితాని॥ ౨౫॥ యస్మిన్సఙ్గ్రక శోధ
నోత్సుకమనస్కే మోబ్జనాభైర్భయే। వ్యోమగఙ్గంనపయః సుకోశవసి
తిర్గ్లిష్టిస్మః కృతోపాయనమ్। కేతన్యాపవనోల్లసన్నిజరజః పుఞ్జాన్ధకారో
దరే। భూగర్భేపసనేన వేత్రలతయా ద్వార్యాత్మశుద్ధ్యైస్థితమ్॥ ౨౬॥

యశ్చసముపహాసిత హరనయన దహనోపిహితానిత్య కందర్ప
రూపసౌన్దర్యదర్పః శ్రీనిత్యకందర్పః ప్రభుమన్త్రిశక్త్యుప బృంహితోత్సా
హశక్తి సమాక్షిప్తశతమఖ సుఖశ్చాణక్య చతుర్ముఖః ప్రథితైక విక్ర
మాక్రాన్త వసుంధరాహితకరణ పరాయణః విక్రాన్తనారాయణః స్వ
కరకలితహేతి హాలదళిత విపక్షవక్షః స్థలక్షేత్రః శ్రీనృపతిత్రినేత్రః సమ
భవత్। సచ। పరమ భట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీమన్ని
త్యవర్ష దేవపాదానుధ్యాతః। పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమే
శ్వరః శ్రీమత్సువర్ణవర్ష దేవ పృథ్వీవల్లభ శ్రీమద్వల్లభ నరేన్ద్రదేవః కుశ

లీ సర్వానేవయథా సంబధ్యమాన (కాఽ). కాన్ రాష్ట్రపతి విషయపతి గ్రామకూట మహత్తరాయుక్త కోపయుక్తకాధికారికాన్సమా దిశతి! అస్తువః సంవిదితమ్! యథామాన్యఖేట రాజధానీ స్థిరతరావస్థానేనమా త్రాపితో్రరాత్మనశ్చ పుణ్యయశోభివృద్ధయే పూర్వైలుప్తానపి దేవభోగా గ్రహారా న్ప్రతిపాలయతా ప్రతిదినంచ నిరవధి నమస్యగ్రామశాసనాని శతశః ప్రయచ్ఛతా (మయా) శకనృపకాలాతీత సంవత్సర తేష్వష్ట సు పఞ్చపఞ్చాశదధికేష్వఙ్క-తోపి సంవత్సరాణాం (౮౫౫) ప్రవర్తమా న విజయసంవత్సరాన్తర్గత శ్రావణ పౌర్ణమాస్యాంవారేగురోః పూర్వ భద్రపదానక్షత్రే ప్రథమ కరోదకాతి సర్గేణ పుండ్రవర్ధన నగరవినిర్గత కౌశికగోత్ర వాజికాణ్వస బ్రహ్మచారిదామోదర భట్టసుతాయ కేశవ దీక్షితాయ రామపురీ సప్తశతాన్తర్గత లోహగ్రామః సవృక్షమాలాకు లః సధాన్య హిరణ్యాదేయః సదండదోషదశా పరాధః సభూతోపాత్త ప్రత్యయః అచాటభటప్రవేశః శతోత్తరీయో బ్రహ్మదాయన్యాయేనా చన్ద్రార్కం సముస్తోదకః। యస్యచ ఆఘాటాః పూర్వతః ఘోతేగ్రా మః! దక్షిణతః! వఞ్జులీనామాగ్రామః పశ్చిమతః విఞ్జ విహారహ్మ నా మాగ్రామః! ఉత్తరతః సావ్న హీనామగ్రామః! ఏవంచతురాఘాట వి శుద్ధం లోహగ్రామం కేశవదీక్షితస్య కృశతః కర్షయతోభుఞ్జతోభో జయతో వా నకేనచిద్వాఘూతః కార్యః! మద్దానిలాన్దోలిత జలతరఙ్గతర ల మైశ్వర్యం శరదభ్రవిభ్ర మంజీవితం సామాన్యంచ భూమిదానఫల మవగచ్ఛద్భి రాగామి నృపతి భిరస్మద్వంశ్యై రన్యైర్వాయ మస్మద్ధర్మ దాయః సమనుమన్తవ్యః ప్రతిపాలనీయశ్చ! ఉక్తంచరామభద్రేణ॥

శ్లో॥ సామాన్యోయం ధర్మసేతుర్నృపాణాం కాలేకాలేపాలనీ యోభవద్భిః! సర్వానేవంభావినః పార్థివేంద్రాన్భూయోభూయో యా చతే రామభద్రః॥ ౨॥ షష్టవర్ష సహస్రాణి స్వర్గేతిష్ఠతి భూమిదః! ఆచ్ఛేతాచానుమంతాచతాన్యేవ నరకేవసేత్॥ ౩॥ స్వదత్తాం పరద త్తాంవాయో హరేత్తువసున్ధరామ్! శ్వవిష్టాయాం కృమిర్భూత్వా పితృ

భిః సహపచ్యతే॥ ౨౯॥ ప్రస్మృత్య సంప్రదానేన దత్తస్యాహరణేనచ। జన్మప్రభృతియద్దత్తం తత్సర్వం నిష్ఫలంభవేత్॥ ౩౦॥ కల్పకోటి సహస్రాణి కల్పకోటిశతానిచ। నివసేద్బ్రహ్మణోలోకే భూమిదానందదాతియః। శివమస్తు సర్వజగతః। ఓం నమః శివాయ॥

(ఇండియన్ అంటిక్వేరి ౧౨, ౨౪౯, ౨౫౨)

ఈబూరోక్తములైన స్కాందపురాణ సహ్యాద్రిఖండ యందును, నేపాళ రాజవంశావళి మొదలగు దాన శాసనముల యందును, సామ్రాజ్యాధిపతులచే బ్రకటించిన గజట్లను వాటియందును, పాశ్చాత్య పండితులచే బ్రకటింపబడిన చరిత్రలయందును, వీట్లన్నిటియందు నొకేవిధముగ కూర్మకులావతంశమే సూర్యవంశమని జెప్పబడి యున్నదని చెప్పుటకునేయొక్క యాక్షేపణలేక పూర్వోదాహృతవిధి ననుసరించిసిద్ధాంతీకరించబడినదని మీ యానందంబులకు నానందంబుగ దెలియ జేయుచున్నాము.

ఇతిశ్రీమత్పరమహంస స్వామి. జీ. యస్. బి. సరస్వతీ
కృతిషు సుభాషా విభూషితాయాం జయార్థప్రకాశి
కాయాం కూర్మశబ్దార్థనిరూపణవిషయేదాన
శాసన పరేప్రచ్ఛన్న రాజకులనిర్ణయాఖ్యే
తృతీయభాగే ద్వితీయః సముల్లాసః
సంపూర్ణః.

ఓమ్.

జయార్థ ప్రకాశిక.

తృతీయసముల్లాసము.

ఆంధ్రమహాశయులారా!

౧ ఈయాంధ్రదేశమున ప్రాచీనకాలమునుండి బూర్వోక్తమైన కూర్మకులావతంసులను ౧ కమ్మవారు, ౨ కాపువారు, 3 వెలమవారు, ౪ రెడ్డివారు, అనునీమొదలైనవారు బహుప్రసిద్ధులై యీరాజ్యమును బాలనమొనర్చి దుర్మార్గుల ధుర్యయౌద్ధత్యమును ప్రశాంతముగావించి చిరంతకీర్తి గడంచినవారై యున్నారు. ఇట్టి రణధీరులగు పురుషపుంగవులనే కూర్మకులావతంసమైన సూర్యవంశము క్షత్రియులని నొక్కి వక్కాణించుచున్నాము. ఇట్టి మాయభిప్రాయమునే మామిత్రులగు శ్రీయుత చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారు తమయొక్క యాంధ్రులచరిత్ర మూడవభాగము నాలుగవప్రకరణ ప్రారంభములో నీక్రింది విధమున వెలిబుచ్చియున్నారు.

> వర్ణాశ్రమ ధర్మపద్ధతుల ననుసరించి వర్తమానకాలంబున నాంధ్రదేశంబుననున్న బలిజ, కమ్మ, వెలమ, రెడ్డి, తెలగ, తెలగావారిలో నుత్తమస్థితియందున్న వారలను క్షత్రియులగను వైశ్యులగను పరిగణింపవలసియున్నను నాలుగవవర్ణము వారినిగా (శూద్రులుగా) వ్యవహరించుచున్నారనుట సుప్రసిద్ధము. శాస్త్రములప్రకారము వీరిని శూద్రులనరాదు.
>
> ఆంధ్రులచరిత్ర 3 భాగము ౧౧౨ పేజీ.

ఇదియునుగాక యీప్రకారముగనే కీర్తిశేషులైన గురుజాడ శ్రీరామమూర్తిగారు రావువారి చరిత్రయను బొబ్బిలిమహారాజావారి చరిత్రనుగూర్చి వ్రాయుచు బూర్వోక్తవిధి ననుసరించి జెప్పియున్నారు. అచ్చటచ్చట మరియు నిర్వివాదముగ జెప్పియుంటచే బూర్వోక్తవిధి ననుసరించి వీరలను కూర్మకులావతంసమగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులై యున్నారని దెలియబఱచుచున్నాము.

౨ ఈసూర్యవంశము యీభరతఖండమున యుండు క్షత్రియ వంశములలో సుప్రసిద్ధమైన వంశమైయున్నది. ఇయ్యది పూర్వోదాహృత ప్రమాణముల ననుసరించి కూర్మశబ్దవాచకుడైన కశ్యప బ్రహ్మపుత్రుడగు శ్రీమాన్ సూర్యుడును, అతనిపుత్రుడగు వైవస్వతమనువను వారిచే గలిగినదై యున్నది. ఈవైవస్వతమనువనువాడు వర్తమానమగు మన్వంతరమునకు అధిరాజై యున్నవాడు. ఇట్లుజెప్పబడిన ఈవైవస్వతమనువు సూర్యుని బుత్రుడనుటలో స్కాందపురాణాంతర్గత సహ్యాద్రిఖండమే ప్రమాణమై యున్నది. ఇందుచే సుప్రసిద్ధుడనుటలోకూడ నిస్సంశయమైయున్నది. సంస్కృతమున వివస్వతుడను నప్పుడు సూర్యునియొక్క నామమైయున్నది. మరియును వ్యాకరణానుసారముగ వివస్వతోపత్యంపుమాన్ (వివస్వత్ + అణ్) అను నీప్రత్యయమునుజేర్చి చెప్పినచో వివస్వతః అనుశబ్దము సిద్ధించుచున్నది. సత్యమును వచించుటయే ప్రతిజ్ఞగా గలిగినటువంటి హరిశ్చంద్రుడును, దిలీపుడును, అజమహారాజును, దశరథుడును, శ్రీరామచంద్రుడును, అను నీప్రభృతులయొక్క జన్మమీకూర్మకులావతంసమను సూర్యవంశమునందే కలిగియున్నది. మరియును ఈవంశమునందు బుట్టిన క్షత్రియులందఱికిని కూర్మకులావతంసకులనియే సౌజ్ఞ కలిగియున్నది. అయినను కొందఱు అభిమానపూర్వకముగ కూర్మకులావతంసమను మాటనువదలి క్షత్రియులని జెప్పుకొనుచున్నారు, బూర్వోక్తవిషయమునుగూర్చియు నీవిషయమునుగూర్చియును బొంబైగజట్ బెలగాంవాల్యూము ౨౧ సంపుటమున మనము గ్రహించదగిన విషయమేమున్నదనినచో ఈవంశమునకు కూర్మకులావతంసము అథవా కుణ్బీవంశము అను నీప్రకారముండినట్లు దెలియుటయేగాక బొంబైప్రసితంసిలోని బెలగాముమొదలగు ప్రదేశములయందును, మరియు నీప్రసిడెన్సిలోనిజాన్సిప్రదేశములయందును ఉండునట్టి కూర్మకులావతంసకులనునట్టి కుణ్బీలనువారు వారివంశమునుగూర్చి సూర్యవంశమగు క్షత్రియవంశమని జెప్పుకొనుచున్నారు. మరియును ఈకుణ్బీలవంశముయొక్క యుత్పత్తినిగూర్చి యీవంశజులగువీరు జెప్పడములోను బూర్వము నొకానొకప్పుడు సూర్యవంశ

జుడగు బలభద్రరాజును వారితో సహాదిగ్విజయార్థమైయును మరికొన్ని హేతువులచేతను అయోధ్యానగర ప్రాంతములనుండి దక్షిణ దేశమునకు ౧౨౦౦ సంవత్సరములక్రిందట రాబడినవారమని జెప్పుకొనుచున్నారు. అను నీవిషయమును ఈ. జీ. జెకిన్సన్ ఏనాస్క్వైయరు. డిప్యూటీకమీషనర్ అండ్ సెటిల్‌మెంటు ఆఫీసరుగారివలన 1866సం॥ ఏప్రిల్‌నెల 26 తేది మెమోరెండు ఆన్ కాస్టంసుప్రివెలింగ్ ఇన్ ది డిస్ట్రిక్టు ఆఫ్ ఝాన్సి, అనుగ్రంథమునందు పైవిధిగాను యీక్రింది ఇంగ్లీషుభాషను వ్రాసియున్నారు.

> "Koormees—These people state that they emigrated from the south 1200 years ago. They claim descent from Raja Bal Bhudr, a soorajbans, who lived in the Tretrayug, the second age of the world."
>
> —Memo. on the castes prevailing in the district of Jhansee.

ఇందువలన క్షూర్మకులావతంసులనువారే కుర్బీలనియు, కుర్బీలనువారే కూర్మకులావతంసులని నిస్సందేహముగను దెలియబడుటయే గాక సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులనికూడ దెలియబడినది.

3 ఇట్లువచించినప్పుడిచ్చటనో యితర రాజధానులలో నుండునట్టి కుర్బీలవిషయమునుగూర్చి జెప్పినసంగతులు ఇచ్చట మనకమ్మవారు మొదలగు వారికెట్లు జెల్లుననిన శంకించినచో అందులకు నీక్రింది ప్రమాణములచే నాసంశయ నివర్తినిజేయుచున్నాము.

గీ. కొంకణాదికసేతువు కుంభినులను
నాంధ్రద్రవిడాది దేశంబులందు వెలమ
పేరుప్రఖ్యాతినొంది విస్తారమగుచు
గరము బహుముఖ వర్ణసంగతులదనరి.

గీ. ....కాపులెల్ల వెలమ కమ్మలైరి.

ఉ. కొందఱు రెడ్డినాయకులు గోష్యముసందిరిమూనషంబుసన్
గొందఱులక్క నాయకులు కుంభినిక్షీరజులో క్తినిబోల్చిరా
కొందఱుకొంకణోద్భవులు ఘోరపరాక్రమలీలగాత్రిలగా
నందఱునేకమైధరను నద్భుతలీలజెలంగి రెంతయున్.

అనియాప్రకారము ఆంధ్రులచరిత్ర మధ్యమభాగము ౨౭౮ పే జీయందును, మరియును వెంకటగిరి సంస్థానాధిపతులగు వెల్గోటివారి వంశచరిత్రమైన పద్మనాయక చరిత్ర యందును, ఉదహరింపబడిన పై పద్యములనుబట్టి వీరియందు జెప్పబడిన కొంకణాదిక, కొంకణోద్భవ, కుంభినులు అను నీపదములయం దుదహరింపబడినవారు కుణభీలనియు, గీ. కాపులెల్ల వెలమ కమ్మలైరి॥ అనియు నిట్లునాగ్రంథములయందు జెప్పబడియుండుటచే బూర్వోక్తులగు మనకమ్మవారు మొదలగువారు కుణభీలనియు, వీరే సూర్యవంశజులైన కూర్మకులావతంసకులనియు జె ప్పుటకు నేయొక్క యాటంకము గలుగజాలదని వచించుచున్నాము.

ఇచ్చట కొంకణోద్భవులనునప్పుడు మహారాష్ట్రదేశమున యుం డు కొంకణప్రాంతముల జన్మించినవారనియు, కుంభీలనునప్పుడు పంట బెట్టువారనియు అనగా నాగలి మొదలగు నాయుధములచే భూమిని భే దించువారనియు కాపులన్ననప్పుడుకూడా పంటలు బెట్టువారనియు, ఇ ట్లుగ శబ్దరత్నాకరము మొదలగు నిఘంటువులు జెప్పుచున్నవి. ఇందు లకుదృష్టాంతముగ కాపుశబ్దమునుగూర్చి యాక్రింద వ్రాయుచున్నాము.

కాపు, పంటబెట్టువాడు. శబ్దరత్నాకరము. ౨౧౧ పేజీ.

ఆ. కాపులావు వెరపు గల్గికర్షనము
సేయుంగవృష్టి తగినయట్లుకలుగు
ఫలముగల్గునట్లు పౌరషంబునకుదై
వంబుతోడుపాటు నలయునెందు.

ఆంధ్రభారతము సౌప్తికపర్వము ౧ ఆశ్వాసము ౩౧ ప.

క. ఓకాపుయిందురమ్మని
సాకతమున జేరబిలచి శకునివిధిజ్ఞుం।
డాకసవుకట్టడించియు
నాకులముఁవిచ్చిమాడ నపుడునడుమన్.

భోజరాజీయము ౪ ఆశ్వాసము ౫౯.

అనగా (కాపు) పంటపెట్టువాడు తనకుగల సామర్థ్యమును సాధనసామగ్రియును గలిగి వ్యవసాయమునకు బ్రయత్నము చేసినప్పుడు వర్షము ననుసరించి ఫలమిచ్చునట్టుల మనుష్యునియొక్క పురుషప్రయత్నముననుసరించి దైవముసహాతోడై ఫలము గలిగించుచుండునని భారతమున బైపద్యములో జెప్పబడియున్నది. మరియును కాపుయనునప్పుడు పంటబెట్టువాడాయని సంబోధించుచు బోజరాజీయమను గ్రంథము గూడా జెప్పుచున్నది. ఇందువలన కాపు పంటబెట్టువాడనియు, కుణబీ అనునప్పుడు పంటబెట్టువాడనియు, నిట్లు బూర్వోక్తవిధిచే దెలియబడినది. ఈపదములు పద్మనాయకచరిత్రనుండి గ్రహింపబడినవై యున్నవి. ఈపద్మనాయకుల చరిత్ర నెల్లూరు మండలాంతర్గత వెంకటగిరి సంస్థానాధిపతుల ప్రోత్సాహముచే రచింపబడినదై యున్నది. బూర్వోక్తపదములుగల పద్యమందు అనగా కాపులెల్ల వెలమ కమ్మలైరిఅను నీపద్యమున మహారాష్ట్రదేశమునుండి కుంబీవారి దేశమునకు వచ్చినప్పుడు నీదేశప్రజలు వారిస్థితిగతులను దెలుసుకొనక వచించినట్టు గ్రంథకర్త వ్రాసియున్నాడు. ఇట్లుగ ప్రజలనుకొనిన భావమును జయార్థప్రకాశిక ప్రచ్ఛన్నరాజకులనిర్ణమను యీగ్రంథమున బూర్వోక్తవిధుల ననుసరించియు, మున్ముందు జెప్పబోవు విధులననుసరించియు ఖండింపబడినవని దెలియబఱచుచున్నాము. ఈదేశప్రజలు భావించినభావము ఈపద్మనాయకచరిత్రయను గ్రంథము ననుసరించి సరియైనదిగాకబోయినను, వారుచ్చరించిన కుణబి కాపులను పదములు మాత్రము సరియైనవిగా నుండుటచే నాపదములు కూర్మశబ్ద వాచకమునకు పర్యాయపదములై యుండుటవలన మేమాపదములను మాత్రము ఇందున గ్రహించి వ్రాసితిమని దెలియజేయుచున్నాము.

ఈయభిప్రాయముసనగా కాపులెల్ల కుణబీలనియు, కుణబీలెల్ల కాపులనియు, ఈకాపులే రెడ్లుగను కొంకణోద్భవులనెడి వెలమవారుగను కమ్మవారుగను అయియున్నారని హైదరాబాదు, మెడ్రాసు, మహారాష్ట్రా మైసూరుగజట్లయందు నీక్రిందివిధమున బూర్వోక్తవిధిననుసరించి ఇంగ్లీషున జెప్పియుండుటచే నాఇంగ్లీషువాక్యములిచట వ్రాయుచున్నాము.

VOL. XIII PAGE 247, HYDRABAD STATE.

"The Kapus or Kunbis the great agricultural caste in the state number 2955000 persons or 26 per cent. of the whole population.

VOL. XVI, PAGÀ 261 AND 262, MADRAS PRESIDENCY.

"Of the Hindu castes of Madras the largest are the Kapus numbering 25760000 in 1904. They are divided and sub divided in endless sub-cates which keep seve ally apart from one another and usually decline th intermarry or even to eat together."

VOL. XVI, PAGE 436, MAHARASHTRA.

"Maharasthra is the country of the Marathas who form 30 per cent of its po pulation.........The term is now reserved for the descendants of the old fighting stock, a hardy and vigorous class once the terror of India, now merged very largely in the cultivating class known as kunbi..............Three Million persons in the Konkan and Deccan retured themselves as Marathas in the census in 1901 and form backbone of the population tf the Bombay Presidency, fond of their traditions of deeds of

valour embodied in the ballads of the country-side The Maratha peasantry are a frugal and peace-loving people content to extort a bare subsistence from the stony Deccan uplands or the rocky spurs of the Ghats. At holiday season thay make pilgrimages to numerous shnines of saints and neroes scattered over the country-side and expend small sums in harmless merry-making when the business of the pilgrimage has been disposed of It is possible that the Marathas are connected with the Reddis of the Telugu.'

Vol XVII, Pages 193 and 194 Mysore State.

"The Hindus have been arranged into 72 castes or classes, of these the strongest numerically are Wakkaligars (1287000) The Wakkaligars (in Hindustani, Kunbi) are the cultivators or ryots, They include numerous tribes some of Kanarese and some of Telugu origin whe neither eat together nor intermarry, Their headmen aue called *Gaudas*.........The Wakkaligars are mostly vegetarians and do not drink intoxicating liquor. The Gangadekra who form nearly one half of the class, are purely Kanarese, found chiefly in the central and southern tracts. They represent the subjects of the ancient Gangavans which formed the nucleus of the Ganga empire. At the present day they are followers some of Siva and some of Vishnu, Next in number are the Morasu Wakkaligars, chiefly in Kolar and Bangalore Districts. They appear to have been originally immigrants from a district called Marasu-nad to the

east of Mysore whose chiefs formed settlements at the end of the fourteenth century in the past round Nandi-droog...In the old days many of them acted in the Kandachar or native militia. They are not only cultivators but sometimes trade in grain. The Reddis are found chiefly in the east and north and have numerous sub-divisions. To some extent they seem to be of Telugu origin and have been supposed to represent the subjects of the ancient Ratto vade or kingdom of Rattos."

౮ ఇట్లగుటవలన కూర్మశబ్దవాచకము కమ్మశబ్దవాచకము క్రింద మారుటకు గారణమేమైయుండునో యని ప్రశ్నించెదరేని కూర్మశబ్దవాచకమువలన తద్భవముగా జనించిన కూమ్మఅను నీశబ్దమును పామరులెల్లరు భాషించుకొనునప్పుడు కూమ్మ అను శబ్దమునకుబదులు కమ్మ అనుశబ్దమును వాడుకొనుచువచ్చిరి. అట్లుజెప్పుట కెట్లువలనుపడుననినచో సంస్కృతమునయందు కూర్మశబ్దవాచకమును ప్రాకృతమగుహిందీమహారాష్ట్రభాషలలో వచించవలసివచ్చినప్పుడు ధర్మకర్మశబ్దములను దమ్మ కమ్మ శబ్దములవలె నుచ్చరించినట్లు ఈశబ్దమును కూమ్మ అని యుచ్చరించవలసి యుండును. బ్రస్తుతమునను యట్లుచ్చరించక కుర్ బీ అని ఉచ్చరించుచున్నారు. ఇందులకర్థము కూర్మశబ్దార్థమునకన్నను భిన్నార్థముగయుండినట్లు దోచుచున్నది. అనగా కుర్ అనినచో భూమియనియు, భీ అనినచో భేదించువాడనియు, ఇందున భూమిని భేదించువాడని హిందీభాషయందుఅర్థమగుచున్నది. ఇట్లుండినను కూర్మశబ్దవాచకము కుర్ భీశబ్దమునకు పర్యాయపదముగ లోకులు వాడుచున్నారని తెలియబడుచున్నది. అదెట్లనిదరేని ప్రిన్సిపల్ నేషంసు అఫ్ ఇండియా అను నీపుస్తకమున మహారాష్ట్రులయొక్క విషయమునందు జెప్పబడినసంగతులు యీ క్రిందివిధమున వ్రాయబడియున్నది. మహారాష్ట్రులు ముఖ్యముగ సేద్యమునందు సంబంధముగలవారై యున్నారు. అందువలన వీరిని కుర్బీలని జెప్పబడుదురు. ఇట్లువీరు కుర్బీలనివ్యవహారముచేబిలువ

బడినను వీరినామముచేతనే ప్రధానజాతియైనవారుగ నెన్నబడుచున్నారు. వీరు ఉత్తరదేశమునయుండు కూర్మకులావతంస కులమని జెప్పుకొను తెగవారికన్నను భిన్నజాతీయులుగారు. ఒకప్పుడు వీరు మహారాష్ట్రులమని ముఖ్యముగ జెప్పుకొన్నను వీరుమాత్రము కుణ్బీ అను నీ తెగలో జేరినవారై యున్నారు. వీరు సాధారణముగ ౧౬ వ శతాబ్దమధ్యమమునందు శివాజీ కధీనులై యున్నవారు. అందువలన యీ మహారాష్ట్రులశక్తి పూర్వమువలె ప్రకాశించినదాయను ఇట్లుబొందుటకు మహమ్మదీయులయొక్క ఆక్రమ చర్యలే ముఖ్యకారణమైనది. ఈ మొదలగు సంగతులు జెప్పబడియున్నది. పైయర్థమునకు సరియగు ఇంగ్లీషు ఇచటవ్రాయుచున్నాము.

"Mahrattas. The agricultural Kunbis are the chief tribe, the same as the Kurmis of Northern India. To them peculiarly belongs the name Mahratta. About the middle of the 16th century, the Mahrattas under Shivaji, recovered the power they had before the Muhammadans invaded the Deccan. Shivaji was born in a fort, his greatness arose from his forts and in a fort he died."

The Principal Nations of India.

ఇదియునుగాకను రెవరెండుషెరింగు, ట్రెజెసు, కాస్టసు, గవాల్యము. అను నీపుస్తకమునందు కుణ్బీ అనియు మరాటాఅనియు ఇట్లు యీరెండుశబ్దములను పునహా మొదలగు ఈప్రాంత్యములయందు సాధారణముగా నొకఅర్థమునందు ఉపయోగ పఱచు చున్నారు. మరియును కూర్మీకుణ్బీలను నీరెండుశబ్దములు వాస్తవముగ నొకజాతీయుడైన మనుష్యునిగూర్చి దెలియబఱచుచున్నవి. మరియును వీరిలో నొకరికొకరికి వివాహసంబంధములు గూడా జేసుకొనుచున్నారు. పైఅర్థమును దెలియ జేయునట్టి ఇంగ్లీషు వాక్యముల నీక్రింద వ్రాయుచున్నాము.

"The words Kunbi and Mahratta are frequently used indis criminately in the Poona District. The Kurmis and Kunbis are in reality one class of people."

Revd. Sherring's Tribes And Castes, Vol. I.

"The term Kunbi includes two main classes, Kunbis and Marathas, between whom, it is difficult to draw a line. Marathas and Kunbis eat together and intermarry and do not differ in appearance, religion, or customs."

Bombay Gazetteer Poona, Vol. XVIII, Part I.

ఇదియునుంగాక 1881 సం॥ జనాభా లెక్కలలో మహారాష్ట్రులను (కూర్మీ) కుణబీ ప్రజలలో సమానపఱచి యుండుటచే మహారాష్ట్రులనువారును (కొంకణోద్భవులును) కుణబీలనువారును భిన్న జాతీయులు కారు. బూర్వోక్తార్థమును దెలియజేయునట్టి ఇంగ్లీషు వాక్యములను యిచ్చుట క్రిందను వ్రాయుచున్నాము.

"The Marathas are found all over the district. The 1881 Census includes'them under Kunbis from whom they do not from a separate caste."

Bombay Gazetteer, Vol. XIX.

"Marathas from the majority of the Hindu population and are cultivators describing themselves as Kunbis."

Imperial Gazetteer ot India, Kolhapur, Vol. XV.

"Maharashtra is the country of the Marathas who form 30 per cent. of its population. The term

is now reserved for the descendants of the old fighting stock, a hardy and vigorous class, once the terror of India, now merged very largely in the cultivating class known as Kunbi."

——Imperial Gazetteer of India,
(New edition) Vol XVI.

ఇపుడుజరిగిన విచారణయొక్క ఫలమేమనినచో కూర్మశబ్దవాచకము కుణబీ శబ్దముయొక్క పర్యాయ పదముగాను హిందీమహారాష్ట్రభాషలయందైనట్టుగనే ఆంధ్రభాషయందును కూర్మశబ్దముయొక్క పర్యాయపదము కమ్మఅను శబ్దమైయున్నది. కాబట్టి కమ్మవారే కూర్మకులావతంసకులని జెప్పచున్నాము.

ఇదియునుంగాకను కూర్మకులావతంసులగు కమ్మవారికి మాత్రము జెల్లునట్టు చౌదరీఅను ఉపనామమును వాడుకొనుచున్నారు. ఇందువలన చౌదరీలనువారే కమ్మవారనియు కమ్మవారే చౌదరీలనియు, ఈచౌదరీలే కూర్మకులావతంసులనియు తెలియబడినది. ఈఉపనామమును కూర్మకులావతంసులుమాత్రమే ధరించుచున్నారనియు తదితరులు ధరించుటలేదనియు ఇట్టి అభిప్రాయము వచ్చునట్టుగను మిస్టరుకార్నెజీ ట్రైబిసు అండ్ కాంస్టసు ఆఫ్ ఔదు (అయోధ్య) అను నీగ్రంధమునందు కూర్మకులావతంసులలో ధనసంపదలచే దులదూగుతుండు ప్రజమాత్రము గౌరవాస్పదముగ చౌదరీఅను నీఉపనామము ధరించుకొనుచున్నారు. అని ఖైయభిప్రాయమెుచ్చునట్టు యీక్రిందిఇంగ్లీషున జెప్పబడియున్నది.

"Kurmis. Well-to-do members of these classes adopt the honorary distinction of Chowdhri."

Carnegy's Races, Tribes and Castes of Oudh.

ఇందులకే ప్రాంత్యములోనుండు కూర్మకులావతంసకు లందరును ప్రాచీనకాలము నుండి చౌదరీ అను పదమును బిరుదాంకితులందరును

కూర్మకులావతంసకులనియు, కూర్మకులావతంసకు లందఱను కమ్మవార ను పర్యాయపదమును వాడుకొనుచుండు వారనియు, ఇందువలన నీ కమ్మవారే కూర్మకులావతంసమనునట్టి సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులని యు, ఇట్లుగ దృఢముగజెప్పుచున్నాము.

౬. ఈకమ్మవారు చౌదరీఅను ఉపనామమును బిరుదాంకితము గ ధరించుచున్నారని యింతకుబూర్వము వ్రాసియుంటిమి. ఆచౌదరీ యనుశబ్దము చక్రధారీయను సంస్కృతశబ్దమునుండి బుట్టినది. చక్రధా రీఅనునప్పుడు చక్రమనుశబ్దము రాష్ట్రి, సేనా, గ్రామసముదాయము పీటియందు వర్తించుచున్నది. ఈచక్రమను శబ్దముతో ధారణయను అర్థము గలిగినట్టి ధృతఅను ధాతువునుజేర్చి చెప్పుటచే చక్రధారి అను శబ్దము సిద్ధమగుచున్నది. మరియును సుప్యజాతౌణినిస్తాచ్ఛీల్యే 3, ౨, ౭౮, అను నీపాణినిసూత్రము ననుసరించి ణిని (ఇని) ప్రత్యయముజేర్చు టవలన చక్రమను శబ్దమేర్పడుచున్నది. ఇందువధర్తుం శీలమస్య అను మతప్ అర్థమునందు చక్రధారిణ్ అను నీశబ్దమాంధ్రభాషయందు మార్చుకొనునప్పుడు చౌదరీఅను శబ్దము సిద్ధమగుచున్నది. చక్రమను శబ్దము రాష్ట్రిసేనాసమూహాదులయందు వర్తించుచున్నదనుటకు కోశ ములయందు నీక్రిందివిధమున జెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ ధ్వజినీవాహినీ సేనాపృతనానీకినీచమూః । వరూథినీ బలంసై న్యం చక్రంచానీకమస్త్రియాం। ఇత్యమరః। కించ చక్రంప్రహ రణేగణే। రాష్ట్రింసైన్యంరథాంగయోః ఇతిహైమః॥

ఇందువలన దెలియబడినదేమన్నను, ౧ రాష్ట్రిసముదాయము ను, ౨ జనసముదాయమును, ౩ గ్రామసముదాయమును, ౪ సైన్య సముదాయమును ధరించుటచే చక్రధారీ అని సిద్ధించుచున్నది. ఈక్ష త్రియచిహ్నములను సూచించునట్టి పదమును యీకమ్మవారు ప్రాచీ నకాలమునుండి బిరుదాంకితముగ ఉపనామముక్రిందను ధరించియుండు టచే క్షత్రియులనిజెప్పుట కేయభ్యంతరముండజాలదని వ్రాయుచున్నా

ము. ఇంతకన్నను మఱియొకవిధముగ జెప్పుటకు నేఱికిని శక్తిసమర్థత యు గలుగ జాలవని మాయభిప్రాయమైయున్నది.

౭ ఒకవేళ కూర్మశబ్ద తద్భవమునుండి కమ్మఅను శబ్దము జనించినదని జెప్పుటకన్నను ప్రతాపరుద్రుని యొక్క రాజకీయమగు రహస్యమైన యుత్తరములను (కమ్మలను) శత్రువుల హస్తగతము గాకుండునట్లు గొనిపోవుటచే నాప్రతాపరుద్రుడు సంతసించి వంశ పారంపర్యముగ ధరించుకొనునట్లుగ అనుజ్ఞయిచ్చెనని యు అందుచే బాధుషమైన నామధేయమును ధరించుకొనిరనియు, ఇట్లుగ ౧౯౦౮ సంవత్సరము ముద్రితమై ఏ. వడివేలు అనువారిచే రచింపబడినట్టిది. అరిస్టాకర్సి, అఫ్ సదరన్ ఇండియా అను సీగ్రంథమువలన నైయభిప్రాయమును వచ్చునట్టి యీక్రింది ఇంగ్లీషువాక్యములయందు గొందరుజూపించెనను చూపించవచ్చును.

Vol II Pages 169 The Aristocracy of Southern India.

During the time of Maharajah Pratapa Rudra, it would appear that a confidential letter (Kamma) of his got into the hands of his rival, when some of his subjects known as *Kapus*, with undaunted courage forcibly entered the place of the rival and managed to get back the *Kamma;* so they were styled *Kammavaru.* Those who took to their heels without executing the mission were called *Velugina Varu or Vellama Varu.*

It is said in the book entitled "Piravuda Prabhanda Kavijivitham" that during the time of Krishna Deva Royalu some of his subjects who carried state letters of a confidential nature, known as Kamma, were called *Kammavaru,* Kamma is an ear ornament worn by Hindu women. In days of

yore, almost all correspondence was carried on, on a palmyra leaf. When rolled, it would take tae shape of a *Kamma* or ear ornament.

ఇట్లొకవేళ జూపించినచో నాయభిప్రాయము సరియైనదికాదని జెప్పుచున్నాము. ఏలయనినచో ప్రతాపరుద్రుడు క్రీ. శ. ౧౨౯౫ సంవత్సరము మొదలుకొని క్రీ. శ. ౧౩౫౦ సంవత్సరమువఱకు ఏకశిలానగరమును బరిపాలనముజేసినట్లు ఆంధ్రులచరిత్ర మధ్యమయుగము ౩౫౧ వ పత్రమునందు జెప్పబడియున్నది.

ఈకమ్మఅనుశబ్దము ప్రతాపరుద్రుని పుట్టుకన్న బూర్వము పదిరెండువందల సంవత్సరములకు బైగానుండినట్టు అనగా క్రైస్తుశకప్రారంభమునుండి యుండినట్లు ఆంధ్రులచరిత్ర పూర్వభాగము ౨౩౧ పేజీయందు నీక్రిందివిధమున జెప్పియున్నది.

కమ్మరాష్ట్రము. ఈయిరువంశముల వారును ౫, ౬, ౭ శతాబ్దములలోనివారని చెప్పవచ్చును. కుమారవిష్ణు శాసనమునందు జేర్కొనబడిన కర్మరాష్ట్రము లేక కమ్మరాష్ట్రము పూర్వచాళుక్యరాజగు మంగియువరాజు చెందలూరు శాసనమున కమ్మరాష్ట్రమని పేర్కొనబడినది. జగ్గయ్యపేటశాసనములో నుదహరింపబడిన కమ్మకరాష్ట్రవిషయము మేయిదివఱకూహించిన కమ్మమెట్టుగాక యీకమ్మరాష్ట్రమే తరువాత కమ్మనాడుగ బేర్కొనిరనందుకు దృష్టాంతములనేకములుగలవు. నన్నయభట్టు కాలమునందుండి గణితశాస్త్రమును రచించిన పావులూరి మల్లనకవి. ఇలగమ్మనాటిలోపల విలసిల్లిన పావులూరి విభుడనని చెప్పుకొనియున్నాడు. అయినను పావులూరిగ్రామము గోదావరి మండలములోని దనిరావు బహద్దరు వీరేశలింగంపంతులవారు తమయాంధ్రకవులచరిత్రములో వ్రాసియుండుట కాధారమేమోదెలియరాదు. పంతులువారు పొరబడి యుండవలయును. లేదా గోదావరిమండలములోగూడ మఱియొక కమ్మనాదుండవలయు

ను. గుంటూరు మండలములోని కమ్మనాడే ప్రాచీనమైనదని చెప్పుటకు లేశమాత్రము సందియములేదు. ఇప్పటి యాంధ్రులలో నొకతెగవారగు కమ్మవారు కమ్మ కరాష్ట్రవిషయమునకు సంబంధించినవారుగ గన్పట్టుచుండుటచేత నీతెగవారు క్రీస్తుశకారంభమునుండి యున్నవారని చెప్పవచ్చును.

అని యీప్రకారము జెప్పియుండుటచే బ్రతాపరుద్రుని కాలము కంటెను ౧౨౦౦ సంవత్సరములకు బూర్వమునుండి కమ్మనాడు కమ్మవారు కమ్మ ఇత్యాదిపదములు వ్యవహారమందుండుటచే ౧౨౯౫ మొదలుకొని ౧౩౫౦ సంవత్సరమువఱకు పరిపాలనముజేసిన ప్రతాపరుద్రుని వలన ఇట్టి బిరుదాంకితమును ఈకమ్మవారు బొందిరని జెప్పుట హాస్యాస్పదమై యున్నదని వేఱే జెప్పనక్కరలేక దెలియుచున్నది. ఇందుచే బూర్వోక్తమైనది. అలిస్టాకరుసు ఆఫ్ సదరన్ ఇండియా అను నీగ్రంథమందు విశ్వాసముంచ టయోగ్యమై యుండలేదని మాత్రము దెలియ జేయుచున్నది.

ఇదియునుంగాకను మఱికొందఱు యీకమ్మవారు దేవీచెవియొక్క కమ్మనుండిపుట్టిరని ౧౯౧౯ సంవత్సరము నిడుబ్రోలులో జరిగిన సప్తమ కమ్మ మహాజనసభలో జెప్పియున్నారు.

మఱియును ఫి. వడివేలుఅనువారు అరిస్టాకరుసు ఆఫ్ సదరన్ ఇండియాఅను నీగ్రంథమున దండకారణ్యమను నరణ్యమున బహుకాలము క్రిందట కమ్మదీతఅను ఋషి తపస్సుజేయుచుండగా ననేకమంది రాక్షసులు నామహాఋషిని కష్టబెట్టి తపోవిఘ్నము గావించుచుండిరి. అంతట నామహాఋషి నాకష్టములను భరించ జాలక మహావిష్ణువుతో నాకష్టములన్నియు విన్నవించుకొనెను. అటుపిమ్మట నామహావిష్ణువు యామహాఋషిని లక్ష్మీదేవివద్దకు బంపగా నామె నామహాఋషికి తన చెవికమ్మనుయిచ్చి ఈకమ్మను నీసమీపమున యుంచుకొని నూరుసంవత్సరములు తపస్సుచేయుమనిజెప్పి బుత్తెంచెను. ఆమహాఋషి నాప్ర

కారము నూరుసంవత్సరములు తపస్సు చేయగా నాకమ్మనుండి ౫౦౦ వందలమంది శూరులుబుట్టిరి. అట్లుబుట్టిన నైదువందలమంది శూరులు నారాక్షసులుండు వనమును దగులబెట్టి ఆరాక్షసులను సంహారించి యాకమ్మదీత ఋషియొక్క కష్టములను తొలగించిరి. అటుపిమ్మట నామహాఋషి యాశూరులుజేసిన సహాయమునకు మీరు వ్యవసాయము జేసుకొని సుఖముగ జీవించెదరుగాకయని నాశీర్వాదమొనర్చి బుత్తెంచెను. అదిమొదలు యీయైదువందలశూరుల సంతతివారందరును లోకులచే కమ్మవారని బిలువబడుచున్నారు. అని యీప్రకారముగను జెప్పియున్నారు. ఇందులకు తగునగు నింగ్లీషు వాక్యములను యిచ్చుట వ్రాయుచున్నాము.

We understand that in by-gone times a Rishi named Kamadita performed his penance in a forest known as Danda-Karanya, when many Rakshasas troubled him; he could not stand it, and hence he repaired to Maha Vishnu and laid before him his grievance. The latter directed the Rishi to his wife Lakshmi Devi, who gave him her ear ornament (Kamma) enjoining him to perform a penance for one hundred years. He fulfilled what had been told him, and the result was that five hundred warriors sprang from that *Kamma*. They destroyed the forests, annihilated the Rakshasas, and made the place free from all trouble. The Rishi recognised their help, and blessed them to live happily by cultivation. The decendants of those warriors are called *Kammavaru* as they originated from the (Kamma).

Vol II Pages 170 The Aristocracy of Southern India.

ఇంతకు బూర్వము కమ్మ మహాజన సభాధ్యక్షులగు మ. రా. రా. శ్రీ ఆర్. వెంకటస్వామినాయుడుగారు జెప్పిన యభిప్రాయమున్ను ఈఅరిస్టాకరు ఆఫ్ సదరన్ ఇండియాఅను నీగ్రంథమునురచించిన మిస్టరు ఏ. వడివేలుగారును జెప్పిన యభిప్రాయమున్న్నా, ఏప్రమాణ గ్రంథములనుంచి జెప్పినదియు వివరముగా జెప్పియుండకబోవుటచే మనమంతగా విశ్వసించుటకు వీలై యుండలేదని మాత్రము వ్రాయుచున్నాము.

మరియును అరిస్టాకరు ఆఫ్సదరన్ ఇండియాఅనునీగ్రంథమును రచించిన మిస్టరు ఏ. వడివేలుగారు బూర్వోక్త ప్రకారము లోకల్ రికార్డు ననుసరించి జెప్పిన విషయములు సరిగా యుండక బోవుటచేతను తుదకు తమ యభిప్రాయమును ఈక్రింద విధమున వెలిబుచ్చి యున్నవారు.

బ్రహ్మాండ (బ్రహ్మానంద) పురాణలోకలి ధర్మప్రకరణమునందు 3 అధ్యాయము మొదలుకొని ౨౦ అధ్యాయమువరకు జెప్పబడిన విషయమును యీక్రిందిప్రకారముజెప్పి విరమించుకొనియున్నారు. ఆయభిప్రాయ మేమనినచో కమ్మవారు సూర్యవంశపు రాజయగు దిలీపుని సంతతివారు. సూర్యవంశజులగు యీకమ్మవారు చంద్రవంశజులగు వారితో సంబంధ బాంధవ్యములు జేయుచుండుటచే వీరిని ఉపాయదిస్. అనికూడ బిలుచుచుండిరి. ఈసూర్యవంశమగు కమ్మవారిలో మొట్టమొదట పురుషుడగు ధర్మపాలుడనువాడును ఇతని గురువగు ధర్మశీలుడనువాడును అనియిట్లు తెలయుచుండిరి. ఇట్లుండ చంద్రవంశమున బుట్టినవారిలో నొకడు ఈధర్మపాలుని కుమార్తెయగు కన్యకామణియను నామెను బలాత్కారముగ దీసుకొని బోవుటకు యత్నించియుండెను. ఆసంగతి యీధర్మపాలుడు గ్రహించి చంద్రవంశజుడగు నారాజుబలవంతుడై యుండుటచేతను నారాజును యేమియు చేయజాలక రహస్యముగ నాచంద్రవంశజుని అవమానబఱచదలచి నొకసల్లకుక్కకు బాలిక వేషమునువేయించి ఆచంద్రవంశజుని గృహమునందు విడిచి పెట్టించి ఎవరికిని జెప్పక నర్ధరాత్రమున వారును వారిబంధువులును గలుసుకొని థ

క్షిణదిక్కుకు ప్రయాణమై వెళ్ళుచుండ నొకనది అడ్డమయ్యెను. అటు పిమ్మట యేమి జేయుటకు వీలులేకయుండుటచేతనున్ను సూర్యోదయమైనచో శత్రువునివలన భయముగలుగునని తోచుట చేతనున్ను ఇట్లు ముందు వెనకలు నాలోచించుచుండ యానదియొడ్డున తపస్సు చేయుచుండిన రేణుకాదేవి పరశురాములతో గూడినటువంటి జమదగ్ని మహాఋషినిజూచి తమకష్టములను జెప్పుకొని యామహాఋషిని ప్రార్థించిరి అట్టి ప్రార్థనమును నామహాఋషి యంగీకరించుటచే సమీపమునయుండిన రేణుకాదేవి తనచెవిభూషనమగు కమ్మనుయాధర్మపాలుడు మొదలగువారికిచ్చి నదినిదాటి వెళ్ళవలసినదిగా జెప్పెను. అంతట ధర్మపాలురు మొదలగువారు పరమానందమును బొంది యాదంపతులకు నమస్కరించి యాకమ్మనుహస్తమునధరించుకొని నచ్చటనుండి బయలువెడలివచ్చుటచే యానది వీరికి మార్గమిచ్చుటవలన నదినిదాటి నొడ్డుజేరిరి. అదిమొదలు వీరికి కమ్మవారను నామము ప్రఖ్యాతమయ్యెను. ఈకమ్మవారిలో ఘోషాకమ్మవారనియు, గంపకమ్మవారనియు, అనగా ఘోషాలేనివారనియు, ఇట్లు రెండుతెగలువారై యున్నారు. ఈ రెండుతెగలు కమ్మవారును తమప్రాణములు శత్రువులకు జిక్కనీయక రక్షించిన రేణుకాంబను గ్రామశక్తిని ఇలువేల్పుదైవముగ నేటికి బూజించుచున్నారు. కృష్ణదేవరాయుల ప్రభుత్వకాలములో వారిరాజ్యమునయుండు ఆరణ్యములరక్షణార్థమై 160000 లక్ష అరువదివేల రక్షకభటులనుగా నీకమ్మవారినియుంచిరి. ఇందులో ననగా నీకమ్మవారిలో ౧ రావెళ్ళవరు, ౨ అర్వేటివారు, 3 నాకావారు, ౪ నంద్యాలవారు, ౫ పెమ్మసానివారు, ౬ పుట్టపాటివారు, ౭ దూగుగంటివారు, ౮ తులవదొరలు, వెలమలలో వెల్లోటివారు ఈమొదలగు వారందఱును 1500 సం॥ మొదలుకొని 1530 సంవత్సరమువరకు కృష్ణరాయలప్రభుత్వములో తమవంశముయొక్క ఘనతనున్ను రాజ్యముయొక్క ఘనతనున్ను వృద్ధిపఱచుటలో నీకమ్మవారును, వెలమవారు సహాయకులై యుండిరి. అనియిట్లు జెప్పిన యభిప్రాయమునకు సరియగు ఇంగ్లీషువాక్యముల నీక్రిందవ్రాయుచున్నాము.

In Brahmananda Purana Kalidarma Prakarnam, Chapters 3 to 20, we find the following:—The Kammavars were born to the decendants of the Solar King Dwilipa and as they had alliances with the lunar race they were known as Upayadis. The original man is said to be one Dharmapala, and their Guru, Dharmasilan. A member of the lunar race tried to carry away a daughter of Dharmapala, named Kannikamani, when the parents of the girl with a view to disgracing him had a black dog disguised as a girl, left it in the house, and migrated to Southern parts. At that stage, a river barred their way. They begged of the Rishi Jamadagni who was busy in a penance on the bank of the river. There were with him his wife Renukadevi, and also Parasurama. Renukadevi gave them her ear ornament (known as Kamma), directed them to attach veneration to it and further added that if they did so, the river would give way. This came to pass. Since then, they have been known as *Kummavaru.* From that time forward, they attach much veneration to the names of Jamadagni, Renukadevi, and Parasu Rama. On marriage occasions they first offer prayers to these, and then to their family Guru, Palabhaddira. These Kammavars are divided into two classes known as Godasatu (gosha) and Gempasatu (not gosha). It is said that in the reign of Krishna Deva Royalu there were 1,60,000 volunteer guards, most of whom were Kammavars, to protect the fortresses within his jurisdiction.

From the said Godasatu class, the Zamindars of Ilaiyarasanandal claim their descent, and their family name is Ravillavaru, which formed one of the houses, namely, Arvitivaru, Navukavaru, Nandiyalavaru, Pemmasanivaru, Velama or Velugotivaru, Poottaharivaru, Durugantivaru, Thulava Doralu and Ravillavaru, that helped Krishna Deva Royalu (who ruled from 1509 to 1538 A.D.), in maintaining the dignity and prestige of his State. Velugoti is the family name of the Rajah of Venkatagiri, and Pemmasani of that of the Kuruvikulam Zamindar.

Vol II Pages 170 The Aristocracy of Southern India.

ఈయభిప్రాయమునుగూర్చి మున్ముందు మార్కండేయోత్తర పురాణము ననుసరించి జెప్పబోవుచున్నాము. గనుక నచ్చటనీవిషయమును విపులముగ విచారించి పాఠకులగు మీకెల్లరకు విశద పఱచుచున్నాము

ఆ ఈప్రకారము కమ్మవారెల్లు కూర్మకులావతంసకులై రో కాపులనువారును కూర్మకులావతంసకులై యున్నారు. వీరు తొలుత నుత్తర పంజాబుదేశమునకు రాజధానియగు కాంపిల్యనగర ప్రాంతదేశమున నివసించి అందుండిచటికివచ్చిన వారగుటచే ఈకూర్మకులావతంసులకు కాంపులని మొదట నీదేశవాస్తవ్యులు పేరిడిరి తుదకాశబ్దమే కాలాంతరములయందు కాపులనిమారి ప్రస్తుతమట్లగనే వ్యవహారింపబడుచున్నది. ఈయభిప్రాయమునే శ్రీయుత చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారును వచించియున్నారు.

వీరు తొలుత కంపిలనగర (కాంపిల్య) ప్రాంతములనుండి వచ్చినవారగుటచేత మొదట వీరికి కాంపులని వ్యవహార నామము గలిగినది. ఆంధ్రులచరిత్ర 3 భాగము. ౧౧౫ పత్రము.

కాపువారనినచో రక్షించువారనియు, పంటబెట్టువారనియు, అర్థము. క్షత్రియునికి ప్రజారక్షణము ముఖ్యధర్మమగుటచే వీరునుకూర్మకులావతంసులైన క్షత్రియులై యున్నారు.

ఇట్లు కూర్మశబ్దవాచకము కమ్మవారికి జెల్లునుగాని కాపులకెట్లుజెల్లుననినచో బూర్వోక్తమైన పద్మనాయకచరిత్రలో నుదహరించినపద్యమునుబట్టి కాపులకును కూర్మకులావతంసము అను నీశబ్దముచెల్లుబడియగుచున్నది.

గీ. కాపులెల్ల వెలమకమ్మలైరి.

పద్మనాయకచరిత్ర మరియు ఆంధ్రులచరిత్ర.

ఇందులకనుకూల్యముగనే ఆంధ్రులచరిత్ర మధ్యమయుగమునందు ౨౮౭ పత్రమున నీక్రిందవిధమున జెప్పబడియున్నది.

> ఆకాలమున నిప్పటి కృష్ణామండలములోని యేలూరు, కొల్లేరుకోటలేక ఆకువీడు, గణపవరం, ముఖ్యపట్టణములుగనుండి తెలుగు నాయకులచే (తెలగాలను కాపులచే) బరిపాలించుచున్నటుల గనుపట్టుచున్నది. ఏలూరునకు కోలనిపురమనియు, సారసపురమనియు, కమలాకరపురమనియు, పేరులున్నట్లుగా తెలుగునాయకుల శాసనములంగనుపట్టుచున్నది. వీరు చాళుక్యులకాలమునను కాకతీయులకాలమున సామంతమండలేశ్వరులుగనుండి కమ్మసేనానాయకులవలనే ప్రసిద్ధిగాంచి యుండిరి. గణపవరమునకు పద్మినీపురమను నామమున్నట్లు గణపవరములోని సువర్ణేశ్వరస్వామివారి దేవాలయములోని యొక శాసనమువలన దెలియుచున్నది. ఇక్కడ నొక గొప్పకోటయుండెను. ఇయ్యది కొంతకాలము కోనసీమరాజులైన హాచవారివశమునను మఱికొంతకాలము కోలనురాజులైన తెలగాలవశమునను ఉండెను. ఈప్రాంతదేశమంతయు గోలనుపురాధిపతులైన తెలుగునాయకులచేతనే పరిపాలింపబడుచుండెననుటకు లేశమాత్ర

ముసు సందియము లేదు. పైనిజెప్పిన కోటలన్నియు తెలుగు నాయకులచేతనే కట్టబడినవి. వీరికిని తెంగిరాజప్రతినిధులైన వెలనాటికమ్మవారికిని యుద్ధములనేకములు జరిగినవి. తుదకు తెలుగునాయకులు వెలనాటి ప్రభువులకులోబడిన సామంతమండలాధిపతులుగ యుండుచు వచ్చిరి. భీమనాయకుడు, కోటయనాయకుడు, అను పేరులుగల తెలుగునాయకులనేకులు పండ్రెండవ శతాబ్దమునందు గృష్ణాగోదావరీనదులకు నడుమనుండు దేశమును బరిపాలించిరి. కాకతి గణపతిదేవుని రాజ్యారంభకాలమున శ్రీమన్మహామాండలిక కేశవదేవరాజు వాని పుత్రుడు సూరనాయకుడును, ఏలూరు (కొలనుపురము) రాజధానిగ నీ మండలమును బరిపాలనముసేయుచుండిరి. కేశవనాయకుడును వానికుమారుడును వెలనాటి ప్రభువుల యధికారము క్షీణించు కాలమున స్వతంత్రులుగ బరిపాలనముజేసిరి. కేశవనాయకునిదానశాసనము లనేకములు కొలను (ఏలూరు) పురమున గానంబడుచున్నవి. క్రీ. శ. ౧౨౦౮ దవ సంవత్సరము నాటికి నీ మండలమంతయును కాకతీయ గణపతిదేవ చక్రవర్తిచే జయింపబడెను. తెలుగునాటిరెడ్లకు తెలగాలనిపేరుగలిగినది. చాళుక్యులు తెలుగుదేశముపై దండెత్తివచ్చి జయించినపుడు వారితోవచ్చిన సేనలు సేనాధిపతులు మొదట కమ్మనాటిలో వసించుచుండి తరువాత నితరస్థలములకుబోవ బ్రజలు కొత్తవారికిని పాతవారికిని భేదము దెలియుటకై కమ్మనాటినాయకులను కమ్మవారనియు, అదివఱకీతెలుగు దేశముననున్న తెలుగు నాయకులను తెలగాలనియు వ్యవహరింప సాగిరి. నాటినుండియు గమ్మవారును తెలగాలును వేర్వేఱుతెగవారుగా నుండుటతటస్థమైనది. కాని క్రీస్తుశతాబ్దారంభమున నాంధ్ర సాంబ్రాజ్య విజృంభకాలమున వీరును వారు నొక్కరుగనేయుండిరి.

ఈకాపులను గూర్చి యీ యర్థములయందు తెలగాలనియు బలిజలనియు వ్యవహరించెదరు. ఇట్లని ఆంధ్రులచరిత్ర యీక్రింది విధమున జెప్పుచున్నది.

ఉత్తమబలిజ శాఖలవారికే తెలగాలను నామము వ్యవహరింపబడు చుండుట చేతను (కాపులనే తెలగాలని జెప్పవలయును.)
ఆంధ్రులచరిత్ర 3 భాగము, ౧౦3 పత్రము.

ఇందువలన భూలోక్తములైన బలవాన్ అను శబ్దమునుండి బలిజశబ్దము పుట్టినది బలవాన్ అను నీమొదలగు శబ్దములు క్షత్రియ వాచకములై యున్నవని పూర్వము జెప్పియున్నాము. కాపులు అను శబ్దముకూడ సంరక్షకత్వమును సూచించుటచే క్షత్రియ వాచకమై యున్నదని యింతకుబూర్వము దెలియపఱచియున్నాము. కాబట్టి కాపువారిని కూర్మకులావతంసకులగు క్షత్రియులనిజెప్పుటకు సంశయభ్యంతర ముండజాలదు.

ఇదియునుంగాక కాపులు నాయుడను శబ్దమును ఉపనామముగ ధరించుచున్నారు. ఈనాయుడను శబ్దమునే కొందరు కమ్మవారును కొందరు వెలమవారునుగూడ ఉపనామముగ ధరించుచున్నారు. ఇట్టి నాయుడనుశబ్దము సంస్కృతమునయుండు నాయకః అను నీశబ్దమునుండి బుట్టినది. నాయకఅనునప్పుడు అగ్రణీ, అగ్రేసరః, ప్రధానపురుషః, సరదారు, సైనికాధ్యక్షః, ఈమొదలగు శబ్దములయొక్క అర్థమును సూచించుచున్నది, ఈప్రపంచములోని వారెవ్వరైనను వారుధరించియుండు నామమునుబట్టి వారి జాతినిర్ణయమును వేఱుగజేయకనే దెలుసుకొనుట సహజసంభవమైయున్నది. ఇట్లుండినను నాయక అను నీయుపనామమును ధరించిన యీకాపులు కూర్మ అనవాంశక బిజాతియందు బుట్టినవారగుటచేతను బూలోక్త హేతువులచేతను కూర్మకులావతంసకులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులై యున్నారని జెప్పుచున్నాము.

ఇటుపై బూర్వోక్తమైన స్మృతిప్రమాణములలోనుండు వర్మశబ్దవాచకులగు కూర్మకులావతంసకులలోని వెలమవారుగూడ క్షత్రియులై యున్నారని జెప్పుచున్నారము. ఇట్టి యభిప్రాయమునే మామిత్రులగు చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారు జెప్పిన విషయ మిదివరలోనే వచించియున్నాము. ప్రస్తుతములో వెలమ అనుపదము వర్మశబ్దము యొక్క తద్భవమని ఎం. శేషగిరిశాస్త్రులుగారు వ్రాసినట్లు మామిత్రులు గూడా జెప్పియున్నారు.

> వర్మశబ్దభవము వెలమయని చెన్నపురి రాజకీయ కళాశాలయందు సంస్కృతోపన్యాసకులుగానుండి కీర్తిశేషులగు ఎమ్. శేషగిరిశాస్త్రులవారు శబ్దశాస్త్రమను గ్రంథమందు వ్రాసియున్నారు. ఆంధ్రులచరిత్ర మధ్యమయుగము ౨౮౧ పత్రము.

ఇందువలన వెలమవారును క్షత్రియులని జెప్పుట కేయభ్యంతరములేదని వచించుటకు బూర్వోక్తప్రమాణములన్నియు జాలియున్నవి. అయినను విశేషించి దెలుసుకొనుట కిచ్చబొడమినచో పద్మనాయకుల చరిత్రయు, బొబ్బిలిరావువారిచరిత్రయు, కీర్తిశేషులగు మండాపార్వతీశకవులచే రచింపబడిన రాధాకృష్ణసంవాదము, మరియును వెల్గోటివారిచరిత్రయు ఈమొదలగు గ్రంథములను జూచి గ్రహించుకొనతగియున్నది. ఇంతియే గాకను యీవెలమవారు కూర్మకులావతంసులగు కుణబీతెగలో జేరినవారై యున్నారని బూర్వోక్తములైన యీక్రింది పద్యములు జెప్పుచున్నవి.

గీ. కొంకణాదిక సేతువు కుంభినులను
నాంధ్రద్రవిడాది దేశంబులందు వెలమ
పేరు ప్రఖ్యాతినొంది విస్తారముగుచు
గరము బహుముఖవర్ణసంగతులదనరి.

గీ. కాపు తెల్ల వెలమకమ్మలైరి.

ఇట్లు బహుభంగుల గన్పడుటచే యీవెలమవారును మహారాష్ట్రదేశమునజేరిన కొంకణప్రాంతమునుండి రాబడిన కుణబీ తెగవారని

ప్రైవద్యములవలన దెలియుటచేవీరును కూర్మకులావతంసకులైన సూర్య వంశజులగు క్షత్రియులై యున్నారనుటలో నేయొక్క సంశయములేదని జెప్పుచున్నాము.

౧౦ ఇటుపై రెడ్డివారియొక్క విషయమునుగూడా గమనించి నచో కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులని దెలియ బడుచున్నది. అదియెట్లనినచో రాట్ శబ్దమునుండి రెడ్డియనుశబ్దము బుట్టినదనియు అందువలన క్షత్రియులై యున్నారని పూర్వోక్తప్రమాణ ములననుసరించి జెప్పుచున్నాము. ఈప్రకారమే ఆంధ్రచరిత్ర కారకులుగూడ జెప్పియున్నారు.

రెడ్డిశబ్దము రాట్ శబ్దమునుండి యేర్పడినది గావున రెడ్డియన గా రాజనియర్థమగుచున్నది......ప్రాచీనకాలమున రాట్టుల ను నొకజాతిప్రజలు భరతఖండమున నివసింపుచుండిరని వేదము లవలనను శాసనములవలనను మనకు స్పష్టముగా దెలియు చున్నది. వీరిలో రట్టులులేక రాటులు, అరట్టులు, లాటులు, వి రాటులు, మరాటులు, వరాటులు, కిరాటులు, బల్లాటులు, అం దీరాటులు, ఖగరాటులు మొదలగు శాఖాభేదములుగలవు. వీ రిలో కొందఱకు భోజులనియు నామాంతరముగలదు. ఈభోజు లలో ననేకులిప్పుడు కమ్మశాఖవారిలోనున్నారు ఈరాట్ట శా ఖలవారు తొలుత సింధునదీప్రాంతభూములందును పిమ్మటగం గానదీతీరప్రాంత భూములందును, అటుపిమ్మట నర్మదాగౌత మీతీరప్రాంత భూములందును నివసింపుచు క్రమముగా దక్షి ణహిందూదేశమునకు వ్యాపించిరి. వీరెల్లరు వేర్వేఱు దేశము లకుబోయి దేశభేదముచేతను, భాషాభేదముచేతను, వేర్వేఱు నామములతో నేటికాలమున వ్యవహరింపబడుచున్నారు...... పూర్వకాలమున బౌద్ధమతమునజేరిన బలిజశాఖలవారిలో నశే కులకు శ్రేష్ఠియనుపదము ఘట్టపుపేరుగ నుండెను. పూర్వకాల మున నీయుకుతెగలలోని యుత్తమనాయకులకు ననోన్యసంబం

ధ బాంధవ్యములు భోజన ప్రతిభోజనములు గలవు. పశ్చిమ హిందూస్థానమునందు రాట్టులు నివసించు దేశమునకు రాటవాడియని వ్యవహారనామముగలదు. రాట్టవాడి రాజవంశమునకే రాఠోడ్ లేక రాఠోర్ రాజవంశమని ప్రఖ్యాతిగలిగినది. అటుపిమ్మట ఈరాట్టవాడి రాజకుటుంబమే యొకటి రాష్ట్రకూట రాజవంశముగా బరిగణింపబడినది. ఈరాట్టవాడి లేక రాఠోడ్ సీమనుండి యాంధ్రదేశమునకేతెంచి నివసించియున్న రెడ్లనే పూర్వపు దెలుగు శాసనములో రట్టోడికాంపులని యప్పటి శాసనవిలేఖకులు వ్రాసియుండిరి. ఏదియెట్లున్నను రెడ్లని వ్యవహరింపబడెడి తెగలవారు రాష్ట్రజాతులకు సంబంధించినవారనుట కొంతమాత్రమును సందియములేదు. వీరెల్ల రాంధ్రజాతులతోడి సంబంధబాంధవ్యములచేతను ఆంధ్రభాషను మాతృభాగ గైకొన్నవారగుటచేతను, ఆంధ్రజాతీయులనుటకు సందియములేదు. వడ్లలోనెన్నివిధములైన భేదములుగలవో రెడ్లలో నన్నివిధములైన భేదములుగలవు. గావున వానింగూర్చి చెప్పుట సాధ్యముగాదని చెప్పుదురు. కాబట్టి యట్టిభేదములను గూర్చిన చరిత్రము ప్రత్యేకముగ వ్రాయవలయునే గాని యిందువ్రాయుట సాధ్యముగాదు. పంట పదునాలుగు కులాలని సామాన్యముగా పదునాలుగు శాఖలుగలవని చెప్పుదురు. అయిన నెయ్యలి పదునాలుగు ప్రధానశాఖలో వివరించుట కష్టసాధ్యము. ౧ అయోధ్యరెడ్లు, ౨ మోటాటిరెడ్లు, ౩ పంటరెడ్లు, ౪ దేశూరురెడ్లు, ౫ పాకనాటిరెడ్లు, ౬ పెదకంటిరెడ్లు, ౭ భూమంచిరెడ్లు, ౮ ఒరుగంటిరెడ్లు, ౯ బలిజరెడ్లు, ౧౦ గండికోటరెడ్లు, ౧౧ గోదేటిరెడ్లు, ౧౨ కుంచేటిరెడ్లు, ౧౩ మొరసరెడ్లు, ౧౪ పల్లేరెడ్లు, ౧౫ గాజులరెడ్లు, ౧౬ పాకనాటిరెడ్లు, ౧౭ పొంగనాటిరెడ్లు, ౧౮ కమ్మపురిరెడ్లు, ౧౯ వెలనాటిరెడ్లు, (౨౦ ఆకుతోటరెడ్లు) మొదలగు వ్యవహారనామములనేకములు గన్పట్టుచున్నవి. వీరెల్లరకు మాత్రు

భాష యాంధ్రమైనను దేశకాలపాత్రభేదముల చేత గొన్నియా చారభేదములు గన్పట్టుచున్నవి. అయ్యవి క్రమముగా నశించు సూచనలు గానంబడుచున్నవి.

ఆంధ్రులచరిత్ర మూడవభాగము ౧౧౩ ము. ౧౧౬ కు.

ఇదియును గాకను రాష్ట్రకూటమును శబ్దమునుండి రాఠోడు శబ్దము పుట్టినట్లు వంశభాస్కరమను గ్రంథము జెప్పుచున్నది. ఈయభిప్రాయమునే హిందూదేశచరిత్రముయందు గన్పడుచున్నది. మరియును బూర్వోక్తమైన వంశభాస్కరమను గ్రంథమునందు అయోధ్యాధిపతియగు సుమిత్రుడను రాజునకు విశ్వరాజు కూర్మఅని యిరువురు పుత్రులు గలిగియుండిరనియు అందులోని కూర్మునివలన కూర్మవంశమనగా కచ్ఛబీ వంశము ప్రసిద్ధమగుటకు కారణమయ్యెననియు సుమిత్రుని పుత్రులలో మొదటివాడగు విశ్వరాజునకు సంతానము లేక బోవుటచే రాష్ట్రేశ్వరపర్వతమున నాఈశ్వరునిగూర్చి తపంబొనర్చి నద్దేవుని వరంబున రాష్ట్రకూటుడను పుత్రునిబడసెననియు, ఇతనివలన రాఠోడువంశముజనించెననియు ఇందువలన రాఠోడువంశస్థులును కూర్మవంశస్థులును సహోదరబిడ్డలని జనవందతికూడా బలపరచుచున్నదని చెప్పియున్నది. అచ్చటయుండిన జనవదంతియు నీదేశమునయుందు రెడ్డివారు కమ్మవారివిషయమందును జెప్పుచున్నారు. ఇదియుగ్గాండనిందు నావంశభాస్కరమనుగ్రంథమునకు టీకవ్రాసిన కృష్ణసింహఅనువారు జోధుపూరురాజ్యమున రాష్ట్రశ్యేనాకులదేవి అను నీదేవీనామముతో రాష్ట్రకూటవంశముఅనగా రాఠోడువంశము ప్రసిద్ధికి వచ్చినదని వంశభాస్కరగ్రంథములో నీవిషయమునుగూర్చి జెప్పియున్నారు. ఇందువలన మనము గుర్తింపతగిన దేమన్నను యీరెడ్డివారును కమ్మవారును కూర్మకులావతంసకులనియే మనము గుర్తెరుగతగియున్నది. ఇదియునుంగాక రాష్ట్రకూటవంశోద్భవుడగు చతుర్థగోవిందుడను రాజుయొక్క ౮౫౫ సంవత్సర దానపత్రమొకటి గన్పట్టుచున్నది. అందులో రాష్ట్రకూటుల ప్రసిద్ధిని వర్ణించియున్నది. హిందూదేశచరిత్రయందును ౮ శతాబ్దకాలమునం

డి రాష్ట్రకూటులు ప్రసిద్ధిచెందియున్నారని చెప్పబడియున్నది. మరియును దక్షిణభారతవర్షమునందును రాష్ట్రకూటుల రాజ్యములు స్థాపించి ౨౦౦ సంవత్సరములవరకు పరిపాలనము జేసిరని జెప్పబడియున్నది. దీనినే కొండవీడు మొదలగు సంస్థానములని చెప్పుచున్నాము. మరియును క్రీ. శ. ౭౫౨ సం॥ న॥ రాష్ట్రకూట వంశోద్భవుడగు కీర్తివర్మయును చాళుక్యులకును యుద్ధములు జరిగినట్లు దెలియబడుచున్నది. ఈరాష్ట్రకూటవంశోద్భవుడగు మూడవ గోవిందవర్మ గుజరాత్ దేశమున కొంత భాగమును జయించి అతనివలన నవీనరాష్ట్రకూట రాజ్యస్థాపన మొనర్పబడెను. క్రీస్తుశకము ౧౨ శతాబ్దమునందు రాష్ట్రకూటులు కనోజి పట్టణమునకు ప్రభువులైరి. మరియును రాష్ట్రకూట వంశోద్భవులగు రాజులు ప్రస్తుతపు హైదరాబాదు దేశమునయుండు మాలిఖేడు అను రాజ్యమును ౧౩ డు పురుషాంతములవరకు ప్రభుత్వమొనర్చినవారైరి. ఇందులోను కడపటిరాష్ట్రకూట ప్రభువు కొక్కలచాళుక్యవంశస్థుడగు తైలపదేవునివలన మరణమొందెను.

రాష్ట్రకూటులు అనగా రెడ్డివారు వీరు ప్రభుత్వమొనర్చినటుల చరిత్రులన్నియు ఘోషించి జెప్పుచున్నవి.

రాష్ట్రకూటశబ్దమునకు పూర్వము చెప్పిన హేతువులకన్నను విద్యారణ్యులవారు అధర్వణవేదభాష్యములో జెప్పినప్రకారము మనమా శబ్దమున కన్వయముజేసుకొనినచో బాగాయుండునని దలచి యీక్రింద నాభాష్యమును వ్రాయుచున్నాము.

శ్రు॥ అచ్చానఇన్ద్రం యశసం యశోభిర్యశస్వినంవిధేమ! సనోరాస్వ రాష్ట్ర మిన్ద్రజాతం తస్యతేరాతౌ యశసఃస్యామ॥

అధర్వణవేదము ౬ కా. ౮ అను. ౮౦ సూ. ౨ మం.
ఇందులకు విద్యారణ్యభాష్యము.

విద్యా. నః॥ అస్మాకమ్...... హే ఇన్ద్రసత్వంత్వం నః అస్మభ్యమ్ ఇన్ద్రజాతమ్ ఇన్ద్రేణత్వయా ప్రేరితం రాష్ట్రమ్। రాజ్యం

రాస్వదేహి రాస్పదానే। తస్యతేతవరాత్రౌ ధానేయశసః యశస్వీ నోవయం స్వామభవేమ॥

ఇందులోను రాష్ట్రమనునప్పుడు రాజ్యమని చెప్పియుండుటచే ఇట్టి రాజ్యముల ధరించినవారి సంతతివారు గనుక రాష్ట్రకూటులని చెప్పవచ్చును. రాజ్యములు ధరించువారు క్షత్రియులుగనుక నిట్టిరాష్ట్రకూటులందరు కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులని చెప్పుచున్నాము. ఇందులవిషయము చరిత్రభాగములనుండి విశేషముగ్రహించుటకు సావకాశము గలిగియుండుటచే గ్రంథవిస్తరభయమువలన నావిషయములన్నియు నిచట చర్చించక వదిలిపెట్టితిమి.

ఇచ్చటను గొందఱు జెప్పునదేమన్నను ఇక్ష్వాకువంశజులగు సుమిత్రునితో సూర్యవంశమంతము నొందినదని భాగవతము నవమస్కంధములోని యీక్రిందిశ్లోకమును ప్రమాణముగ జెప్పుచున్నారు.

శ్లో॥ ఇక్ష్వాకూణామయం వంశస్సుమిత్రాంతోభవిష్యతి॥
శ్రీమద్భాగవతము నవమస్కంధము.

అనగా నీసూర్యవంశము సుమిత్రుడే అంతముగ గలిగ నశించును. అనియిట్లు జెప్పినవిషయమునకు యీక్రిందివిధమున ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచున్నాము.

సుమిత్రవంశే రాఠోరు కూర్మవంశోత్పత్తి తృతీయరాశి సప్తపంచాశన్మయూఖ॥

అనునీప్రకారము వంశభాస్కరమను గ్రంథము యొక్క గద్యయందు సుమిత్రవంశమగు రాఠోరు(రెడ్ల) వంశమైన కూర్మకులావతంసముయొక్క యుత్పత్తియందు మూడవరాశి ౫౭ మయూఖముసమాప్తము అని యిట్లు గ్రంథాతమందు గన్పట్టుటచే ఈవంశభాస్కరమను గ్రంథము బూర్వోక్తమగు భాగవతశ్లోకమును ఖండించుకొని సుమిత్రునికి సంతానములేక యుండలేదనియు, నతనికి విశ్వతరుడను వాడొక

నును, కూర్మ్యుడనువాడొకడును, ఇట్లు యిద్దరు పుత్రులుండిరనియు, ఇం దులో మొదటివాడగు విశ్వవరుడనువానికి సంతానము లేకపోవుటచే రాష్ట్రికూటపర్వతమునందు రాష్ట్రేశ్వరునిగూర్చి తపంబొనర్చి నద్దేవు నికృపవలన రాష్ట్రికూటుడను పుత్రుని బడసెననియు, అతనివలన రా ఠోరువంశము జనించెననియు ఇట్లు వంశభాస్కరమను గ్రంధమున జె ప్పియుండుట చేతను, మరియు కూర్మ్యుడనువానివలన కూర్మకులావతంశ ముజనించెనని నాగ్రంథమునందే జెప్పియుండుటచేతను ఇట్లుబూర్వోక్త మైన భాగవతశ్లోకమునకు బ్రత్యుత్తరము జెప్పుటయైనది. ఆవంశ భా స్కరగ్రంధము విస్తరించియుండుటచే నందుల పూర్వపక్ష సిద్ధాంతము ల నిందునవ్రాయనైతిమి.

మఱియు నిందులకు శూద్రకమలాకరముకూడా యిట్లుప్రత్యుత్త రము జెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ దేవాపిర్యోగమాస్థాయ కలాపగ్రామ మాశ్రితః।
సోమవంశంకలౌనష్టం కృతాదౌస్థాపయిష్యతి॥

అనగా దేవాపియనువాడు శంతనునితమ్ముడు మాత్రము కలాప గ్రామమునందు గూఢమై తిరిగి కృతయుగమునందు క్షత్రియులలోనిచం ద్రవంశమును వృద్ధినొందించును.

శ్లో॥ దేవాపిశంతనోర్భ్రాతా మరుశ్చేక్ష్వాకు వంశజః। కలాపగ్రా మఆసాతే మహాయోగబలాన్వితౌ। తావిహైత్యకలేరంతే వా సుదేవాను శిక్షితౌ। వర్ణాశ్రమ యుతం ధర్మం పూర్వవత్ప్రథ యిష్యతః॥

శ్రీమద్భాగవతే ద్వాదశస్కంధః.

అనగా మఱియును శంతనుని తమ్ముడు దేవాపియు, నిక్ష్వాకు వంశస్థుడు మరుడనువాడును యోగబలముచే జీవించి కలాపగ్రామమం దుండి కలియుగాంతమునందు భగవంతునిచే బోధితులై తిరుగ వర్ణా శ్రమధర్మములు నడిపింతురు.

శ్లో॥ దేవాపిః పౌరవోరాజా మరుశ్చేక్ష్వాకువంశజః కృతే ఇహాగ త్యక్షత్ర ప్రావ ర్తకౌహితౌ। తథా। మహాపద్మపతిః కశ్చిన్నంద, క్షత్రవినాశకృత్। అరభ్యభవతో జన్మయావన్నందాభిషేచనమ్। ఏతద్వర్ష సహస్రంతుజ్ఞేయం పంచదశో త్తరమ్॥

విష్ణుపురాణము.

అనగా పూరువంశోత్పన్నుడగు దేవాపియు నిక్ష్వాకువంశము నందుబుట్టిన మరుడను రాజును కృతయుగమునందు దిరుగవచ్చి క్షత్రియజాతిని బ్రవర్తింపజేయుదురు. మఱియును పద్మపతియగు నందుడనువాడు క్షత్రియవంశనాశకుడొకడు బుట్టును. ఇతడు పరిక్షితునకు వెనుకకలియుగాదియందుండెడు రాజు. (ఈయభిప్రాయము పరిక్షితునితో నీక్రిందివిధమున జెప్పుటచే దెలియు చున్నది.) ఓపరిక్షితుడా నీజన్మ మొదలుకొని నందుని పట్టాభిషేక పర్యంతమగు కాలము వేయునూట పదునైదు వత్సరములుండునని పరిక్షితునితో జెప్పుచున్నాడు.

ఇంతకుబూర్వము సుమిత్రునితో ఇక్ష్వాకు వంశమగు క్షత్రియ వంశము బోయినను బాధకమైయుండలేదు గాని ఈకలియుగమున క్షత్రియ వైశ్య వంశములు బొత్తుగ నశించుననియు, ఆద్యంతవర్ణములగు బ్రాహ్మణ శూద్రవర్ణములు మాత్రమేయుండుననియు, ఈక్రిందిపురాణవాక్యమునకు మీరేమి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెదరు.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా శూద్రవర్ణాస్త్రయో ద్విజాః॥ యుగేయుగేస్థితాస్సర్వే కలావాద్యంతయోస్థితాః॥

పురాణాంతరము.

ఇందులకు బ్రత్యుత్తరమీక్రింద వ్రాయుచున్నాము.

శ్లో॥ కతుకుబీజభూతాస్తు కేచి త్తిష్ఠంతిభూతలే। యథైవదేవాపి పురుసాంశ్రవతంసమవస్థితౌ॥

విష్ణుపురాణము.

అనగా బూర్వముజెప్పిన దేవాపిపరువులిద్దరువలె కొందరు బీజ భూతులై ప్రచ్ఛన్నరూపమును బొందిన క్షత్రియులు గొందరు గలరు. మఱియును,

శ్లో॥ బ్రహ్మక్షత్రవిశః శూద్రాబీజార్థేయ ఇహస్థితాః । కృతేయుగే హితైస్సార్థం విశేషాస్తదాభవన్॥

మత్స్యపురాణము.

అనగా బ్రహ్మ క్షత్ర వైశ్య శూద్రులుముందు వీత్తనము కొఱకు గలియుగమునందుయుందురు తిరుగ కృతయుగమున వారితో సమానులగువారు బుట్టుదురు. అను నీప్రకారము జెప్పియుండుటచే బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులను చాతుర్వర్ణములవారు యథాప్రకారము న్ని యుగములలోనుండినట్టు ఈయుగమునందుసహాయుందురనియు, ఈ మత్స్యపురాణ వాక్యము జెప్పుచున్నది. ఒకవేళ ఈకలియుగమున నష్టముబొందినచో నాలుగువర్ణముల వారలలోను నష్టముగలిగి తుదకు బీజభూతులై కొందరుందురని దెలియుచున్నది. ఇందువలన మీపూర్వ పక్షము సరియైనది గాకపోవుటచే స్వాతిశయమును వెల్లడించక యుందురని హెచ్చరిక జేయుచున్నాము.

౧౧ ఇందువలన బూర్వోక్తప్రమాణముల నన్నిటి ననుసరించి కమ్మవారును, కాపువారును, వెలమవారును, రెడ్డివారును, కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులై యున్నారని జెప్పు చున్నారము.

కూర్మకులావతంసులైన సూర్యవంశజులగు యీక్షత్రియులలో బూర్వకాలమున ప్రభుత్వముచేసినవారును, ఇపుడనేకమందిప్రభువులు నుగన్పడుచున్నారు. ఇందులోనుబూర్వకాలప్రభువులనుయీకాలప్రభువులను గనుగొనుటకు శాస్త్రములయందును చరిత్రములయందును జెప్పబడియున్నది. ఆర్యులు నాలుగు వర్ణములుగనువిభజించుకొని భరతవర్షమున నివసించిరని బూర్వోక్త ప్రమాణములవలన మనముగు ర్తెఱిగి

యున్నాము. ఇందులోనుండు ప్రజలలో బహుజన సంఖ్యాకులు క్షత్రియులై యున్నారు. ఈక్షత్రియులలోనే నూతన రాజ్యసంపాదనలు జేసినను వీరిలో వీరికి దటస్థపడినవి కాని ఎన్నడును అన్యదేశీయు సంపాదనలు వీరు జేసియుండలేదు. అట్లు చేయుటకు వీరికి వీలు చిక్కియుండలేదు. ఎట్లు క్రిందుమీదుబడినను యీకూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులయందే కలిగినదిగాని అన్యత్ర కలిగి యుండలేదని మాత్రము వాకొనుచున్నాము. ఇదియిట్లుండ కొంతకాలమునకు అన్యదేశీయులు వీరిరాజ్యమునకు రాదొడగిరి. అప్పటిలో వారు ముఖ్యరాజులగను వీరు సామంతరాజులగను యీభరతఖండమును పరిపాలించ జొచ్చిరి. ఆపరరాజులు తత్పూర్వీకులైన రాజచరిత్రగ్రంథములనుసాంఘికగ్రంథములను, శాస్త్రగ్రంథములను, ఇట్లనేకవిధముల నుపయోగించు గ్రంథములనన్నిటిని ధ్వంసములుజేసి బొత్తిగనశింపుజేసిరి. ఈ సామంతరాజులగు కూర్మకులావతంసకులు అట్టి గ్రంథములను బూర్తి జేయుటకును చేయించుటకును సమర్థులైయుండినను ఆట్టివిషయములో గ్రంథసామగ్రి చక్కగ లేకబోవుటచే పూర్తిచేయలేక పోయిరి. పరరాజులు పరిహాసాస్పదమునకై నిలిపిన పురాణగ్రంథములలోను పూర్వరాజుల నామానుక్రమణికయైనను, చరిత్రమైనను, ఒకదాని ననుసరించి మతియొకటియుండక భిన్న భిన్నములగ దెలియబఱుచు చున్నవి. ఇట్లుండినను ప్రధానులగు కూర్మకులావతంసకులైన సూర్యవంశజులగు క్షత్రియులయొక్క చరిత్రములను నిర్ణయముచేయుటకు సంస్కృత గ్రంథములనేకములున్నవి. ఇందులో వాయుపురాణము, విష్ణుపురాణము, వాల్మీకరామాయణము, భారతము. భాగవతము, రఘువంశము, ఇవి కొంతమార్గమును జూపించుచు స్కాంధపురాణ సహ్యాద్రి ఖండమును కొద్దిగ అనుసరించుచున్నవి.

ఈస్వల్పసహాయముచే యీరాజుల యొక్క సంపూర్ణమైన నామాదిసంగ్రహము చేయుటకుగాని ప్రకాశపఱచుటకు గాని సాహసించి ప్రయత్నించుటకు వీలుకలుగజేసుకొనక ప్రస్తుతమనుసరామః పాయసంభక్షయామః అను నీయూహోక్తిననుసరించి సాధ్యమైనంతవరకు కనపర

మునుబట్టి పూర్వ రాజులందఱును కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశోద్భవులైన క్షత్రియులని వెల్లడిపఱచినారము.

౧౨ ఇంతియే గాకను ప్రస్తుతపు రాజులందఱును అనగా జయపూరు, జోధుపూరు, ఉదయపూరు, రాజులందరును కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులైయున్నారని బూర్వోక్త ప్రమాణములచే నిర్ణయముజేసియున్నాము. ఇదియునుంగాకను మహారాష్ట్ర సామ్రాజ్యాధిపతులగు కూర్మకులావతంసకులైన ఛత్రపతి శివాజీమహారాజును కూర్మకులావతంసమైన సూర్యవంశజుడగు క్షత్రియుడైయున్నాడని ప్రసిద్ధమైన చరిత్రను వ్రాసినటువంటి మిస్టరు హంటరుస్టాటిస్టికల్ అకౌంటు ఆఫ్ బెంగాల్ ౧౧ వాల్యూమునందు వ్రాయబడిన విషయమేమన్నను శివాజీమహారాజు కూర్మకులావతంసమగు (కుర్మీ) సూర్యవంశమున జన్మించినవాడైయున్నాడు. మరియును గ్వాలియరు సతారారాజులును కూర్మకులావతంసమగు (కుర్మీ) ఈసూర్యవంశమునందుపుట్టియున్నారని యీయభిప్రాయమునకు సరియగునట్టి యీఇంగ్లీషుభాషయందు వ్రాసియున్నారు.

"Sivaji was a Kurmi and the Rajas of Gwalior and Satara are said to be of the same race."
——Hunter's Statistical Account of Bengal, Vol. XI.

ఇదియునుంగాకను మిస్టరు శార్నెజి షైరెసను ట్రిబెసు అండుకాస్టసు ఆఫ్ ఔదు అను నీపుస్తకమున వ్రాయబడిన విషయమేమన్నను మహారాజా సింధియాగ్వాలియరును, భూతపూర్వరాజుయును, సతారారాజులును, భోసలావంశస్థులగు రాజులును, నాగపూరురాజులును, వీరందరు కూర్మకులావతంసమగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులైయున్నారు. మఱియుమిస్టరు కాంబేలు యింతునగూర్చి చెప్పినదేమన్నను మహారాష్ట్రసంస్థానమును స్థాపించినది ముఖ్యముగ కూర్మకులావతంసకులైన సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులై యున్నారు. మరియును శివాజియును అతని సరదారులును సాధారణముగ నందరును బూర్వో

క్త్రవంశమునకు చెందియున్నారు. ఇదియునుంగాక అతరౌలీయా నివాసులగు దర్శనసింహాగాలిబుజంగుగదరకు రాజైన ఇతనిపుత్రుడును వీరందఋను బూర్వోక్తమైన వంశమునకు జెందియున్నారని బైయభిప్రాయమును వచ్చునట్టు మిస్టరు కార్నేజీగారుజెప్పిన ఇంగ్లీషు వాక్యముల నీక్రిందను వ్రాయుచున్నాము.

"Sindhia of Gwalior, the Ex-Raja of Satara and the Ex-Bhonsla of Nagpur were Kurmis or of the classas akin to them. Mr. Campbell has pointed out that the Kurmi element was the foundation of the Mahratta power, and that Sivaji and many of his chiefs were Kurmis. There are also Kurmi Rajas in Corakhpur and Gujrat. Darshan Singh of Atraulia of this caste earned the title of Ghalibjang for his brave services to the Kings of Oudh, and his son Jailal acquired the title of Raja during rebellion"

—Carnegy's Races, Tribes and Castes of Oudh,

ఇట్టిప్రమాణములు పెక్కులు గన్పట్టుచున్నవి. వాటిని గ్రంథ విస్తరభీతిచే వ్రాయనైతిమి.

౧౩ ఈవిషయములో బూర్వోక్తములగు గ్రంథములను బొంబై, బెలగాం, అయోధ్యాగజట్టులయందు జెప్పిన విషయములు గాకను ఈక్రిందనుదహరించు ప్రభువులందరు నీవంశజులైనట్టు వారివారి చరిత్రలనుబట్టి దెలియుచున్నది. శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా రావు శ్రీకంఠ బహదూరు బల్దా హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ కూర్మకులావతంసరాజా శోమేశ్వరరావు మహాబల్వంత బహదూరు దోమకొండ సంస్థానం హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా ఉమాపతిరావు మహాబల్వంత బహదూరు నామపల్లి స్టేషన్ హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజరాజేశ్వరరావు మహాయశ్వం

త బహద్దూరు నామపల్లిస్టేషన్ హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) పవాయిరాజా రామేశ్వరరావు బహరీ బల్వంత మహాభూపాల్ బహద్దూరు వనపర్తిసంస్థానం హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా సీతారామసింహాభూపాల బహద్దూరు అమరచింతా సంస్థానం హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజారామభూపాల్ బహద్దూరు గద్వాల్ సంస్థానం హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా రఘునాధరావు మహారణధీరబహద్దూరు...... సంస్థానం హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా బహద్దూరు భద్రాచల సంస్థానం హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా బహద్దూరు కుండారెడ్డి చించోడు సంస్థానం హైదరాబాదు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా సూర్యప్రతాపతేజోరావ రసింహ దేశాహిపాటక్, కాటియావాడ, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) మహారాజా ఉదితనాధ సహాయదేవమాన భూముచోటా నాగపూరు, బెంగాల్, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా నీలమణిసింహ దేవమానభూప బెంగాల్, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా తేజఃప్రతాపసింహ అజనుగడ, మరియును, కొల్లాపురము, అక్కలకోట, సతార, నాగపూరు, తంజాపూరు, ముధోల, ధార, దేవాస, బరోడ, సావంతవాడి, గ్వాలియరు, ఇందూరు, ఉదయపూరు, జయపూరు, జాఖ్బాగు, మేవారు, తోరగల, కాగల, కాశీ, కాపశీ, ధారవాడ, నేపాలక్షితిపాల, బొబ్బిలి, విజయనగరం, పిఠాపురము, నూజవీడు, కిల్లంపూడి, వెంకటగిరి, శ్రీకాళహస్తి, చిత్రాడ, మైలవరం, మునగాల, దేవరకోట, చింతలపాడు, అమరావతి, బోడినాయకనూరు, వల్లూరు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా అనుమారి సుబ్బానాయుడు బహద్దూరు బంజేపల్లి జమీందారుగారు, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస) రాజా రావిళ్ళ వెంకటరంగయ్యప్పాస్వామి నాయుడు) బహద్దూరు ఐలాకసముద్రం తిరునల్వేలి, శ్రీమాన్ (కూర్మకులావతంస, రాజా పెమ్మసాని నందస్వామిదొర, కొండస్వామినాయుడుగారు సు

రువికులం తిరునల్వేలి జిల్లా, ఇట్టివారెందరో ప్రస్తుతమునను కూర్మకు లావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులు భూపాలన మొనర్చుచు పంచమజార్జి సార్వభౌమునికి సామంతరాజులై యున్నారను సంగతి దె లియుబఱచుటకు సంతసించుచున్నాము.

౧౮ ఇదియునుంగాక మహారాష్ట్రి దేశమునందుండు కూర్మకు లావతంసకులనబడు కుణ్బీలనువారును, ఉత్తరహిందూస్థానమునందుం డు కూర్మకులావతంసకు లనబడు కుణ్బీలనువారును, ఈయుభయులు సూర్యవంశము, చంద్రవంశము, నాగవంశము, యమవంశము, అను నీనాలుగువంశములలోజేరి ౨౯౨ శాఖలుగలవారైనను ఒకరికొకర సంబంధ బాంధవ్యములు జేసుకొనుచు వేదోక్తవిధులచే శుభాశుభకర్మల నుజరుపుకొనుచు యజ్ఞోపవీత ధారణములొనర్చుకొని మరియు నెన్ని యో విధముల బ్రవర్తించుచున్నారని ౧౮౮౫ సంవత్సరములో ముద్రితమైన బొంబైప్రసిడంసి పునాగజట్ ౧౮ వాల్యము ౧వభా గమునందును మరియు కిట్సుకం పింజియంఆఫ్ హిందూకాస్టస్, ఆట్రయి బస్ అను నీమొదలుగాగల గ్రంథములయందును మరియు బొంబైగ జటయందు పొఫెసరు రామకృష్ణగోపాలభండారకరు అభిప్రాయము న నుసరించి వ్రాసినదానియందును, బొంబైప్రసిడంసి కొల్హాపూరుగజటు ౨౪ వాల్యమునందును, మఱియు నిదియేగజటుయందును ఇదియునుం గాక హచా ఆరుమరాటాస్ అను గ్రంథమునందును జెప్పబడిన బైవిష యములకు సరియగు ఇంగ్లీషును పైగ్రంథములనుండి యీక్రిందవ్రా యుచున్నాము.

"Kunbis...They have two hundred and ninety-two surnames. Of the whole number one hundred and two trace their origin to the moon; seventy-eight trace their origin to the sun; and eighty-one to the god Brahma. The ninety-nine remaining surnames are said to belong to miscellaneous rtibes." "The Poona Kunbis, not content with calling them selves

Marathas, go so far as to call themselves Kshatriyas and wear the sacred thread. They include a traditional total of ninety-six clans which are said to be sprung from tha rulers of fifty-six countries who are the descendants of Vikram of Ujain whose traditional date is B. C. 56, Shalivahan of Paithan whose traditional date is A. D. 78, and Bhojraja of Malva whose traditional date is about the end of the tenth century. According to the traditional accounts, the Bhosles to whom Shivaji belonged are the descendants of Bhojraja; tne descendants of Vikram are called Sukarrajas; and those of Shalivahan Rajakumars. All claim to belong to one of the branches or *vanshas* of the Kshatriyas, Som-vansha or the moon branch. Surya-vansha or the Sun branch, Sesh-vansha or the Snake branch and Yadu-vansha."

———Bombay Gazetteer, Vols. XXI & XVIII.

"One derivation which has the approval of Prof. Bhandarkar, remains that Maharashtra is the Sanskritised form of Maharatha, that is, the country of the Maharattis or Maharatthas, that is, the Great Katthis, atribe which under the name Ratta or Ratthis and its Sanskrit form Rashtrakas or Rashtrikas, from very early times have at intervals ruled in the Bombay Deccan, and Bombay Karnatak."

The Bombav Gazetteer by Sir J. Campbell,
K. C. I. E.

"As a class Marathas are simple, frank, independent and liberal, courteous, and, when kindly treated trusting. They are a manly and intelligent

race, proud of their former greatness, fond of show and careful to hide poverty. They say that was is their calling and few Marathas of good family, however well educated, willingly take service as clerks. They never keep shops. As a rule a well-to-do Maratha has in his service a Brahman clerk called divanji or minister, who often takes advautage of his master's want of education to defraud him, sometimes ending in making his master his debtor. Marathas are husbandmen, grantholders, landowners and state servants. Besides the Maharaja of Kolhapur several Marathas are chiefs or sansthaniks."

Bombay Gazetteer, Kolhapur, Vol. XXIV.

"Hiwen Thsang describes the people, apparently the warlike Maratha tribe, as tall, boastful and proud. Whoever does them a service, he says, may count on their gratitude, but no one who offends them will escape from their vengeance. If any one insults them they will risk their lives to wipe out the affront. If any one in trouble applies to them, forgetful of themselves they will hasten to help him. When they have an injury to avenge they never fail to warn their enemy; after the warning each puts on his cuirass and grasps his spear. In battle they pursue fugitives but do not slay those who give themselves up. When a general has lost a battle, instead of punishing him corporally they make him wear women's clothes, and so force him to sacrifice his life. The state maintains several huudred dauntless champions who every time they prepare for combat

get themselves drunk with wine; and then one of them, spear in hand, will defy ten thousand enemise. If they kill a man whom they meet on the road, the law does not punish them. Whenever the army goes on a campaign these braves march in front to the sound of the drum. They also intoxicate many hundreds of natnrally fierce elephants. They run in a body, trampling everything under their feet. No enemy can stand before them; and the king proud of possessing these men and elephants despises and slights the neighbouring kingdoms.' B. G. XXIV.

"The Marathas, especially the descendants of Shivaji the founder of the Maratha empire claim to belong to the Kshatriya or the scond of Manu's classes and say that their ceremonies are the same as those of Brahmans. Brahmans admit this claim in the case of the ruling family and perform their ceremonies with the Vedio texts...Well-to-do Marathas especially the families of chiefs and sardars or nobles gird their boys with the sacred thread between ten and twelve with the same ritual as at a Brahman thread-girding."

Bombay Gazetteer, Kolhapur, Vol. XX.V.

"As has been observed by sir W. Hunter, the Marathas know only two occupations, ruling the country and tilling the soil. When they cease to rule they sink into the position of peasants, History abounds with the Maratha ruling families such as the Chalukyas, the Silahars, the Kadambs, the Yadrvas the Chouhans, &c." Who are the Marathas.

౧౫ ఈకూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియుల
కు గౌరవార్థముగ నుంచుకొనిన ఉపనామము లెవ్వియనినచో చౌదరీ
నాయుడు, రావు, ద్వార, నీడు. నేని, సర్కారు, దేశముఖ్, సర్ దే
శముఖ్, దేశాయి, సర్ దేశాయి, బల్వంత, ఛత్రపతి, మహీపతి,
గజపతి, రాజా ఇవి మొదలుగాగలనామము లుపనామములైయున్నవి.

౧౬ ఈకూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియుల
యొక్క గోత్రప్రవరలు యీక్రిందివిధమున తెలియబడుచున్నది.

సూ॥ క్షత్రియ వైశ్యయోరుపదిష్టా తిదిష్ఠగోత్రమ్॥ ఇతిఉద్వా
హ తత్వే॥

అపిచ॥ పురోహితప్రవరోరాజ్ఞామ్ । ఇత్యాశ్వలాయన శ్రౌత
సూత్రమ్, ౧.౨, ౧౫ కించ॥ పురోహితస్య ప్రవరేణరాజా ప్ర
వృణీత ఇతివిజ్ఞాయతే॥

ఇత్యాపస్తమ్బప్రవరకాణ్డమ్॥ ౧౧॥

ఇట్లు ప్రాచీనగ్రంథములగు సంస్కృతగ్రంథములయందు జెప్ప
బడిన విషయమేమన్నను, పూర్వకాలమున మహాఋషులనువారు ఈ
క్షత్రియులకు ఆచార్యులగను, పురోహితులుగను, ఉండువారు. అం
దువలన నామహాఋషుల సద్బోధనలవలన యీక్షత్రియసమూహ మం
తయు స్వధర్మపాలనమునందు తత్పరులై యుండుకొనుచు దుర్మార్గముల
నుండి దూరులై సంచరించు చుండిరి. ఈకారణముచే నాక్షత్రియులు
యీమహాఋషులనే వారిగోత్రప్రవరులయందు జేర్చుకొని ఆఋషులనా
మములనే గోత్రప్రవరులుగా జెప్పుకొనుచున్నారు. ఇందువలనే బైయ్యా
శ్వలాయనాది సూత్రములయందు రాజులకు పౌరోహితుల గోత్రమునే
జెప్పవలయునని నిబంధన యేర్పడినట్లు జెప్పుచున్నది. ఒకానొక సమ
యమున బ్రాహ్మణుడుగూడా రాజుయయ్యేనేని అతనియొక్క పౌరో
హితుని గోత్రమునే తానుంచుకొనవలయునుగాని తనకు పూర్వముండి
న గోత్రముతో దావ్యవహరించ కూడదని బూరోక్తమైన ఆపస్తమ్బ

ప్రవరసూత్రముయొక్క వ్యాఖ్యానమున జెప్పబడియున్నది. ఆవ్యాఖ్యానపంక్తులనుగూడ నీక్రింద వ్రాయుచున్నాము.

వ్యా॥ పురఃఏనందధాతీతి పురోహితః। క్షత్రియో గార్గ్వహోమికః। అ॥జనవిద్యావృత్త సహితః తస్యప్రవరేణరాజా అభిషిక్తః। ప్రవృణీతే బ్రాహ్మణోపిరాజ్యం ప్రాప్తః పురోహిత ప్రవరేణ ప్రవృణీతే॥ ౧౧॥

ఇందువలన నీక్షత్రియులు ఆమహాఋషులనే వారిగోత్ర ప్రవరులలో జేర్చుకొని యుండుటవలన ఈక్షత్రియులకు అనగా సూర్యవంశ క్షత్రియులకు పదునిద్దరు మహాఋషులతో గూడిన గోత్రములున్ను, చంద్రవంశజ క్షత్రియులకు ఇరువదిమైదు మహాఋషులతో గూడిన గోత్రములున్ను ఉండినటుల నీస్కాంధ పురాణాంతర్గత సహ్యాద్రిఖండ యందలి యీక్రిందిప్రమాణవచనమున జెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ సూర్యవంశోద్భవానాంహి గోత్రాణి ద్వాదశైవహి।
పఞ్చవింశతిసోమానాం గోత్రాణి మునిరబ్రవీత్॥

స్కాందపురాణము సహ్యాద్రిఖండ

ఈసూర్యకులావతంసులగు సూర్యవంశజులయొక్క ౧౨ గోత్రములలోనుండు ఋషుల నామములను స్కాంధపురాణాంతర్గత సహ్యాద్రిఖండయందు జెప్పియుండుటచే నాప్రమాణవచనముల నీక్రిందను లిఖించుచున్నాము.

శ్లో॥ భారద్వాజః పూతమాక్షో వశిష్ఠః కశ్యపస్తథా॥ ౧౭॥ హారీతో (శ్రీవత్సో) వృద్ధవిష్ణుశ్చతథా బ్రహ్మా జనార్ధనః (ధనంజయః) 1 సాబలః కౌటిమశ్చైవమాణ్డవ్యః కౌశికస్తథా॥ ౧౮॥ విశ్వామిత్రఋషిః శ్రేష్ఠోద్వాదశైతే ప్రకీర్తితాః॥

అనగా ౧ భారద్వాజః, ౨ పూతమాక్షః, 3 వసిష్ఠః, ౪ కశ్యపః, ౫ హారీతః, అధవా, శ్రీవత్సః, ౬ వృద్ధవిష్ణుః, ౭ జనార్దన అధవా ధనంజ

౭ బ్రహ్మ, ౮ సౌబలః అథవా సౌతల్యః, ౯ కౌటిమః అథవా కౌండిన్యః, ౧౦ మాండవ్యః, ౧౧ కౌశికః, ౧౨ విశ్వామిత్రః, అను నీపన్నిద్దరు మహాఋషులు సూర్యవంశజుల గోత్రఋషులై యున్నారు.

ఇటుపై కూర్మకులావతంసజులగు చంద్రవంశజుల ౨౫ గోత్రముల యొక్క మహాఋషుల నామమును స్కాందపురాణాంతర్గతసహ్యాద్రిఖండమందు జెప్పియుండుటచే నాప్రమాణ వచనములను యీక్రింద వ్రాయుచున్నాము.

౧ ప్రహ్లాదః, ౨ అత్రిః, ౩ వశిష్టః, ౪ శుకః, ౫ కణ్వః, ౬ పరాశరః, ౭ విశ్వామిత్రః, ౮ భారద్వాజః, ౯ కపిలః, ౧౦ శౌనకః, ౧౧ యాజ్ఞవల్కః, ౧౨ జమదగ్నిః, ౧౩ గౌతమః, ౧౪ ముద్గలః, ౧౫ వ్యాస, ౧౬ లోమశః, ౧౭ అగస్త్యః, ౧౮ కౌశికః, ౧౯ వత్సః, ౨౦ పులస్తిః, ౨౧ మకనం, అథవామార్కండేయః, ౨౨ దూర్వాసః, ౨౩ నారదః, ౨౪ కశ్యపః, ౨౫ బకదాలభ్యః, అను నీ ౨౫ ఱు మహాఋషులై యున్నారు.

ఇంతియేగాక నీచంద్రవంశజులలో రాజగు కామపతిఅనువాడు తనకు సంతానము కలుగకపోయినప్పుడు అనేక మహాఋషుల సహాయమున పుత్రకామేష్టిఅను యజ్ఞమొనర్చి ఇష్టప్రాప్తినొందుటచే ఆమహాఋషులందరును ఈచంద్రవంశజులకు గోత్రఋషులై యున్నారని స్కాంధపురాణాంతర్గత సహ్యాద్రిఖండమందు ౩ అధ్యాయమున నామహాఋషుల నామములను జెప్పబడి యున్నది. ఆవాక్యముల నీక్రింద వ్రాయుచున్నారము.

శ్లో॥ పద్మాతుశ్చసనశ్చైవ గౌతమః కౌండిసస్తథా। ౨౭॥ సౌమల్యశ్చమ్ముకశ్చైవ వశిష్ఠః కశ్యపస్తథా। విశ్వామిత్రో భృగుశ్చైవ భారద్వాజోత్రిరేవచ॥ ౨౮॥ హిరణ్యోహారీతశ్చైవ దేవరాజఋషిస్తథా। మృకుండురజ్గిగర్గో మాండవ్యః శౌనకస్తథా॥ ౨౯॥ భద్రఋషికృపాయుశ్చ శూలకః శిలచామరః। మార్తాం

జోహి ఋషి శ్శ్రేష్ఠో విశ్వావసు ఋషీశ్వరః॥ ౩౦॥ దాల్భ్యశ్చపూతిమాషశ్చ జామ్బలగణకో ఋషిః। వైరుక్షో వైతసశ్చైవ జమదగ్నిశ్చ తాపసః॥ ౩౧॥ భావనః సౌమనశ్చైవ ఋషిర్నామాభిదున్దుభిః। దాక్షిణో గోప కుమారో మైత్రేయశ్చైవ మర్దనః॥ ౩౨॥ బకదాలభ్యరోమాణౌ కుమారో భావిన స్తథా। మాలివ న్తఋషిశ్చైవ హ్యగ్నికుక్షో ఋషిసత్తమః॥ ౩౩॥ ముద్గలః పారిజాతశ్చ ఋషిర్దామోదర స్తథా। సాల్యసశ్చఋషిః శ్రేష్ఠః పార్థవశ్చ మహాఋషిః॥ ౩౪॥ చారణాక్ష ఉగ్రఋషీర్హ్యమ్బష్ఠ ఋషిభావనః। సోమకాన్తోపీమ ఋషిశ్చమకః పాత్రిఇత్యపి॥

స్కాందపురాణం సహ్యాద్రిఖండ ౩౦ అధ్యాయము.

౧ పద్మాక్షః, ౨ నవః, ౩ గౌతమః, ౪ కౌణ్డిన్యః, ౫ సౌసల్పః, ౬ చమ్పకః, ౭ వసిష్ఠః, ౮ కశ్యపః, ౯ విశ్వామిత్రః, ౧౦ భృగుః, ౧౧ భారద్వాజః, ౧౨ అత్రిః, ౧౩ హిరణ్యః, ౧౪ హారీతః, ౧౫ దేవరాజః, ౧౬ మృకణ్డుః, ౧౭ అఙ్గిరః, ౧౮ గర్గః, ౧౯ మాణ్డవ్యః, ౨౦ శౌనకః, ౨౧ భద్రః, ౨౨ కృపాయుః, ౨౩ శూలకః, ౨౪ శీలచామరః, ౨౫ మార్తాణ్డః, ౨౬ విశ్వావసుః, ౨౭ దాల్భ్యః, ౨౮ పూతమాషః, ౨౯ జామ్బాలః, ౩౦ గణకః, ౩౧ వైరుక్షః, ౩౨ వైతసః, ౩౩ జమదగ్నిః, ౩౪ భావనః, ౩౫ సోమనః, ౩౬ అభిదున్దుభిః, ౩౭ దాక్షిణః, ౩౮ గోపః, ౩౯ కుమారః, ౪౦ మైత్రేయః, ౪౧ మర్దనః, ౪౨ బకదాలభ్యః, ౪౩ రోమాణః, ౪౪ మాలివన్తః, ౪౫ అగ్నికుక్షః, ౪౬ ముద్గలః, ౪౭ పారిజాతః, ౪౮ దామోదరః, ౪౯ సాల్యసః, ౫౦ పార్థవః, ౫౧ చారణాక్షః, ౫౨ ఉగ్రః, ౫౩ అమ్బష్టః, ౫౪ సోమకాన్తః, ౫౫ చమకః, ౫౬ పాత్రిః.

ఈ జెప్పబడిన మహాఋషులలో చంద్రవంశజుల గోత్రములగు ౨౫ గోత్రములకు చెందిన మహాఋషులు గొందఱును, సూర్యవంశజుల గోత్రములకు జెందిన ౧౨ గోత్రములలో చేరినవారు కొందరును కలసి ఇందున జెప్పబడినవారై యున్నారు.

౧౭ ఈకూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులగు కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు యీమొదలైనవారు బాహాటములగు బూర్వోక్తములైన ఋషి గోత్రములను విడనాడి వేదశాస్త్రముల యందెచ్చటను ప్రస్థాపించనట్టి రేచర్ల, చందనూళ్ళ, పోగునూళ్ళ, గండ్రోళ్ళ ఇత్యాదిగోత్రములను ధరించుకొని ప్రచ్ఛన్న రూపులై సంచరించుచున్నారు. ఇట్లు వీరు ప్రచ్ఛన్నరూపమును బొంది సంచరించుచున్నారని ఎట్లు జెప్పనోపుననినచో వేదశాస్త్రములందెచ్చటను చెప్పని అపభ్రంశగోత్రములను వైశ్యులవలె ధరించుకొనిచరించుటయే ముఖ్యకారణముగ కన్పట్టుచున్నది. ఇట్టి ప్రచ్ఛన్నత్వమునకు గారణమేమైయుండుననిన ఈక్రింద వివరించునదియే ప్రబల కారణమై యున్నదని నొక్కి వక్కాణించుచున్నాము.

శ్రు॥ బ్రాహ్మణోస్య ముఖమాసీత్। బాహూ రాజన్యకృతః ఊరు తదస్య యద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రోఅజాయత॥
పురుషసూక్తము ౧౩ మంత్రము.

స్మృతిః॥ మాతురగ్రేధిజననం ద్వితీయం మౌంజిబంధనం। తృతీయం యజ్ఞదీక్షాయాం॥ మనుస్మృతిః॥ ౨ అధ్యా॥ ౧౬౯ శ్లోకము.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణ క్షత్రియో వైశ్యస్త్రయోవర్ణాద్విజాతయః। చతుర్థఏకజాతిస్తు శూద్రోనాస్తితు పంచమః॥

మనుస్మృతిః ౧౦ అధ్యాయము ౪ శ్లోకము.

అను నీశ్రుతిస్మృతి ప్రమాణములచే ద్విజాతులగు బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యులు ముప్వురును జన్మకాలమున శూద్రుఁడేయనియు, మరియును శ్లో॥ జన్మనాజాయతేశూద్రః కర్మణాజాయతే ద్విజః। వేదపాఠంతువిప్రాణాం బ్రహ్మజ్ఞానంతు బ్రాహ్మణః॥ అనునిట్టి శాస్త్రమును ఇట్టి బూర్వోక్తులగు ఆబ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యులనువారికి గర్మచేతను ద్విజత్వము గలుగుననియును జెప్పవలసి యున్నది. ఈబ్రాహ్మణాదులేవరకు గర్మలను జేసిన నావరకును ద్విజులనియును, అట్టికర్మలనొ

క్క అభావమునందు అనగా కర్మలు జేయక పోయినప్పుడు శూద్రులు నగుదురు. ఇందులకు దృష్టాంతముగా ద్విజులు కొన్ని తప్పుకార్యము లుసేయునప్పుడు పతిత సావిత్రులై పోవుదురని యు అట్టివట్ల దిరుగనుప నయన సంస్కారములు జేసుకొనవలయు ననియు ఇట్లు శాస్త్రములు జెప్పుచున్నవి. ఏకారణముచేతనైనను అట్టి ఉపనయనసంస్కారములు దిరుగా జేసుకొనకపోయనచో శూద్రుడై అటనుండి తమవంశమును అనగా తమసంతానమును శూద్రులుగా నొనరించెదరు. అట్లగునెడల నిట్లు శూద్రత్వముబొందిన ద్విజాతులకంటెను దక్కువగ వ్యవహరింపబడుదురు ఇందువలననే కొందరు యిట్టి వారింగూర్చి ప్రస్తుతములో వ్రాయునప్పుడును జెప్పునప్పుడును సచ్ఛూద్రులని అనుసంధించి జెప్పుచున్నారు. ఇట్టిస్థితిలో ప్రస్తుతమున వాడుకయందుండు కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈమొదలగు వారినికూడా బూర్వోక్తులవలె సచ్ఛూద్రులని జెప్పుటకు ప్రారంభించిరి. ఇట్లు జెప్పుటకు తగియుండలేదని దృఢముగా జెప్పగలము. ఏలయనినచో పరాశరస్మృత్యాదిగ్రంథములయందు దాసనాపిత గోపాలకులమిత్ర అర్థశీలి ఆత్మనివేదకులను ఈయారుగురును సచ్ఛూద్రులని జెప్పుచుండ తదితరులగు బూర్వోక్తులవిషయములో సచ్ఛూద్రశబ్దమును గూర్చి యుపయోగించుట తగియుండలేదని మాత్రము బూర్వమువలె దృఢముగ జెప్పగలము. ఎందులకన్నను బూర్వోదాహృతులైన పెక్కు సంఘశాస్త్ర (ధర్మశాస్త్ర) గ్రంథములయందు ౧ దాస, ౨ నాపిత, 3 గోపాల, ౪ కులమిత్ర, ౫ అర్ధశీల, ౬ ఆత్మనివేదక, అను నీయారుగురిని సచ్ఛూద్రులని పై గ్రంథములలోని యీక్రిందిప్రమాణములు జెప్పుచున్నవి.

౧ శ్లో॥ ఆర్ధికః కులమిత్రశ్చ గోపాలోదాసనాపితౌ। ఏతే శూద్రేషు భోజ్యాన్నా యశ్చాత్మానం నివేదయత్॥

మనుస్మృతిః ౪ అధ్యాయము ౨౫3 శ్లోకము.

౨ శ్లో॥ శూద్రేషుదాసగోపాల కులమిత్రార్ధ శీలినః। భోజ్యాన్నా నాపితశ్చైవ యశ్చాత్మానం నివేదయేత్॥

య్యాజ్ఞవల్క్యస్మృతిః ఆచారకాండ ౧౬౫ శ్లోకము.

3 శ్లో॥ దాసనాపితగోపాల కులమిత్రార్ధశీలినః। ఏతేశూద్రేషు భోజ్యాన్నా యశ్చాత్మానం నివేదయేత్॥

పరాశరస్మృతిః ౧౧ అధ్యాయం ౨౧ శ్లోకము.

ఇందులో నుదహరించిన ౬ గురిలోను ౧ దాసుడను నప్పుడు శూద్రస్త్రీయందు బ్రాహ్మణునివలనబుట్టి షోడశకర్మలచే సంస్కరింపబడినవాడు దాసుడని జెప్పబడుచున్నది. ఇందులకు ప్రమాణమిట్లు గన్పడుచున్నది.

౧ శ్లో॥ శూద్రకన్యాసముత్పన్నో బ్రాహ్మణేనతు సంస్కృతః। సంస్కారాత్తుభవేద్దాస అసంస్కారాత్తునాపితః॥

పరాశరస్మృతిః ౧౧ అధ్యాయం ౨౨ శ్లోకము.

ఈశ్లోకమునకు విద్యారణ్యులవారు నీక్రింది విధమున వ్యాఖ్యానము జేసియున్నారు.

వ్యాఖ్యానము॥ దాసాదీనాం లక్షణమాహ । శూద్రేత్యాదినా। బ్రాహ్మణ శూద్రకన్యాముద్వాహ్య తస్యాంయం పుత్రముత్పాదయతి సయద్యమంత్రకైర్నిషేకాది భిస్సంస్కారైః సంస్కృతో భవతి। సదాసఇత్యుచ్యతే॥ ఇతివిద్యారణ్యః॥

ఈదాసుని యొక్క విషయములోను నాగరలిపిన ముద్రితమైన పరాశరస్మృతి భిన్నాభిప్రాయములో జెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ శూద్రకన్యాసముత్పన్నో బ్రాహ్మణేనతు సంస్కృతః । అసంస్కారాద్భవేద్దాసః సంస్కారాదేవనాపితః॥

పరాశరస్మృతిః ౧౧ అ. ౨3 శ్లోకము.

అనగా బ్రాహ్మణునివలన శూద్రస్త్రీయందుబుట్టి షోడశకర్మలచే సంస్కరింపబడనివాడుదాసుడని జెప్పబడుచున్నది. ఈరెండుగ్రంథ

ములలోనుండు విషయములలో నెయ్యది ప్రమాణ మనినచో విద్యార ణ్యవ్యాఖ్యానముతోగూడిన పైశ్లోకమే ప్రమాణముగా వచ్చును. ఈ క్రిందిశ్లోకము అప్రమాణమైన కల్పితశ్లోకమని గుర్తెరుగుటకువీలున్నది.

ఈపైనవివరించిన శ్లోకములకు సరియగు ఆంధ్రపారాశర వా క్యముల నీక్రింద వ్రాయుచున్నాము.

క. నాపితదాసాన్నంబులు। గోపాలాన్నంబు మఱియు గులమి
త్రాన్నం। బాపయినర్థికునన్నము। సాపడగావచ్చు శాస్త్ర
సమ్మతి మగుటన్ ॥

గీ. కాపుపూబోడియందు ద్విగజునివలన
గలిగిసంస్కృతుఁడైన వాడిలనుదాసు
డనియు సంస్కారములులేని యతడునాపి
తుండనియు జెప్పంబడుదురుమఱియును.

ఆంధ్రపరాశరస్మృతిః తృతీయబింబము ౧౮౮, ౧౮౯.

ఇటుపై నాపితుని విషయమునందును జెప్పునదేమన్నను శూద్ర స్త్రీయందు బ్రాహ్మణునికిబుట్టి షోడశకర్మలచే సంస్కరింపబడకయుం డువాడు నాపితుడని దెలియజెప్పుచున్నారము.

ఇచ్చట నాపితుడన మరియొకఅర్థమున్నదని కొందఱు వాదిం చుచున్నారు. అందుచే నాశబ్దమునకేమి అర్థమున్నదో స్మృతులలో కనుగొనెదము.

౨ శ్లో॥ నరాణాంనాపితోధూర్త శ్మాదేవ్రభోజ్యోహ్యధికస్మృతః। వృద్ధ మనుః। శూద్రకన్యాసముత్పన్నో బ్రాహ్మణేనతు సంస్కృతః। అపరోనాపితప్రోక్త శూద్రకర్మాధికోపినః। యాజ్ఞవల్క్యేనతు॥ శూద్రవేవనాపితఉక్తః। శూద్రేషుదాస గోపాల కులమిత్రార్ధసీ రిణః భోజ్యాన్నా నాపితాశ్చైవేతి॥ శంఖేనతుప్రతిలోమజోయ ముక్తః। యత్తుసూతసగ్ంహితాయామూర్ధ్వనా పితోధోనా

పితశ్చేతి। ద్వైవిధ్యముక్తమత ఏవోశనాః॥ నాభేరూర్ధ్వంతువపనం తస్మాన్నాపిత ఉచ్యత ఇతి జాతివివేకే॥ మార్గనాపితయోర్జాతో యో సౌ సాంఖల్య సంజ్ఞకః। హీనస్సగుహ్యకేశానాంకుర్యాద్వపన మంజసేతి॥

ఇందుల భావమేమన్నను, మనుష్యులలో నాపితుడు ధూర్తుడు (అనగా మోసముచేయువాడు) వీడు శూద్రులకన్న నధికుడు. శూద్రకన్యకయందు బ్రాహ్మణునివలన బుట్టి సంస్కృతుడగు వాడు మరియొక నాపితుడని జెప్పబడును. వీడు శూద్రులకన్నను కర్మాధికుడని వృద్ధమనువు జెప్పెను. ఈయభిప్రాయమును యింతపూర్వమును జెప్పి యుండినను ఆయభిప్రాయము విద్యారణ్య వ్యాఖ్యానమున, శ్లో॥ అసంస్కారాత్తునాపితః। బరాశరస్మృతికి వ్యాఖ్యాన మొనర్చుటలోను వ్యా॥ సంస్కారాభావేతునాపిత ఇత్యుచ్యతే॥ అను నీప్రకారమువిద్యారణ్యులవారు వ్యాఖ్యానము ననుసరించియు పరాశరస్మృతి మూలగ్రంథము ననుసరించియు ఖండింప బడినదని వ్రాయుచున్నాము. యాజ్ఞవల్క్యద్రైతే శూద్రుడే నాపితుడని జెప్పెను. శూద్రులయందు దాసగోపాలకుల మిత్రులును తమ కృషిజేయువాడును, నాపితుడును భోజ్యాన్నులని జెప్పిరి. సూతసంహితయందు ఊర్ధ్వనాపితుడని, అధోనాపితుడని ద్వైవిధ్యముగ నున్నది. అదిగావుననే నాభికంటె నూర్ధ్వమందు వపనముజేయువాడు నాపితుడని శుక్రుడు చెప్పెను. మార్గనాపితులకు బుట్టినవాడు సాంఖిలుడు వీడు హీనుడు గుహ్యకేశవపనమును జేయునని జాతి వివేకమనుగ్రంథము చెప్పుచున్నది.

ఇందువలన నాపితుడన బ్రాహ్మణునివలన శూద్ర స్త్రీయందు బుట్టినవాడు నాపితుడనియు, ఇట్టి నాపితుడు శూద్రులకన్న శ్రేష్ఠుడై క్షౌరకర్మలు చేసుకొని జీవించుచున్నాడని తెలియుచున్నది.

ఇటుపై గోపాలకుడన నెవ్వడో విచారించవలసిన యగత్యముండుటచే నావిషయమునుగూర్చి వ్రాయుచున్నాము.

3 శ్లో॥ క్షత్రియాచ్ఛూద్రకన్యాయాం సుతోజాయేత నామతః। స గోపాల ఇతిజ్ఞేయో భోజ్యోవిప్రైర్న సంశయః॥

పరాశరస్మృతిః ౧౧ అ. ౨3 శ్లోకము.

గీ. అవనిభర్తకు గాపుటిల్లాలు నందు
జనన మొందినవాడు పేరునకుగొల్ల
వాడయినవాని గృహమున బ్రాహ్మణుండు
సాపడుటలెస్సయొప్పు నిస్సంశయముగ.

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి తృతీయబింబము ౧౬౦.

ఇందువలన మనకు దెలియబడిన దేమన్నను క్షత్రియునివలనశూద్రస్త్రీయందు బుట్టినవాడు గొల్లయనియు, అతనివలన బ్రాహ్మణాదులగు ద్విజులుకూడ భుజించవచ్చునని దెలియుచున్నది. ఈగోపాలకుని వలన బ్రాహ్మణాదులు భుజించ వచ్చునని జెప్పినట్టుగనే దాసనాపితాదులయంను భుజించ వచ్చునని బూర్వ శ్లోకములు గూడ చెప్పు చున్నవి.

ఇటుపైన కులమిత్రుడనిన ఎవ్వడో నట్టివానిం గూర్చి విచారించ దగియున్నది.

ర వ్యా॥ వైశ్యశూద్ర కన్యాముాఢ్వా తస్యాంయం పుత్రముత్పాదయతిస కులమిత్ర ఇతి॥

పరాశరమాధవీయము. 3౧౧ పత్రము.

క. చిరకాలమిత్రుడును సూ। దరవనితకు బచ్చువలనధరబుట్టినవా। డరయగకులమిత్రుండగు। మఱియుంబాఱునకు రాచమానినవలనః॥ ఆంధ్రపరాశరస్మృతి 3 బింబము ౧౬౧.

ఇందువలన శూద్రస్త్రీయందు వైశ్యునికి బుట్టినవాడు కులమిత్రుడని దెలియబడుచున్నది. ఈపరాశరస్మృతి లోకులమిత్రుని యొక్క లక్షణమునుగూర్చి ప్రమాణవచనము జెప్పబడక నుండినను శబ్దము

నుబట్టిగాని ప్రక్రమబలమును బట్టిగాని ఈకులమిత్రుని లక్షణమును గ్రహించవచ్చునని దలచి విద్యారణ్యులవారు బూర్వోక్తవిధి ననుసరించి వ్యాఖ్యానము జేసియున్నారు.

ఇటుపై అర్థశీరిఅనునప్పుడు యీక్రిందివిధమున దెలియుచున్నది.

౫ శ్లో॥ వైశ్యకన్యాసముద్భూతో బ్రాహ్మణేనతుసంస్కృతః।
సహ్యార్థికఇతిజ్ఞేయో భోజ్యోవిప్రైర్నసంశయః॥

పరాశరస్మృతిః ౧౧ అధ్యాయం ౨౮ శ్లోకము.

క. ....బచ్చుమగువలన బ్రా। ఉనకుబొడమి సంస్కారము। లెనసినవాడర్థికుడని యెఱుంగదగుర॥

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి 3 బింబము ౧౯౨.

ఇందువలన దెలియబడినదేమన్నను వైశ్యస్త్రీయందు బ్రాహ్మణునికి బుట్టినవాడు అర్థశీలుడని దెలియబడినది. వీడిచేతను బూర్వోక్తులవలె బ్రాహ్మణాదులు భుజించ వచ్చును. ఇటుపై నాత్మని వేదకుడన నెవ్వడో విచారించెదము. ఇతని విషయములో పరాశరమూలస్మృతి నేమియు జెప్పియుండక బోయినను విద్యారణ్యులవారు కులమిత్రుని విషయములో జెప్పినట్టుగనే ఇచ్చటను శబ్దబలమునుబట్టియు ప్రక్రమ బలమునుబట్టియు జెప్పియున్నారు. ఆయభిప్రాయమునే క్రింద వ్రాయుచున్నాము.

౬ వ్యా॥ క్షత్రియాయాం బ్రాహ్మణోత్పాదిత స్సంస్కృతఆత్మనివేదకోఅస్తు॥ పరాశరమాధవీయము 3౧౧ పత్రము.

క. ......మఱియుం బ్రా ఉనకు రాచ మానినివలన౯. ౧౯౧.

క. జననంబొందినవాడా। త్మనివేదకుడయ్యె......

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి 3 బింబము ౧౯౨.

ఇందువలన దెలియబడినదేమన్నను బ్రాహ్మణుని వలన రాచకన్యకయందు బుట్టినవాడు. ఆత్మనివేదకుడనియు, ఇట్టివానివలన బ్రాహ్మణాదులు భుజించవచ్చునని దెలియబడుచున్నది.

౧౫ ఈవిచారణవలన మనము గుర్తింపుగ తగిన విషయమేమన్నను, ౧ శూద్రస్త్రీయందు బ్రాహ్మణునివలన బుట్టి షోడశ కర్మలచే సంస్కరింపబడిన వాడు దాసుడనియు, ౨ ఈప్రకారముగనే శూద్ర స్త్రీయందు బ్రాహ్మణునికిబుట్టి సంస్కరింపబడినవాడు నాపితుడనియు, ౩ శూద్రస్త్రీయందు క్షత్రియునివలన బుట్టినవాడు గోపాలకుడనియు, ౪ శూద్రకన్యయందు వైశ్యుని వలన బుట్టినవాడు కులమిత్రుడనియు, ౫ వైశ్యస్త్రీయందు బ్రాహ్మణునివలన బుట్టినవాడు అర్థశీలుడనియు, ౬ రాచస్త్రీయందు బ్రాహ్మణుని వలన గలిగినవాడు ఆత్మనివేదకుడనియు, ఈఆఱుగురి వలన బ్రాహ్మణాదులు భుజించ వచ్చుననియు తదితరులైన శూద్రుల వలన భుజించరాదనియు బూర్వోక్తములగు మను యాజ్ఞవల్క్య పరాశరాది స్మృతులలోనుండు ఈక్రిందిప్రమాణముల చే దెలియుచున్నది.

శ్లో॥ ఏతేశూద్రేషు భోజ్యాన్నా॥ శూద్రేషుదాస గోపాలకులమిత్రార్ధశీలనః। భోజ్యాన్నా॥ ఏతేశూద్రేషుభోజ్యాన్నా॥ సగోపాలఇతిజ్ఞేయో భోజ్యోవిప్రైర్నసంశయః॥ సహార్ధిక ఇతిజ్ఞేయో భోజ్యోవిప్రైర్నసంశయః॥ దాసాదివత్కుంభకారోపి భోజ్యాన్నఏవ॥ తదాహదేవలః॥ సదాసోనాపితోగోపః కుంభకార కృషీవలః। బ్రాహ్మణైరపిభోక్తవ్యాః పంచైతేశూద్రయోనయః॥

ఇందులో జెప్పిన కుంభకార కృషీవలులుగూడ సచ్ఛూద్రులై యున్నారు. తదితరులైన వారందరును శూద్రులై యుండినట్లు బూర్వోక్తమైన వృద్ధమనుస్మృతి వాక్యమును, శ్లో॥ నరాణాం నాపితోధూర్తః శూద్రేభ్యోప్యధికస్మృతః॥ అను నీవాక్యములో నుండు మంగలి శూద్రులకన్న శ్రేష్ఠుడని జెప్పియుండుటచేతను, శ్లో॥ అపరోనాపితప్రోక్త చ్ఛూద్రకర్మాధికోపినః। అను నీవాక్యములో మంగలి శూద్రకర్మలకన్న శ్రేష్ఠమైన అధికమగు కర్మలుగలివాడనియు, జెప్పియుండుచేతను మరియు, శ్లో॥ శూద్రేషుదాసగోపాల॥ శ్లో॥ ఏతేశూద్రేషు॥ అను నీవాక్యములలోను శూద్రులయందు దాసనాపిత గోపాలురనువారు భో

జ్యాన్నులని జెప్పియుండుటచేతను, ఈపై వివరించిన హేతువులను బట్టి దాసనాపిత గోపాలాదులు శూద్రులనువారికంటె శ్రేష్ఠులై నట్టిసచ్ఛూద్రులై యున్నారని దెలియుచున్నది. ఈ బూర్వోక్తములైన వాక్యములలో నెచ్చట నైనను కమ్మవారు మొదలగువారు విషయమును గూర్చి సచ్ఛూద్రులని జెప్పకయుండిన సంగతి మీకందరికి దెలిసిన సంగతియై యున్నది.

అట్లగు నెడల బూర్వోక్త ప్రమాణ వచనములయందు దాసనాపిత గోపాలాదులవలన బ్రాహ్మణాదులు భుజించ వచ్చునని జెప్పబడి యున్నదనియును శూద్రులకన్నను శ్రేష్ఠులై అధికములైన కర్మలు గలవారనియును, ఇట్లని జెప్పబడియున్నదిగాని సచ్ఛూద్రులని యెచ్చటను జెప్పియుండలేదు. కాబట్టి బూర్వోక్తులగు కమ్మవారు మొదలగు వారు సచ్ఛూద్రులై యున్నారని యిట్లు కొందఱువాదించెదరు.

ఇట్టివాదన యీక్రిందవ్రాయునట్టి అభిప్రాయమునుబట్టి సరియై యుండలేదని మాయభిప్రాయము. ఏలయనినచో పరాశరస్మృతి ౧౧ అధ్యాయము ౨౧ శ్లోకముయొక్క శీర్షికయందు సచ్ఛూద్రవిచారః అని యుండుటచే నాశ్లోకమందు జెప్పబడిన వారెల్లరును సచ్ఛూద్రులై యున్నారు. అని జెప్పుటకేయభ్యంతరముండజాలదు. ఈశీర్షికసచ్ఛూద్రవిచారః అని యిట్లు వచించినంతమాత్రముననే దాసనాపిత గోపాలాదులు సచ్ఛూద్రులెట్లగుదురని పృచ్ఛచేసెదరేని యీక్రిందిప్రమాణ వచనములచే ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచున్నాము.

శ్లో॥ శుష్కాన్నం గోరస సంస్నేహం శూద్రవేశ్మన ఆగతమ్। పక్వం విప్రగృహేపక్వం భోజ్యం తన్మనుర బ్రవీత్॥

పరాశరస్మృతిః ౧౧ అధ్యాయము ౧౯ శ్లోకము.

విద్యారణ్యకృత వ్యాఖ్యానము. ఆ॥ ఘృతంతైలం తథాక్షీర మిత్యత్ర శూద్రసంబంధినాం భోజన మభ్యనుజ్ఞాతం । ఇదానీ శూద్రతండులాదీనా మభ్యనుజానాతి। శుష్కాన్నం వ్రీహితం

దులాదిగోరసః క్షీరాదిః స్నేహాస్తైలాదిః తత్సర్వం శూద్రగృహా దానీయ బ్రాహ్మణగృహేయదిపక్వం భవతి తదాతదన్నం భోజ్యం। <u>పక్వాపక్వయోస్సాధారణ నిషేధపూర్వము దాహృతస్సోయమసచ్ఛూద్రవిషయః</u>। అతఏవమధ్యమాంసరతా ఇత్యుక్తమ్॥

పరాశరమాధవీయము ౩౧౦ పత్రము.

ఈవ్యాఖ్యానము ౧౯ వ శ్లోకముయొక్క వ్యాఖ్యానమై యున్నవి. ఇందులో జెప్పిన యభిప్రాయమేమన్నను ఈశ్లోకమునకుబూర్వ శ్లోకమున జెప్పిన విషయములో శూద్రులవద్దనుండి ఘృతతైల క్షీరాదులను గ్రహించుట కభ్యనుజ్ఞ యివ్వబడినదని జెప్పబడియున్నది. ఈ శ్లోకమున అనగా యిపుడు శూద్రులవద్దనుండి బియ్యము మొదలైనవి గొనివచ్చి బ్రాహ్మణుడు తమయింట పక్వమొనర్చి భుజించ వచ్చునని అభ్యనుజ్ఞ యివ్వబడినదనియు, ఇంతకుబూర్వము పక్వాపక్వమైనపదార్థములలో నెద్దానినైనను గ్రహించుటకు వలనుపడదని జెప్పినది అసచ్ఛూద్రుల విషయమందు జెప్పబడినది. అని యిట్లు <u>పక్వాపక్వయోస్సాధారణనిషేధపూర్వము దాహృతస్సోయమసచ్ఛూద్రవిషయః</u>॥ అను నీవాక్యముచే జెప్పియున్నారు. ఇట్లు ప్రస్తుతమున వ్యాఖ్యానకర్త ౧౯ శ్లోక వ్యాఖ్యానావసరమున అసచ్ఛూద్రుల విషయము జెప్పియుండుటచే నిటుపై మున్ముందు యుండునట్టి ౨౦, ౨౧ వ శ్లోకముల యందు వ్యాఖ్యానకర్త సచ్ఛూద్రులవిచారము చేయవలసివచ్చినదను సంగతి స్తనందులకు సహితము బోధయగుచున్నది. ఈకారణము చేతనే వ్యాఖ్యానకర్త ౨౧ వ శ్లోక వ్యాఖ్యానావసరమున <u>సచ్ఛూద్రవిచారః</u>॥ అను నీశ్శీర్షికచే శ్లోకవ్యాఖ్యమును ప్రారంభించి యున్నవారు. ఇయ్యది వ్యాఖ్యానకర్తయగు విద్యారణ్య స్వాములవారియొక్క అభిప్రాయముగాని ౧౮౯౩ సంవత్సరము చెన్నపురమున చెదులవాడ సుందరరామశాస్త్రుల్వారియొక్క ముద్రాక్షరశాలయగు శారదాంబా విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు కీర్తిశేషులగు వావిళ్ళ రామస్వామిశాస్త్రుల్గారి పుత్రులగు వెంకటేశ్వరశాస్త్రుల్వారిచే నైదవపర్యాయము ముద్రించి

ప్రకటింపబడిన పరాశరస్మృతియందు నవరింపబడినట్టి సచ్ఛూద్రవిచారః॥ అనునీశీర్షికమైయుండలేదు. ఇంతియేగాకమనుస్మృతి ౪ అధ్యాయము ౨౫3 శ్లోకమునకు వ్యాఖ్యానకర్తయగుకుల్లూకభట్టును యాజ్ఞవల్క్య స్మృతి ఆచారకాండము ౧౬౫ శ్లోకముయొక్క వ్యాఖ్యానకర్తయగు విజ్ఞానేశ్వరుడును, పరాశరస్మృతి ౧౧ అధ్యాయము ౨౧ శ్లోకముయొక్క వ్యాఖ్యానకర్తయగు విద్యారణ్య స్వాములవారును, వారివారి వ్యాఖ్యానములలో సచ్ఛూద్రులగు దాసనాపిత గోపాలాదులవలన భుజించ వచ్చునని జెప్పియుండుటచే వీరు సచ్ఛూద్రులని ఈక్రింది వ్యాఖ్యానములయందు జెప్పియున్నారు.

౧ వ్యా॥ అర్ధికః కార్షికః సంబంధిశ్చైతేయో యస్య కృషింకరోతి సతస్య భోజ్యాన్నః। ఏవంస్వకులస్యమిత్రం। యోయస్య గోపాలో। యోయస్యనాపిత కర్మకరోతి। యోయస్యనాత్మానం నివేదయతి దుర్గతోహం త్వదీయ్యసేవాంకుర్వన్ త్వత్సమీపేవసామీతిన శూద్రస్తస్య భోజ్యాన్నః। ఇతి కుల్లూకభట్టః॥ మనుస్మృతి ౪ అ. ౨౫3 శ్లో. ౮౮ పత్రము.

౨ వ్యా॥ ఏతేదాసాదయః శూద్రాణాంమధ్యే భోజ్యాన్నాః చకారాత్కుంభకారశ్చ। గోపనాపిత కుంభకారకుల మిత్రార్థిక నివేదితాత్మనో భోజ్యాన్నా ఇతివచనాత్। ఇతి విజ్ఞానేశ్వరః ॥ యాజ్ఞవల్క్యస్మృతిః ఆచారకాండము ౧౬౫ శ్లోకము.

3 వ్యా॥ అ॥ ద్విజశుశ్రూషణరతానిత్యత్ర భోజ్యాన్నా। శూద్రాస్సామాన్యేన నిర్దిష్టాస్తానేతానిదానీం విశేషతోదర్శయతి। దాసేతి। దాసాదయ ఆత్మనివేదకాంతాఃషట్ శూద్రాభోజ్యాన్నాః ఇతిమాధవాచార్యః॥

పరాశరమాధవీయము. ౧౧ అ. ౨౧ శ్లో. ౯౮ పత్రము.

ఇందువలన నీసచ్ఛూద్రులచే భుజించవచ్చునని పై వ్యాఖ్యానములయందు జెప్పియుండినప్పుడు తదితరులగు శూద్రులవలన భుజించ

గూడదని జెప్పినట్టాయను అందువలన నీదాసనాపితగోపాలాదులు తదిత రులైన శూద్రులకన్నను శ్రేష్ఠులై యుండుటచేతనే భుజింపవచ్చునని వ్యాఖ్యానకర్తలు జెప్పుట వలన ఈదాసనాపిత గోపాలాదులు సచ్ఛూ ద్రులైయున్నారని దృఢముగ జెప్పుటగలిగినది. మరియుసచ్ఛూద్రా గోపనాపితౌ అని యిట్లు చెప్పబడియున్నది.

ఈవిచారణవలన నిశ్చయింపబడిన దేమన్నను శూద్రులు మూ డుతరగతులుగ నుండువారని నిశ్చయింపబడినది. ఇందులోజెప్పిన మూ డుతరగతుల శూద్రులెవరన్నను, ౧ సచ్ఛూద్రులు, ౨ శూద్రులు, 3 అసచ్ఛూద్రులు, అని యిట్లు దెలియుచున్నది. ఈముగ్గిరిలో ౧ స చ్ఛూద్రులనగా దాసనాపిత గోపాలాదులు సచ్ఛూద్రులు ౨ శూద్రు లనగా దాసనాపిత గోపాలాదుల కన్నను తక్కువంగల స్థితియందుండు వారలు శూద్రులు, 3 అసచ్ఛూద్రులనగా నిరంతరము మద్యమాంస రతులగు శూద్రులు అసచ్ఛూద్రులు ఈశూద్రులకన్న వ్యతిరిక్తుడగు అ యిదవవాడు లేడని మనుస్మృతి ౧౦ అధ్యాయము ౪ శ్లోకమగు నాస్తి తుపంచమః అను నీశ్లోకము జెప్పుచున్నదని బూర్వమే దెలియజేసియు న్నాము. ఇట్టివిషయములను యీవిచారణవలన గుర్తెరుగుటకలిగినది.

౧౫ ఇట్లగునెడల కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రె డ్డివారు, యీమొదలగువారలు శూద్రులని గొన్ని గ్రంథములలోని యీక్రిందివాక్యములు గన్పడుచున్నవి.

౧ ......(కమ్మవారు లేక) కమ్మ. దే. వి. శూద్రవిశేషణ ము. వ. వెలమలనగమల్లన। భీమఖండము.

౨ ......(కాపువారు లేక) కాపు 3 పంటబెట్టువాడు.

గీ. కాపులావుకెరపుగల్గి కర్శనముసేయంగవృష్టితగినయట్లు కలుగు ఫలము. కల్లు 3౧ ప భారతము. సౌప్తికపర్వము. ౧ అ.

౪ శూద్రుడు. క. ఓకాపుయిందురమ్మని। సాకతమున జేరబి లిచి శకునవిధిజ్ఞుం। డాకసవు కట్టడించియు । నాకులమతివి చ్చిచూడ నవుడు నడఃమౕ.

భోజరాజీయము. ౪ ఆ. శ్వాసము ౫౯ ప.

3 ......(వెలగువారు లేక) వెలమ. దే. వి. శూద్రజాతివి శేషణము. (వెలమవాడు, వెలమది)

౪ ......(రెడ్డివారు లేక) రెడ్డి. దే. వి. కాపువారిపట్టపు పేరు. (శూద్రవిశేషణము)

౫ ......తెలగ. వై. వి. త్రిలింగ దేశము నందలి యొక శూద్రజాతి.

౬ ......బలిజ. దే. వి. శూద్రజాతి విశేషము. శబ్దరత్నాకరము ౨౧౧, ౨౩౨, ౧౦౨౪, ౯౩౩, ౫౦౫, ౭౮౪.

ఇందులకు మీరేమి ప్రత్యుత్తరము జెప్పెదరనినచో నీక్రింది విధమున ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచున్నాము. ఈశబ్దరత్నాకరము మొదలగు నిఘంటువులను ధర్మశాస్త్రవిషయములో ప్రధానగ్రంథములుగ నెన్నుకొని కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈమొదలగువారు శూద్రులని వచించుట తగదని వ్రాయుచున్నాము. ఏలయనినచో నీగ్రంథములో ౪ పత్రము ౪ పంక్తియందు జెప్పియున్న మనుస్మృతిలోని ప్రథమాధ్యాయస్థమగు ౨౧ శ్లోకమైన శ్లో॥ సర్వేషాంతు సనామాని కర్మాణిచ పృథక్పృథక్। వేదశబ్దేభ్య ఏవాదౌ పృథక్సంస్థాశ్చనిర్మమే॥ అను నీశ్లోకముచేతను మరియును గొన్నియితర ప్రమాణములచేతను మనము వర్ణాశ్రమధర్మములను నిర్ణయించ వలసి వచ్చినప్పుడు అన్నిటికిని మూలప్రమాణమగు వేదప్రమాణములను గ్రహించి వర్ణాశ్రమధర్మములను నిర్ణయించుకొన తగియున్నది. ఇట్లుగాక కుటుంబపోషణార్థమై నీవింద్రుడవు చంద్రుడవు అని స్తోత్రపాఠమును వర్ణించు స్వార్థపరులగు వారివచనములచే ప్రత్యేకముగను వర్ణాశ్రమ ధర్మములను నిర్ణయించుకొనుటగాని లేక అమరకోశము, శబ్దరత్నాకరము అనునీమొదలగు గ్రంథములచే వర్ణాశ్రమధర్మములను నిర్ణయించుకొనుట త

గదని ఇంతకుబూర్వ మీగ్రంథమున ౫౪ వ పత్రముయొక్క చివరభాగమునవ్రాసియున్నాము.

ఇట్టితఱి నీశబ్దరత్నాకరము బూర్వోక్తములైన బహుప్రమాణగ్రంథములకు వ్యతిరిక్తములై యుండుటచే మనమాగ్రంథము వలన వర్ణాశ్రమధర్మములను నిర్ణయించు కొనుట కెట్లు పొసగునో యోచించుకొనతగి యున్నది.

ఇట్లగు నెడల మాపూర్వులనుండియు వీరి పూర్వులనుండియు నీకమ్మవారు మొదలగువారిని సచ్ఛూద్రులని వచించుట ఆచారమై యున్నదిగనుక మేమును అట్లుగనేవచించుచున్నామని ప్రశ్నించితిరేనిఅంతులకీక్రిందివిధమున ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచున్నాము. ఆచారమను నప్పుడు నెద్దియో మొదట మనము విచారించ వలసి యున్నది. ఇందులకు కొందఱు ఆచారమనునప్పుడు పూర్వు లవలంబించినదే శిష్టాచారమని చెప్పుదురు. అట్టిపక్షములో శిష్టుడగు వశిష్టుడు కూడా గొన్ని నూతనాచారములును జెసియున్నాడు. అవియద్దియనిదరేని విశ్వామిత్రుని పుత్రులవల్ల తమపుత్రులు నూర్గురు నశించిరని దెలుసుకొని దుఃఖమును భరించజాలక హిమవత్పర్వత శిఖాగ్రమునుండి క్రిందదుమికి ప్రాణహత్య జేసుకొనుటకు ప్రయత్నించిన శిష్టాచారమేదికలదో దానినిమనమందరము జేయతగినదియే అయియున్నది. ఇపుడట్లు నెవరునుజేయుటలేదు. అట్లుజేయుటకును శాస్త్రముప్పుటనులేదని, శ్రు॥ యాన్యనవద్యాని కర్మాణితానిసేవితవ్యాని॥ నోఇతరాణి అని యిట్లు శాస్త్రము జెప్పుచుండుటచే వీలులేదు, ఇట్టితఱి శిష్టులగు వశిష్ఠులవారాచరించిన కర్మ సర్వజనాదరణీయమై యుండలేదు. అని మీరును ఒప్పుకొనకతప్పనిసరియగుచున్నది. ఇదియునుంగాక వాచారమనునప్పుడు శృతిస్మృతి యుక్తమైనదే ఆచారమని ఈక్రింది ప్రమాణవచనము దెలియజేయు చున్నది.

శ్లో॥ ఆచారః పరమోధర్మశ్శృత్యుక్తః స్మార్తఏవచ। తస్మాదస్మిన్ సదాయుక్తో నిత్యంస్యాదాత్మ వాన్ద్విజః॥

మనుస్మృతి ౧ అధ్యాయము ౧౦౮ శ్లోకము,

ఇందువలన శృతిస్మృతి యుక్తమైనదే నాచారమనియును, ఒకవేళ శృతిస్మృతులకు వ్యతిరిక్తముగ పూర్వు లవలంబించినది ఆచారముకాదనియు దెలియబడినది. శృతిస్మృతులకు వ్యతిరిక్తమైన ఆచారముఏమని యనిపించుకొనుననినచో దేశకాలపాత్రతల ననుసరించిమార్చుకొని మార్పులని యనిపించుకొనునేగాని ఆచారమని యనిపించుకొన జాలదు.

ఇంతకు బూర్వము నుదహరించి యీసచ్ఛూద్రులగు దాసనాపితగోపాలాదులైన వీరియెడల ధర్మశాస్త్రములయందు నిర్ణీతములై శూద్రధర్మములు కొంచముగనో గొప్పగనో నేటివరకు గాన్పించుచున్నది. ఇట్టి సచ్ఛూద్రులు అగ్రవర్ణముల వారికి వలె కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈమొదలగువారికిని బరిచర్యాదులు చేయుటయే సవర్ణధర్మముగా గ్రహించి ఈసచ్ఛూద్రులు బ్రవర్తించుచున్నారు. అయితే సచ్ఛూద్రులగు వీరిలోవీరిట్లు ప్రవర్తించుట అసంగతముకాదాయని యూహించతగియున్నది. ఏదియో తగినంత యాధిక్యత కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, యీమొదలగువారియందు లేనిదే వర్ణాశ్రమధర్మములు ప్రధానముగ నుండు మనభరతఖండమున ఇట్టిగౌరవము కలుగనేరదు. అటుగావున యిపుడు మనమట్టిగౌరవకారణము లేదియైయుండునోయని ఆలోచించ తగియున్నది. ఇందులకు మొదట మేముజూపిన దేకారణమై యుండవచ్చును. అదియేదియనినచో ద్విజాతులలోనివారలు కాలాంతరముల నొక్కొక్కతటియిక్కట్టులు వచ్చినప్పుడు స్వవర్ణాశ్రమధర్మములు చెడిగాని లేక మరికొన్ని ఇతర కారణములచేత ప్రచ్ఛన్నరూపములు ధరించిగాని శూద్రత్వమునుబొందిన వారివలెనటించుచు వచ్చిరి. ఇందులకు పాండవులే దృష్టాంతకులై యున్నారు. ఆహేతువున వారు శూద్రులువలె నటించిననునీచలెనందక నొకవిధముగ గౌరవమును నిల్పుకొని కాలక్షేపనముచేయుచున్నారు. ఇట్టిశక్తి మనకమ్మవారు మొదలగువారికి నేమియిక్కట్లు సంభవించెననినచో యిందులకు మార్కండేయోత్తర పురాణమే

ప్రత్యుత్తర మొసగుచున్నది. అట్టి విషయము నీక్రింద చిత్రించుచున్నా
ము గమనించతగియున్నది.

మార్కండేయ పురాణోత్తర ఖండము. అధ్యాయము. మహా
పద్మ చరిత్రము.

శ్లో॥ మహానందిర్మహారాజో రాజ్యం కుర్వన్మదోత్కటః । సరాజో
రాజకన్యాంచ ఏకాం శూద్రకులోద్భవాం॥ ౧॥ కన్యాంగృహీ
ష్యతి ముదాపత్నీత్వేనామతచ్ఛ్రిణు । మహానందీ సుతోరా
జన్ శూద్రగర్భోద్భవోబలీ॥ ౨॥ మహాపద్మపతిః కశ్చిన్నందః
క్షత్రవినాశకృత్ । సర్వదేశస్థితం క్షత్రంపాలయిష్యతి మూఢధీః॥
౩॥ జ్యోతిః పుర్యాం మహానందీ నందస్థాప్య మహామనాః। స
ర్వరాజ్యాభిషేకంతు కరిష్యతినసంశయః॥ ౪॥ మహానందీమ
హారాజో మృతిమేష్యతికాముకః। సర్వరాజ్యాధిపత్యంతు ప్రా
ప్యనందో మహాబలః॥ ౫॥ సర్వదేశస్థితం క్షత్రం స్వవసంతు క
రిష్యతి। నందోమహాబలోవీరో మహాపద్మపతిర్విభుః॥ ౬॥ సర్వ
రాజస్య కర్మాణి మదాంధస్తుకరిష్యతి। మహాపద్మంతు నగరం
తస్యనామద్వయంభవేత్॥ ౭॥ ఉపప్లావ్యం జ్యోతిపుర మిత్యా
హుర్వేదవాదినః। మహాపద్మాఖ్యనగరే స్థిత్వానందోమహాబలః॥
౮॥ శాశిష్యతిన సందేహా స్సర్వదేశస్థితాన్నృపాన్। తేతుతస్య
నమస్కారం నకరిష్యంతి భూమిపాః॥ ౯॥ శూద్రాగర్భోద్భ
వాత్వాచ్చ వేదోక్తవిధిహీనతః। క్షత్రవంశోద్భవా భావాన్న
కరిష్యంతి తస్యతు॥ ౧౦॥ నమస్కారంహి రాజేంద్ర సర్వదేశ
స్థితాన్నృపాః।తస్మాత్కోపాత్పద్మపతిః నందోబలపరాక్రమః॥
౧౧॥ సర్వదేశస్థితం క్షత్రంజేతుం వైసగమిష్యతి । అక్షౌహిణీ
బలౌఘేన వృతోనందో మహాబలః॥ ౧౨॥ స్థితంజయపురేవీరం
విరాటకులసంభవం। గజపతిజయః। జేతుంగజపతిం యోగ్యంప్ర
థమంతు గమిష్యతి॥ ౧౩॥ రాజ్ఞోగజపతేర్దూతం సనందః ప్రే
షయిష్యతి। గత్వాదూతో గజపతిందృష్ట్వా వాక్యం సకరిష్యతి॥

౧౪॥ నందరాజస్య దూతోఽహంతే నైవప్రేషితోఽస్మహం। సంక్ష వాక్యాని రాజేంద్ర శృణుధీరమనాప్రభో॥ ౧౫॥ మమకార్యో నమస్కార స్త్వయా త్వత్కులజైరపి। సకరోషి తథారాజన్న దైవత్యాష్ట బాంధవం॥ ౧౬॥ సజ్ఞాతింరాజ్యహీనంచ కరిష్యామినసంశయః॥ కరందత్వాతి శీఘ్రేణ పూర్వస్మాచ్చ విశేషతః॥ ౧౭॥ సంఘనతిష్ఠ రాజేంద్ర మిత్రబాంధవసయుతః। శ్రుత్వాగజపతిస్సమ్యగ్దూత వాక్యంసభూపతిః॥ ౧౮॥ మంత్రిభిస్సహాసమంత్రస్య దేశస్థాంశ్చ భూపతీన్। సమానీయచ తైస్సాకం సమంత్ర్యచ స భూపతిః॥ ౧౯॥ ఏషనందోఽహ బలవాన్ యుద్ధేజేతుం నశక్యతే। తస్యచక్రుర్నమస్కారంతే భూపానంద భూపతేః॥ ౨౦॥ తంహిత్వానంద భూపాలః సర్వసైన్యసమావృతః। ఆర్యావర్తాతికాన్ దేశాన్ గమిష్యతిరాజకాన్॥ ౨౧॥

ఆర్యావర్తదేశగమనమ్.

శ్లో॥ ఏవంతాస్తాంచ భూపాలాన్నమిష్యతిస సంశయః। మమకార్యో నమస్కారఇతివాచం సుదారుణాం ॥ ౨౨॥ సూర్యవంశోద్భవా భూపాశ్శ్రిత్వారోష సమన్వితాః। యుద్ధాయైహితే సర్వే కరిష్యంతి హినిశ్చయం॥ ౨౩॥ తేషాంనామాని వక్ష్యామి శ్రుణుభూప సమాహితః। సాఖంశ్చదాపలశ్చైవ నాగపుర్యధిపోవరా॥ ౨౪॥ మదకః కటకాధీశః పత్తిపాతశ్చభూపతిః। గయాధీశాధిపోవీరో దండకారశ్చ భూపతిః॥ ౨౫॥ దండకారశ్చ కేదార దేశరాజశ్చ వీర్యవాన్। చిత్రకూటాధిపోవీరో మంథనాఢశ్చ భూపతిః॥ ౨౬॥ అంధతీదేశనాధశ్చ కాకలోహీర భూపతిః। బ్రహ్మవర్తాధి పోవీరోరంతిలారశ్చ వీర్యవాన్॥ ౨౭॥ ఏతేచాన్యేచ బహువస్సభూయక్ష త్రియోత్తమాః। నందభూపేన భూపాలాః యుద్ధంకృత్వాదిన త్రయం॥ ౨౮॥ జితాస్తేన మహారాజన్ కారాగృహ ప్రతిష్ఠాశ్చ కారయిష్యతి శాసనాత్। కారాగృహేవర్తమానా స్స్వాహారపరివర్జితాః॥ ౨౯॥ క్షత్రవేష

విహీనాశ్చ శస్త్రాస్త్రపరివర్జితాః। స్నానసంధ్యా విహీనశ్చహో మకర్మవివర్జితాః॥ ౩౦॥ వేదోక్తాచారహీనాశ్చ శూద్రాచారై కతత్పరాః। శూద్రాసితోదకం సమ్యగ్గృహ్యమానాశ్చ భూమి పాః॥ ౩౧॥ మత్స్యమాంసాదనాశ్చైవ శూద్రా ఇవ శిఖావృ తాః। కారయిష్యంతిరాజానః శాసనాన్నంద భూపతేః॥ ౩౨॥ ఏకఛత్రాంస పృధివీం అనుల్లంఘితశాసనః। సంవత్సర శతంనం దః పాలయిష్యతి మేదినీం॥ ౩౩॥ కారాగృహే వర్తమానాః పంచాశద్వత్సరాత్పరం। సాంఖప్రముఖ రాజానో హైన్యవృత్త్యై కజీవినః॥ ౩౪॥ నందస్యచ నమస్కారంకృత్వా ముక్తాశ్చతేనవై। నియోజితాశ్చతేనైవ నందేనైవ దురాత్మనా॥ ౩౫॥ కృషికర్మ పరాశ్చైవ భవిష్యంతిన సంశయః। కించిత్కాలం హితశ్చైవ స్థిత్వా సాంఖముఖానృపాః॥ ౩౬॥ వింధ్యస్యదక్షిణేభాగేసము ద్రప్రాంతమండితాన్। కళింగాంధ్ర విదర్భాంశ్చ దేశానాగత్య భూమిపాః॥ ౩౭॥ తదాదిభూమిపాలాశ్చ సూర్యసోమ సముద్భ వాః। పూర్వోక్తేన ప్రకారేణ భవిష్యంతిన సంశయః॥ ౩౮॥ దా క్షిణాత్యాశ్చోత్తరికాః। ప్రాచ్యాః పూర్వదిశిస్థితాః। సోమా న్వయ సముద్భూతాః తస్యనందస్య భూమిపాః॥ ౩౯॥

తే॥ శూద్రియందు మహానందిసుతునిగాంచె. సర్వరాజాంతకుండు శౌర్యశాలియతడు, ఖ్యాతిగాంచె మహాపద్ముడనగ జగతి, నది మొదలు శూద్రయోనులై యఖిలనృపులు, 429 క. ఏకచ్ఛ త్రంబుగ నతడేకద యీభూమి నెల్ల నేలంగలఁడున్, భూకాంత మౌళికీర్తి రమాకలితుడు సర్వమాని మాన్యుడు నుండీ. 430 ఇదియునుంగాక శ్రీమద్భాగవతము ద్వాదశస్కంధము ప్రథమా ధ్యాయమునగూడ యిట్లుచెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ మహానంది సుతోరాజన్ శూద్రాగర్భోద్భవోబలీ। మహాప ద్మపతిః కశ్చిన్నందః క్షత్రవినాశకృత్॥ ౭॥ తతోనృపాభవిష్యం తి శూద్రప్రాయా అధార్మికాః॥ ౮॥ ఏకచ్ఛత్రాంసపృథివీమ

నుల్లంఘిత శాసనః । శాసిష్యతి మహాపద్మో ద్వితీయః భార్గవోరివ॥ ౯॥

ఈబూర్వోక్తమైన భవిష్యోత్తర గాధయగు బురాణగాధలో నందుడను నొకరాజుండినట్లును. అతడు శూద్రస్త్రీపుత్రుడగుటంజేసి దేశమునందుగల క్షత్రియులనందరిని దనలో సంబంధ బాంధవ్యములను జేయుమనియును అట్లు జేయకున్నచో దనతో యుద్ధమునకురండనియును వర్తమానములను బంపుచుండెను. ఇట్లు బంపుటలో మొదటనుగజపతివద్దకు తనదూతనబంపెను. ఆదూత గజపతి సమీపమునకు వెళ్ళి నేను నందునిచే బంపబడినదూతను, ఆనందునిచే బుత్తెంచిన వాక్యము లేమన్నను నీవును నీబంధువులును నాకు నమస్కారముజేసి నాతో సంబంధబాంధవ్యములను జేయుదురేని నిన్నును నీబాంధవులను రాజ్యపాలనముజేసుకొనునట్లు అనుజ్ఞయిచ్చెదము. అట్లుగానిచో యిపుడే రాజ్యమునుండి పదచ్యుతుని జేసెదము. అనియిట్లు జెప్పగనరికి నాగజపతి తనకనుకూలురగు మఱికొందఱితోకలిసి నాలోచించగా నానూర్య వంశోద్భవులగు రాజులామాటలు వినినతోడనే రోషసమన్వితులై ఆనందునితో యుద్ధముచేయుటయే యుక్తమని నిశ్చయించి అందులకుతగు ప్రత్యుత్తరమునుజెప్పి నాదూతను బుత్తెంచిరి. అటుపిమ్మట గజపతియు నుసాంఖలుడు దాపలుడుఅను నాగపురిపట్టణమునకు బ్రభువులగు నీయుభయులును కటకమునకు ప్రభువుగనుండు మాదకుడును, పత్తిపాడుకు ప్రభువుగయుండు రాజును, గయాపట్టణమునకు బ్రభువుగనుండునట్టి వాడును, దండకారుడనురాజును, కేదారదేశమునకు ప్రభువగువాడును, చిత్రకూటమునకు ప్రభువగువాడును, మధనాధుడను భూపతియును, అంధతీ దేశమునకు బ్రభువగువాడును, కాకలోహారమునకు బ్రభువగువాడును, బ్రహ్మావర్తమునకును అంతిలారమునకు ప్రభువులగువారును మఱియు నేందరోనేకమంది రాజులును ఒకటిగజేరుకుని ఆనందునితో మహారాజులు యుద్ధములుజేసి శత్రువు బలముగలవాడగుటచే నోడిపోయిరి, అటుపిమ్మట నానందుడు జయమును పొందినవెంటనే వీరల

ను కారాగృహమునయుంచునట్లు శాసించెను. అటుపై కారాగృహము నందుండు యీసూర్యవంశజులగు రాజులను తమయొక్క యాచారమును వదిలినవారుగను, క్షత్రియవేషమును వదిలినవారుగను శస్త్రాస్త్రములను వదిలినవారుగను, స్నానసంధ్యాది హోమాదికర్మలనుగూడ వదిలిన వారుగను, వేదోక్తాచారములను వదిలినవారుగను, శూద్రాచారైక తత్పరులుగను, శూద్రులచే అనీతమైన ఉదకమును త్రాగువారుగను, మత్స్యమాంసములను భక్షించువారుగను, చేయుటకై నందుడు ప్రయత్నించి ఆప్రకారము శాసించెను. ఈనందుడు యీపృథివిని అనుల్లంఘితశాసనుండై నూరుసంవత్సరములు పరిపాలించెను. అటుపిమ్మట కారాగృహమునందుండు రాజులు ఏబదిసంవత్సరములు జయులులోగడపిన మీదట యీహీనవృత్తిచే జీవించుటకంటె ।సూ। బలీయాంసం ప్రణమేత్ అనిచ్ఛతిపలాయనమ్। అనగా శత్రువునకు భయపడి యుద్ధమునందు పరిగిడుటకు ఇష్టములేక పోయినను శత్రువుబలవంతుడై యుండినప్పుడు శరణుబొందినచో రక్షించునని దోచినపక్షమున నమస్కరించుటయోగ్యము, అనునీ రాజనీతిననుసరించినందునికినమస్కారముజేసిరి. ఆదురాత్ముడైన నందుడునమస్కరించినను వీరలను కారాగృహమునుండి వదిలిపెట్టి మీరెల్లరును కృషికర్మయొనర్చి జీవించుచుండ వలయుననియు, వింధ్య పర్వతమునకు దక్షిణభాగమునయందు సముద్రప్రాంతభూములగు కళింగాంధ్ర విదర్భ దేశములయందు నివసించియుండవలయుననియు, ఇట్లు శాసించి కారాగృహమునుండి విముక్తులనుజేసెను. ఇవ్విధమున బైట వచ్చిన ప్రచ్ఛన్న రూపధరులగు యీక్షత్రియులు తాముసూర్యవంశజులగు క్షత్రియులమని గుర్తెరుగుటకు కూర్మశబ్దవాచకమును తద్భవముగ మార్చుకొని కమ్మవారనియు, కాంపిల్య దేశమునుండి వచ్చినవారగుటచే కాపువారనియు, పద్మశబ్దములను తద్భవముగజేసుకొని, వెలమవారనియు, రాట్ శబ్దమును తద్భవముగ జేసుకొని, రెడ్డి వారనియు మొదలగు నామములచే వ్యవహరింపబడుచు బూర్వోక్తములైన దేశములయందు స్థిరవాసము లొనర్చుకొని ప్రచ్ఛన్న రూపధరులై యుండు

టచే కమ్మవారు కాపువారు వెలమవారు రెడ్డివారు యీ మొదలగు వారిని కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులగు క్షత్రియులైయున్నారని మీకునొక్కి వక్కాణించుచున్నాము.

౫౦ ఈవిషయములో పాఠకమహాశయులకు కలుగు సందేహము లొకటి రెండు గన్పడుచున్నవి. అవియెవ్వియనినచో పూర్వోక్తమైన గ్రంథమున సచ్ఛూద్రులవలన భుజింపవచ్చుననిజెప్పియుండి ఇప్పుడు శూద్రాశ్రితోదకము గ్రహించుట దూష్యమని వ్రాయుట నొక విచిత్రముగ మీకుదోచవచ్చును. ఇందులకు సమాధానమేమనినచో కలియుగమునకు విధించిన పరాశరస్మృతిలో సచ్ఛూద్రులవలన బ్రాహ్మణాదులు భుజించవచ్చునని జెప్పియుండినను వృద్ధపరాశరమను గ్రంథమున కలివర్జితములలో సచ్ఛూద్రులవలన భుజించుటగాని నీరుత్రాగుటగాని కూడదనియీక్రింది శ్లోకముచే దెలియుచున్నది.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణాదిషు శూద్రస్య పచనాది పరిక్రియా।
వృద్ధపరాశరస్మృతి॥ ౨౧ శ్లోకము.

అనగా బ్రాహ్మణులు మొదలైన మూడువర్ణములవారి గృహములయందు శూద్రులవంట మొదలగు క్రియారూపమైనసేవ కూడదు. అనియిట్లు వృద్ధపరాశరస్మృతియందు జెప్పబడియున్నది. ఈవృద్ధపరాశరస్మృతియందుజెప్పిన కలినిషేధ ధర్మములు నందునికన్న పూర్వము నెంతయో కాలము క్రిందట ఏర్పడినది. అందువలన నందునికాలమప్పటికి ద్విజాతులకు శూద్రసంపర్కము నిషేధమని వ్రాసినవచనముయుక్తమైయున్నది. ఈకలివర్జితములు నందునికన్న పూర్వమందుండిన శతానీకుని పరిపాలనకాలమప్పు డేర్పడినట్టును, ఇట్టిశతానీకుని పుత్రుడగు అశ్వమేధదత్తు పరిపాలన కాలమప్పుడు స్వార్థపరులగువారు కొందఱు గ్రంథములలో కల్పితములు జేసిరనియు ఇట్లుగ చిత్రాభ్యుదయాది గ్రంథకర్తయు, మనోరంజనీ సంపాదకులగు కాళ్లకూరి నారాయణరావుగారిచే ఢిల్లీసామ్రాజ్యమను గ్రంథమున నీక్రింది విధమున జెప్పబడియున్నది.

శతానీకమహారాజు ఇతడు జనమేజయుని కుమారుడు తల్లిపేరు వపుష్ట ఇతడు యాజ్ఞవల్క్యుడను నొక యుపాధ్యాయుని కడ విద్యాభ్యాసముచేసి తనపూర్వుల కీర్తికి తగురీతిని వర్తించెను. భారతమునకు జాలప్రతులు వ్రాయించి దేశమున బంచిపెట్టించెను. ఒకప్పుడీత డొంటరిగ నడవికి వేటాడబోయి వడదగిలి యొకచెట్టుక్రింద బడిపోయెనట. శబరాంగనయొకర్తుకయాచేరువ నరుగుచు నతనింజూచి జాలిపడి యుపచారముచే సెదదేర్చ నతడామె యోగ్యతకు సంతసించి తనపురమునకు దోడుకొనిపోయి పెండ్లియాడెనట. ఈతడశ్వమేధమునుగూడ జేసెను. ఈతనియాధిపత్యముక్రింద నొక గొప్పపండిత పరిషత్తుజరిగి కలివర్జములు ఆసభయందు నిర్ణయింపబడెనని చెప్పుదురు.

అశ్వమేధ దత్తమహారాజు ఇతడు శతానీకుని కుమారుడు తల్లిపేరు వైదేహి తనయశ్వమేధ యాగానంతరమున బుట్టినవాడగుటచే శతానీకుడితని కశ్వమేధదత్తుడని నామకరణముజేసెను. ఇతడు ప్రమత్తుడు, స్త్రీలోలుడు, పూర్వుల సుగుణము లీతనియందులేవు. ఈతనికాలమునందే స్వార్థపరాయణులు కొందఱు బయలువెడలి పూర్వగ్రంథములయందు బ్రాహ్మణ ప్రభావాదులం గొన్నిటి నధికముగజేర్చిరనియు, వారితరువాత గొందఱు బయలువెడలి పూర్వగ్రంథములరూపములనే మార్చిరనియు గొందఱు చెప్పుదురు.

డిల్లీసామ్రాజ్యము 30 పత్రము.

ఈయభిప్రాయమున మేమును ఏకీభవించి వృద్ధపరాశరాదిగ్రంథములు అభూతకల్పనలతో యున్నవనిజెప్పుచున్నాము. అయిననుయీ కలివర్జములు శతానీకుని పరిపాలనదివసము మొదలుకొని నేటిదివసము వరకు వాడుకలోనుండుటచే ఈమధ్యయుగముననుండినట్టి నందునకాలమువరకును వాడుకలోనుండుటచేతనే యీకూర్మకులావతంసులను శూద్రాణీతోదకమును త్రావించెనని వ్రాయుట అతిశయోక్తి కాజాలదు.

ఈనందుని జన్మనుగూర్చి విష్ణుపురాణము మార్కండేయోత్తర పురాణములు యీక్రిందివిధమున జెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ ఆరభ్యభవతోజన్మ యావన్నందాభిషేచనమ్। ఏతద్వర్ష సహస్రంతుశతంపంచదశోత్తరమ్॥ మార్కండేయోత్తరపురాణము.

శ్లో॥ యావత్పరిక్షితో జన్మయావన్నందాభిషేచనం। ఏతద్వర్ష సహస్రంతు శతంపంచదశోత్తరమ్॥ విష్ణుపురాణము.

అనగా ఓపరిక్షన్మహారాజా నీజన్మము మొదలుకొని నందునిపట్టాభిషేకపర్యంతమగు కాలము ౧౧౧౫ వేయు నూటపదునైదు వత్సరముల కాలముబట్టును. అను నీప్రకారము విష్ణుపురాణము జెప్పుచున్నది. ఈవిష్ణుపురాణమునందు, శ్లో॥ ఏతద్వర్ష సహస్రంచజ్ఞేయం పంచదశోత్తరమ్॥ అని మరియొక పాఠము గన్పడుచున్నది. ఇట్లుగు నెడల పరిక్షితునిజన్మ మొదలుకొని నందునిపట్టాభిషేకకాలమువరకు ౧౦౧౫ సంవత్సరము లగుచున్నవి. ఈవిషయము విచారణీయాంశ మగుటచే గ్రంథవిస్తరభీతి యగునని విరమించితిమి. మరియును గొన్నిపురాణములలో సూర్యవంశక్షత్రియులు కలియుగమున అపధర్మముచే కొన్ని గోత్రములవారు ప్రచ్ఛన్నరూపమును ధరించి యుందురని యీక్రింది వాక్యములు జెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ వశిష్ఠః కౌండిన్యధనంజయానాం। గోత్రోద్భవాకాశ్యపగోత్రజాతాః॥ శూద్రా ఇవాత్యంత గృహీతవేషాః భూపా భవిష్యంతి కలౌయుగేహి॥

శ్లో॥ కలౌయుగేస్నాన విహీనకాశ్చ। సంధ్యాదివేదోక్తసుకర్మశూన్యాః। సర్గాదిరోషేణ వివర్జితాశ్చ। భూపా భవిష్యంతిహి చిత్ర కేతో॥

అనగా వశిష్ఠ కౌండిన్య ధనంజయ కాశ్యపగోత్రజాతులగు క్షత్రియులు కొందరు శూద్రులవలె ప్రచ్ఛన్నరూపమును ధరించి భూపతు

లై యుండురనియు, మఱియును స్నానసంధ్యాది వేదోక్తసత్కర్మశూన్యులై భూపరిపాలన మొనర్చుచుండురనియు, యిట్లు జెప్పియుండుటచే బూర్వోక్తములైన ప్రమాణముల ననుసరించి ఆపద్ధర్మముల వలన ప్రచ్ఛన్నరూపమును ధరించి సంచరించుచుండు ఈకమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు యీ మొదలైనవారు కూర్మకులావతంసకులగు క్షత్రియులై యున్నారని దెలియఁజఱచుచున్నాము.

మరియు నింతకుబూర్వము ౮౮ పత్రమున బ్రహ్మాండ (బ్రహ్మస్కంద) పురాణములోని కలిధర్మ ప్రకరణమునందు జెప్పిన కథాభాగమునకును, మరియును ౧౩౧వ పత్రమున మార్కండేయోత్తర పురాణమున జెప్పినకథాభాగమునకును, పాఠకమహాశయులరగు మీకు దారతమ్యములు దోచకమానదు. ఈ రెండుగాథలయందు యిట్లు తారతమ్యములుండినప్పటికిని యీ రెండుగాథలయందును వీరుసూర్యవంశజులైన క్షత్రియులై యుండిరనుటయందును, ఆపద్ధర్మమువలన ఉత్తర ప్రాంత భూముల నుండి దక్షిణ ప్రాంతభూములకు వీరు చనుదెంచిరనుటయందును, ఒక యభిప్రాయమును సూచించుచున్నది. మరియు మిగతవిషయములలో నీ రెండుగాథలయందును గొన్ని తారతమ్యములు గన్పట్టుచున్నవి. ఇట్టి తారతమ్యము లష్టాదశపురాణములయందును బెక్కుస్థలములలో గన్పడుచున్నవి. అట్టివిషయములనుగూర్చి వ్రాయుటకు గ్రంథవిస్తర భీతిచే వ్రాయనైతిమి. ఇందున ఉదహరించిన గాథలు రెండిటిలో బూర్వగాథకన్నను, రెండవ గాథయందు ఈకమ్మవారు మొదలగువారు ప్రచ్ఛన్నరూపమును ధరియించుటకు సరియగు కారణమును వెలిబుచ్చియుండుటచే మనమీ రెండవగాథను ముఖ్యముగ గమనించతగియున్నది. ఈ రెండవగాథను ప్రమాణమైనదానిగ నెన్నుట యెప్పుడు గలిగినదో అప్పుడు ఈకమ్మవారు మొదలగువారు ప్రచ్ఛన్నరూపములను ధరించిన కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులై యున్నారని జెప్పుట కేయభ్యంతరముండజాలదని వ్రాయుచున్నాము.

ఈపూర్వోక్తాభిప్రాయములలో గొన్నిటిని మీరు గమనించ గలందులకై పాశ్చాత్యపండితుల యభిప్రాయములున్న ఈకూర్మకులావతంసకులగు కమ్మవారు మొదలగు వారి విషయములందు సామ్రాజ్యాధిపతులు ప్రకటించిన ప్రకటనలయొక్క అభిప్రాయములను ఈక్రింద నింగ్లీషుభాషయందు యథామాత్రుకగ వ్రాయుచున్నాము.

ఆయభిప్రాయములను మీరు కచ్చగ గ్రహించి మాయభిప్రాయమునననుసరించి ఈకమ్మవారు మొదలగువారు కూర్మకులావతంసకులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులై యున్నారని గ్రహించుటకై మిక్కిలి మక్కువతో బెక్కువిధంబులగోరి వ్రాయుచున్నాము.

ADDITIONAL EXTRACTS FROM ENGLISH BOOKS WRITTEN BY EUROPEAN SCHOLARS.

HUNTER'S STATISTICAL ACCOUNT OF BENGVL, VOL. XI. PAGES 46 AND 47.

"Kurmis though generally engaged in agriculture, make good soldiers, and were a good deal employed as such before the Mutiny."

"Mr. Magrath suspects that Kurmis are found in Madras, Chhuta Nagpur, Orissa, and among the Marathas."

"Sivaji was a kurmi and the Rajas of Gwalior and Satara are said to be of the same race."

"Kurmis make good soldiers and before the Mutiny many of them were so employed."

II—DALTON'S ETHNOLOGY OF BENGAL.

"In the Province of Chutia Nagpur, the ancestors of the people now called Kurmis appear to have obtained a

footing among the aboriginal tribes at a very remote period and in more than one part of Mandhum have supplanted them.

"There are traditions of struggles between them and the Kolarian aborigines of these regions, and though the latter generally managed to hold their own, we find in some places Kurmi villages established on sites which we know from the groups of rude stone pillars or cenotaphs still conspicuous, to have been once occupied by bhumiji or Mundas, and in other places vestiges of ruined temples appertaining to Hindu and Jain settlements, both most likely belonging to successive generations of Kurmis, amidst villages that have for ages been occupied by Bhumij. The Kurmis settled in the Western part of Mandhum told me they had been there fifty-two generations. The PANCHET Raja claims just so many descents from the deserted child that is said to have founded his race. A babe was discovered in the woods by the Kurmis drawing its nourishment from a cow. This babe they took and brought up, and afterwards adopted as their Raja. As the family cannot trace back their origin rationally outside the limits of the District and as there is no particular reason for supposing them to be Bhumij or Munda, I think that they are more likely to be of Kurmi extraction than descended from the cow-nurtured foundling."

Carney's Races, Tribes and Castes of Oudh.

"Well-to-do members of these classes adopt the honorary distinction of Chowdhri. There were formerly many and still are some Kurmi landed proprietors in Oudh. A Tupa sub-division containing more than 50 villages was formerly owned by them in Fyzabad."

Elliot's History, Folklore and Distribution of Races, N. W. P., and Oudh.

"There are several Kurmis or Kunbis among the Marathas and the Gwalior as well as the Satara families are of that stock."

Reverend Sherring's Tribes and Castes, Vol. I. Pages 156—157.

(N. W. P. and Oudh and Bengal.)

Kumbhi.

"In some parts of the country members of this caste have large possessions in land. in the year 1848, out of 31 estates of which the parganna of Dhata in the Fatehpur District was composed, no fewar than twenty-seven were in the hands of the Kumbhis, there called Kurmis, which circumstance, it was rightly conjectured, was the chief cause of the thriving condition of that Parganna."

Bombay Presidency and Central Provinces.

"The Kurmis & Kunbis are in reality one class of people, and yet are known in various parts of the country by these separate designations, and under them are sub-divisions into numerous tribes, some of which do not intermarry. They are very industrious and persevering, commonly thrifty and fruga, and living in the enjoyment of health and much social comfort.'

The Principal Nations of India.

"The Kunbi is fond of asserting his independence. The following are some of his proverbs: "Where it thunderi there the Kunbi is a landlord;" "Crores follow the Kunbs but the Kunbi follows no man." *

*Sinapur Seuttlement Rel or,73; Lunknow Seuttlement Repart, 138.

W. Crooke's Tribes and Castes of N. W. P. and Oudh

"Colonel Dalton regards the Kurmis of Bihar as some of the earliest Aryan colonists of Bengal, a brown tawny coloured people, of an average height, well proportioned rather highly framed, and with a fair amount of good looks."

"In Oudh† they (Kurmis) have traditions of having been landowners before the Rajput conquest and Mr. Butt remarks that the same is the case in Lucknow."

"In Gorakhpur are found the Patanwars. Saithwars whom Doctor Buchanan identifies with the *Audhias* of Behar who claim there to be of the highest dignity and the purest blood and are usually cultivators, whilein Bengel they often enlist in the native army or serve as constables."

Bombay Gazetteer, Satara, Vol. XIX,
Page 75.

"Marathas are found all over the district. The 1881 Census includes them under Kunbis from whom they do not form a separate caste. The distinction between Kunbis and Marathas is almost entirely social, the Marathas as a rule are better ofl and preferring war and service as constable or a messenger to husbandry, The Satara Marathas seem to have no histories or legendary evidence as to when and from where they came in to the district. Though somewhat fairer in colour and more refined in manners as a class cannot be distinguished from Kumbis with whom all eat and the poorer marry."

Bombay Gazetteer, Belgaum, Vol, XXI.

Page 126.

"The Marathas are returned as numbering 11,9,300 and are found all over the district. They have come in to the district from Satara and other parts of the Deccan...They wear the sacred thread and are careful to perform the regular Hindu observances. Cultivating Marathas are called Kunbis or Kulvadies...The Marathas have no objection to dine with them but they do not as a rule intermarry. There is no objection to a son of Maratha marrying Kunbi daughter; and occasionally daughters of poor Marathas are given in marriage to a rich Kunbi...The Marathas are hard working, strong, and hardy and hospitable, but hot tempered. As soldiers they are brave and loyal...They are landholders, husbandmen, pleaders, traders, labourers, soldiers, writers, messengers and servants."

Bombay Gazetteer, Khandesh, Vol. XII,

Page 68,

"Marathas are said tol have originally come from Nasik, Poona, Satara and Ahmadnagar during the reign of the last Peshwa; are of 2 classes...Though generally called Marathas, they have special surmanes known to familiar friends, such as Gaekwar, Mahante, Jagtap, Sinde, Nimbalkar and Paver. They eat with Tilola or Tilora Pajna and other Kunbls."

Bombay Gazetteer, Kolhapur, Vor. XXIV,

Page 65,

"Marathas are returned as numbering 62287 and are found over the whole State. The Kolhapur Marathas have

a special interest as their head the Maharaja of Kolhapur is the only representative of Sivajee the founder of the Maratha power...Marathas cannot be distinguished from Marathi speaking Deccan Kunbis with whom all eat and the poorer intermarry...Kolhapur Marathas claim to belong to 4 branches or vuns as, Brahma vuns or the Brahma Branch. Shesh vuns or the Serpent branch, Som vuns or the Moon branch and Surya vuns or the sun branch."

"At the khati feast Marathas sit in full dress each with a sword by his side. Marathas do not allow widow marriage, know nothing of polyandry, and practise polygamy."

Imperial Gazetteer of India, New Edition, Vol V.
Pages 97 and 98. Ahmadabad District.

"The Kunbis who number 101000 are an important class. Some have risen to high positions in Government service or have acquired wealth in trade but the majority are engaged in Agriculture and form the greater part of the peasant proprietors in Gujrat. There is no real difference of caste between Kunbis and Patidars though Patidars will not now intermarry with ordinary Kunbis. The latter are divided into 3 classes—Levas Kadvas, Anjans. Female infanticide owing to the ruinous expenses attached to marriage having been found prevalent among the Kunbis, the provisions of Bombay Act VIII. of 1870 were applied to the Kadva and Leva Kunbis. Next in position to the Kunbis are the Rajputs."

Vol. VIII, Bombay Presidency, Pages 300 and 304.

"The general proportion of females recorded in 1901 is 938 to 1000 males in British Districts. In Sindh the

proportion is very low. An excess of females over males is noticeable among the low castes and wild tribes. Infanticide formerly prevailed among the Rajputs and Kunbis of Gujrat but is believed to be no longer practised. The cause of this barbarous practice was the difficulty of securing bridegrooms form the sections of these castes with whom custom prescribed that intermarriage should take place."

"The Marathas consist of 1900000 Kunbis, 350000 Konkanis, and 1500000 Marathas not otherwise specified. The term Maratha is in some respects loosely applied, that it is difficult to determiue its precise significance. It is variously used to describe members of the various castes living in Maharashtra those whose mother tongue is Marathi and more correctly perhaps, to designate the descendants of Sivaji's warriors including the Maratha Kunbis and below-Ghat Maratha who were the backbone of the Peshwa's Confederacy. It is the common impression at the present day that the Marathas properly so called aro divided in to two groups which do not intermarry, but Kunbi or agriculturist being the inferior, and the warrior, landowner or high class Maratha claiming superior-origin............But the dividing line is not of the nature of permanent barrier and can be passed by wealthy Kunbis with ambition in proportion to their means."

Revd. Sherring's Hindu Tribes and Castes, Vol. III P. 258.

The Unity of the Hindu Race.

"The Kumbhi, or Kurmi caste as it is variously styled, is in point of numbers the principal branch of the cultivating castes, aud, as every body acquainted with the subject knows, is a very fair representative of all suchcastes The Kurmi his a strong bony hand natural to a man of his

employment. His complexion is of a deep Mahogany colour, never black nor approaching to it. He is sometimes and in Upper India frequently, tall and powerful, is manly, outspoken, and independent in manner and is altogether free from the cringing obsequiousness so peculiar to many of the self-contemning outcasts below the Sudras. As a drawback to this, he is rather dull of intellect which is no matter of surprise considering the nature of his duties, which in every country exercise a deadening influence on the understanding. These castes exhibit various qualities, not seen in lower castes, and forming striking characteristics of the higher. They are free from the servility and sense of fear, amounting frequently to terror which are so distressingly visible among the outcaste races in their intercourse with the superior castes."

GOVERNMENT ORDER, No $\frac{251}{\text{VIII--186 A. 6}}$ dated 21st March 1896 to the Inspector General of Police, N. W. P., and Oudh.

Police Department.

"3 His Honor is however, of opinion that Kurmis constitute a respectable community which he would be reluctant to exclude from Government service."

ఇతి శ్రీమత్పరమహంస స్వామి. జీ. యస్. బి. సరస్వతీ
కృతిషు సుభాషావిభూషితాయాం జయార్థప్రకాశి
కాయాం కూర్మిశబ్దార్థ నిరూపణ విషయే
ఇతి వాస పరే ప్రచ్ఛన్నరాజకుల నిర్ణ
యాఖ్యే తృతీయభాగే తృతీయః
సముల్లాసః సంపూర్ణః.

ఓమ్.

జయార్థ ప్రకాశిక.

చతుర్థసముల్లాసము.

అస్మద్దేశస్థితార్యవర్యులారా!

౧ మేలుజెందుటకు ముఖ్యసాధనము ధర్మము అట్టిధర్మమును దెలుపుటకు మూలప్రమాణము వేదము. అట్టివేదమున వాదుకవలసినయర్థమును సులభముగా దెలుపుటచే స్మృతియును ధర్మమునకు ముఖ్యప్రమాణమనంబడుచున్నది. అందువల్లనే,

శ్లో॥ శ్రుతిస్తువేదోవిజ్ఞేయో ధర్మశాస్త్రంతు వైస్మృతిః।
తేసర్వార్థేష్వమీమాంస్యేతాభ్యాం ధర్మోహినిర్బభౌ॥
మనుస్మృతిః ౨ అ. ౧౦ శ్లోకము.

అని మనుస్మృతియు నీప్రకారము నొక్కి వక్కాణించు చున్నది. ఇంతియేగాక పరాశర మాధవీయమందును నైవిధనే దెలియబడు చున్నది.

శ్లో॥ శ్రుతింపశ్యంతిమునయః స్మరంతిచ తథాస్మృతిం।
తస్మాత్ప్రమాణ ముభయం ప్రమాణైః ప్రమితంభువి॥
పరాశరమాధవీయము. ౨ పత్రము.
మఱియును ఇందునకు గాళిదాసుకూడ,

శ్లో॥ శ్రుతేరివార్థం స్మృతిరన్వగచ్ఛత్॥ రఘువంశము ౨ స్వర్గ.

అను నీవాక్యముజెప్పి సాక్ష్యమిచ్చుచున్నవాడు. ఈవిచారణవలన శ్రుత్యర్థమే స్మృతి ప్రతిపాదింపబడుచున్నదని దెలియబడినది.

౨ ఇట్లు శ్రుత్యర్థమునే స్మృతులన్నియు బోధించునెడల శ్రుతిస్మృతులనిధర్మశాస్త్రములు రెండువిధముల జెప్పుటకు కారణమేమైయుండునోయని మీకు బూర్వమువలె శంకబొడమును. ఇందులకు బ్రత్యు

త్తరమేమన్నను శ్రుత్యర్థ పరిజ్ఞానాశక్తులగు వారల కుపకరించునటుల్లవై దికభావయందు నిగూఢములై గంభీరార్థయుక్తములగు నాచారవ్యవహారములను లౌకిక సంస్కృతమున భిన్న భిన్న కాలములలో వేఱువేఱు ఋషులచే నప్పటప్పటి దేశకాలజనితాది భావముల కనుగుణ్యమగునటుల సర్వజ్ఞులైన ఋషులచే స్మృతిరూపముగ రచింపబడినదనునదియే ముఖ్యకారముగాని మఱొండుకారణము గన్పట్టుటలేదు.

ఈవిషయమునుగూర్చి నీమధ్య రేపల్లితా॥ మైనేనివారిపాళెములోను బందరునోబిల్ కాలేజి సంస్కృతపండితులగు బ్రహ్మశ్రీ శిష్ట్లా నృసింహశాస్త్రుల్లవారు మాతో 1919 సం॥ డిసంబరునెల 25, 28 తేదీలలో బూర్వోక్తవిధిననుసరించి స్మృతులు రచింపబడి యుండలేదనియు, పూర్వము కానొకప్పుడు వేదములలో కొంతభాగము నశించినదనియు, ఆ నశించినభాగమును పూర్తిజేయుటకై సర్వజ్ఞులగు మహాఋషులు దివ్యజ్ఞానమువలన కనుగొని అఖిలమైన శృత్యర్థములనే స్మృతిరూపముగ రచించిరని వక్కాణించియున్నారు. ఇట్లు శ్రీశాస్త్రులవారు జెప్పిన వచనము సరికైయుండలేదనిమాత్రము వక్కాణించుచున్నాము. ఏలయనినచో సర్వజ్ఞులగు మహాఋషులు ఖిలమైన శృతులననుసరించి స్మృతులను రచించినదే నిశ్చయమైయుండినచో యీస్మృతులు అన్నియుగములయందును మార్పులను జెందక నొకేవిధముగ నుండవలయును. ప్రస్తుతమట్లుగాక నీక్రిందిప్రమాణము ననుసరించి దేశకాలజనితాది భావములనుబట్టి యుగయుగమునకు భిన్నభిన్నస్మృతులను రచించినట్లుయీక్రింది ప్రమాణవచనము గన్పడుటచే శ్రీశాస్త్రులవారు జెప్పినట్లు చెప్పుటకు వలనుపడదని జెప్పియున్నాము.

శ్లో॥ కృతేతుమానవాధర్మాః త్రేతాయాం గౌతమాస్మృతాః॥ ద్వాపరేశంఖలిఖితాః కలౌ పారాశరస్మృతాః ॥ పరాశరస్మృతి. ౧ అ. ౨౪.

ఇదియునుంగాక నొక పరాశరస్మృతిని దృష్టాంతముగ గ్రహించి తదితరస్మృతులనుగూర్చి అనువాదించి జూచెదము. సర్వజ్ఞులగు పరాశరమహాఋషి దివ్యజ్ఞానము వలన ఖిలమైన శృత్యర్థములను సంగ్రహించి పరాశరస్మృతిని జెప్పినదే నిశ్చయమై యుండినచో నీకలియుగమునకా పరాశరస్మృతియందుదహరించిన ధర్మములన్నిటికిని మార్పులను జెందకయుండవలయును. ప్రస్తుతమట్లుండక వృద్ధపరాశరస్మృతియని నొకగ్రంథము గన్పడుచున్నది. అందున పూర్వోక్తపరాశరస్మృతిలో వచించిన ధర్మములను ఖండించుకొని నవీనధర్మములను గొన్నిటిని స్థాపించుకొనినట్లు నాగ్రంథమువల్లనే దెలియబడుచున్నది. ఒకవేళ శ్రీశాస్త్రులవారీ క్రిందిప్రమాణములను జూపించి వారివాదము నెగ్గించుకొనదలచిరేని ఆప్రమాణవచనములు మావాదమునకు బాధకము కలుగజేయ జాలవు.

శ్లో॥ కైలాసశిఖరేరమ్యే సర్వదేవర్షిసంయుతే। దర్భాసనేసమాసీనమృషిభిః పరివారితం। సర్వవేదార్థతత్వజ్ఞం సర్వశాస్త్రవిశారదం। సర్వధర్మప్రవక్తారం వృద్ధపారాశరంమునిం। మనుసంవర్తహారీత యాజ్ఞవల్క్యపారాశరాః। ఋషయస్తు సమాగమ్య పప్రచ్ఛుర్ధర్మకాంక్షయా॥

ఇందులకర్థమేమన్నను ౧ మనువు, ౨ సంవర్తుడు, 3 హారీతుడు, ౪ యాజ్ఞవల్క్యుడు, ౫ పారాశరుడు. అను నామములుగల ఋషులు ధర్మమును తెలియవలెననెడి కోరికచేతవచ్చి మనోహరమైనట్టియు సమస్తదేవఋషులచే గూడుకొనినట్టియు, కైలాసపర్వతాగ్రమునందు దర్భాసనముమీద కూర్చుండి ఋషులచేత చుట్టుకొనుబడినట్టియు, అన్నివేదార్థములను తెలుసుకొనినట్టియు, అన్నిశాస్త్రములను దెలుసుకొనినట్టియు, అన్నిధర్మములను జెప్పదగినట్టియు, మననశీలుడైన వృద్ధపారాశరునిగూర్చి ప్రశ్న జేసిరి.

అని యిట్లుండుటచే మొదటజెప్పినపరాశరస్మృతి గ్రంథకర్తయగు పారాశరులును, ఈవృద్ధపారాశరులును భిన్నులై యుండుటచేనొకవే

క ప్రత్యేకముగ ధర్మములను జెప్పినను చెప్పవచ్చునని జెప్పినచో మొదటి పరాశరస్మృతి గ్రంథకర్తయగు పారాశరులు సర్వజ్ఞులగు వ్యాసులతండ్రిగారు శృతిప్రతిపాదకుడై అచింత్యమైన మహిమగలవాడై నుండినట్టు యీక్రింది పరాశర మాధవీయమున విద్యారణ్యులచే జెప్పబడియున్నది.

వ్యాఖ్యానము॥ స హోవాచవ్యాసః పారాశర్య ఇతిశృతౌపరాశరపుత్రత్వముపజీవ్య వ్యాసస్యస్తుతత్వాత్ । యధాసర్వ సంప్రతిపన్నమహిమ్నా వేదవ్యాసస్యాపిస్తుతయే పరాశరపుత్రత్వముపజీవ్యతే। తదాకిమువక్తవ్య మంచింత్య మహిమాపరాశరఇతి కించవాజసనేయశాఖాయాం వంశబ్రాహ్మణే వేదసంప్రదాయ ప్రవర్తక గురుశిష్య పరంపరాయాం పరాశరస్య పుత్ర పౌత్రాన్ శ్రూయంతే కౌశికాయనిఘృత కౌశికాద్ఘృత కౌశికః। పారాశర్యాయణాత్పారా శర్యాయణఃపారశర్యాత్ పారాశర్యో జాతూకర్ణ్యాదితి। తస్మాత్పారాశరోపిమను సమానఏవ। ఏష ఏవ న్యాయో వశిష్ఠాత్రి యాజ్ఞవల్క్యాదిషు యోజనీయః। తత్తద్విషయ శృతిముపలంబాత్ ॥ ఇట్లు పరాశర మాధవీయము ౨ పత్రము.

అను నీప్రకారముయుండుటచే శృతి ప్రతిపాదకులైన పరాశరులకన్నను వృద్ధపరాశరులనుగూర్చి నీవృద్ధపరాశరస్మృతియందుతప్ప తదితరగ్రంథముల యెందెచ్చటను గనపడుటలేదు.

ఇందువలన శృతి ప్రతిపాదకమైన పరాశరులవారికి శ్రీశాస్త్రులవారిదివరలో జెప్పిన దివ్యజ్ఞానము కొఱవడియున్నదని మనము గ్రహింపవలయును. ఇట్లు గ్రహించినచో మహర్షులకు శ్రీశాస్త్రులవారు మున్ను జెప్పిన సర్వజ్ఞత్వాది గుణములుకూడా లేనివి యగుచున్నవి. ఇట్టితరి నామహర్షులు జెప్పిన స్మృతులుకూడా అప్రామాణ్యమును బొందుచున్నవి. ఏలయనినచో మనవలె వారును గ్రంథములు రచించడమును మరియొకరాగ్రంథముల నాక్షేపించి ప్రత్యేకగ్రంథములు రచిం

ఛినదానివలె అగుచున్నది. ఇందువన శ్రీశాస్త్రుల్వారి వాదము స్వవచన వ్యాఘాతముతో గూడిన వాదమని మీరు గుర్తెరుగవలయును.

ఇదియునుగాక మనుస్మృతికి బదులు వృద్ధమనుస్మృతి -2 వశిష స్మృతికి బదులు వృద్ధవశిష్ఠస్మృతి, 3 యాజ్ఞవల్క్యస్మృతికి బదులు వృద్ధ యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి అని యీప్రకారము స్మృతికి ప్రతిస్మృతి గన్పట్టుచున్నది. ఇందువలన సర్వజ్ఞులగు మహాఋషులు ఖిలమైన శృత్యర్థములను దివ్యజ్ఞానముచే గ్రహించి స్మృతిరూపముగ జెప్పిరని జెప్పుట కన్న శృత్యర్థపరిజ్ఞానాశక్తులగు వారల కుపకరించు నటుల వైదికభాష యందు నిగూఢములైన గంభీరార్థయుక్తములగు నాచారవ్యవహారములను లౌకిక సంస్కృతమున దేశకాలజనితాధి భావముల కనుగుణ్యము గునటుల, శ్లో॥ శృతింపశ్యంతి మునయః స్మరంతిచతథాస్మృతిం। తస్మాత్ప్రమాణముభయం ప్రమాణైః ప్రమితంభువి॥ అన్నునీవచనప్రకారము స్మృతులను రచించిరని బూర్వోక్తవిధిని జెప్పుట యుక్తమైయున్నదని మేము జెప్పితిమి.

ఇందులకు శ్రీశాస్త్రుల్వారాక్షేపించినదేమన్నను,

శ్లో॥ శృతింపశ్యంతిమునయః స్మరంతిచ తథాస్మృతిం॥

అను నీప్రమాణవచనములో స్మరంతి (తలచిరి) అను పదమున కు దివ్యజ్ఞానముచే ఖిలమైన శృత్యర్థములను తలంచిరని యర్థమును జెప్పిరి. ఎందువలననినచో. వేదములనంతములనియు, అందులో కొన్ని భాగములు నశించినవనియు, అందులకు వేరుయూరు లేని యీక్రిందిశృతి జెప్పుచున్నదని చెప్పియున్నారు.

శృ॥ అనంతావై వేదాః॥

ఇందువలన వేదములనంతములనియు, ప్రస్తుతము ముద్రితములైనవి కొన్నిభాగములే యున్నవనియు, ఆయనంతవేదములలో కొన్నివేదములు నశించనవనియు, అట్టినశించిన వేదభాగములనే బూర్వోక్త

లగు సర్వజ్ఞులైన పరాశరాది మహాఋషులు దివ్యజ్ఞానముచే బూర్వోక్తములైన ఖిలశృతులను స్మరించి ప్రస్తుతములోనుండునట్టి స్మృతులను రచించిరని వచించిరి. శ్రీశాస్త్రుల్లవారిట్లు జెప్పుటకు వలనుపడదనిమా యాక్షేపణము దెలియపఱుచునప్పటికి నిరుత్తరులైరి. ఎట్లనినచో వేదములనంతములని వైశృతియందుండినను మనము నాలుగు వేదములనియే గ్రహించవలయును. వేదములొకటి రెంటికి మించి యుండుటచే బహువచనమున అనంతములని జెప్పబడినది. ఇందులకుపబృహ్మణముగా యజుర్వేదాంతర్గతమైన కఠోపనిషత్తుయందు సర్వవేదములుయేపదము (ఏ ప్రణవమును) జెప్పచున్నవో అట్టి ప్రణవమును జెప్పుమని నచికేతుడు యమునిగూర్చి ప్రశ్నించియుండినట్లు యీక్రిందివాక్యము జెప్పుచున్నది.

శృ॥ సర్వేవేదా యత్పదమామనంతి। కఠోపనిషత్॥

ఇందులో సర్వేయనప్పుడు నాలుగు వేదములనియు మూడు వేదములనియు గుర్తెఱుగతగియున్నది. ఎందులకనినచో నిందులగూర్చివైవిధిని కొన్ని శృతిస్మృత్యాది ప్రమాణములు గన్పడుచున్నవి.

శృ॥ ఏతన్మహాభూతస్య నిశ్వసితమేతై తదృగ్వేదో యజుర్వేదస్సామవేదో థర్వాంగిరసః। ఇతి శతపథబ్రాహ్మణే॥

శృ॥ అగ్నేఋగ్వేదోవాయోర్యజుర్వేదః సూర్యాత్సామవేదో అంగీరసాదథర్వవేదః। శతపథబ్రాహ్మణే॥

శృ॥ ఋగ్వేదఏవాగ్నే రజాయత। వాయోర్యజుర్వేద స్సామవేదో ఆదిత్యాదంగీరసో అథర్వవేదః। ఇతిఐతరేయ బ్రాహ్మణే॥

శ్లో॥ అగ్నిర్వాయురవిభ్యస్తుత్రయం బ్రహ్మసనాతనం। దుదోహయజ్ఞసిద్ధ్యర్థ మృగ్యజుస్సామలక్షణమ్॥
మనుస్మృతిః. ౧ అ. ౨౩ శ్లోకము.

ఇదియునుంగాక, శ్లో॥ శృతింపశ్యంతిమునయః॥ అనునప్పుడుమునులు శృతినిజూచి అప్రకారము స్మృతిరూపమున స్మరించిరి. అనగాత

లచిరి. అని జెప్పినప్పుడు దివ్యజ్ఞానముచే సర్వజ్ఞులైన మునులు జెప్పిరనిచెప్పుట వెట్టియభిప్రాయమై యున్నది. ఏలయనినచో ప్రత్యక్షముగ యుండినవస్తువును మెచ్చుట నైనను జూచుట కలుగును గాని ఎన్నడో యుండి ప్రస్తుతమట్టి వస్తువులేకయు అట్టివస్తువును జూడకయు జూచితిమని జెప్పుట పొసగనేరదుగదా. ఒకవేళ సర్వజ్ఞులైన మునులు దివ్యజ్ఞానముచే జూచిరని జెప్పినచో నాదివ్యజ్ఞానమువలనే యాశ్రుతులను కనుగొని అట్లుగనే యెందుకొరకు వ్రాయక స్మృతిరూపముగ వ్రాయుటకు కారణమేమైయుండునో యోచించి జూడుడీ. మరియు కాళిదాసుయును, శ్లో॥ శ్రుతేరివార్థం స్మృతిరన్వగచ్ఛత్॥ అని రఘువంశముద్వితీయసర్గయందు ఉపముగ జెప్పియున్నాడు. ఇది ఉపమేయమై యుండినప్పుడు ఉపమానోపమేయములకు సామ్యము స్పష్టముగా నుండినప్పుడు ఉపమాలంకారమని జెప్పుట యగునుగదా, ఇట్టిశరి యెన్నశోసఞ్చించిన వేదములను ఉపమానముగ జెప్పుట యెట్లు పొసగగలదు. అది ఉపమాలంకార మెట్లగును. కాబట్టి ఇపుడు కలవైనస్మృతుల ననుసరించి సర్వజ్ఞులైన మహాఋషులు స్మృతులను రచించక ప్రస్తుతము ముద్రితములైన వేదచతుష్టయములనుండియే శ్రుత్యర్థ పరిజ్ఞానాశక్తులగు వారికుపకరించునటుల వైదికభాషయందు నిగూఢములైన గంభీరయు కములగు నాచారవ్యవహారములను లౌకిక సంస్కృతమున దేశకాలజనితాది భావముల కనుగుణ్యమగునటుల, శ్లో॥ శ్రుతింపశ్యంతి మునయః స్మరంతిచ తథాస్మృతిం। తస్మాత్ప్రమాణ ముభయం ప్రమాణైః ప్రమితంభువి॥ అను నీవచనప్రకారము సర్వజ్ఞులైన మునులు స్మృతులను రచించిరనిమీరును ఒప్పుకొనక తప్పనిసరియైయున్నదని మాయభిప్రాయము.

ఇది యునుంగాక బూర్వోక్తమైన మా యభిప్రాయము ననుసరించి పరాశరస్మృతిలో ౧ అధ్యాయము ౨౦, ౨౧, శ్లోకములగు నీ క్రిందిశ్లోకములందును, ఇందులకు వ్యాఖ్యానములగు పరాశర మాధవీయమునందును, తదనుగుణ్యమైన ఆంధ్రపరాశరస్మృతియందు జెప్పబడియుండుటచే నాప్రమాణవాక్యము లిచ్చుట వ్రాయుచున్నాము.

శ్లో॥ కల్పేకల్పే క్షయోత్పత్త్యా బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరాః। శ్రుతిస్మృతి సదాచారనిర్ణేతారశ్చ సర్వదా । నకశ్చిద్వేదకర్తాచ వేదం స్మృత్వా చతుర్ముఖః। తథైవధర్మాన్స్మరతిమనుః కల్పాంతరేంతరే॥

పరాశరస్మృతిః ౧ అ. ౨౦, ౨౧ శ్లోకము.

విద్యారణ్య వ్యాఖ్యానము. ఏవంచసతి ప్రకృతేపి కల్పాంతరే ధర్మాన్ స్మరతీతి పదత్రయం పూర్వార్ధేనుషంజనీయం। చతుర్ముఖస్తస్మిన్మహాకల్పే పరమేశ్వరేణదత్తం వేదంస్మృత్వాతత్రప్రకీర్ణే వర్ణాశ్రమాధిధర్మాన్ సంకలయ్యస్మృతి గ్రంథరూపేణోపనిబధ్నాతి। తదాచపి బహువచనాని। తత్రతత్రనిబంధనకాలై రుదాహ్రియంతే। చతుర్ముఖస్యస్మృతి శాస్త్రకర్తృత్వం మనునాప్యుక్తం। ఇదంశాస్త్రంతుకృత్వాసౌ మామేవస్వయ మాదితః। విధివద్గ్రాహయామాస మరీచ్యాదీనహాంమునిరితి। యథా చతుర్ముఖస్తథేవచ స్వాయంభువోమనుస్తస్మిన్ స్తస్మిన్నవాంతరకల్పే వేదోక్తధర్మాన్గ్రిధ్నాతి। మనుగ్రహణేనాత్ర యాజ్ఞ్యవల్క్య విష్ణ్వాదయ ఉపలక్ష్యంతే । తదేవం ప్రతిమహాకల్పంతే సతేన చతుర్ముఖేన ప్రత్యవాంతర కల్పంచ తైస్తైర్మన్వాదిభిః స్మృతిప్రణయనాద్ధర్మాదేః ప్రవాహానిత్యత్వం సిద్ధం। ఏతదేవాభిప్రేత్యాశ్వమేధికే పర్వణి పఠ్యతే। యుగేష్వావర్త మానేషు ధర్మోప్యావర్తతేపునః। ధర్మేష్వావర్తమానేషు లోకోప్యావర్తతేపునరితి। యుగశ్చదేవ ధర్మవైలక్షణ్య మభ్యుపేత్య ధర్మానితి బహువచననిర్దేశః। తదేవ వైలక్షణ్యం ప్రతిజానీతే॥

పరాశరమాధవీయము. ౨౦. పత్రము.

ఇటుపై వివరించిన స్మృతివాక్యములకుదగు ఆంధ్రపరాశరస్మృతిలోనుండు పద్యమును యీక్రింద వ్రాయుచున్నాము.

మ. ప్రతియుగమందు నీశ్వరుడు బ్రహ్మయు విష్ణువువీరలాశ్రుతి
స్మృతులనునిర్ణయింత్రు శృతిసృష్టికిగర్తలు లేరుభారతీ
పతినిగమమ్ములఁబ్వని కృపనివ్వినుపించినవానిగొంచు స
మ్మతిస్మరియించుచుఁ స్మృతులొనర్పొదరన్మనుముఖ్యధీమతుల్
ఆంధ్రిపరాశరస్మృతి ప్రమబింబము. ౧౫.

3 ఇందులోను అనగా శృతి, స్మృతితో సమానముగా నున్న దని ఉదహరింపబడినను యీస్మృతి శృతితో సమానముగాజాలదు. మ తియేమన్నను తక్కిన ఇతిహాస పురాణ ప్రమాణముల కంటెను యీ స్మృతి ప్రబలమనునదియే వివక్షితము. ఈస్మృతులు ఇతిహాస పురాణ ప్రమాణములకంటెను ప్రబలమైయున్నదను విషయము బూర్వమీమాంసలో స్మృత్యధికరణోదుంబరాది కరణములయందు దెల్లమగును. ఎందులకన్నను శృత్యర్థమును స్మృతులు జెప్పినవనిచెప్పినను స్మృతిదేశకాలభేదముల ననుసరించి మారుచుండుటచే శృతితో సమానము స్మృతి గాజాలదని మాయాశయము నిందుమూలమున వెల్లడిపఱచు చున్నామని వ్రాయుచున్నాము.

మరియు నీవిషయము మనుస్మృతియందునుగూడా నీక్రింది ప్రమాణముచే దెలియుచున్నది.

శ్లో॥ ధర్మజిజ్ఞాసమానానాం ప్రమాణం పరమంశ్రుతిః॥
మనుః ౨ అ ౧3 శ్లోకము.

ఇందుచే శృతి విరుద్ధస్మృతిభాగము పరిగ్రాహ్యముకాదు అయినను యట్టివిషయము క్వాచిత్కముగాని ప్రాయికముగాదు. అందువలన స్మృత్యుక్తధర్మములు ఆచారములు వ్యవహారములు మున్నగు సకల విషయములు ప్రాయకముగ శృతిచోదితములేమైయున్నవి. కొందరనుకొనినట్లు శృత్యర్థమును స్మృతులుబోధింపవని మేమెన్నడునుజెప్పియుండలేదు. స్మృతులలోని విషయము లన్నియువేదములయొక్క భాషాంతరీకరణమేయని జెప్పుటకు మేము సమర్థులముగాము. స్మృతులుభిన్న

భిన్న కాలములయందు వేలువేలుఋషులచే నప్పటప్పటి దేశకాలజనతాదిభావముల కనుగుణ్యామగునటుల రచింపబడినవి. ఇట్టి స్మృతులలో స్వార్థపరుల కుపయుక్తముగ కల్పించి చేర్చినవి కొన్ని గలసి విషసంపృక్తాన్నమువలె తిలతండుల న్యాయమున ఇది తథ్యమని గ్రహించుటకు వీలులేనట్టు గన్పట్టుచున్నవి.

ఈస్మృతికర్తలైన సర్వజ్ఞులగు ఋషులు శృతుల తాత్పర్యమును తెన్నగ నెఱిగినవారలు గాని అన్యులుగారు. అట్టివారలు శృతి విరుద్ధార్థంబులు బలుకుదురని జెప్పుటకెట్లు జెల్లును. కాబట్టి శృతివిరుద్ధార్థంబులగు స్మృతివాక్యములను స్వార్థపరులెవరో స్మృతులలో జేర్చిరని మేము బూర్వమున జెప్పిన వాక్యము సత్యమైయుండునని మీరునొప్పుకొనక తప్పని సరియగుచున్నది.

౪ అట్టి స్మృతు లెవ్వియనినచో ఈక్రింద వివరింప బడినవియై యున్నవి.

౧ మనుస్మృతిః.	౧౧ కాత్యాయనస్మృతిః.
౨ అత్రిస్మృతిః.	౧౨ బృహస్పతిస్మృతిః.
౩ విష్ణుస్మృతిః.	౧౩ పరాశరస్మృతిః.
౪ హారీతస్మృతిః.	౧౪ వ్యాసస్మృతిః.
౫ యాజ్ఞవల్క్యస్మృతిః.	౧౫ శంఖస్మృతిః.
౬ ఉశనస్మృతిః.	౧౬ లిఖితస్మృతిః.
౭ ఆంగీరసస్మృతిః.	౧౭ దక్షస్మృతిః.
౮ యమస్మృతిః.	౧౮ గౌతమస్మృతిః
౯ ఆపస్తంబస్మృతిః.	౧౯ శాతాతపస
౧౦ సంవ	౨౦ వశిష్టస్మృతిః.

ఈపై వివరించిన ముఖ్యస్మృతులు గాక మరికొన్ని ఉపస్మృతులుగన్పట్టుచున్నవి. అవియవ్వియనినచో యీక్రింద వివరింపబడినవియై యున్నవి.

౧ నారదస్మృతిః.
౨ పులస్త్యస్మృతిః.
౩ క్రతుస్మృతిః.
౪ దేవలస్మృతిః.
౫ మరీచస్మృతిః.
౬ పితామహస్మృతిః.
౭ వ్యాఘ్రపాదస్మృతిః.
౮ భరద్వాజస్మృతిః.
౯ ఆశ్వలాయనస్మృతిః.
౧౦ బోధాయనస్మృతిః.
౧౧ భృగుస్మృతిః.
౧౨ మార్కండేయస్మృతి.
౧౩ గోభిలస్మృతిః.
౧౪ కౌశికస్మృతిః.
౧౫ జాబాలస్మృతిః.
౧౬ ప్రజాపతిస్మృతిః.
౧౭ శౌనకస్మృతిః.
౧౮ గర్గస్మృతిః.
౧౯ పుండరీకస్మృతిః.
౨౦ పైఠీనసస్మృతిః.
౨౧ నారాయణస్మృతిః.
౨౨ విశ్వామిత్రస్మృతిః.
౨౩ లౌగాక్షిస్మృతిః.
౨౪ వృద్ధమనుస్మృతిః.
౨౫ వృద్ధవశిష్ఠస్మృతిః.
౨౬ వృద్ధయాజ్ఞవల్క్యస్మృతిః.
౨౭ వృద్ధపరాశరస్మృతిః.
౨౮ బుధస్మృతిః.

ఇంతియే గాకను మఱికొన్ని స్మృతులుండినటుల దెలియుచున్నవి. ఇందులో గొన్ని శ్లోకరూపములుగను గొన్ని వాక్యరూపములుగ నున్నవి. ఇవి యెవ్వారులచే రచింప బడినవనిన చో ఆయాస్మృతుల నామంబుల నిరూపించినయెడల అవి యొక్కొక్క ఋషిపేర నున్నవి. అందువలన ఆయాఋషులచే రచిపపబడినవని యెన్న పలయును. ఇందులకొక్క సందేహమైన హేతువు గలదు. ఈస్మృతులలో శ్లోకరూపముగానున్న స్మృతులు యాఋషుల కాలమున బుట్టినవనియే నెన్నవలయును. ఇందులో నత్ర్యంగిర బృహస్పతి దక్ష గౌతమాదులు మిక్కిలి బురాతనులు. వీరలు వాల్మీకికంటెనుగూడా అతిప్రాచీనులు. ఇట్లుండుటచే వాల్మీకిబుట్టుటకు మున్ను వేదమంత్రములుదక్క- ఛందోబద్ధగ్రంథములు లేవని ప్రసిద్ధమైయున్నది. అందువల్లనే వాల్మీకిని గూర్చి యాదికవియని వర్ణించుటకు రామాయణము ప్రథమమున ఛందోబద్ధముగా రచించుటయే కారణమైయున్నది. ఇట్లగునప్పుడు అత్ర్యంగిర బృహస్పతి

దతు. స్మృతులయందు ఛందోబద్ధమగు శ్లోకరూపమైన కవిత్వము యుం
డుటచే బూర్వోక్తరీత్యాసంశయ యుక్తమైన విషయముగా నున్నదని
మాకును దోచకమానదు. ఇంతియేగాక నీస్మృతులలోనే కొందఱు శి
ష్యులు ప్రశ్నముజేయగా నాయాఋషులు జెప్పిన వాక్యములేయాస్మృ
తులని కానవచ్చుచున్నవి. ఎచ్చటనైనను ప్రశ్నలు ప్రత్యుత్తరములు
వాక్యరూపముగా నుండుట సహజము. ఇట్లుండ నెప్పటికప్పుడు నాప్ర
శ్నకులైనవారు శ్లోకరూపములగు వాక్యములచే ప్రశ్నలు చేయుచుండి
రనియు, ఆఋషులు శ్లోకరూపములగు ఉత్తరములను జెప్పిరనియు, ఇ
ట్లని నమ్ముటకు యోగ్యమై యుండలేదని మాత్రము దెలియ జేయు
చున్నాము.

౫ ఇదియునుంగాక మనువు జెప్పినది భృగుమహాఋషి గ్రంథ
రూపముగ రచించినట్టు యీక్రింద వివరించునట్టి మనుస్మృతి వచనము
చే దెలియు చున్నది.

శ్లో॥ ఇదంశాస్త్రంతుకృత్వాసౌ మామేవ స్వయమాదితః। విధివద్గ్రా
హయామాస మరీచ్యాదీం స్త్వహం మునీన్॥ ౫౮॥ ఏతద్వో
యం భృగుశ్శాస్త్రం శ్రావయిష్యత్యశేషతః। ఏతద్ధిమత్తోధి జ
గేసర్వమేషోఖిలంమునిః॥ ౫౯॥ తత స్తథాసతేనోక్తో మహర్షి
ర్మనునాభృగుః। తానబ్రవీదృషీన్ సర్వాన్ ప్రీతాత్మా శ్రూ
యతామితి॥ ౬౦॥ మనుః ౧ అ. ౫౮, ౫౯, ౬౦.

ఇదియునుంగాక విజ్ఞానేశ్వరుడు యాజ్ఞవల్క్యస్మృతికి వ్యాఖ్యాన
ముసేయుతఱి యాజ్ఞవల్క్యుడు ప్రశ్నోత్తరరూపముగా జెప్పిన వాక్య
ములను తచ్ఛిష్యుండొకడు శ్లోకరూపమున రచించెనని జెప్పియున్నా
డు. ఆవ్యాఖ్యానపంక్తులనే యిచ్చట వ్రాయుచున్నాము.

వ్యాఖ్యానము॥ యాజ్ఞవల్క్యశిష్యః కశ్చిత్ప్రశ్నోత్తర రూపం
యాజ్ఞవల్క్య ప్రణీతం ధర్మశాస్త్రం సంక్షిప్య కథయామాస।
యథామనుప్రోక్తం భృగుః। తస్యచాయం ప్రథమశ్లోకః॥

అని యీప్రకారము జెప్పియుండుటచే ఋషులవచించిన వాక్యములను సంగ్రహించి వారిశిష్యులు గ్రంథ రూపంబుగ స్మృతులను రచించినట్లు గానవచ్చుచున్నవి.

ఇందునను ఒక్కసంశయము గలదు. అదియెద్దియన యీస్మృతి కర్తలైన ఋషులును తచ్ఛిష్యులును సమకాలంబువారలే గదా. ఇట్టి తచ్ఛిష్యులు రచించిన స్మృతులు ప్రమాణంబులు గావాయన్నిచో సమకాలంబులు గావని దెలియు చున్నది. ఇందులకును దృష్టాంతము జూడుడి. స్వాయంభువమనువు కాలంబులోనివారైన భృగుమహాముని జెప్పినట్లున్న మనుస్మృతిలోని స్వాయంభువు మనువుగాక మఱియాఱుగురుబుట్టిన వెనుక తాను జెప్పినట్లు యీక్రింది వచనమున గావవచ్చుచున్నది.

శ్లో॥ స్వాయంభువస్యాస్య మనోషడ్వంశ్యా మనవోపరే। సృష్టవంతః ప్రజాస్స్వాస్స్వా మహాత్మానో మహౌజసః॥
మనుః. ౧. అ. ౬౧ శ్లోకము.

ఇందులోని మరీచ్యాదులన్నను సృష్ట్యాదియందే బ్రహ్మమానస పుత్రులై బుట్టిరని బురాణములయందు గన్పట్టుచున్నది.

ఇందువలన మున్ను మన్వాదులు శిష్యుల కుపదేశించిన ధర్మములు శిష్యప్రశిష్య పరంపరాగతములయ్యెననియు, జిరకాలమునకు నాపరంపరలోని వారలెవ్వరో గ్రంథరూపములుగా జేసిరనియు మనమూహింపవలసి యున్నది.

ఇందున మఱియొక విషయముకూడా విచారింపవలసియున్నది. అదియెద్దియన్నను మన్వాదులు జెప్పినమాటలే యీ మనుస్మృత్యాది గ్రంథములయందు జెప్పంబడినవా లేక తత్కాలంబున యుండినవారలు బూర్వోక్తవిధిని మఱికొన్నిటినిజేర్చి జెప్పియున్నారా, అను విషయమైయున్నది. ఇందులో మన్వాదులు జెప్పిన మాటలు మాత్రమేజెప్పిరని జెప్పుటను అవకాశము జిక్కుటలేదు. ఎట్లంటిరేని మనుస్మృతి

యందు ౯ అధ్యాయంబున సంతానంబులేని విధవకు నియోగంబున దేవర సపిండాదులవలనంబుత్పత్తి సేయవలయునని చెప్పి ఆనియోగము వేనుని రాజ్యకాలంబున నుండెననియు నావిదప వారలా ధర్మంబు గూడదని పరిహరించిరనియు ఈప్రకారము జెప్పి నియోగము నిషేధింప బడి యున్నది.

శ్లో॥ అయంద్విజైర్హి విద్వద్భిః పశుధర్మోవిగర్హితః। మనుష్యాణామపిప్రోక్తో వేనరాజ్యం ప్రశాసతి॥ ౬౬॥ సమహీమఖిలాంభుంజన్రాజర్షి ప్రవరః పురా। వర్ణానాం సంకరంచక్రే కామోపహతచేతసః॥ ౬౭॥ తతఃప్రభృతి యోమోహాత్ ప్రమీతపతికాంస్త్రియం। నియోజయత్యపత్యార్థంతం విగర్హంతి సాధవః॥ ౬౮॥
మను॥ ౯. అ. ౬౬, ౬౭, ౬౮.

ఈశ్లోకములలోనుండు వేనుడనువానిగూర్చి ప్రజలకందఱికి మొదటివాడగు స్వాయంభువమనువు జెప్పుట సందర్భముగాదుగదా. ఇంతియేగాక విధవానియోగము వృద్ధపరాశరస్మృతిలో నీక్రిందిశ్లోకముచే కలియుగవర్జనీయంబులతో బరిగణింపబడి యున్నది.

శ్లో॥ దీర్ఘకాలంబ్రహ్మచర్యం నరమేధాశ్వమేధకౌ। విధవాయాం ప్రజోత్పత్తౌ దేవరస్య నియోజనం॥ వృద్ధపరాశరస్మృతిః॥ ౯ శ్లో.

ఇదియట్లుండ సకలధర్మసారజ్ఞుడైన వేదవ్యాస మహర్షి తాస్వయముగా నియోగవిధిని విధవలయందు ధృతరాష్ట్రాదులను బుట్టించెనని మహాభారతమున తెల్లముగ దెలియుచున్నది. ఇదిద్వాపరాంతమున జరిగినదను విషయము అందఱు గుర్తెరిగినదేగదా. ఇట్టిశాతి కలియుగమున నిషేధించిన విధవానియోగము వేనుని రాజ్యానంతరమునిషేధింపబడినదని మనుస్మృతి జెప్పుట కెట్లనువగునో మరియు ఈవిధవానియోగము వేనరాజ్యము గడచినది మొదలు నిషిద్ధమనుటకు ఎట్లుపొసగునో యోచించి జూడుడీ.

౮. శ్రుతిప్రసిద్ధమైన యీమనుస్మృతి వ్యాసుల కన్నను బూర్వమందేయుండెనని మన వైదికబ్రాహ్మణుల తలంపైయున్నదిగదా. ఇట్టిసమయమున వ్యాసులకు యీవిధవా నియోగము నిషేధమని మనుస్మృతిలోని విషయముదెలియకబోయినా, లేక తెలిసివిషయలోలుడై ప్రవర్తించెనా. ఈవిషయము దెలియబఱచుటకు ఈ మీా వైదికబ్రాహ్మణసోదరులు బాధ్యులైయున్నారు. ఒకవేళ బ్రాహ్మణసోదరులు జెప్పుటకు బాధ్యులు గాకబోయిరేని యిట్టివాక్యము లాధునికలచే గల్పించి గ్రంథముల జేర్చిరని మనమూహింపవచ్చును. అందువలన మన్వాదిస్మృతులయందు గానవచ్చు వాక్యంబులెల్లను మన్వాదులు జెప్పినవి గావనిస్పష్టముగా దెలియవచ్చును. అట్లగునెడల మన్వాదులు ధర్మములను జెప్పుటయే కల్లయనియును, ఈస్మృతి గ్రంథములన్నియు నాధునిక కల్పితములేయనియును, ఇట్లు మనమూహింపవచ్చుననినచో అట్లనుటకు వీలైయుండలేదు. వేదములయందేననగా బ్రాహ్మణములయందు మనువుజెప్పిన ధర్మము మిక్కిలి హితమని వచింపబడియున్నది. ఇందువలన యీమనుస్మృతి బ్రాహ్మణముల కంటెను అతిప్రాచీనమైనదిగా మనమూహింపదగినదైనను బూర్వపు విద్వాంసులు యీబ్రాహ్మణ గ్రంథములను వేదతుల్యముగా నెంచియున్నారు. అందువలన యీమనుస్మృతి వేదమునందును ప్రాధాన్యమై యున్నదని వ్రాయుటకు హేతువై యున్నది. ఈస్మృతులలో జెప్పిన ధర్మములు తరుమగా వేదతాత్పర్యము ననుసరించియున్నవి. అయినను యీస్మృతులయందు వేదోక్త ధర్మములకు వ్యతిరిక్తమైన విధులు బహుళముగ గన్పట్టుటచేవాటినిమెవరో స్వార్థపరులు వ్రాసిరని యింతకుబూర్వమే వక్కాణించియున్నాము. ఈస్మృతులయందలి విశేషించిన వేదోక్తధర్మముల ననుసరించి సధర్మములు బహుదూరదృష్టిచే నైహికాముష్మికానేక ఫలోపయోగములగునట్లు జెప్పబడియున్నవని బుద్ధిమంతులకు దెల్లమగుచున్నది. ఈ పైనుదహరించిన స్మృతులలో మనుస్మృతి ప్రాధాన్యమైనటుల వచించిన బ్రాహ్మణాదివాక్యములను ఇచ్చట జిత్రించుచున్నాము.

శ్రు॥ యద్వైకించ మనురవద త్తద్భేషజమ్॥ ఇట్లు తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము.

శ్రు॥ మనుర్వై యత్కించి దవద త్తద్భేషజం భేషజతయాః॥ ఇట్లుచాందోగ్యోప నిషత్తు॥

శ్లో॥ యఃకశ్చిత్కస్య చిద్ధర్మోమనునాపరికీర్తితః। ససర్వోభిహితో వేదే సర్వజ్ఞానమయోహిసః॥ ఇట్లు మనుస్మృతిః ౨ అ. ౭ శ్లో.

శ్లో॥ వేదార్థోపనిబద్ధత్వాత్ప్రాధాన్యం హిమనోస్మృతమ్। మన్వర్థవిపరీతాతు యాస్మృతిస్సానశస్యతే। తావచ్ఛాస్త్రాణి శోభంతే తర్కవ్యాకరణానిచ। ధర్మార్థమోక్షోపదేష్టా మనుర్యావన్న దృశ్యతే॥ ఇటు బృహస్పతివచనము.

శ్లో॥ పురాణంమానవోధర్మ స్సాంగోవేదశ్చికిత్సితమ్। ఆజ్ఞాసిద్ధాని చత్వారి నహంతవ్యానిహేతుభిః॥ ఇట్లు మహాభారతవచము.

వెండియు తక్కిన స్మృతులలో యాజ్ఞవల్క్య త్రి విష్ణ్వాదిస్మృతులు ప్రబలంబులై యున్నవి. ఆటుపైన నారదాదిస్మృతులుకూడా ప్రబలంబులని యాస్మృతులవల్లనే తెల్లంబగును.

౭ ఇదివరలో వైదికమత రీత్యాస్మృతులకు కొంతకాల నిర్ణయము తారుమారుగా గ్రహించియున్నాము. ప్రస్తుతము లౌకిక మతరీత్యా మనుస్మృతి క్రీస్తుశకము రెండవశతాబ్దములకు పూర్వమే వ్రాయబడెననియు, యాజ్ఞవల్క్య స్మృతియు నారదస్మృతియు నేటికించుమించుగ ౧౫౦౦ సం॥ల క్రింద వ్రాయబడెననియు పాశ్చాత్య పండితులు కాలనిర్ణయమును జేసియున్నారు. పరాశరస్మృతినిగూర్చి నాలోచించినచో పరాశరస్మృతియందు అష్టాదశస్మృతులను గురించి పరాశరస్మృతలలో జెప్పునప్పుడీ క్రిందిశ్లోకమునందు నాపస్తంబస్మృతి ప్రస్తావనమువచ్చి యున్నది.

శ్లో॥ ఆపస్తంబకృతాధర్మా శంఖస్య లిఖితస్యచ। కాత్యాయనకృతా శ్చైవ తథాపారాశేతసాన్మనేః॥

పరాశరస్మృతి ౧ అధ్యాయము. ౧౫ శ్లోకము.

ఇందువలన నాపస్తంబునియొక్క కాలమునుగూర్చి మనము గురుతెరుగతగియున్నది. అందువిషయమై శ్రీయుత చిలుకూరి వీరభద్రరావు గారు తమ యాంధ్రులచరిత్ర ప్రథమభాగము నాలవప్రకరణము ౭౫ వ పత్రము ౫ వ పంక్తి మొదలుకొని యీక్రిందివిధమున వ్రాసియున్న దానిని మేమును ఒప్పుకొనివ్రాయుచున్నాము.

ఆపస్తంబధర్మసూత్రములను జక్కగ బరిశోధించి యాంగ్లభాషలోకి భాషాంతరీకరించిన డాక్టరు బూలరుదొరగారీ సూత్రకారుడాంధ్రదేశములోని వాడనియు క్రీస్తునకు బూర్వమునాలగవ శతాబ్దమునగాని మైదవ శతాబ్ధమునగాని యుండి యుండుననియు వ్రాసియున్నారు.

ఈకారణము వలన నాపస్తంబుని జన్మమిప్పటికి సుమారు ౨౩౨౧ సంవత్సరములైనట్టు దెలియబడినది. ఈపరాశరస్మృతి యాపస్తంబునికి తదనంతరము వ్రాయబడినట్లు పైశ్లోకమువలన గుర్తించియున్నాము.

ఈస్మృతులలోను ౧ మన్వాదులు జెప్పిన ధర్మములు గొన్నియును, ౨ స్మృతికర్తలగు గ్రంథకర్తలు జెప్పినధర్మములు గొన్నియును, 3 ఆధునికులచే ప్రక్షిప్తములుగ జేర్చిచెప్పినవిగొన్నియును, ఇట్లు నన్నియుగలిసి స్మృతియను గ్రంథరూపమున విరాజిల్లుచున్నదని బూర్వోక్తములైన హేతువులచే నిరూపించిజెప్పుచున్నాము.

ఇట్లు గ్రంథములలోను పై వాటియొక్క వివరణంబులు గుర్తెఱుగుటకై ఇదివరలో విధవానియోగ నిషేధక వచనంబులచే జెప్పిన యంశంబులుగాక నీక్రింది శృతిధర్మములకు వ్యతిరిక్తములై నాధునికులచే గల్పింపబడిన స్మృతివాక్యములను చిత్రించి మీమాంసంబుల కెఱుకపఱచుచున్నాము.

౮. ఇందులోను జయార్థప్రకాశిక మొదటిభాగము, అజ్ఞానతిమిరభాస్కరములో నుదహరించిన శుక్లయజుర్వేదము ౨౬ అధ్యాయము ౨వ మంత్రమగు, శ్రు॥ యథేమాంవాచం కళ్యాణీ మావదాని జనేభ్యః॥ అను నీశ్రుతియందును, తదితరములైన అనేక శ్రుతిస్మృతి ప్రమాణవచనముల యందును స్త్రీశూద్రుల కందఱికిని వేదాధ్యయనాధికారము గలదని గన్పట్టుచుండ వైశ్రుతి స్మృత్యాదులకు వ్యతిరిక్తములుగను ఈక్రిందవ్రాయునట్టి గొన్నిస్మృతివాక్యములలో స్త్రీశూద్రాధ్యయనవిధి గూడదని నిషేధించుచున్నది.

౧ సూ॥ అథహాస్యవేద ముపశృణ్వత స్త్రపు జతుభ్యాం శ్రోత్రప్రతిపూరణముదాహరణే జిహ్వాచ్ఛేదో ధారణే శరీరభేదః॥
గౌతమస్మృతిః॥ ౧౨ ఖండము ౪ వాక్యము.

అనగా శూద్రుడు వేదమును వినినేని చవులో సీసముగాని, లక్కనుగాని కరిగించిబోయవలయును. మరియును శూద్రుడు వేదము నుచ్చరించినచో జిహ్వాచ్ఛేదనము చేయవలయును. ధరించినచో (సంపూర్ణముగ నధ్యయనము జేసినచో) శరీరమును భేదించ వలయునని జెప్పు చున్నది.

ఈసూత్రమునకు హరిదత్తాచార్యులు జేసిన వ్యాఖ్యానములో శూద్రుడు బుద్ధిపూర్వకముగ వేదమును వినకూడదనిమూలసూత్రమునకు వ్యతిరిక్తముగ శూద్రులయందు దయతలచి జెప్పియున్నాడు. అయిన నీయభిప్రాయము మూలవాక్యము నందుండు యంత కఠినముగ గన్పట్టదు

౨ శ్లో॥ నశూద్రాయమతిందద్యాన్నోచ్ఛిష్టం నహవిష్కృతం।
నచాస్యోపదిశేద్ధర్మం నచాస్యవ్రత మాచరేత్॥
మనుస్మృతి ౪ అధ్యాయము ౮౦ శ్లోకము.

3. శ్లో॥ నావిస్పష్టమధీయీతనశూద్రజనిసన్నిధౌ।
ననిశాంతే పరిశ్రాంతో బ్రహ్మాధీత్యపునః స్వపేత్॥
మనుస్మృతి ౪ అధ్యాయము ౯౯ శ్లోకము.

మరియును శూద్రునికి వేదమును జెప్పగూడదు. శూద్రుని సమీపమున స్వరవర్ణాదులచే స్పష్టత లేక యుండినట్లుండినను అనగా నక్షరములు దెలియునట్లుగనైనను చదువగూడదు. బ్రాహ్మణాదిసేవజేయని శూద్రుని కెంగిలన్నమునుకూడా బెట్టగూడదు. మరియు సగము హోమముచేయగా మిగిలిన హవిస్సును బెట్టకూడదు. అతనికిధర్మముల నుపదేశముచేయగూడదు. పండియు నతనిచే వ్రతముల నాచరింపజేయగూడదని మనుస్మృతిలో పై అభిప్రాయములిచ్చునట్టి వాక్యములు గన్పట్టుచున్నవి.

శ్లో॥ శ్వక్రోష్టుగర్ద భోలూక స్సామభాగా ర్తనిస్వనే। అమేధ్యశ్శవ శూద్రాంత్యశ్మశ పతితాంతికే॥

యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి ఆచారకాండము ౧౪౭ శ్లో.

ఇదియునుంగాక అమేధ్యశ్శవ శూద్రాంత్యమునందు వేదోచ్చారణము చేయకూడదని జెప్పుచున్నది. మరియును,

శ్లో॥ వేదాక్షరవిచారేణ శూద్రస్యనరకంధ్రువమ్॥

పరాశరస్మృతి ౧ అధ్యాయము ౬౬ శ్లోకము.

శ్లో॥ శ్వచర్మణి యథాక్షీర మపేయం బ్రాహ్మణాదిభిః తద్వచ్ఛూద్రముఖాద్వాక్యం శ్రోతవ్యం నకదాచన। పండితస్యాపి శూద్రస్య శాస్త్రజ్ఞానరతస్యచ। వచనంతస్యనగ్రాహ్యం శునోచ్ఛిష్టం హవిర్యథా। శూద్రోజ్ఞానావలేపేన బ్రాహ్మణాన్బాధతేయది। పయాతినరకంఘోరం యావదాభూత సంప్లవం। శూద్రంచ ప్రతిపాదకం। గత్యంచజారజాతంతు దూరతః పరివర్జయేత్॥

పరాశరమాధవీయము. ౬౩ పత్రము,

అనగా శూద్రుడు వేదాక్షర విచారణజేసెనేని నరకమును బొందుట నిశ్చయము. మరియు బ్రాహ్మణాదులు కుక్కచర్మమునందు పాలుబోసి నాపాలనుయెట్లుగ్రహించరో అట్లు శూద్రముఖమునుండి రాబడిన వాక్యమును గ్రహించగూడదు. ఇదియునుంగాకబ్రాహ్మణాదు

లు కుక్కముట్టుకొన్న హవిస్సునట్లు వదలెదరో అట్లుగ శూద్రుడుపం డితుడైనను, శాస్త్రజ్ఞానరతుడైనను, విడువతగినది. మఱియు బ్రా హ్మణాదులతో శూద్రుడు జ్ఞానవంతుడై భాషించినచో నరకమును జెం దుచున్నాడు. అను నీప్రకారము పరాశరమాధవీయము ౨౬౩ పత్ర మునందు జెప్పబడియున్నది. ఇట్లు స్మృతులలో పెక్కులు గన్పట్టుచు న్నవి వాటిని గ్రంథవిస్తరభీతిచే వదులుటయైనది.

ఈవాక్యములన్నియు బూర్వోక్తమైన జయార్థప్రకాశిక మొద టిభాగము అజ్ఞానతిమిరభాస్కరమున యుదహరించిన శుక్ల యజుర్వే దాంతర్గతమగు ౨౬ అధ్యాయము ౨ మంత్రమునకు వ్యతిరిక్తములు గ గన్పట్టుచున్నవి.

శ్లో॥ ధర్మజిజ్ఞాసమానానాం ప్రమాణం పరమంశ్రుతిః.
మనుస్మృతి ౨ అధ్యాయము ౧౩ శ్లోకము.

ఇట్లు వ్యతిరిక్తముగ నుండుటచే ధర్మజిజ్ఞాసమానానాం ప్రమా ణం పరమశ్శ్రుతిః అను నీమనుస్మృతివాక్యము ధర్మజిజ్ఞానులగు వారు ధర్మనిర్ణయములయందు శ్రుత్యర్థమునే గ్రహించి ధర్మజిజ్ఞాన చేయవల యుననియు, శ్రుత్యర్థమునకంటె వ్యతిరిక్తములైన వాటిని విడవతగిన దనియు విధిగ జెప్పియుండుటచే పైవాక్యములన్నియు శ్రుతివిరుద్ధార్థ ములను దెలియజేయుటవలన సాధునికులచే బూర్వోక్తమగు ఢిల్లీ సా మ్రాజ్యము నుండి ఉదహరించిన ప్రకారము కల్పితములను గల్పించి స్మృతులలో జేర్చినవగుటచే ప్రమాణభూతములైన వాక్యములుగాను న్నవని యెన్నుటకు వీలులేదు.

ఇటుపై శూద్రులధనార్జన విషయమునుగూర్చి శ్రుతిప్రమాణము లను తద్భిన్నములైన స్మృతిప్రమాణములనుజూచి శ్రుతిప్రమాణములకు వ్యతిరిక్తములైన స్మృతిప్రమాణములను యీక్రింది భాగమున ఖండిం చు చున్నాము.

శ్రు॥ స్వాధ్యాయాన్మాప్రమదః। ఆచార్యాయ ప్రియంధన మాహృ త్యప్రజాతంతుం మావ్యవచ్ఛేత్సీః। సత్యాన్నప్రమదితవ్యం। ధర్మా

న్నప్రమదితవ్యం। కుశలాన్నప్రమదితవ్యం। భూత్యై న ప్రమదిత
వ్యం। స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం నప్రమదితవ్యం। దేవపితృకా
ర్యాభ్యాంన ప్రమదితవ్యం। తైత్తరీయోపనిషది శిక్షావల్లి॥

అర్థము. స్వాధ్యాయాత్। వేదాధ్యయమునుండి, మాప్రమ
దః। ప్రమాదమునుచేయవద్దు, అనగా హెచ్చరికనుండి తప్పియుండవ
ద్దు, ఆచార్యాయ। గురువుకొఱకు, ప్రియం। ఇష్టమైన, ధనం। ధనము
ను, ఆహృత్య। తీసుకొనివచ్చి విద్యానిష్క్రియము కొఱకు గురువునకు
ఇచ్చి ఆచార్యునిచేత అనుజ్ఞయివ్వబడినవాడవై, ప్రజాతంతుం।సంతా
నమును, మావ్యవచ్ఛేత్సీః। విచ్ఛిత్తినిచేయవద్దు, అనగా భంగమునుచే
యక ప్రయత్నమునుచేయవలయును, సత్యాత్। సత్యమునుండి, నప్రమ
దితవ్యం। ప్రమాదమునుపొందకూడదు, అనగా మఱచిఅయినను అబ
ద్ధముచెప్పకూడదు. ధర్మాత్। ధర్మమునుండి, నప్రమదివ్యం। ప్రమాద
మునుపొందకూడదు, కుశలాత్। క్షేమమునుండి, నప్రమదితవ్యం। ప్ర
మాదమును పొందకూడదు. అనగా తన రక్షణమునకైన కార్యముల
నుండి ప్రమాదమునుపొందకూడదు. భూత్యై। ఐశ్వర్యము కొఱకు,
అనగా ఐశ్వర్యముకొఱకు మంగళయుక్తమైన కార్యములనుండి, నప్ర
మదితవ్యం। ప్రమాదమును పొందకూడదు, స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం।
అధ్యయన అధ్యాపనములనుండి, నప్రమదితవ్యం।ప్రమాదమునుపొంద
కూడదు, దేవపితృకార్యాభ్యాం। దేవకార్య పితృకార్యములనుండి, న
ప్రమదితవ్యం। ప్రమాదమును పొందకూడదు.

తాత్పర్యము. ఈఅనువాకమునందు వేదాధ్యయనా నంతరము
శిష్యునిగురించి బ్రహ్మజ్ఞానముకంటె పూర్వము వేదోక్తకర్మలను చేయ
దగినవిగా నుపదేశించుచున్నాడు.

ఓ శిష్యుడా నీవు సత్యమును పలుకుము. ధర్మమునుచేయుము.
అధ్యయనమువలన ప్రమాదమును పొందకుము. ఆచార్యుడనైన నా
కొఱకు అభీష్టమైన ధనమునుతెచ్చి ఇచ్చి సంతానమును విచ్ఛేదము
చేయక పుత్రోత్పత్తియందు పుత్రకామ్యాది కర్మచేత ప్రయత్నముచే

యము. సత్యమువల్లనున్ను, ధర్మమువల్లనున్ను, ఆత్మరక్షణకొఱకైన కార్యములవల్లనున్ను, ఐశ్వర్యముకొఱకైన మంగళయుక్తములగు కార్యములవల్లనున్ను, దేవపితృకార్యములవల్లనున్ను, ఎన్నటికి ప్రమాదమును పొందకుము.

శంకరభాష్యము॥ స్వాధ్యాయాత్। అధ్యయనాన్మాప్రమదః। ప్రమాదంమాకార్షీః। ఆచార్యాయ ఆచార్యార్థం ప్రియం ఇష్టం ధనం ఆహృత్య ఆనీయ దత్వా విద్యానిష్క్రియార్థం ఆచార్యేణచానుజ్ఞాతోనురూపాన్దారానాహృత్య ప్రజాతన్తుం ప్రజాసన్తానం మావ్యవచ్ఛేత్సీః। ప్రజాసన్తతేర్విచ్ఛిత్తిర్న కర్తవ్యా। అనుత్పద్యమానేపి పుత్రే పుత్రకామ్యాదికర్మణా తదుత్పత్తౌ యత్నః కర్తవ్యః ఇత్యభిప్రాయః। ప్రజాప్రజనప్రజాతిత్రయ నిర్దేశసామర్థ్యాత్। అన్యథా ప్రజనశ్చేత్యే తదేకమేవావక్ష్యత్। సత్యాన్నప్రమదితవ్యం ప్రమాదోనకర్తవ్యః సత్యాచ్చప్రమదనం అనృత ప్రసంగః ప్రమాదశబ్దసామర్థ్యాత్ విస్మృత్యాప్యనృతంన కర్తవ్యమిత్యర్థః అన్యథాఽసత్యవచన ప్రతిషేధ ఏవస్యాత్। (ధర్మాన్న ప్రమదితవ్యం) ధర్మశబ్దస్య అనుష్ఠేయ విశేషవిషయత్వాద నుష్ఠానం ప్రమాదః నకర్తవ్యః। అనుష్ఠాతవ్యఏవ॥ (ధర్మఇతియావత్ ఏవం) కుశలాత్। ఆత్మరక్షార్థాత్కర్మణోన ప్రమదితవ్యం। భూతిః విభూతిః తస్యైభూత్యై భూత్యర్థాన్మంగళయుక్తాత్కర్మణః నప్రమదితవ్యం। (స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం నప్రమదితవ్యం) స్వాధ్యాయోఽధ్యయనం ప్రవచన మధ్యాపనం తాభ్యాం నప్రమదితవ్యమితి క్వచిదధికం దృశ్యతే। తేహినియమేనకర్తవ్యేత్యర్థః। (దేవపితృకార్యాభ్యాం నప్రమదితవ్యం) దైవపిత్రే కర్మణికర్తవ్యేత్యర్థః॥

విద్యారణ్యభాష్యము. అధ్యయనేన గృహీతస్య స్వాధ్యాయస్యవిస్మృతిః ప్రమాదః తంమాకుర్యాత్। బ్రహ్మహత్యాసమంజ్ఞేయమధీతస్యచనాశన మితిస్మృతేః। గోసువర్ణవస్త్రాదిరూపం యద్ధనమాచార్యస్యప్రియం తద్విద్యా దక్షిణార్థం సంపాద్యగురవే సమర్ప్యతతో వివాహంకృత్వా ప్రజాయాః పుత్రపౌత్రాది రూపాయాస్తంతుర్విస్తారస్తస్య

వ్యవచ్ఛేదంమాకార్షీః। పూర్వోక్తయోస్సత్యధర్మయోః కదాచిదాలస్యాదననుష్ఠానం ప్రమాదః సోపినకర్తవ్యః। కుశలం క్షేమస్తేనతత్కారణంకర్మ వివక్షితం తచ్చద్వివిధం లౌకికంచేతియో భోగామయూవిస్యాద్యోవా కామయేత సర్వమాయురియామితి తస్మా ఏతామిష్టిం నిర్వపేదిత్యాదిక మాయురారోగ్య ప్రదంవైదికం। చికిత్సాదికం లౌకికం భూతిరైశ్వర్యం తయాతత్కారణ ముపలక్ష్యతే। తత్రాపివాయవ్యంగ్ం శ్వేతమాలభేత పశుకామ ఇత్యాదికం వైదికం లౌకికం కుశలభూత్యోరభావే ముక్తిహేతు కర్మానుష్ఠానా సంభవాత్తయోరప్రమాదోనుశాసనీయః। గృహీతస్వాధ్యాయస్య విస్మృతిరూపః ప్రమాదః పూర్వం నివారితః। అత్రతు అధ్యాపనియస్వాధ్యాయ బ్రహ్మయజ్ఞయో రనుష్ఠానరూపః ప్రమాదోనివార్యతే। పౌరాణాదికం వినాయకవ్రతానంతవ్రత దేవకార్యం ప్రతిసాంవత్సరికాదిక పితృకార్యమ్॥

ఈవేదశృతియందు సమస్తప్రజలు సత్యమును పలుకతగినదిగను, ధర్మప్రవర్తములై నుండుటకును, ఎల్లప్పుడు విద్యాధ్యయనమునందు ప్రమాదమును బొందక యుండగలందులకును, ఆచార్యులకు ప్రియముగు ధనమునిచ్చి పుత్రోత్పత్తి నిమిత్తమై గృహస్థాశ్రమమున బ్రవేశించుటకును, ఐశ్వర్యయుక్తములగు మంగళకరమగు కార్యములయందు సార్వదా చరించుటకును, దేవపితృ కార్యములయం దెన్నటికిని ప్రమాదమునుజెందక జేయుటకును పరమేశ్వరు డాజ్ఞయిచ్చినట్టు తెలియుచున్నది.

ఇట్టిస్థితిలో శూద్రుడు ధనార్జనముచేయగూడదని యీక్రిందిమనుస్మృతివాక్యములు బూర్వోక్తమైన, శృ॥ భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్॥ అనగా ఐశ్వర్యయుక్తమగు మంగళకరమైన కార్యములనుండి ప్రమాదమునుబొందవద్దని జెప్పినవాక్యములకు వ్యతిరిక్తములుగ జెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ శక్తేనాపిహిశూద్రేణ నకార్యోధన సంచయః।
శూద్రోహిధనమాసాద్య బ్రాహ్మణానేవ బాధతే॥
మనుస్మృతి ౧౦ అధ్యాయము ౧౨౯ శ్లోకము.

అనగా ధనసంచయమును జేయుటకు సమర్థుడయ్యెను. శూద్రుడు దారపుత్రాది పోష్యవర్గ పంచయజ్ఞోప భోగములకన్నను అధికముగ ధనసంచయమును జేయరాదు. ఏలయనినచో ధనమధికముగనుండుటవలనను, శాస్త్ర మెరుగకుండుట వల్లనున్ను, బ్రాహ్మణులను బాధించువాడై శుశ్రూషను చెయ్యనే చెయ్యడు గనుక ధనసంచయమును శూద్రుడు చెయ్యకూడదు.

ఒకవేళ శూద్రుడు బూర్వోక్తశ్లోకమునకు వ్యతిరిక్తముగ ధనసంచయము జేసినచో బ్రాహ్మణుడా ధనమును బలాత్కారముగ గ్రహించినను రాజు నాబ్రాహ్మణుని దండించగూడదని యీక్రింది శ్లోకముచే దెలియబడుచున్నది.

శ్లో॥ విస్రబ్ధం బ్రాహ్మణశ్శూద్రా ద్ద్రవ్యోపాదానమాచరేత్।
నహితస్యాస్తికించిత్స్వం భర్తృహార్య ధనోహిసః॥
మనుస్మృతిః ౮ అధ్యాయము ౪౧౭ శ్లోకము.

అనగా బ్రాహ్మణుడు దాసుడగు శూద్రునివలన ధనమును నిస్సంశయముగ గ్రహించవచ్చును. ఎందువలననినచో నాశూద్రునికించుకయైనను నాధనమునం దధికారము లేదు. దాసుడగు శూద్రునివలన సంపాదించబడిన ధనమునకు స్వామియే యజమానుడుగనుక నాధనమును బలాత్కారముగ గ్రహించినను బ్రాహ్మణుని రాజు దండించగూడదు. ఒకప్పుడీధర్మము ప్రాచీనకాలమగు మనుస్మృతికాలమునజెప్పినదై యున్నది గాని ప్రస్తుతకాలమునకట్లు జెప్పియుండలేదనివచించితిరేని ఈకలియుగమునకువిధించిన పరాశరమాధవీయములో యీక్రిందివిధమున శూద్రుడు ధనసంచయమును జేయగూడదనిజెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ సంచయాంశ్చన కుర్వీత జాతుశూద్రః కథంచన।
సేవయాహి ధనంలబ్ధ్వావశే కుర్యాద్గరీయసః॥
పరాశరమాధవీయము. ౯౩ పత్రము.

అనగా శూద్రుడు ధనసంచయమునుజేయకూడదు. అతని పా ష్యవర్గమునకై సేవచేతనే ధనమునుబొందవలయును. అధిక ధన సంచ యమును మాత్రము జేయగూడదని బూర్వశ్లోకములతో నన్వయించు కొనవలయును.

ఈస్మృతివాక్యములు బూర్వోదాహృతమైన శృతిప్రమాణమున కు వ్యతిరిక్తముగ నుండుటచే, శ్లో॥ ధర్మజిజ్ఞా సమానానాం ప్రమాణం పరమం శృతిః॥ అను నీమనుస్మృతిశ్లోకము ననుసరించి కల్పితవాక్యము లుగ నాధునికులచే జేర్చబడినవని జెప్పుచున్నాము.

౧౦ ఇటుపైన గొన్నిస్మృతివాక్యములను జిత్రించుచున్నాము. అవి బూర్వోదాహృతమైన యాన్యవద్యాని కర్మాణి॥ అను నీశృతికి వ్య తిరిక్తముగ నుండుటచే కల్పితములైన వాక్యములుగ నుండుట వలన వి శ్వసించ గూడదు,

శృ॥ యాన్యనవద్యానికర్మాణి। తానిసేవితవ్యాని। నోఇతరాణి।యా న్యస్మాకగ్ం సుచరితాని। తానిసేవితవ్యాని। నోఇతరాణి తైత్తరీయోపనిషత్। శిక్షావల్లి॥

అర్థము. అనవద్యాని। నిందితములుకాని, కర్మాణి। కర్మలు, యాని। ఏవో, తాని। ఆకర్మలను, త్వయా। నీచేతను, సేవితవ్యాని। చే యదగినవి, ఇతరాణి। అన్యములైనవాటిని, నో। చేయకూడదు, యా ని। ఏవి, అస్మాకం। ఆచార్యులమగుమాకు, సుచరితాని। శుభచరిత ములో, తాని। అవి, త్వయా। నీచేతను, ఉపాస్యాని। ఉపాసింపదగినవి, అనగా చేయదగినవి, ఇతరాణి। అన్యములైనవి, నో। చేయకూడదు.

శంకరభాష్యము. యాన్యపిచాన్యాని అనవద్యాని అనిందితాని శిష్టాచారలక్షణాని కర్మాణి తానిసేవితవ్యాని కర్తవ్యానిత్వయా। ఇత రాణిసావద్యాని శిష్టకృతాన్యపి నోకర్తవ్యానిన కర్తవ్యాని యాన్యస్మా కం ఆచార్యాణాం సుచరితాని శోభనచరితాని ఆమ్నాయాద్య విరు ద్ధానితాన్యేవ త్వయోపాస్యాని। అదృష్టార్థాన్యనుష్ఠేయానినియమే న కర్తవ్యానీత్యేతత్ నోఇతరాణి విపరీతాన్యాచార్యకృతాన్యపి॥

విద్యారణ్యభాష్యము. క్షేమైశ్వర్య కారణాని కర్మాణిద్వివిధాని అనిందితాని నిందితానిచ। తత్రపూర్వోదాహృతాన్యాయుష్కామేష్టి ప్రతిగ్రహయాజనాదీని అనిందితాని కర్మాణి యానితాన్యేవ సేవితవ్యానీతరాణితు। అభిచారదీని శత్రువధద్వారా కర్తవత్ క్షేమహేతుత్వేపి తాత్కాలికక్షేమపదాభిచారాదికం దుఃఖహేతు ద్వారానరకప్రదత్వేన నిందితత్వాన్నసేవ్యాని॥

నను శిష్టాచారస్యాపి శ్రుతిస్మృతి వత్ప్రమాణత్వాదాచార్యస్యతవసంబంధీని చరితాని సర్వాణ్యపిసేవితవ్యానీత్యా శంక్యతత్రాపి విశేషదర్శయతి। ద్వివిధచరితందైవం మానుషంచేతి తచ్చోభయం భగవానుదాజహార। అభయంసత్వసంశుద్ధి జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః। దానందమశ్చయజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయస్తప ఆర్జవం। అహింసాసత్య మక్రోధస్త్యాగశ్శాంతిరపైశునం। దయాభూతేష్వలోలత్వం మార్ధవంహ్రీరచాపలం। తేజః క్షమాధృతిశ్శౌచ మద్రోహోనాతిమానతా। భవంతి సంపదందైవీ మభిజాతస్యభారత। దంభోదర్పోభిమానశ్చ క్రోధపారుష్య మేవచ। అజ్ఞానంచాభిజాతస్య పార్థసంపదమాసురీం। దైవీసంపద్విమోక్షాయ నిబంధాయాసురీమతేతి తత్రాస్మాకం సంబంధీనియాన్య భయాదీని సుచరితాని త్వయాతాన్యేవ సేవితవ్యాని॥ నతుదంభాదీని। అయంన్యాయః సర్వత్రశిష్టాచారే యోజనీయః। తథాహిజామదగ్న్యః పరశురామః పితురాజ్ఞయా స్వజననీంజఘాంసేతి। అత్రపిత్రాజ్ఞా పరిపాలనరూపం సుచరిత మాహర్తవ్యంనతు మాతృవధారూపం దుశ్చరితం । ఏవమన్యదప్యుదాహార్యమ్॥

ఇట్లు ఏవినిర్దోషములై యున్నవో అట్టిపనులు చేయతగినవిమిగిలినపనులు చేయతగినవికావు. ఏవిమాకు మంచినడతలో అవి నీచేతజేయదగినవి. మిగిలిన పనులు చేయగూడదు. అని యిట్లు పరమేశ్వరుడాజ్ఞయిచ్చి యుండునప్పుడు ఇట్టి వేదవాక్యములకు వ్యతిరిక్తముగ నీ క్రింది స్మృతివాక్యములు జెప్పుచున్నవి. అట్టి శ్రుతివ్యతిరిక్తములైనస్మృతివాక్యములను వ్రాయుచున్నాము.

౧౧ శ్లో॥ ఏకమేవతు శూద్రస్య ప్రభుకర్మసమాదిశత్।
ఏతేషామేవవర్ణానాం శుశ్రూషామనసూయయా॥
మనుస్మృతి ౧ అ ౯౧ శ్లోకము.
శ్లో॥ శూద్రంతుకారయేద్దాస్యం క్రీతమక్రీతమేవవా॥
దాస్యాయైవహిసృష్టోసౌబ్రాహ్మణస్యస్వయంభువా॥
మనుస్మృతి ౮ అధ్యాయము ౪౧౩ శ్లోకము.

అనగా బ్రహ్మ శూద్రునకు అసూయలేకుండ బ్రాహ్మణాదివర్ణత్రయములవారికి సేవజేయుకొరకే నిర్మించెను. మరియును బ్రాహ్మణుడు శూద్రునకు జీతమిచ్చియైనను ఇవ్వకయైనను వానిచే బలాత్కారముగ దాస్యమును జేయించి కొనవలయును. బ్రాహ్మణునికి దాస్యముచేయించుకొనుటకుగాను శూద్రుని బ్రహ్మచే సృష్టించబడెను. అనియిట్లు జెప్పబడియున్నది. ఈయభిప్రాయము వేదాంతశాస్త్రమును బోధించు శృతివిరుద్ధార్థమైయున్నది. ఎందువల్లననగా సమస్త జీవులు కర్మల ననుసరించి సృష్టింపబడినవి అని జెప్పుచుండ యీస్మృతి వాక్యములు బ్రాహ్మణసేవజేయుటకొరకే శూద్రుని సృష్టించెనని జెప్పుటవిరుద్ధమైయున్నది. ఇట్లు పరమేశ్వరుని సంకల్ప ముండజాలదని నాబాలగోపాల విదితమైయున్నది. ఒకవేళ శూద్రుడు సేవజేయుటయందు యిచ్ఛలేనివాడైనచో శిల్పాదికర్మలచే జీవించదగినవాడుగాని మఱియునే కార్యమునైనను జేసి జీవించగూడదని పైశృతికి వ్యతిరిక్తముగ నీక్రింది స్మృతివాక్యములు జెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ అశక్నువంతుశుశ్రూషాం శూద్రః కర్తుంద్విజన్మనాం। పుత్రదారాత్యయంప్రాప్తో జీవేత్కారుక కర్మభిః। యైకర్మభిఃప్రచరితైః శుశ్రూష్యంతే ద్విజాతయః। తానికారుక కర్మాణి శిల్పాని వివిధానిచ॥

మనుస్మృతి ౧౦ అధ్యాయము ౯౯, ౧౦౦ శ్లోకములు.

అనగా శూద్రుడు ద్విజశుశ్రూషచేయుట కిచ్ఛగించనిచో దారపుత్రాదుల కన్నములేక నవస్థపడుచుండినప్పుడు సూపకారాది కారుక

కర్మములచే బ్రతుకవలయును. అనగా ద్విజుల గృహముల నంటజేసు కొని జీవించతగినదేగాని మరొండువిధమున జీవించుటకు వలనుపడదు.

ఇందులోను మొదటవచించిన శ్లోకములలో ద్విజశుశ్రూష జేయుటకే భగవంతుడుశూద్రుని సృష్టించినప్పుడును అతనికి ద్విజశుశ్రూషవల్లనే జీవనోపాధియని ఇట్లు భగవంతుడు విధించినదే నిశ్చయమైయుండునప్పుడు నట్టి విధ్యుక్తధర్మమును విడనాడి యన్యమార్గమునవెళ్లుట కేఱికిని శక్యముగాదు. ఏలయనినచో నోటితో మాట్లాడవలయునని భగవంతుడు విధించియుండునప్పుడు మఱియొక యవయవముతో మాట్లాడుటకెట్లు వలనుపడదో నట్లుగ బూర్వోక్తవిధియు జరుగతీరవలయును. ఇపుడీవిధి యట్లుగాక మఱియొకవిధమున గన్పట్టుచున్నది. ఎట్లనినచో మొదట సేవజేయవలయుననిజెప్పి అట్టిసేవయందు అశక్తుడైనప్పుడుపచనాది క్రియలుజేసి జీవించవలయునని జెప్పుట అసంభవములు కాబట్టి యీశ్లోకములెవరో స్వార్థపరులు పూర్వోత్తరవిషయములకు సంబంధములేక కల్పించి చేర్చినవని నమ్ముటకు వీలైనవిగా నున్నవి. ఈశ్లోకములకు వ్యతిరిక్తములుగ పరాశరస్మృతియందు నీక్రింది శ్లోకములచే జెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ శూద్రస్యద్విజ శుశ్రూషా పరమోధర్మ ఉచ్యతే।
అన్యథాకురుతే కించిత్తద్భవేత్తస్య నిష్ఫలమ్॥
పరాశరస్మృతి ౧ అధ్యాయము. ౬౮ శ్లోకము.

గీ. పాఱులనుగొలిచియుంటయే పరమధర్మ
మంద్రునాలవజాతి కల్లదియుపేక్ష
జేసి యెన్నేనిగర్మముల్ జేసికేని
వారలకుదానసెంతయు ఫలములేదు.

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి ప్రథమబింబము ౭౫ పద్యము.

౧౨ ఈప్రమాణవచనముల శూద్రునికి ద్విజశుశ్రూషకన్నను మించిన ధర్మమును జెప్పియుండలేదు. ఇందులకు వ్యతిరిక్తముగనొకా

నీక శూద్రుడు ప్రవర్తించి వ్యవసాయ కర్మలు జేసుకొనినచో అల్పా యువును బొందునని భీతిగొల్పునట్లుగ నీక్రిందిశ్లోకమున జెప్పియున్నది.

శ్లో॥ వికర్మకురుతే శూద్రాద్విజ శుశ్రూషయోజ్ఝితా।
భవంత్యల్పాయుష స్తైవై నిరయంయాంత్య సంశయమ్॥

పరాశరస్మృతి ౨ అధ్యాయము. ౧౪ శ్లోకము.

గీ. ద్విజులకొలువులుమాని వివిధములైన
పనులుజేసెడు శూద్రుల వయసుతఱుగు
ననుచుజెప్పినయివి సనాతపు ధర్మ
మర్మములునాల్గు కొలముల మానవులకు,

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి ప్రథమబింబము ౫౪ పద్యము.

విద్యారణ్యవ్యాఖ్యానము. కలౌద్విజ శుశ్రూషా వర్జ్యత్వా శం క్యాహ। వికర్మేతిలాభాధిక్యేన విశిష్టజీవన హేతుత్వాత్కృష్యా దికం వికర్మేత్యుచ్యతే । ద్విజశుశ్రూషయాతు జీర్ణవస్త్రాదికమే వలభ్యత ఇతినలాభాధిక్య మతోధికలిప్సయా కృష్యాధిక మేవ కుర్వంతోయ దిద్విజశుశ్రూషాం పరిత్య జేయుస్తదాతేషా మై హికాముష్మికంచహీయతే॥

పరాశరమాధవీయము ౯౯ పత్రము.

అనగా ద్విజశుశ్రూషవలన జీర్ణవస్త్రములును ఉచ్ఛిష్టాన్నమును తప్ప అతిశయము లభించదని యేశూద్రుడైనను ద్విజ శుశ్రూషనువది లిబెట్టి వికర్మలనగా వ్యవసాయాదికర్మలనుజేసినేనివాడు అల్పాయువై ని హాపరలోకములను రెంటిని బొందజాలడు,

ఇవియు వైశ్రుతికి వ్యతిరిక్తమునగనిందితవచనములుగ గన్పట్టుచు న్నవి. అందువలన కల్పితములని వాకొనుచున్నాము.

శ్లో॥ వర్ణత్రయస్యశుశ్రూషాం కుర్యాచ్ఛూద్రః ప్రయత్నతః।
దాసవద్బ్రాహ్మణానాంచ విశేషేనసమాచరేత్॥

హారీతస్మృతిః ౨ అధ్యాయము. ౧౧ శ్లోకము,

అనగా శూద్రుడు వర్ణత్రయమువారికి శుశ్రూష జేయుచు నం దులో బ్రాహ్మణునికి దాసుడువలె విశేషించి సేవ జేయవలయును. ఇ దియునుం గాకను,

శ్లో॥ అయాచిత ప్రదాతాచ కృషింవృత్త్యర్థమాచరేత్।
పాకయజ్ఞవిధానేన యజేద్దేవమతింద్రితః॥

హారీతస్మృతిః ౨ అధ్యాయము ౧౨ శ్లోకము.

అనగా, శూద్రుడు బ్రాహ్మణుడు యాచించకము నుపేదాన ముచేయుచు వృత్తికొఱకు సేద్యము జేసుకొని పాకయజ్ఞవిధానముచే భగవదారాధనము జేయవలయునని హారీతస్మృతి బైస్మృతివాక్యముల కన్నిటికి వ్యతిరిక్తము జెప్పుచున్నది. ఈయభిప్రాయమునే శూద్రుడు తరించగలందుల కొఱకు చక్కని మార్గమని కొందఱు మాతోనింతకు బూర్వము వాదించియున్నారు.

ఈశ్లోకములో శూద్రునికని జెప్పియుండలేదుగాని హారీతస్మృతి* యందు శూద్రధర్మములు జెప్పునప్పుడుయీశ్లోకముతో జేర్చి జెప్పియుండు టచే నీశ్లోకమును శూద్రధర్మముక్రింద పరిగణించి జెప్పుటయగుచున్నది.

ఇటుపై శూద్రుడు ద్విజశుశ్రూష జేసినచో వేతనము క్రింద నే మిచ్చుటగలుగునో నావిషయము కొంచము నీక్రింది ప్రమాణవచనము లచే చర్చించి జూచెదము.

౧3 శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టమన్నందాతవ్యం జీర్ణానివసనానిచ।
పులాకాశ్చైవధాన్యానాం జీర్ణాశ్చైవ పరిచ్ఛదాః॥

మనుస్మృతి ౧౦ అధ్యాయము, ౧౨౫ శ్లోకము.

అనగా ప్రకృతము ద్విజుల నాశ్రయించిన శూద్రునకు ఉచ్ఛిష్టా న్నమున్ను జీర్ణములగు అనగా తమరుకట్టుకొని భుక్తములగు వస్త్రము లనివ్వవలయును. ఇంతకుబూర్వము, శ్లో॥ నశూద్రాయమతిందద్యాత్ నోచ్ఛిష్టం నహావిష్కృతం॥ అను నీశ్లోకమున జెప్పిన విషయముద్విజ శుశ్రూష జేయని శూద్రునకు సెంగిలిఅన్నము నైనను బెట్టగూడదని

చెప్పబడినది. ఇచ్చట ద్విజ శుశ్రూష జేయునట్టి శూద్రునకు మాత్ర ముఎంగిలన్నమును బెట్టవచ్చునని జెప్పుటనైనది. మరియు నీశూద్రు నకీవిధమున జీవనోపాధి జెప్పి అతని కుటుంబమునకుగాను ధాన్యముల లో పులాకములనగా నాళ్లు చోళ్లు మొదలగునవి అట్టి శూద్రునికివ్వ వలయును. అనియిట్లు జెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ శూద్రాణామధికంకుర్యా దర్చనం న్యాయవర్తినాం।
ధారణంజీర్ణవస్త్రస్య విప్రస్యోచ్ఛిష్టభోజనమ్॥
హారీతస్మృతిః ౨ అధ్యాయము. ౧౩ శ్లోకము.

ఇదియునుంగాక న్యాయ వర్తియగు శూద్రుని బ్రాహ్మణోచ్ఛి ష్టము చేతను జీర్ణవస్త్రముచేతను గౌరవించ తగినదని బూర్వోక్తమైన హారీతస్మృతి ప్రమాణముచే దెలియబడుచున్నది.

౧౪ ఇటుపైన శూద్రుడుఉద్యోగమొనర్చుటనుగూర్చి అయో గ్యుడనియు నతని ఉద్యోగము యత్నముచే నివ్వకుండా యుండవల యుననియు నీక్రింది ప్రమాణములచే దెలియబడుచున్నది.

శ్లో॥ యత్రవిప్రోనవిద్వాంస్యాత్ క్షత్రియంతత్ర యోజయేత్। వైశ్యం వాధర్మశాస్త్రజ్ఞంశూద్రంయత్నేనవర్జయేత్॥ మనుస్మృతిః అధ్యాయము. ౨౦ శ్లోకము. కుల్లూకభట్టు వ్యాఖ్యానము.

మరియు నీశ్లోకముశుక్రనీతి ౪ వ అధ్యాయము. ౫వ ప్రకరణము. ౧౪ శ్లోకము. ౪౩౨వ పత్రమునందును జెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ దశప్రోక్తాః పురోదాద్యాబ్రాహ్మణాః సర్వఏవతే। అభావేక్ష త్రియాయోజ్యా స్తదభావే తథోరుజాః। నైవశూద్రాస్తు సం యోజ్యా గుణవంతోపిపార్థివైః॥

శుక్రనీతిః ౨ అధ్యాయము. ౪౨౬, ౪౨౭.

శ్లో॥ సేనాధిపః క్షత్రియస్తు బ్రాహ్మణ స్తదభావతః।
నవైశ్యోనచవైశూద్రః కాతరశ్చకదాచన॥
శుక్రనీతి 3 అధ్యాయము. ౪౨౯, ౪30.

అనగా రాజు తనయుద్యోగులలో విద్వాంసుడైన బ్రాహ్మణుడు జిక్కకపోయినచో ధర్మశాస్త్రజ్ఞుడైన క్షత్రియునుగాని వైశ్యునిగాని యుంచవలయును. మరియును రాజు తనసమీపమునయుండు దశ ప్రకృతులను యుద్యోగస్థానములయందు బ్రాహ్మణులనే యుంచ వలయును. వీరుశిక్కకపోయినచో క్షత్రియునుగాని వైశ్యునిగాని యుంచవలయును. శూద్రుడు గుణ సంపన్నుడైనను యత్నముచే వదిలిబెట్ట వలయును. ఇదియునుంగాక రాజు తన సేనాధిపతిని నియోగించడములో క్షత్రియునైనను బ్రాహ్మణునైనను యుంచవలయును. వైశ్యునిగాని శూద్రునిగాని యత్నముచే వదిలిబెట్టవలయును.

అనియిట్లు జెప్పియుండుటచే శూద్రుని ఉద్యోగస్థానముల యందుంచగూడదని తెలియుచున్నది. ఈయభిప్రాయము, శ్రు॥ కుశలాన్న ప్రమదితవ్యం। అను నీశ్రుతికి వ్యతిరేకమైన యభిప్రాయమైయుండుటచే శ్లో॥ ధర్మజిజ్ఞాసమానానాం ప్రమాణం పరమంశ్రుతిః॥ అను నీవాక్యముచే పై వాక్యములన్నిటిని ఖండింపబడినవని తెలియజేయుచున్నాము.

౧౫ ఇదియునుంగాక బ్రాహ్మణుడు దుఃశీలుడైనప్పటికిని బూజనీయుడై యున్నాడనియు శూద్రుడు జితేంద్రియుడైనను బూజనీయుడుగాడనియును, ఇట్లు నీక్రిందివచనముచే జెప్పబడుచున్నది.

శ్లో॥ దుఃశీలోపి ద్విజపూజ్యోనతు శూద్రోజితేంద్రియః।
కఃపరిత్యజ్యః గాందుష్టాం దుహేక్షీరవతీంఖరీమ్॥
పరాశరస్మృతి ౮ అధ్యాయము ౨౫ శ్లోకము.

గీ. చెవటియయ్యును బాపండు సేవనీయు
డవనికాపు జితేంద్రియుడయ్యు బూజ
గానసనర్హుడు చెడుగని గోవువీడి
పాడిగాడిదె పిదుకబోవు వాడుగలడె.

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి ద్వితీయబింబము ౯౮.

అనగా బ్రాహ్మణుడు దురాచారముగలవాడైనను బూజనీయుడై యున్నాడు. శూద్రుడు జితేంద్రియుడైనను బూజనీయుడుగా జాలడు. అనియిట్లు జెప్పుచున్నది.

౧౩ శ్లో॥ శూద్రోపిద్వివిధోజ్ఞేయః శ్రాద్ధీచైవేతర స్తథా। శ్రాద్ధిభోజ్య స్తయోరుక్తో హ్యభోజ్య స్త్వితరోమతః। ప్రాణానర్థాం స్తదారాన్బ్రాహ్మణార్థం నివేదయేత్। సశూద్రజాతిభిర్భోజ్యః సదభోజ్యః శేషఉచ్యతే॥ విష్ణుస్మృతి ౫ అ. ౧౦, ౧౧ శ్లో.

అనగా శూద్రుడు శ్రాద్ధీ, ఇతరుడు, అని యిట్లురెండువిధములగునట్టి భేదములుగలవాడైయున్నాడు. బ్రాహ్మణులకొరకు తనప్రాణమును, ధనమును, భార్యను, అను నీమూటిని యెవడిచ్చుచున్నాడో వాడు శ్రాద్ధీఅనువాడగును. బూర్వోక్తములగువాటిని బ్రాహ్మణునికొఱకెవ్వడివ్వడో వాడు ఇతరుడనువాడగును. శ్రాద్ధీయను వానియింట బ్రాహ్మణాదులు భుజించవచ్చును. ఇతరుడనువానియింట బ్రాహ్మణాదులు భుజించకూడదు.

ఇనియిట్లు జెప్పియుండుటచే బ్రాహ్మణుని కొఱకు ప్రాణమును, ధనమును, భార్యను, ఇచ్చువాడైనచో భుజించుటకు తగినవాడగుచున్నాడనియు, తదితరుడగు వానింట భుజించుటకు యోగ్యుడుగానివాడగుచున్నాడనియు, దెలియుచున్నది. ఇట్లుగ బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరులకు నైకమత్యము గలదని మనమూహించవలయును.

౧౪ ఇంతియేగాకను శూద్రునికి శిక్షావిషయములో నీక్రింది విధమున జెప్పియున్నదాని జూచినచో ఘోరముగగన్పట్టుచున్నది.

శ్లో॥ శతంబ్రాహ్మణమాక్రుశ్య క్షత్రియోదండ మర్హతి।
వైశ్యోప్యర్థశతంద్వేవా శూద్రస్తువధమర్హతి॥
మనుస్మృతి ౮ అధ్యాయము. ౨౬౭ శ్లోకము.

అనగా బ్రాహ్మణుని నీవు దొంగవనుట మొదలగు మాటలను మించినాడిన క్షత్రియునకు నూరుపణములుదండము విధించవలయును, ఈలాగునే వైశ్యునకు నూటయేబదిగాని యిన్నూరుగాని పణములను గౌరవలాఘవ విచారముచే దండము విధించవలెను. శూద్రుడట్లుబ్రాహ్మణుని మించనాడెనేని దెబ్బలు కొట్టించడము మొదలగు కఠినశిక్షజేయవలయును లేక చంపుటయోగ్యమైయున్నదని జెప్పుచున్నాడు.

ఇందుచే శూద్రుడు బ్రాహ్మణుని తిట్టినంతమాత్రమున చండా టనుగూర్చి శిక్ష జెప్పినప్పుడు శూద్రునివిషయమై నెంతఘోరముగ స్మృతులలో వ్రాయబడియున్నదో వేఱుగ జెప్ప లేకనే తెలియుచున్నది.

౧౭. ఇటుపై శూద్రునికి మోక్షవిషయమునుగూర్చి స్మృతులలో జెప్పియున్నదానిని యేమివిచారించెదము.

శ్లో॥ జప స్తప స్తీర్థయాత్రా ప్రవ్రజ్యా మంత్రసాధనం।
దేవతారాధనంచైవ స్త్రీ శూద్ర పతనానిషట్॥

అత్రిస్మృతి ౧ అధ్యాయము. ౧౩౩ శ్లోకము.

శ్లో॥ యద్బ్రాహ్మణేనాపహృతం ధనంతత్పరలోకదం।
శూద్రాయదత్తమపి యన్నరకాయైవ కేవలం॥

శుక్రనీతి ౪ అధ్యాయము. ౪౦౪ శ్లోకము.

అనగా జపము, తపము, తీర్థయాత్ర, సన్యాసము, మంత్రసాధనము, దేవతారాధనము, అను నీయాఱింటిని స్త్రీశూద్రులవలంబించిరేని పతితులగుదురు. ఇదియునుంగాక బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణేతరుని సొత్తును దొంగిలించినేని యాద్రవ్యము యజమానునికి పరలోకమునిచ్చునదియైయున్నది. ఆయజమానుని భక్తిపూర్వముగ శూద్రున కిచ్చినదైనను నాద్రవ్యము పరలోకమునకు హేతువైనదిగాక నరకమునిచ్చునదియై యున్నది.

౧౮. ఇట్టి శృతి విరుద్ధార్థకములైన కల్పితప్రమాణము లెన్నియో గన్పట్టుచున్నవి వాటినన్ని యిచ్చట వ్రాయుటకు గ్రంథవిస్తరభీతియగునని దలచి విరమించితిమి.

ఇట్టిస్థితిలోను కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈమొదలగు వారు సచ్ఛూద్రులనిగాని శూద్రులనిగాని జెప్పుటకెట్లుజెల్లును. ఒకవేళనిట్లు జెప్పిన బూర్వోక్తధర్మములన్నియు వీరికి జెందియుండవలయును. అట్లు వీరియందాధర్మములు జెందియున్నవని జె

ప్పుట కేఱికిని శక్యము కాదు. కాబట్టి పూర్వోక్తులగు కమ్మవారు మొదలగువారు కూర్మకులావతంసులైన సూర్యవంశజులగు క్షత్రియులై యున్నారని చెప్పుచున్నాము.

ఇట్లు పూర్వోక్తులగు కమ్మవారు మొదలగు వారిని క్షత్రియులని చెప్పవచ్చుదు బ్రాహ్మణునికి బదునాఱుసంవత్సరముల వఱకును క్షత్రియులకు నిరువదినాలుగుసంవత్సరముల వఱకును ఉపనయనము లేనియెడల వ్రాత్యులని ధర్మశాస్త్రములు చెప్పబడుచున్నవిగదా నిట్టితఱి కమ్మవారు మొదలైనవారికి యజ్ఞోపవీతధారణములుగావించి క్షత్రియులని చెప్పుట కెట్లుచెల్లును. కాబట్టి పూర్వోక్తులగు కమ్మవారు మొదలగు వారిని సచ్ఛూద్రులని యెందులకు చెప్పకూడదని యిట్లు వచించితిరేని యట్లు చెప్పుటకు వలనుపడదని మాత్రము వ్రాయుచున్నాము. ఎందులకనినచో ఈకమ్మవారు మొదలగువారు పూర్వోక్తప్రకారము నాపద్ధర్మమువలన ప్రచ్ఛన్నరూపులై యుండుటచే యుధిష్ఠిరాదులవలె ప్రాయశ్చిత్తవిధి అనవసరమని దలచుచున్నాము.

అయిన నొకవేళ ప్రాయశ్చిత్తవిధి కావలయునని దలతురేని అథర్వణవేదమునందు నాప్రాయశ్చిత్తవిధి చెప్పబడియున్నది. అట్టి ప్రాయశ్చిత్తవిధి ననుసరించి ప్రాయశ్చిత్త మొనర్చుకొని క్షత్రియోచితమైన యజ్ఞోపవీతాది చిహ్నములను ధరించి మేము క్షత్రియులమని చెప్పుకొనుటకు ఈకమ్మవారు మొదలగువారికేయభ్యంతర ముండఁబోలదని మాయభిప్రాయము.

ఇట్లెవ్వరైనను యీకాలంబీసంఘములోనివారు ప్రాయశ్చిత్తమొనర్చుకొని యజ్ఞోపవీతాది చిహ్నములు ధరించుకొనినవారున్నారా అనినచో శ్రీకూర్మకులావతంస రాజా శివఛత్రపతి (శివాజి) గారు తమ నలువదివయేటను యజ్ఞోపవీత ధారణమును జేసుకొనియుండినట్లు శ్రీయుత. కె. వి. లక్ష్మణరావుగారు తమచేరచింపబడిన శివాజీచరిత్ర ౧౩వ ప్రకరణములో జెప్పియున్నారు. ఆప్రకరణమిచ్చట జెప్పుటకు గ్రంథవిస్తరభీతిచే విరమించితిమి.

ఆంధ్రమహాశయులారా!

ఇప్పటికి నెంతో కాలవిలంబమై మీకు శ్రమగలిగినట్టు మేము దెల్పుటచే నిదివరలో జరిగిన విచారణవలన మీసంశయములన్నియు నివారణమై యుండుననియెంచి పర్యవసానముగ నొకటి రెండు మాటలను జెప్పి విరమించుచున్నాము. కూర్మకులావతంసులును సూర్యవంశజులును క్షత్రియులునైన కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈమొదలగువారు ఉత్తరప్రాంత భూములనుండి (౧) బలభద్రుడనురాజుతో గూడుకొని ౧౨౦౦౦ సంవత్సరముల క్రిందట నీదక్షిణప్రాంత భూములకు చనుదెంచిరని ఇదియే గ్రంథములో ౭౮ వ పత్రమునందును (౨) మరియు పూర్వోక్తులగు కమ్మవారు మొదలగువారు, ధర్మశీలుడను రాజుతో గూడుకొని నుత్తరప్రాంత భూముల నుండి దక్షిణప్రాంత భూములకు పూర్వమువలె చనుదెంచిరని ఈగ్రంథమున ౮౮ వ పత్రమునందును, (3) పెండియును దురాత్ముడగు నందునియొక్క అజ్ఞానుసారము సాంఖ్యప్రముఖులతో గూడుకొని యుత్తర ప్రాంతభూములనుండి దక్షిణప్రాంతభూములకు నీకమ్మవారు మొదలగువారువచ్చిరనియీ గ్రంథమున ౧౩౧ వ పత్రమునందుండు మార్కండేయోత్తర పురాణ గాథనుబట్టి దెలియుచున్నది.

ఇట్లుపూర్వోక్తములైన ఈమూడుగాథలయందును ఈకమ్మవారు మొదలగువారు ఉత్తర భూములనుండి దక్షిణభూములకు వచ్చిరని జెప్పినవార్త ఏకగ్రీవముగ వచించినట్టు దెలియుచున్నది.

ఈప్రకారము జెప్పిన మూడుగాథలలో నేగాథ ప్రమాణమై యున్నదను విచారము నీగ్రంథమున ౧౩౯ వ పత్రమునందు ప్రశ్నోత్తర పూర్వకముగ గొంత విచారించియున్నాము. అందులోను మార్కండేయోత్తర పురాణవాక్యములు సహేతుకములై యుండుటచే బలవత్తరమైన ప్రమాణవాక్యములగ నున్నవని జెప్పుటగలిగినది.

ఇట్టితరి కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈమొదలగువారు కూర్మకులావతంసుకులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులైయున్నారని మున్మాటికిని జెప్పుచు శృతి ప్రతిపాదకులగు సంఘ

సంన్యస్తులైన శ్రీమచ్ఛంకర భగవత్పాదులస్తుతించుచు నీవిషయమింత టితో విరమించుచున్నాము.

ఇట్లు జగచ్ఛక్రవర్తియగు జగద్గురుమూర్తిని బూర్వోక్తమైనప్రకాశస్వరూపుడగు పరమేశ్వరునిప్రార్థించి పాఠకులగు మీకును, జయార్థప్రకాశిక మూడవభాగము ప్రచ్ఛన్నరాజకులనిర్ణయమను ఈగ్రంథమును వెలిబుచ్చుటకు సర్వస్వాతంత్ర్యమును మాకు కలుగజేసిన పంచమజార్జి సార్వభౌమునకును మంగళప్రదమగు గాతయని యీక్రిందిశ్లోకముచే నాశీర్వచనమొనర్చుచు నింతటితో నీవిషయమును విరమించుచున్నాము.

శ్లో॥ ప్రజానాంమఙ్గలం భూయాత్పాలకానాంచ మఙ్గలం।
మఙ్గలం సర్వ భూతానాం భూపతే రస్తు మఙ్గలం।
పఞ్చమో నో మహారాజ్ఞో జార్జి క్షితి పతి ర్వసన్।
రాజ్యాఙ్గై స్సపరివారైః జీయాద్వర్ష శతం ప్రభుః॥

ఇతి శ్రీమత్పరమహంస స్వామి. జీ. యస్. బి. సరస్వతీ
కృతిషు సుభాషావిభూషితాయాం జయార్థప్రకాశి
కాయాం మూర్ధశబ్దార్థ నిరూపణ విషయే
స్మృతిప్రామాణ్యాప్రామాణ్య విచా
రణ పరే ప్రచ్ఛన్నరాజకుల నిర్ణ
యాఖ్యే తృతీయభాగే చతుర్థః
సముల్లాసః సంపూర్ణః.

సర్వము సంపూర్ణము.

శ్లో॥ దృష్టం కిమపిలోకేస్మి న్ననిర్దోషం ననిర్గుణమ్।
ఆవృణుధ్వమతోదోషా న్వివృణుధ్వంగుణాన్బుధాః॥

ఆంధ్రినగరము.

ఆర్యావర్తాంతర్గతము.

తప్పొప్పులపట్టిక.

ఈగ్రంథము ముద్రణమగుచున్నప్పుడు గొన్ని అవసరములగు కార్యములుగలుగుటచే మధ్యమధ్య విడనాడి పోవుటవలన కొన్నితప్పులు పడినవి కాబట్టి చదువరులు గ్రంథమసంగతముగ దోచిన చోట నీతప్పొప్పులపట్టికను జూచుకొనవలయును.

ఉపోద్ఘాతములో గల తప్పులు.

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
1	4	శబ్ధము	శబ్దము.
1	9	కాంశముగో	అంశములో
2	23	శబ్ధార్థము	శబ్దార్థము
4	12	యవలంఘించి	యవలంబించి
4	24	కామతోభ	కాములోభ
8	9	గబ్ధము	శబ్దము
9	13	ఓశుద్రీ	ఓశుతుద్రీ
11	14	చాౖహాత్ర	చాౖహాత్రణ
12	20	జీవబ్రహ్మత్వవర్ణణము	జీవబ్రహ్మైక్య[ము
13	15	శబ్ధము	శబ్దము
14	21	నమశు	నమశ
15	9	కృష్ణవేద	కృష్ణయజుర్వేద
15	15	పాసాగ్ంశ్చ	వాసాగ్ంశ్చ
16	21	కర్మారాది	కర్మకారాది
17	5	వను	వపను
20	20	శుకనీలి	శుక్రనీతి
21	5	దైత్రేయ	దైతేయ
21	18	మంధర	మందర
24	4	అధి	ఆది
26	5	తలపడుచున్న	తలపబడుచున్న
26	16	లవనియము	గలవనియము
26	18	వసుగర్భ	వసుగర్భి
27	16	శేద్ర	శేంద్ర
28	12	వాజనేయ	వాజసనేయ
28	15	శ్రకల	శకల
28	26	దేవతలి	దేవతలు
29	20	స్తనయిత్నౌ	స్తనయిత్నవే
30	8	యుత్తము	యుత్తరము
30	8	రనుటకున	రనుటకును
30	25	దేహ	దేవా
36	12	రాజరాక	రాజరాజ.
39	9	25, 29	25, 28

జయార్థప్రకాశికలోని తప్పులు.

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
1	13	శిక్షావర్ధి	శిక్షావల్లి
2	25	శానపత్రము	శాసనపత్రము
4	4	ప్రధక్	పృధక్
7	9	ఇ	8 6 ఇ కృ॥కూర్మ
11	8	తాను	తాసు
11	15	తాను	తాసు
13	19	ఉవచార	ఉపచార
14	7	శుద్ది	శుద్ధి
22	11	వాచ్యత్వ	వాచ్యత్వము
23	20	పేరావేయలేదు	23 X ఇట్లుకూర్మ
26	5	నియభిప్రాయము	నీయభిప్రాయము
18	14	పిశ్వామిత్రః	విశ్వామిత్రః
36	5	ఉపవాద్యతే	ఉపపాద్యతే

పుట	పం క్తి	తప్పు	ఒప్పు
39	17	ద్దాము	ద్ధామ
40	20	కాళికాంచ	కాళికాచ
42	1	వ్యూహం	వ్యూహం
47	22	గృవ	గృవ
54	15	శిలాంజా	శిలాంబా
54	19	సహాద్రిఖండే	సహ్యాద్రిఖండే
56	7	మహా	మహః
59	21	త్స్వర్గ	త్స్వర్గ
71	2	కల్ప	కల్ప
72	5	ఘుర్న	దుర్న
72	6	చరంతకీర్తి	చిరంతనకీర్తి
73	12	వివశ్వతః	వైవశ్వతః
73	23	బౌకభైప్రసితమ్	భిబాంభైప్రసిదంపి
76	21	నిర్ణమును	నిర్ణయమును
82	27	పదమును	పద
82	12	౫౫ పేరలేదు	82పేజిలో ౫౫ ఇక
88	13	పురాణాలో	పురాణములలో
89	24	1530 సం॥	1533 సం॥
97	20	సైయ్యారి	సయ్యాద్రి
100	7	ఇందులవిషయముయు	ఇందులవిషయము
102	6	పూరువంశ	పురువంశ
102	23	కతుడు	కౌతు
104	23	నహ్యాద్రి	సహ్యాద్రి
104	25	నహాయము	సహాయము
113	4	అజన	అభిజన
121	13	యంము	యందును
132	5	కరంవత్వా	వందత్వా
132	20	దీశాధిపా	దేశాధిపా
134	5	జనలో	దనలో
139	14	ఒక	ఒకే
155	7	విత్ర	విప్ర
166	19	వ్యాపితే	వ్యాపతే
166	21	జారతాతంతు	జారజాతంతు
167	22	౯ పేరాలేదు	౯ పేర ఇటువైపు
199	13	సకర్తవ్యః	సకర్తవ్యః
172	20	ఉపస్యాని	ఉపాస్యాని
183	2	౨౨ పేరాలేదు ఇప్పటికి అనుసలమున ౨౦ పేరాయుండవలయును	

ఓమ్.

ప్రకటన.

ఆంధ్రమహాశయులారా!

స్వస్తిశ్రీ శ్రీమత్పరమహంసేత్యాది సకలబిరుదావళి విరాజమాన, స్వామి జి. యస్. బి. సరస్వతీగారిచే రచియింపబడిన గ్రంధములపట్టిక.

౧ జయార్థప్రకాశిక మొదటిభాగము, అజ్ఞాన తిమిరభాస్కరము, ఇది శాయపురాగ్రహార నివాసులగు హవిర్యాజి కూచపూడి పూర్ణయ్య శాస్త్రులుగారు, పండిత జంధ్యాల గౌరీనాధశాస్త్రి, బి.ఏ., బి.ఎల్., గారు, మరియు శ్రీమాన్ మాడభూషి వాదమత్తేభ కంఠీరవ సింహాద్ర్యప్పళాచార్యులుగారు, శ్రీపుష్పగిరి సంస్థానాస్థానవిద్వాంసులగు బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది ఆంజనేయశాస్త్రులుగారు ఈమొదలగువారు స్త్రీ శూద్రాదులకు వేదాధికారములేదని వాదించిన వీరివాదములను ఖండించుకొనుచు స్త్రీ శూద్రాదులు మొదలుకొని సర్వమానవకోటి కంతయు వేదాధికారము గలదని నిర్ణయించి చెప్పుచున్నది.

రెండవముద్రణమచ్చగుచున్నది. రు. 2-0-0.

౨ జయార్థప్రకాశిక రెండవభాగము, ప్రశ్నార్ణవాపోశనవహ్నిశమాల, ఇది బ్రహ్మముఖ బాహూరుపాదములవలన వర్ణోత్పత్తిగలిగినదని శేకింద్రాబాదునివాసులగు బ్రహ్మశ్రీ చిరుకుల అప్పయ్యశాస్త్రిగారు, మహారాజరాజశ్రీ శివపురపు వీరభద్ర పాకయాజిగారు, ఈయుభయులచే రచింపబడిన ప్రశ్నార్ణవాపోశనమను గ్రంధము ఖండించుకొనుచు గుణకర్మవిభాగములవల్లనే వర్ణోత్పత్తియైనదని నిర్ణయించి చెప్పుచున్నది.

అచ్చగుచున్నది. రు. 2-0-0.

3 జయార్థప్రకాశిక మూడవభాగము, ప్రచ్ఛన్నరాజకుల నిర్ణయము, ఇది కమ్మవారు, కాపువారు, వెలమవారు, రెడ్డివారు, ఈ మొదలగువారు సచ్ఛూద్రులని వాదము లొనర్చిన బ్రహ్మశ్రీ దెందుకూరి నృసింహశాస్త్రుల్లవారు బ్రహ్మశ్రీ కాశీ కృష్ణమాచార్యులవారు, పానకాల శాస్త్రుల్లవారు, మఱియు బందరు నోబిల్ కాలేజి సంస్కృత పండితులగు బ్రహ్మశ్రీ శిష్టా నృసింహశాస్త్రుల్లవారు, ఈ మొదలగు వారలయొక్క వాదములను ఖండించుకొని శ్రీయుతులగు బూర్వోక్తులైనవారు కూర్మకులావతంసులగు సూర్యవంశజులైన క్షత్రియులైయున్నారని ఘంటాపథముగ నిర్ణయించి జెప్పుచున్నది.

అచ్చు పూర్తియైయున్నది. రు. ౧-౦-౦.

౪ జయార్థప్రకాశిక నాలగవ భాగము, ప్రణవార్థవిచారము, ఇది మహారాజరాజశ్రీ కోటంరాజు ఆనందరావు మొదలగు గుంటూరు మండలాంతర్గత పండితవర్యులతో వాదములొనర్చి శ్రుతిస్మృతి ప్రమాణముల ననుసరించి ప్రణవార్థమును నిర్ణయించి జెప్పుచున్నది.

గ్రంధము సిద్ధమగుచున్నది.

౫ జయార్థప్రకాశిక ఐదవభాగము, రజస్వలా వివాహ ఖండన సముండనము, ఇది సెకిందారాబాదు నివాసులగు బ్రహ్మశ్రీ చివుకుల అప్పయ్యశాస్త్రిగారు, మహారాజరాజశ్రీ శివపురపు వీరభద్ర పాకయాజిగారు, ఈయుభయులచే స్త్రీలకు రజస్వలానంతరము వివాహములు జేయకూడదని నుడివిన నుడువులను ఖండించుకొనుచు ముఖ్యముగ స్త్రీలకు రజస్వలానంతరమే వివాహములు జేయదగునని నిర్ణయించి జెప్పుచున్నది.

గ్రంధము సిద్ధమగుచున్నది.

౬ జయార్థప్రకాశిక ఆఱవభాగము, పర్యటనమీమాంస, ఇది తెనాలి తాలూకా కొల్లూరు గ్రామవాస్తవ్యులగు బ్రహ్మశ్రీ భాగవతుల మార్కండేయశాస్త్రుల్లవారి ప్రోత్సాహముచే రచింపబడుచుండినగ్రంథమైయున్నది. ఇందులో ద్విజాతులు ద్వీపాంతరాదియాత్రలు జేసినను దూష్యముగాదని నిర్ణయించి జెప్పుచున్నది.

గ్రంథము సిద్ధమగుచున్నది.

౭ జయార్థప్రకాశిక ఏడవభాగము, వేదసంగ్రహము, ఇది వేద చతుష్టయములయందుండు విషయములను సంగ్రహించి జెప్పుచున్నది. ఇందులో ప్రథమకూర్పు యందుండు విషయముల కన్నను ఈరెండవ కూర్పున విశేషించి వ్రాయబడుచున్నది.

గ్రంథము సిద్ధమగుచున్నది.

ఈగ్రంథములను గోరువారు ఇందుకూరిపేట నెల్లూరుజిల్లాఅను యీప్రకారము అడ్రస్సువ్రాసి యీక్రింద సంతకము జేసియుండు నా పేర నుత్తరమువ్రాసినచో, వి. పీ. గా పుస్తకములు బడయుదురు.

ముద్రణము పూర్తిగాని గ్రంథములనుగోరువారి చిరునామాలను రిజిస్టరు జేసుకొని యుండి ఆయాగ్రంథములు ముద్రణముపూర్తియైనతోడనే, వీ. పీ. గా బంపుచున్నాను.

ఇందుకూరిపేట,
నెల్లూరుజిల్లా,
14–3–20.

ఇట్లు భవద్విధేయుడు,
గాజేపల్లి మురళీమనోహరరావు,
బాలకవి.